

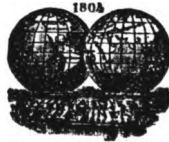
ELEMENTARY
MODERN ARMENIAN GRAMMAR.

METHOD GASPEY - OTTO - SAUBER.

\\ **ELEMENTARY**
MODERN ARMENIAN GRAMMAR

BY

KEVORK H. GULIAN/ A. B.
INSTRUCTOR IN ANATOLIA COLLEGE
MARSOVAN (MERZIFOUN).

218M
#37-64

LONDON.

DAVID NUTT, 57-59 Long Acre. DULAU & Co., 87 Soho Square.
SAMPSON LOW, MARSTON & Co., St. Dunstan's House, Fetter
Lane, Fleet Street.

NEW YORK.

BRENTANO'S, F. W. CHRISTERN, E. STEIGER & Co.,
81 Union Square. 254 Fifth Avenue. 25 Park Place.
BOSTON, C. A. KOEHLER & Co., 149A Tremont Street.

HEIDELBERG.

JULIUS GROOS.
1902.

3264.22

~~3264.22~~

The method of **Gaspey-Otto-Sauer** is my own private property, having been acquired by purchase from the authors. The text-books made after this method are incessantly improved. All rights, especially the right of making new editions, and the right of translation for all languages, are reserved. Imitations and fraudulent impressions will be prosecuted according to law. I am thankful for communications relating to these matters.

Heidelberg.

Julius Groos.

Contents.

	Page
Alphabet	1
Pronunciation	2
Tonic Accent	3
Punctuation	4
<hr/>	
Lesson 1. Indefinite Article	4
" 2. Definite Article	5
" 3. Plural of Nouns	6
" 4. The partitive Sense	8
" 5. Declension of Nouns; First Declension	9
" 6. Second Declension	11
" 7. Postpositions	12
" 8. Third Declension	14
" 9. Law of Permutation and Elision	15
" 10. Fourth Declension	17
" 11. Fifth Declension	18
" 12. Sixth Declension	19
" 13. The Auxiliary Verb <i>bu' I am</i>	20
" 14. Determinative Adjectives; Demonstrative Adjectives	22
" 15. Irregular Declensions	24
" 16. Possessive Adjectives	26
" 17. Proper Nouns	28
" 18. Formation of Female Appellations	31
" 19. Numeral Adjectives; Cardinal Numbers	34
" 20. Ordinal Numbers	37
" 21. Indefinite Adjectives	40
" 22. Adjectives	42
" 23. Degrees of Comparison	46
" 24. Regular Verbs; First Conjugation	49
" 25. Second Conjugation	53

A. N. 1881

VI

	Page
Lesson 26. Third Conjugation	56
" 27. The negative Forms of the Verbs	58
" 28. Pronouns	61
" 29. Demonstrative Pronouns	63
" 30. Possessive Pronouns	65
" 31. Indefinite Pronouns	69
" 32. Passive Verbs	72
" 33. Impersonal Verbs	74
" 34. Irregular Verbs; First Class	75
" 35. Irregular Verbs; Second Class	78
" 36. Adverbs; Adverbs of place, Adverbs of time	81
" 37. Adverbs of quantity etc.	84
" 38. Derivative Adverbs	86
" 39. Conjunctions	89
" 40. Interjections	91
" 41. Defective Verbs	92
" 42. The Participle	95
" 43. Some derivative verbs	99
" 44. Apposition, Vocative etc.	102

Appendix.

I. Selection of useful words	105
II. Phrases for Armenian Conversation	119
III. Reading Exercises	
A. Prose	134
B. Poetry	152
IV. Vocabulary	
A. Armenian-English	167
B. English-Armenian	185

I have begun, and am proceeding in the study
of the Armenian language . . .

It is a rich language, and would amply repay
any one the trouble of learning it.

Lord Byron.

Armenian Writing Alphabet.

Forms	Names	Pronunciation	Forms	Names	Pronunciation
Վու	aip	a in father	մ	men	m
Ք	pen	p	հ	he	h or y
Գ	kim	k	ն	noo	n
Տ	tah	t	շ	shah	sh
Ե	yetch	ye in yes	Վո	vo	vo or o
Զ	zah	z	Չ	chah	ch in charm
Բ	a	a in fat	Բայ	bay	b
Յ	yet	u in us	Չ	chay	ch in charm
Ք	toh	t	Ռ	rrah	r Scotch
Չ	zhay	s in measure	Ս	say	s
Ո	inni	e in me	Վ	vev	v
Լ	lune	l	Սյ	dune	d
Խ	khay	ch German	Ր	ray	r
Ծ	dzah	dz	Տ	tso	ts
Գ	ghen	g hard	Խ	hune	u or v
Կ	ho	h	Ք	pure	p
Տ	tsah	ts	Կ	kay	k
Չ	ghad	γ Greek	Օ	o	o
Ճ	jay	j	Ֆ	fay	f

Լ is a contraction for իւ.

Alphabet.

The Armenian alphabet consists of 38 letters, viz.

Capitals	Text	Name	Proper sound
Ա	ա	aïp as in <i>ripe</i>	a as in <i>far</i>
Բ	բ	pen	p
Գ	գ	kim	k
Դ	դ	tah	t
Ե	ե	yech	y as in <i>yet</i>
Զ	զ	zah	z
Է	է	a	e as in <i>met</i>
Ը	ը	yet	u as in <i>us</i>
Թ	թ	to	t
Ճ	ճ	zhay	s as in <i>measure</i>
Ի	ի	ini	i as in <i>fin</i>
Լ	լ	lune	l
Խ	խ	kh	kh guttural; Greek χ
Ծ	ծ	dzah	dz
Կ	կ	ghen	g hard
Հ	հ	ho	h
Ձ	ձ	tsah	ts
Ղ	ղ	ghad	gh guttural; Greek γ
Ճ	ճ	jay	j
Մ	մ	men	m
Թ	թ	he	h or y
Ն	ն	noo	n
Շ	շ	shah	sh
Ո	ո	vo	vo or o

Capitals	Text	Name	Proper sound
2	ɛ	chah	ch as in <i>church</i>
9	ɥ	bay	b
ɹ	ʒ	chay	ch as in <i>church</i>
ʁ	ɹ	rrah	r Scotch
U	ʌ	say	s
ʌ	ʋ	vev	v
S	ɹ	dune	d
ɹ	ɹ	ray	r
8	ʒ	tso	ts
ɮ	ɹ	hune	u or v
ϕ	ʃ	pure	p
ɸ	ɸ	kay	k
O	o	o	o
ϕ	ʃ	fay	f

The original alphabet consisted of 36 letters, O and ϕ were added during the twelfth century.

ɛ is a contraction for ɛɹ (yev).

Of the above letters ɹ, ɸ, ɹ, ɹ, ɹ, ɹ and o are vowels, the rest are consonants.

ɹɹ, ɹɹ, ɸɹ, ɸɹ, ɹɹ, ɹɹ and ɹɹ are *compound vowels*.

ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ, ɹɹ and ɹɹ are *diphthongs*.

ɹɹ

Pronunciation.

ɹ, ɹ, when it begins a word and is followed by a consonant, is pronounced like *ye* in *yet*, as ɹɹ I; elsewhere followed by a consonant it is like *e* in *met*, as ɹɹ hair; followed by a vowel it is simply *y*, as ɹɹɹ *gyank* life.

It is not used at the end of words.

ɹ, x Greek and ɹ, γ Greek are deep gutturals, and the pronunciation of them must be acquired through the ear.

Յ is *h* at the beginning of words, as Յակոբ Jacob; elsewhere it is *y*, as հայր *hire* father, այո *ayo* yes; this letter retains the sound of *h* in compound words in which the latter part is a word beginning with յ, as լիայոյս *li-a-hooy*s hopeful, compounded of լի *full* and յոյս *hope*. At the end of words it is silent, as սատանայ *sadanah* Satan, մեքենայ *mekenah* machine. The following nine words are the exceptions to this rule: ոյ *O!*, բայ *verb*, թէյ *tea*, խոյ *ram*, Հոյ *Armenian*, ճոյ *jay*, պոյ *fairy*, վոյ *wo!* and նոյ *liquid* (letter).

Ո is *vo* at the beginning of words, as որդի *vorti* son, except when followed by վ, as ով *ov* who?; elsewhere it is *o*, as կով *gov* cow, նոր *nor* new.

Ու is *oo*, as ուլ *ool* kid, տուն *doon* house; but it is pronounced *v* before a vowel, as Աստուծած *asdvadz* God.

Ոյ is simply *o* at the end of words, as նոյ *no* Noah, երեկոյ *yerego* evening; but in the middle of a word it becomes *ooy*, as լոյս *looy*s light, քոյր *kooyr* sister.

Իւ is *eev* before a vowel or at the end of a word, as թիւ *teev* number, դիւահար *teevahar* possessed of devils; elsewhere it is *u* French, as ձիւն *tsune* snow. In any other combination, *ւ* is *v*, as հաւ *hav* hen, նավատորմ *navadorm* navy.

The remaining letters are uniform in their pronunciation, and need no remark.

When two or more consonants come together without a vowel, they are pronounced as if written with ը, as Մկրտիչ *Baptist* is pronounced մկրտիչ. In the case of primitive words commencing with one of the sibilants զ, շ, " preceded by only one consonant, this euphonic ը is generally pronounced as if written before the sibilant, as զգաստ *sober*, շտապ *haste*, ստակ *money*, pronounced as if written ըզգաստ, ըշտապ and ըստակ.

Tonic Accent.

The tonic accent in Armenian stands on the last syllable, whether the word be primitive or derivative, except when the word end in ը; in this case the tonic accent is thrown back on the penultimate, as դանակը *the knife*, լրագիրը *the news-paper*.

Punctuation.

The pauses used in Armenian are three, viz.

Comma (,), Colon (:), Period (.)

The note of interrogation (°) is placed over the accented vowel of the principal word in the question. Accordingly in the question, *Have you an orange?* the interrogation point may be placed over any one of the words of which it is composed in Armenian; thus, Դուք նարինջ յը ունիք, *Have you an orange?* Դուք նարինջ յը ունիք, *Have you an orange?* Դուք նարինջ յը ունիք, *Have you an orange?*

The exclamation point (!) in like manner, is placed over the accented syllable of interjections, or of other words used as exclamations, or uttered with emotion, as աւա՛ղ alas! Սիբոնն Աբուռն Sweet Auburn! Լի՛ց, կեա՛նք, light! life!

Sentences, which contain a mark of interrogation or exclamation, have still their appropriate pauses at the close, in the same way as other sentences.

The hyphen (—) is placed at the end of a line, where a word is incomplete.

The acute accent (´), though it is placed upon the tone syllable of words, has for its object to mark rather *emphasis* than accent.

The grave accent (`) indicates a brief suspension of the voice. It is placed after words, and is in effect of a pause shorter than a comma.

The remaining signs of punctuation being the same as in English, need no further explanation.

First Lesson.**Indefinite Article.**

The indefinite article *a, an* is expressed in Armenian by յը or յըն, and uniformly follows the noun to which it belongs.

The յը becomes յըն when followed by ալ too, also, եմ I am, ես thou art, է he, she or it is, երք we are, էք you are, են they are; էի I was, էիր thou wast, էր he was, էիրք we were, էիք you were, էին they were.

Words.¹⁾

վարդ մը a rose.

կատու մը a cat.

ձի մը a horse.

էշ մը an ass.

եղ մը an ox.

չուան մը a dog.

Sing. (ես)²⁾ ունիմ I have.

(դուն) ունիս thou hast.

(ան) ունի he, she or
it has.

գիրք մը a book.

դրիչ մը a pen.

մատիտ մը a pencil.

դգալ մը a spoon.

այո՛ yes. ո՛չ no.

տէր sir. եւ, ու and.

Plur. (մենք) ունինք we have.

(դուք) ունիք you have.

(անոնք) ունին they
have.

Exercise 1.

Վարդ մը ունիմ: Շուան մը ունիս: Կով մը ունի: Ձի մը
եւ էշ մը ունինք: Դանակ մը ունիք: Եղ մը ունին: Գիրք
մը ունիս: Ո՛չ, գրիչ մը ունիմ: Ձի մը ունիք: Այո՛, Տէր,
էշ մըն ալ ունինք: Դգալ մը ունի: Ո՛չ, դանակ մը ունի:
Գրիչ մը ունին: Այո՛, մատիտ մըն ալ ունին: Տուան մըն է:

Translation 2.

I have a pen. We have a dog. They have a book.
Have you an ass? No, Sir, I have a horse. Has he an
ox? Yes, he has also a cow. She has a rose. They
have a cat. Thou hast an orange. It is a hen. It was
a machine. You have a son.

Second Lesson.

Definite Article.³⁾

The definite form of nouns is produced by adding
ը to the simple form when the latter ends with a
consonant, and ն when it ends with a vowel, as:

դուռ door.

բանալի key.

դուռը the door.

բանալին the key.

¹⁾ These words as well as those contained in the preceding
rules must be thoroughly committed to memory, before doing the
exercises and translations.

²⁾ Observe that a *parenthesis* (...) encloses a word to be
translated or an annotation, whereas *brackets* [...] signify
'leave out'.

³⁾ The *article* should be repeated after each substantive of
a sentence. For the *partitive sense* see the 4th lesson.

Nouns ending in silent *y* drop that letter in their definite form, which is formed by adding *ն*, as:

սղայ boy. *սղան* the boy.
ակուայ tooth. *ակուան* the tooth.

The *ն* is added also to nouns followed by *ու* and *ալ* also, too, *անգամ* even, *իսկ* too; *եմ* I am, *ես* thou art, *է* he is, *ենք* we are, *էք* you are, *են* they are; *էի* I was, *էիր* thou wast, *էր* he was, *էինք* we were, *էիք* you were, *էին* they were.

Words.

<i>հայրը</i> the father.	<i>սև</i> (sev) black. ¹⁾
<i>մայրը</i> the mother.	<i>ճերմակ</i> white.
<i>եղբայրը</i> the brother.	<i>բարի</i> good.
<i>դուստրը</i> the daughter.	<i>աղէկ</i> well, good.
<i>գինին</i> the wine.	<i>դէշ</i> bad.
<i>քահանան</i> the priest.	<i>չար</i> naughty, bad.

Exercise 3.

*Հայրը ձի մը ունի: Քահանան գիրք մը ունի: Մայրը
 բարի որդի մը ունի: Եզն ու կովը ճերմակ են: Գրիչն ու
 մատիտը աղէկ են: Գիրքն ալ աղէկ է: Գինին կարմիր (red)
 էր: Քոյրն ու եղբայրը չար են: Շուներ սեւ է: Այժ, շունն ու
 կատուն սև են: Տղան բարի է:*

Translation 4.

The mother has a good daughter. Have they a red rose? Yes, Sir, they have also a white rose. Is the daughter beautiful? Even the mother is beautiful (*գեղեցիկ*). The door and (the) key are bad. The son has a knife and (a) spoon. It is the orange.

Third Lesson.

Plural of Nouns.

The plural is regularly formed by adding to monosyllables *եր*, to words more than one syllable *ներ*, as:

¹⁾ Adjectives, as in English, are undeclined, except when used as substantives. This part of speech is fully treated in Lesson 22.

<i>Sing.</i> պյտ cheek.	<i>Plur.</i> պյտեր cheeks.
քիթ nose.	քիթեր noses.
ականջ ear.	ականջներ ears.
աղջեկ girl.	աղջեկներ girls.

Nouns ending in silent *յ* drop that letter in the plural, as:

շուկայ market.	շուկաներ markets.
Քրիստոնեայ Christian.	Քրիստոնեաներ Christians.

Compound words in which the latter part is monosyllable, form their plurals by adding *եր*, as:

շոգենաւ steam-ship.	շոգենաւեր steam-ships.
դպրատուն school-house.	դպրատուներ school-houses.

Words (բառեր).

գլուխը the head.	սիրուն pretty.
աչքը the eye.	ազեղ ugly.
աշակերտը the pupil.	ջանասէր diligent.
ուսանողը the student.	ծոյլ lazy, idle.
ուսուցիչը the teacher.	գորշ grey.
խնձորը the apple.	դեղին yellow.
գրաստարը the writing-book.	թուխ brown.
մարդը the man.	բայց but. ի՞նչ what?

Exercise 5.

Ի՞նչ ունիք: Ես կարմիր խնձորները ունիմ: Աշակերտները ի՞նչ ունին: Անոնք գիրքերը, գրիչները եւ գրատետրերը ունին: Աղջեկը ճերմակ ականներ, կարմիր այտեր եւ թուխ աչքեր ունի: Խնձորները կարմիր են, բայց նարինջները դեղին են: Վարդերն ալ կարմիր էին: Ո՛չ, անոնք ճերմակ էին: Շոգենաւերը մեքենաներ ունին: Ուսանողները ծոյլ են: Ո՛չ, անոնք ջանասէր են:

Translation 6.

The teachers have many (շատ) school-houses. The doors have many keys. The sister has pretty eyes and white teeth. Have you the horses? No, Sir, I have the asses and (the) cows. What have the teachers? They have the diligent students. Asses have big (խոշոր) ears. The mothers are ugly, but the daughters are pretty.

Fourth Lesson.

The partitive Sense.

The idea conveyed by *some* or *any* before a noun employed in the partitive sense, is expressed in Armenian by the *mere* word, without any article, both in the singular and plural. Ex:

Sing. Հաց bread or some *Plur.* ծաղիկներ flowers.
bread.

կարագ (some) butter.

սսկի gold.

արծաթ silver.

մելան (some) ink.

սյծեր goats.

ոչխարներ sheep.

հաւկիթներ eggs.

խոզեր pigs.

This form (without article) is also employed after nouns importing *measure*, *quantity* and *weight*; nor is the English preposition *of* then translated in Armenian. Ex.:

գաւաթ մը սուրճ a cup of *քաշ մը կեռաս* a pound of
coffee. cherries.

շիշ մը գինի a bottle of wine. զոյգ մը կօշիկ a pair of shoes.

պատառ մը հաց a slice of *երկոտասնեակ մը գրիչ* a dozen
bread. of pens.

Sing. (ես) ունեի I had.

(դուն) ունեիր thou
hadst.

(ան) ունէր he had.

Plur. (մենք) ունեինք we had.

(դուք) ունեիք you had.

(անոնք) ունէին they
had.

Words.

պանիր cheese.

միս meat.

ջուր water.

կաթ milk.

շաքար sugar.

աղ salt.

պղպեղ pepper.

կտոր piece, bit.

գուլպայ stocking.

ձեռնոց glove.

բաժակ glass, cup.

քացախ vinegar.

կ'ուզէ՞ք { will you have?
do you wish?

կ'ուզեմ { I will have.

կ'ուզեմ { I wish.

Exercise 7.

ես հաց եւ կարագ ունեի: Անոնք սսկի եւ արծաթ ունեին: Ի՞նչ կ'ուզէք: Շիշ մը մելան եւ երկոտասնեակ մը

մատիտ կ'ուզեմ: Գաւաթ մը թէյ ունիք: Ո՛չ, Տէր, գաւաթ մը սուրճ ունիմ: Ան պատառ մը հաց եւ կտոր մը պանիր ունէր: Աղջիկը զոյգ մը գուլպայ ունի: Գինի կ'ուզէք: Այո՛, շի՛շ մը գինի եւ կտոր մը միս կ'ուզեմ: Մայրը քաշ մը խնձոր ունէր:

Translation 8.

What has the daughter? She has a pair of gloves. Who (*ով* *ov*) has [some] sugar? We have [some] sugar and milk. Will you have a glass of water? No, I will have a glass of wine and a slice of cheese. The teacher has a pair of shoes. The fathers have pigs and goats. The brothers had a dozen eggs. Who has many flowers? The man has a pound of cherries.

Fifth Lesson.

Declension of Nouns.

There are in Armenian six cases:

the Nominative	Ուզական.
the Accusative	Հայցական.
the Genitive	Սեռական.
the Dative	Տրական.
the Ablative	Բացուական.
the Instrumental	Գործիական.

These cases present only *four* distinct forms, the Accusative being (in nouns though not in pronouns) the same with the Nominative, and the Dative with the Genitive, both in singular and plural, and in order to distinguish them in the sentence, we must ask the following questions:

for the Nominative	'who'? or 'what'?
" " Accusative	'whom'? or 'what'?
" " Genitive	'whose?', 'of whom'? or 'of which'?
" " Dative	'to whom'? or 'to which'?
" " Ablative	'from whom'? or 'from which'?
" " Instrumental	'with whom'? or 'with what'?

There are *six regular declensions*, the first of which presents the most usual mode and comprises the greatest number of nouns.

First Declension.

a) without article (monosyllable).

Singular.

Plural.

Nom. and Acc.	վարդ rose.	վարդեր roses.
Gen. and Dat.	վարդի of or to rose.	վարդերո- of or to roses.
Abl.	վարդի from rose.	վարդերի from roses.
Inst.	վարդով with rose.	վարդերով with roses.

b) with the definite article¹⁾ (polysyllable).

Nom. and Acc.	աթոռը the chair.	աթոռները the chairs.
Gen. and Dat.	աթոռին of or to the chair.	աթոռներո-ն of or to the chairs.
Abl.	աթոռի from the chair	աթոռների from the chairs.
Inst.	աթոռով with the chair.	աթոռերով with the chairs.

Remarks.

1. Nouns ending in *ա* preceded by a consonant add *յ* in the oblique cases of the singular. Ex.:

Nom. and Acc.	կլիմա climate	Abl.	կլիմայի.
"	"	"	Սինայի.
Gen. and Dat.	կլիմայի.	Inst.	կլիմայով.
"	"	"	Սինայով.

2. The possessor must in Armenian precede the object possessed, and the article is to be added to both. Ex.: Թագաւորի գահը the king's throne. Իշխանի որդին the prince's son, աթոռներու ոտերը the chairs' feet.

Words.

ծառը the tree.	պատուհանը the window.
տերեւը the leaf.	վարագույրը the curtain.
բարեկամը the friend.	սուրը the sword.
թռչունը the bird.	պատեանը the sheath.
վանդակը the cage.	պարտեզը the garden.
խանութը the shop.	նոր new. պալատ palace.
ճիւղը the branch.	ծեր, հին, old. տուր give (thou).

¹⁾ For the indefinite article see the 1st lesson.

Exercise 9.

Բարեկամին հայրը ծեր է: Աշակերտին մելանը սեւ է: Սուրբերուն պատեանները: Թռչունին վանդակէն: Շուկային խանութներէն: Ուսանողին մատիտովը: Իշխանին պալատները նոր էին: Ի՞նչ կ'ուզէք: Կարմիր վարդին տերեւները կ'ուզեմ: Պարտէզին ծաղիկներուն (Dat.): Թուղթով եւ մելանով: Պատուհանին վարագոյրը հին է: Բաժակ մը ջուր տո՛ւր ծեր բարեկամին:

Translation 10.

The king's palace is new. The prince's daughter has a pair of white gloves. From the branches of the trees. With the machines. Give the eggs to the teachers. Give a cup of milk to the friend. The pupil's father has a black dog. They have a dozen bottles. From the curtains of the windows. She had the bird's cage. With the soldier's (*զինուոր* - *zinvor*) sword.

Sixth Lesson.

Second Declension.

This declension includes the nouns, excepting the monosyllables, ending in *ի*, which make the Gen. and Dat. singular¹⁾ in *-ոյ* *vo.* Ex.:

Singular.

a) without article.	b) with the definite article.
Nom. and Acc. <i>եկեղեցի</i>	<i>որդին</i> the son.
church.	
Gen. and Dat. <i>եկեղեցոյ</i>	<i>որդ-ոյն</i> ²⁾ of or to the son.
of or to church.	
Abl. <i>եկեղեցիէ</i> from church.	<i>որդիէն</i> from the son.
Inst. <i>եկեղեցիով</i> with church.	<i>որդիով</i> with the son.

Words.

<i>որբասեղի</i> sanctuary.	<i>լիթենի</i> olive-tree.
<i>դրացի</i> neighbour.	<i>արմուկենի</i> date-tree.
<i>հոգի</i> soul.	<i>Անկլիացի</i> Englishman.

¹⁾ In the other cases of the singular and throughout the plural, they are uniform with the 1st declension.

²⁾ See the pronunciation of *ոյ*:

այգի vineyard.	մատանի ring.
կղզի island.	ոստ limb.
կենդանի animal.	խաղող grape.
աղաւնի pigeon.	բնակիչ inhabitant.
փրկութիւն salvation.	տէր lord, owner.
գոյն colour. բոյն nest.	պտուղ fruit.
զանգակատուն belfry.	բարձր (... ձրր) high.

Exercise 11.

Եկեղեցւոյն զանգակատունը բարձր է: Արքատեղւոյն վարագոյրները գեղեցիկ են: Ոսկւոյն գոյնը դեղին է: Կենդանւոյն ոտքերը կարճ (short) էին: Դրացւոյն դուստրը ծոյլ էր: Հոգւոյն փրկութիւնը: Աղաւնւոյն բոյնը նոր է: Որդւոյն բարեկամը թռչուն մը եւ վանդակ մը ունէր: Ի՞նչ կ'ուզէք: Արմաւենւոյն ոստը եւ ձիթենւոյն պտուղը կ'ուզեմ:

Translation 12.

The lord of the vineyard was a good man. The son's teacher had a pretty rose. Give [some] grass (խոտ) to the animal. The inhabitants of the island were rich (հարուստ). What will you have? I will have the keys of the church. The neighbour's house was new. The horses of the Englishman were brown. The owner of the ring is a rich man.

Seventh Lesson.

Postpositions.

Only a few *prepositions* are retained from the Ancient and used in the Modern Armenian; the rest are *postpositions*, since they uniformly follow the nouns or pronouns which they govern.

a) Postpositions governing the *genitive*:

առջեւ before.	դուռին առջեւ before the door.
ետեւ behind.	տունին ետեւ behind the house.
դէմ against.	աշակերտին դէմ against the pupil.
մէջ in.	սենեակին մէջ in the room.
մէջտեղ } between.	գետին եւ քաղաքին մէջ between the river and the town. [and black.
միջեւ }	թուփի եւ սեւի միջեւ between brown

<i>վրայ</i> on, upon.	<i>գրասեղանին վրայ</i> on the desk.
<i>տակ</i> under.	<i>սեղանին տակ</i> under the table.
<i>քով</i> } near.	<i>բլուրին տակ</i> near the hill. [waters.
<i>տեղ</i> } beside.	<i>հանգարտ ջուրերուն տակ</i> beside the still
<i>անդ</i> instead of.	<i>որդւոյն տեղ</i> instead of the son.
<i>շուրջ</i> round, a—.	<i>պարտէզին շուրջ</i> round the garden.

b) Postpositions with the dative:

<i>առանց</i> (prep.) without.	<i>առանց բարեկամի մը</i> without a friend.
<i>համար</i> for.	<i>ուսանողին համար</i> for the student.
<i>հետ</i> with.	<i>գրացւոյն հետ</i> with the neighbour.
<i>մօտ</i> near.	<i>գիւղին մօտ</i> near the village. [tree.
<i>պէս</i> like, as.	<i>վարդի պէս</i> like a rose. <i>ծառի պէս</i> as a

c) Postpositions with the ablative:

<i>զատ</i> or <i>ի զատ</i> besides.	<i>ձիերէն ի զտ</i> besides the horses.
<i>դուրս</i> out of.	<i>քաղաքէն դուրս</i> out of the city.
<i>հեռու</i> far from.	<i>տունէն հեռու</i> far from home.

d) Postpositions with the accusative:

<i>դէպ</i> ի (prep.) towards.	<i>դէպ ի ծովը</i> towards the sea.
<i>ի վար</i> down.	<i>դեան ի վար</i> down the river.
<i>ի վեր</i> up.	<i>լեռն ի վեր</i> up the mountain.

Remark.

Where the prepositions *in*, *at*, *to* or *into* are used in English, we employ very often a simple accusative, especially with verbs indicating a state of rest or denoting a direction or motion from one place to another. Ex.:

<i>քահանան եկեղեցին</i>	<i>է</i>	the priest is <i>in</i> the church.
<i>աղջիկը պարտահանն</i>	<i>է</i>	the girl is <i>at</i> the window.
<i>աղան դպրոց</i>	<i>կ'երթայ</i>	the boy goes <i>to</i> school.
<i>մարդը ջուրը</i>	<i>ինկաւ</i>	the man fell <i>into</i> the water.
<i>ուսուցիչը Լոնդոն</i>	<i>կը բնակի</i>	the teacher lives <i>in</i> London.
<i>ծառէ ծառ</i>		from tree <i>to</i> tree.

Words.

<i>կայ</i> there is.	<i>ձուկը</i> the fish (sing.).
<i>կան</i> there are.	<i>կաղամարը</i> the inkstand.
<i>կար</i> there was.	<i>պատը</i> the wall.
<i>կային</i> there were.	<i>կամուրջը</i> the bridge.

Exercise 13.

Թռչունն մը կայ վանդակին մէջ: Դանակ մը կայ սեղանին տակ: Բոցնը ծառին վըայ է: Այգիները գիւղին մօտ էին: Պատ մը կար պարտեզին շուրջ: Քաղաքին եւ լեռին մէջտեղ գետ մը կար: Նոր Եօրքի եւ Պրուքլինի միջեւ Տոյակայ (grand) կամուրջ մը կայ: Մարդը դրացւոյն հետ այգին (to) կ'երթայ: Նաւաստին (sailor) ծովը ինկաւ: Մատանին Անկլիացւոյն համար է: Սատան (Satan) ին գէմ: Փառք (glory) ի լեռն ի վեր:

Translation 14.

The mother was [at] the window. There was a dish of meat upon the table. The bird's nest is on the tree. The ship goes down the river. There was [some] ink in the inkstand. The prince lives [in] Berlin (Պերլին). The preacher (քարոզիչը) goes [to] the church. He is far from home. She went (գնաց) out of the school-house without permission (հրաման). Besides the roses there was also a lily (շուշան).

Eighth Lesson.

Third Declension.

This declension contains a few nouns, chiefly monosyllables, which make the Gen. and Dat. singular¹⁾ in --. Ex.:

Singular.

a) Without article. b) With the definite article.

Nom. and Acc. ծով sea.	արեւը the sun.
Gen. and Dat. ծովու- of or to sea.	արեւու- of or to the sun.
Abl. ծովէ from sea.	արեւէ from the sun.
Inst. ծովով with sea.	արեւով with the sun.

Such are: Հայ Armenian. դաս class. ժամ hour. դար century. գահ throne. շահ gain. որթ calf. արջ bear. էջ ass. ձի horse. հաւ hen. նաւ ship. կով cow. հով wind. մահ death. մանչ lad, boy. սահ watch. դի corpse. թի shovel. սով famine.

¹⁾ See the footnote ¹⁾, 6th lesson.

The following four nouns elide in all other cases the vowel or compound vowel of the Nom. singular. Ex.:

Nom. and Acc.	գլխի head.	Abl.	գլխի.
" " "	ամիս month.	" "	ամսի.
" " "	շաբաթ week.	" "	շաբթի.
" " "	ճամբայ way.	" "	ճամբի.
Gen. and Dat.	գլխի.	Inst.	գլխով.
" " "	ամսի.	" "	ամսով.
" " "	շաբթի.	" "	շաբթով.
" " "	ճամբի.	" "	ճամբով.

Words.

կայս՝ mast.	բարձր tall, high.
թամբ saddle.	երկայն long, կարճ short.
թոժիւն cub.	պայծառ bright.
պոչ tail. օր day.	վերջին last.
վառեակ chicken.	խոշոր big.
վայրկեան minute.	տարի year.

Exercise 15.

Արեւուն լջսը պայծառ է: Հայուն աչքերը սեւ են: Էջուն ահանջները խոշոր են: Նաւուն կայսը բարձր էր: Ձիուն թամբը հին է: Ամսուն շաբաթները, շաբթուն օրերը, օրերուն ժամերը եւ ժամուն վայրկեանները: Ճամբուն վրայ հարուստ մարդ մը կար: Գլխուն տակ: Դարուն վերջին տարին է: Արջուն թոժիւնը տգեղ է: Որթուն պոչը կարճ էր: Շոգեանաւը հոգուն դէմ ալ կ'երթայ:

Translation 16.

Give the lily to the lad. I like (*կը սիրեմ*) the cow's milk. In the first (*առաջին*) watch. Around the bright throne. The waves (*ալիք*) of the sea. Without gain. For the death of the friend. The chickens were near the old hen. With the helve of the shovel. The years of famine. The pupil is the last in the class. The first day of the week. Out of the way.

Ninth Lesson.

Law of Permutation and Elision.

It is a peculiarity of the Armenian language that when a syllable is added to a word ending in a con-

sonant, the vowel of the *last* syllable is either permuted or elided.

All words undergo these changes through *conjugation*, *composition* and *derivation*; as to *declension*, there are only a few nouns which are liable to the same changes in the Gen. and Inst. singular, with certain exceptions¹⁾ however.

These vowels or compound vowels are: *ե, ի, --, ոյ, եւ, իւ* and *եւյ*.

1. *ե* changes into *ի*, as:

սէր love; *սիրել* to love; *սիրերգ* lovesong; *սիրելի* dear. *պարտեղ* garden; *պարտեղպան* gardener.

2. *ի* and *-- a)* are elided in polysyllabic words, as:

ծաղիկ flower; *ծաղիկել* to flower; *ծաղկոց* flower-garden. *պտուղ* fruit; *պտղաբերել* to fructify; *պտղաւէտ* fruitful.

b) are changed into euphonic *ը* in polysyllables, when preceded or followed by *two* consonants, and in monosyllables, as:

կարմիր red; *կարմրել* to redden; *կարմրալանջ* redbreast.

հանգիստ rest; *հանգստանալ* to rest; *հանգստարան* resting-place.

գիր writing; *գրել* to write; *գրող* writer; *գրաստան* library.

ջուր water; *ջրել* to water; *ջրհաւ* waterfowl.

3. *ոյ* changes into *--*, as:

յոյս hope; *յոսալ* to hope; *յոսակոյ* hopeful.

ողջոյն salutation; *ողջոնել* to salute.

4. *եւ* changes into *ե*, as:

մատեն book; *մատենագրան* bookcase.

սենեակ chamber; *սենեկապետ* chamberlain.

5. *իւ* (eev), at the end of words, changes into *--²⁾* as:

պատիւ honour; *պատուել* to honour; *պատուարժան* honourable.

թիւ number; *թուել* to number; *թուական* date.

6. *եւյ* changes into *ե*, as:

քրիստոնէւյ Christian; *քրիստոնէութիւն* Christianity.

պաշտօնեւյ minister; *պաշտօնութիւն* ministry.

¹⁾ The beginners will be assisted with practical hints.

²⁾ For the pronunciation of *--* see the 3. page.

Tenth Lesson.

Fourth Declension.

This declension includes the nouns denoting time which make the Gen. singular ¹⁾ in *առն* (pron. *վան*). Ex.:

N., Ac. <i>օր</i> day, &c.	գիշեր night, &c.
Gen., Dat. <i>օրան</i> .	գիշերան.
Abl. <i>օրե</i> or (rarely) <i>օրանէ</i> .	գիշերե (rarely գիշերանէ).
Inst. <i>օրով</i> .	գիշերով.

ամառ summer; *ձմեռ* winter; *ցերեկ* day, -time; *կէսօր* noon; *կեսգիշեր* midnight; *այսօր* to-day; *ժամանակ*, *ստան* time; *առտու* (*առտուան* - pron. *առտրվան*) morn; *առաւօտ*²⁾ morning; *իրիկուն* evening; *ամիս*³⁾ (*ամսուան*) month; *շաբաթ*²⁾ (*շաբթուան*) week; *երէկ* yesterday; *վաղը* (*վաղուան*) to-morrow; *ժամ*³⁾ hour; *մահ*³⁾ death; *տարի*³⁾ (*տարուան*) year.

Words.

գարուն spring.	զով cool.
աշուն autumn.	խիտա very. (severe, strict)
եղանակ season. (monthly)	չորս four.
լուսին moon.	արտում sad.
Թագուհի queen.	ինչո՞ւ why?

Exercise 17.

Լուսինը գիշերուան Թագուհին է: Արեւը ցերեկուան Թագաւորն է: Ամառուան օրերը կարճ են: Ո՛չ, ամառուան օրերն ու ձմեռուան գիշերները երկայն են: Առտուան եւ իրիկուան ժամերը զով են: Կէսօրուան դէմ: Տարուան չորս եղանակներն են գարուն, ամառ, աշուն եւ ձմեռ: Քարոզիչը ինչո՞ւ արտում էր: (Սա) արտում էր իր (his) դրացիին մահուան համար: Երեկուան, այսօրուան ու վաղուան Տէրը (Lord) մեծ (great) է:

Translation 18.

I have a dozen books. We had a glass of wine. The son of the queen has a gold ring. The daughter

¹⁾ See the footnote ¹⁾, 6th lesson.

²⁾ Declined also after the 3^d declension.

³⁾ Declined also after the 2^d declension.

of the neighbour had a silver watch (*ժամացոյց*). The bird is on the roof (*տանիք*). There was a bottle of water on the table. Where (*սեբ*) are the fish? They are in the sea. Where are the girls? They are at the window of the church. Where are the books of the Armenian? They are upon his desk.

Eleventh Lesson.

Fifth Declension.

Nouns terminating in *-ս* make the Gen. sing. in *-ն*, the Inst. sing. in *-ի*, and the Gen. plur. in *-նց*. Ex.:

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N., Acc. <i>խոստումս</i> promise, &c.	<i>խոստումներ</i> promises, &c.
G., Dat. <i>խոստման</i> or <i>խոստումի</i> .	<i>խոստմանց</i> or <i>խոստումներու</i> .
Abl. <i>խոստումի</i> .	<i>խոստումների</i> .
Inst. <i>խոստմամբ</i> or <i>խոստումով</i> .	<i>խոստումներով</i> .

Also a few nouns¹⁾ of different terminations make the Gen. Sing. in *-ն*, as:

<i>Gen.</i>		<i>Gen.</i>	
<i>աղջիկ</i> girl.	<i>աղջկան</i> .	<i>տուն</i> house.	<i>տան</i> .
<i>կնիկ</i> wife, woman.	<i>կնկան</i> .	<i>շուն</i> dog.	<i>շան</i> .
<i>էրէկ</i> husband.	<i>էրկան</i> .	<i>մանուկ</i> child.	<i>մանկան</i> .
<i>գարուն</i> Spring.	<i>գարնան</i> .	<i>անուն</i> noun, name	<i>անուան</i> .
<i>աշուն</i> Autumn.	<i>աշնան</i> .	<i>ձուկ</i> fish.	<i>ձկան</i> .

Words.

<i>հրովում</i> declension.	<i>ընթացք</i> course.
<i>խնարհում</i> conjugation.	<i>ձեւ</i> form.
<i>ուսում</i> study.	<i>հաւատարիմ</i> true, faithful.
<i>կոչում</i> calling.	<i>դժուար</i> difficult.
<i>յայտագիր</i> program.	<i>հարուստ</i> rich.
<i>բայ</i> verb. <i>բակ</i> yard.	<i>աղքատ</i> poor.
<i>հիացում</i> admiration.	<i>զուարթ</i> (pron. <i>զգլարթ</i>) blithesome. (<i>ժերթ</i>)

¹⁾ The *ի* and *ս* in the last syllable of these words are subject to the law of permutation; see the 9th lesson.

Exercise 19.

Ուսմանց յայտագիրը: Բայերուն խոնարհումը դժուար է: Ո՛չ, բայց անուան հղովմանց ձեւերը դժուար են: Ո՛վ աղքատ է: Աղջկանը հայրը աղքատ է: Ո՛վ հարուստ է, թէր: Կնիկանը էրիկը հարուստ է, բայց էրկանը կնիկը ազեղ է: Ուսուցիչը հաւատարիմ էր իր կոչմանը: Հիացմամբ: (admiration) Գարնան զուարթ եղանակը: Աշնան տխուր (sad) օրերը:

Translation 20.

Where are you? I am [in] the yard of the old house. What will you have? I will have the rings of the girl. Give a bit of bread and a cup of milk to the poor child. There is a nest on the belfry. They had a long course of study. The doors of the school-house are old. The leaves of the flowers are yellow. The smile of the child. The tail of the black dog is long. The head of the fish (sing.).

Twelfth Lesson.

Sixth Declension.

Nouns terminating in *-իւն* are declined after the following paradigm.

Singular.

N., Acc. բարեկամ-իւն friendship, &c.
G., Dat. բարեկամութեան.
Abl. բարեկամութիւնէ.
Inst. բարեկամութեամբ or բարեկամութիւնով.

Plural.

N., Acc. բարեկամութիւններ friendship, &c.
G., Dat. բարեկամութեանց or բարեկամութիւններո՛ւ.
Abl. բարեկամութիւններէ.
Inst. բարեկամութիւններով.

Words.

պատմութիւն history. թուարանութիւն arithmetic.
նախադասութիւն sentence. յաջողութիւն success.
քերականութիւն grammar. թարգմանութիւն translation.

ծուլութիւն laziness, idleness.	իմաստութիւն wisdom.
գիտութիւն science.	երիտասարդ young man.
համբերութիւն patience.	շահեկան interesting.
պարտականութիւն duty.	մեծ great, large.
անկեղծութիւն sincerity.	բոլոր all. բայ verb.
մոլութիւն vice.	մատենագրութիւն literature.
առաքինութիւն virtue.	նախահայր forefather.

Exercise 21.

Ունայնութիւն ունայնութեանց: Պատմութեան ուսումը շահեկան է: Բարեկամութեանց անկեղծութենէն: Քերականութեան դասը գիւրին է: Շատ սխալներ կային ձեր (your) թարգմանութեանց մէջ: Իմաստութեամբ (wisely): Թուարանութենէն զատ: Բոլոր մոլութեանց դէմ: Յաջողութեան համար: Բոլոր գիտութիւններէն: Սահակ եւ Մեսրոպ հայ մատենագրութեան նախահայրերն են:

Translation 22.

The young man is true to his duties. The study of sciences is very useful. There are many words in the translations of your grammar. The teacher's patience is very great. Patience is a great virtue. Without success. Idleness is the mother of all vices. The verb is the life of the sentence.

Thirteenth Lesson.

The Auxiliary Verb.

Ե՛մ¹⁾ I am.

Indicative Mood (Ս-հ-ն-լ-ն էլ-ն-լ).

Present Tense (Երկայ ժամանակ).

Singular (Ել-ն-լ).

Plural (Յ-գ-ն-լ).

Ե՛մ²⁾ եմ I am.

Դև+ ենք we are.

Դու-ն ես thou art.

Դո-ն+ էք you are.

Ն է he, she or it is.

Նևն+ են they are.

¹⁾ This verb is strictly *defective*, its wanting tenses being supplied from ըլ-ն to be, to become.

²⁾ The Armenian verb does not always require the *personal pronouns* Ե, Դ, Ն etc., the persons being sufficiently marked by the *terminations* of the verb.

Imperfect (Անկատար).

Եւ էի I was.	Տե՛նք էի՞նք we	} were.
Դու՛ն էիր thou wast.	Դու՛ք էիք you	
Ան էր he, she or it was.	Անո՛նք էին they	

*Perfect*¹⁾ (Կատարել).

Եւ եղայ I was.	Տե՛նք եղանք we.	} were.
Դու՛ն եղար thou wast.	Դու՛ք եղաք you.	
Ան եղաւ he, she or it was.	Անո՛նք եղան they.	

Future (Ապագայ).

Եւ պիտի ըլլամ I shall	} be.	Տե՛նք պիտի ըլլանք we shall	} be.
Դու՛ն ն ըլլաս thou wilt		Դու՛ք ն ըլլաք you will	
Ան ն ըլլայ he will		Անո՛նք ն ըլլան they will	

First Conditional (Թե-ի-ն Ապագայ).

Եւ պիտի ըլլայի I should	} be.
Դու՛ն ն ըլլայիր thou wouldst	
Ան ն ըլլար he would	
Տե՛նք ն ըլլայինք we should	
Դու՛ք ն ըլլայիք you would	
Անո՛նք ն ըլլային they would	

Imperative Mood (Հրահայտութեան Ելան).

Ըն՛չ ըլլամ let me be.	Ըլլանք let us be.
Եղիր be.	Եղիք or եղէք be.
Ըն՛չ ըլլար let him be.	Ըն՛չ ըլլան let them be.

Subjunctive Mood (Ստորագրութեան Ելան).

Present (Ետեւ).

Եւ որ ըլլամ that I	} be.	Տե՛նք որ ըլլանք that we	} be.
Դու՛ն ն ըլլաս ն thou		Դու՛ք ն ըլլաք ն you	
Ան ն ըլլայ ն he		Անո՛նք ն ըլլան ն they	

Imperfect (Անկատար).

Եւ որ ըլլայի that I were.	Տե՛նք որ ըլլայինք that we	} were.
Դու՛ն ն ըլլայիր ն thou wert.	Դու՛ք ն ըլլայիք ն you	
Ան ն ըլլար ն he were.	Անո՛նք ն ըլլային ն they	

¹⁾ This tense corresponds in sense with the French *passé défini* or the Italian *passato remoto*; in Armenian, the tense corresponding with the English *perfect* is called Յարիւրտար preter-perfect.

Participles (Ընդհանրականներ).

Present եղող being.*Past եղած* been.*Future ըլլալու* about to be.

Remarks.

1. The *compound tenses* are formed by combining the *Past Participle* of the principal verb with the auxiliary verb եմ or ըլլալ, as: *եղած եմ* I have been (liter. I am been); *եղած էի* I had been (I was been); *եղած պիտի ըլլամ* I shall have been (I shall be been).

2. The *negative* of the auxiliary եմ is formed by prefixing the letter չ, as: *չեմ* I am not; *չէ* he, she or it is not; *պիտի չըլլանք* we shall not be.

3. The *predicate adjective*, as in English, is always in the singular, as:

Արեւը պայծառ է, The sun is *bright*.Աստղերը հեռու են, The stars are *distant*.

4. When in English, the *predicate noun* always agrees in number with the subject, it may sometimes be, in Armenian, put also in the singular, with nouns or pronouns implying plurality, as:

Մենք եղբայր ենք, We are brethren (liter. brother).

Fourteenth Lesson.

Determinative Adjectives.

These words always take their place before a substantive and remain *undeclined*. They are divided into four classes: *demonstrative*, *possessive*, *numeral* and *indefinite* adjectives.

Demonstrative Adjectives.

These are:

այս, աս or աս this or these.

այդ or աս that or those.

այն or ան that or those (referring to an object more distant than այդ or աս).

These adjectives precede the *definite form* of the noun. Ex.:

այս ածականը *this* adjective. այս տանձերը *these* pears.
 այդ գիրքը *that* book. այդ խնձորները *those* apples.
 այն տիկինը *that* lady. այն գտակները *those* caps.
 նայն կատուն *the same* cat. նայն անձերը *the same* persons.

Words.

աստղ star.
 դեղ medicine.
 պալատ palace.
 այս cheek.
 ազգ nation.
 հիւանդանոց hospital.
 երջանիկ happy.
 ասպերջանիկ unhappy.
 թարմ fresh.
 հասուն ripe.
 ուրախ glad.
 անօթի hungry.
 ծարաւ or -ի thirsty.

յիշատակարան monument.
 ծնողք parents.
 դպրոց school.
 գոհ contented.
 դառն bitter.
 ծանր heavy.
 թանկագին precious.
 պարզ simple.
 հնազանդ obedient.
 եթէ if. մետաղ metal.
 անմահ immortal.
 մահկանացու mortal.

Exercise 23.

Այս թագաւորը հարուստ է: Այն թագուհին ալ հարուստ է: Այդ աղէկան այտերը կարմիր են: Ոսկին եւ արծաթը թանկագին մետաղներ են: Աս տիկինները ուրախ եղան: Նոյն իշխանը կը բնակի այս հոյակապ պալատին մէջ: Ան շոգենաւուն կայմերը բարձր էին: Աս թագուհւոյն որդիները երջանիկ էին, բայց ասպերջանիկ եղան: Նոյն տխուր մարդը հոս պիտի ըլլար. երէկ: Եկեղեցիները, դպրոցները եւ հիւանդանոցները ազգի մը յիշատակարաններն են: Հնազանդ եղիք ձեր ծնողքներուն: Մարմինը մահկանացու է, բայց հոգին անմահ է:

Translation 24.

This butter is fresh. That medicine was very bitter. These apples are ripe, but those pears are not ripe. That child will be good. Those girls were very idle. Give these flowers to the same ladies. The sun is bright. The stars are distant. Those mountains are not high. The forms of these adjectives are simple. Those young men would be contented. Are you hungry? No, I am not hungry, but I am thirsty. Be a good boy.

Fifteenth Lesson.

Irregular Declensions. 1)

		A.	B.
<i>Singular.</i>	N., Acc.	հայր father, &c.	սուլ sister-in-law (husband's sister).
	G., D.	հօր.	սուլն.
	Abl.	հօրմէ.	սուլնմէ.
	Inst.	հօրմով or հօրով.	սուլնով.
		C.	D.
<i>Singular.</i>	N., Acc.	սէր love, &c.	Աստուած ²⁾ God, &c.
	G., D.	սիրոյ.	Աստուծոյ.
	Abl.	սիրի.	Աստուծոմէ.
	Inst.	սիրով.	Աստուծով.
E.			
		<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
N., Acc.	աղայ boy, &c.	աղատ boys, &c.	
G., D.	աղա.	աղաց.	
Abl.	աղայի.	աղացի.	
Inst.	աղայով.	աղացով.	
F.			
N., Acc.	մարդ man, &c.	մարդիկ ³⁾ men, &c.	
G., D.	մարդո.	մարդոց.	
Abl.	մարդի.	մարդոցի.	
Inst.	մարդով.	մարդոցով.	

A. Like հայր are declined its derivatives; also հայր, and եղբայր and their derivatives.

B. In the the same manner as սուլ are declined: կին³⁾ (կնւ) woman or wife; տիկին (տիկնւ) lady; տէր³⁾ (տիրւ) lord, owner; քույր³⁾ (քրւ) sister; կեսոր (կեսորւ) mother-in-law (husband's mother); ասոր brother-in-law (husband's brother); ներ sister-in-law (the wife of the husband's brother); աներ father-in-law (wife's father); ընկեր³⁾ mate.

¹⁾ The irregularities are chiefly confined to the singular.

²⁾ Աստուած when denoting a god follows the first declension.

³⁾ Also its derivatives.

C. In the same manner as *տէր* are declined among a few others:

Լոյս (լուսոյ) light; Երես (յուսոյ) hope; Հր (հրոյ) fire.

Remark.

Excepting the irregular nouns, and those of the sixth regular declension, all nouns may also follow the *first declension* (the most usual paradigm); but for the sake of *euphony*, the learner is advised to decline every noun after the proper forms of its declension.

Words.

Հօրեղբայր	uncle (paternal).	Հայելի	looking-glass. <i>միրոյ</i>
Հօրաքոյր	aunt	Վերարկու	coat.
Մօրեղբայր	uncle (maternal).	Թաշկինակ	handkerchief.
Մօրաքոյր	aunt	Շրջագետ	gown.
օրէնք	law.	դողնոց	apron.
ճառագայթ	ray. [ers.	դրպան	pocket.
հեշտագարան	chest of draw-	գլխարկ	fez. <i>խա</i>
փեղդ	hat, bonnet.	հս	here.
վսեմ	sublime.	հն	there.
անկեղծ	sincere.	միշտ	always. <i>հիմա</i> now.
հիւանդ	ill, sick.	կատարեալ	perfect.

Exercise 25.

Աստուած սէր է: Աստուծոյ օրէնքը կատարեալ է: Հօրը իրատը բարի է: Մօրը սէրը անկեղծ է: Տալօջ որդին չար էր: Ներոջը դուստրը հնազանդ չէր: Միշտ Տիրոջը սիրոյն մէջ: Այս կարմիր վարդերը այն տղոցը համար են: Մօրաքոյրը փեղդըը հեշտագարանին վրայ է: Աներոջը գլխարկը կարմիր էր: Կերոջը շրջագետը սեւ էր: Այս հայելին ձեր քրոջը համար է: Այն մարդոցը կօշիկները հոս էին: Լուսոյ ճառագայթները պայծառ են միշտ: Ան է աստուածներուն Աստուածը, տէրերուն Տէրը եւ բոլոր մարդոց հայրը: Այդ կնոջ էրիկը հիւանդ էր: Տղոցը ֆեսերը եւ աղջկանց փեղդոյնները հոն էին: Սիրով եւ յուսով:

Translation 26.

The lady's brother was [in] that palace. Where was the uncle's book? It was [in] the pocket of the father. These boys are diligent. Those men are idle.

The boys' mother will be here to-day. Lives of great men are sublime. This coat is for the brother, and that gown is for the sister. From the old aunt. That bitter medicine was for the sick brother-in-law. From the father of light. Give this handkerchief to the aunt. This boy goes to school with the class-mate (*դասընկեր*). I shall be [in] Amassia (*Ամասիա*) to-morrow.

Sixteenth Lesson.

Possessive Adjectives.

These are:

<i>իմ</i> or <i>իմին</i> my.	<i>մեր</i> or <i>մերին</i> our.
<i>քու</i> և <i>քուին</i> thy.	<i>ձեր</i> և <i>ձերին</i> your.
<i>իր</i> և <i>իրեն</i> his, her or its.	<i>իրենց</i> their.

The *suffixes*¹⁾ *-*, *ր* and *ն* or *ւ* are appended to the nouns followed by these adjectives. Ex.:

<i>իմ մատիտ</i> my pencil.	<i>Մեր խանութ</i> our shop.
<i>Իմ հուր</i> thy top.	<i>Ձեր տուն</i> your house.
<i>Իր ստեղծ</i> his or her needle.	<i>Իրենց պարտեզ</i> their garden.

The *suffixes* *-*, *ր* and *ն* or *ւ*; *նին*, *նիր* and *նի*; *երնին*, *երնիր* and *երնի* are usually substituted for these adjectives.

a) The *-*, *ր* and *ն* or *ւ* for the *singular*,²⁾ as:

<i>դգալ</i> my spoon.	<i>դգալներ</i> my spoons.
<i>պատառաքաղ</i> thy fork.	<i>պատառաքաղներ</i> thy forks.
<i>աւել</i> his or her broom.	<i>աւելներ</i> his or her brooms.

b) The *նին*, *նիր* and *նի* for the *plural*¹⁾ of polysyllabic words, as:

<i>քանակին</i> our ruler.	<i>քանակներն</i> our rulers.
<i>կապամարնիր</i> your inkstand.	<i>կապամարներն</i> your inkstands.
<i>զմկրնն</i> (pron. <i>ըզ . . .</i>) their penknife.	<i>զմկրներն</i> their penknives.

¹⁾ An unaccented euphonic *ւ* is inserted between the substantives ending in a consonant and the suffixes *-* and *ր*, as: *քսակ* (= *քսակւ*), *գրպան* (= *գրպանւ*).

²⁾ Of the possessor, and not of the possessed object.

c) The երևի, երևիք and երևին for the plural¹⁾ of monosyllabic words, as:

Կովերևի՞ն our cow or cows,¹⁾ &c.

The *possessive adjectives* must be repeated before every noun of the same sentence, as:

Իմ հայրն եւ իմ մայրն or հայրն եւ մայրն հոս են.
My father and my mother are here.

Words.

քուակ purse.

ժամացոյց watch.

գաւազան stick.

նաւապետ captain.

գեղձանիկ canary-bird.

սխալ mistake.

անմահ immortal.

մահկանացու mortal.

հորեղբորորդի cousin.

եղբորաղջիկ or քեռաղջիկ
niece. [ew.

եղբորորդի or քեռորդի neph-
երկայնահասակ tall.

Exercise 27.

Իմ մայրս հոս է: Քու քոյրդ երկայնահասակ է: Մեր հորեղբորորդին հարուստ էր: Չեր մօրաքոյրն ու հօրաքոյրը աղքատ եղան: Հօրս քսակը իր գրպանն է: Քեռորդույս ժամացոյցները հեշտադարանին վրայ էին: Ո՛ւր են իմ գգալս եւ իմ պատառաքաղս: Անոնք քու սեղանիդ վրայ են: Այս մարդիկը մեր բարեկամներն են: Այդ տղոցը մայրը քեռաղջիկս էր: Այն շոգեհնաւուն նաւապետը հորեղբայրդ էր: Չեր եղբորորդին ֆէն մը ունէր: Ո՛չ, փեղոյր մը ունէր: Քու քոյրերդ իրենց աւելները ունէին: Դեղձանիկս իր վանդակին մէջ է: Մենք իրեն քանակը եւ իրեն զմելին ունէինք: Այս տղուն հոլը քու ձեռքդ (in thy . . .) էր: Եղբայրս ունի այս աղջկան քանակը եւ կաղամարը: Ասեղնին ասղամանին (needle-case) մէջ էր:

Translation 28.

My dog is old. Thy cat is white. Where are my books? Your books and (your) pens are on your desk. She has many mistakes in her translation. Here is

¹⁾ In order to avoid this ambiguity, it is better to use the possessive adjectives *եր*, *ներ* and *իրենց*, with their respective suffixes, as: *մեր տունը*, *ձեր կովը*, &c.

your father's stick. My soul is immortal. My body is mortal. Your cousins were [in] our garden. Where is his sister? His sister is not here. That is our mother's purse. Their brothers would be here to-day. My niece goes to school with her nephew. Our flowers and (our) lilies are pretty. Her eyes and (her) eyebrows are black. Their uncle's horse is brown. My cousins will be here to-morrow.

Seventeenth Lesson.

Proper Nouns.

There are in Armenian:

1. Proper names of *persons*:

a) *Christian names*, as: Յակոբ Jacob; Մարիամ Mary.

b) *Surnames*, which are formed by appending *տ*- a particle denoting origin or family, and corresponding in sense with the English *son* or Scotch *mac*, as: Ադամ-տն Mac Adam; Ստեփանն-տն Stephenson.

2. Names of *countries, provinces, towns, mountains, seas, rivers, lakes, months*, as: Եւրոպա Europe; Թուրքիա Turkey; Կոստանդնուպոլիս (Կ.Պոլիս) Constantinople; Արարատ Ararat; Միջերկրական Mediterranean; Դանուբ the Danube; Էրի լիճ lake Erie; Ապրիլ April.

Remarks.

1. Proper nouns follow the *first declension*.¹⁾

2. All the proper nouns (excepting those of persons) ending in *տ*- make the Gen. in *տն*, as:

Անգլիա England; Անգլիայ թագուհին the queen of England.

Գերմանիա Germany; Գերմանիայ կայսրը the emperor of Germany.

3. Proper nouns admit of no article in the Nom., Gen. and Inst., if not preceded by an adjective or a possessive modifier, however they always have the definite article, when in the Acc. and Abl. cases, as:

¹⁾ For the 1st declension and the nouns ending in *- see* the 5th lesson.

Յովէփ Եակոբի որդին էր Joseph was Jacob's son.
 Մարիամ եկեղեցի կ'երթայ Mary goes to church.
 Պերլինէն կու գամ I come from (the) Berlin.
 Կը սիրեմ Յովհաննէսը I love (the) John.

4. Proper names of places take no article and remain in the *simple accusative*, where in English, the prepositions¹⁾ *in* or *at*, *to* or *into* are used, as:

Հայրս Իտալիա կ'երթայ My father goes to Italy.
 Եղբայրս Աստորիա կը բնակի My brother lives in Austria.

5. Proper names of *seas*, *ivers*, *mountains*, *cities* and *months* followed by the class names ծով sea, գետ river, լեռ mountain, քաղաք city and ամիս month, when as appositive modifiers, remain undeclined, whereas each of the latter is varied after its respective declension, as:

N., Acc. Սև ծովը the Black sea.
 G., D. Հռենոս գետին of or to the river Rhine.
 Abl. Ողիմպոս լեռնէն from mount Olympus.
 Inst. Սեբաստիա քաղաքովը with the city of Sivas.

6. *National appellations*²⁾ are formed from the names of *countries*, *cities* and *places*, by appending to them the suffixes ջի, ացի or եջի, as:

Ամերիկա America; Ամերիկացի լը an American.
 Շուէտ Sweden; Շուէտացի Swede. Ադրիանուպոլիս Adrianople;
 Ադրիանուպոլեցի Adrianopolitan.

Words.

Կարոլոս Charles.	Տէր, Տիար ³⁾ Sir.
Յուլիոս Julius.	Պարոն, Պ. ³⁾ Mister, Mr., Sir.
Կեսար Caesar.	Տիկին, Տիկ. Mistress, Mrs.
Գեորգ George.	Օրիորդ, Օր. Miss.
Ռափայէլ Raphael.	Պատուելի, Պատ. Reverend,
Դաւիթ David.	Rev.
Իսրայէլ Israel.	Երանուհի Beatrice.

¹⁾ See also the 7th lesson, Remark.

²⁾ These follow the 2^d declension.

³⁾ To these correspond the Turkish words *թիկի* and *թի* which are also frequently employed, the former for educated persons, and the latter for persons in general.

Զապէլ Isabella.	Լուսին Selina.
Յովհաննէս John.	Ծնաւ (was) born.
Ասիա Asia.	Մեռաւ died.
Ափրիկէ Africa.	Թարգմանեց translated.
Միջագետք Mesopotamia.	այցելեց visited.
Ռուսիա Russia.	դաշտ plain, field.
Միացեալ United.	խաղալիք toy.
Նահանգներ States.	գետափ, ափունք bank.
Եփրատ the Euphrates.	կը տարածուի lies.
Տիգրիս the Tigris.	բանաստեղծ, պոետ poet.
Հիւսիսային north.	Համբաւեալ famous.
Հարաւային south.	

Exercise 29.

Այս խաղալիքները Ստեփանին համար են: Արմինէ եւ Հրանոյշ Տիկ. Մարինէ Կիւլեանի դուստրներն են: Քեռաղջիկս Սամսօնէն կու գայ: Պ. Պետրոս Ագամեան համբաւեալ դերասան (actor) մըն էր: Օր. Արեգնաղ Սիմոնեան գեղեցիկ աղջիկ մըն է: Անկլիոյ Թագուհին ֆրանսա (France) կ'երթայ ամեն (every) տարի: Գերմանիոյ կայսրը այցելեց Երուսաղէմը: Հռենոս գետին ափունքը շատ հին դղեակ (castle) ներ կան: Պատ. Կարոլոս Թրէյսի Ամերիկացի մըն է. Մարսուան (Marsovan) կը բնակի եւ Անթոյիս Գօլէճի տնօրէնն (director) է: Ուօշինկիթօն Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մայրաքաղաքն (capital) է: Միջերկրական ծովը Եւրոպայի եւ Ափրիկէի մէջտեղ կը տարածուի: Կովկասեան լեռները (Caucasus Mountains) Սեւ ծովուն եւ Կասպից (Caspian) ծովուն մէջտեղ են: Կը սիրեմ՝ Պ. Հրանտը եւ Օր. Լուսինը: Մկրտիչ Պէշիքթաշեան եւ Պետրոս Գուրեան շայ բանաստեղծներ էին: Ալիս եւ Իրիս գետերը կը թափին (flow) Սեւ ծովը:

Translation 30.

George is my friend. Where is my daughter Beatrice? She is with her sister Isabella. My teacher was [in] Russia. Constantinople is the capital of Turkey. Shakespeare [was] born [at] Stratford, [in] England. David was the king of Israel. Julius Caesar was a great man. Raphael was an artist (գեղարուեստ-

տաւոր). Mr. Zohrabian translated these books. Miss Sirpoohi lives now [in] Marsovan. Mr. Jacob Afarian goes from Samson [to] Charshanba. Amassia is an old city on the banks of the Iris. Where are Mrs. Hagopian's white gloves? They are on the chest of drawers of Mr. Hagopian. The Red sea lies between Africa and Arabia (Արաբիա). The great plain of Mesopotamia lies between the Euphrates and the Tigris. Mrs. Zabel Donelian is a learned lady. Lake Erie is in North America. The Amazon, the Orinoco, and the Parana are in South America, and flow [to] the Atlantic (Ատլանտիկ օվկիանոս). April is the singing (Երգող) month.

Eighteenth Lesson.

Formation of Female Appellations.

As in English, Armenian *nouns* have no *distinctive forms*, but a few have different forms to distinguish the *masculine* from the *feminine*.

The *masculine* is distinguished from the *feminine*:

a) By using words wholly or radically different, as:

Masculine (արական).

աքաղաղ cock.
 շուն dog.
 զուարակ bullock.
 ցուլ bull; եգ ox.
 այծեամ՝ buck.
 խոյ ram.
 նոխաղ he-goat.
 ձի horse.
 որ՝ գայլ he-wolf.
 առիւծ lion.
 վարուժան bird (cock).
 հայր father.
 հայրիկ papa.
 եղբայր brother.
 որդի or ուսոր son.
 մանչ boy.

Feminine (եղական).

հաւ hen.
 քած bitch.
 երինջ heifer.
 կով cow.
 այծեմերիկ doe.
 մաքի ewe.
 այծ she-goat.
 գամբիկ mare.
 եկ գայլ she-wolf.
 հարակ առիւծ lioness.
 մարի bird (hen).
 մայր mother.
 մայրիկ mama.
 քույր sister.
 դուստր daughter.
 աղջիկ girl.

փեսայ	bridegroom.	հարս	bride.
այր or քրիկ	husband.	կին or կնիկ	wife.
եղբորորդի or քեռորդի	ne- phew.	եղբորաղջիկ or քեռաղջիկ	niece.
տիար, պարոն	Mister, Mr.	տիկին	Mistress, Mrs.
պարոն	gentleman. [man.	տիկին, օրիորդ	lady.
երեսասարդ	master, young	օրիորդ	miss, young lady.
ամուրի	bachelor.	կոյս, աղջիկ	maid.
ծերունի	old man.	պառաւ	old woman.
մարդ	man.	կին	woman.
պապ or հաւ	grand-father.	մամ or հանի	grand-mother.

b) By appending the suffixes *-նի* and *-ույշ*, as:

աստուած	մը	a god.	աստուածուհի	մը	a goddess.
սուրբ ¹⁾	մը	a saint.	սրբուհի	մը	a saintess.
երգիչ ¹⁾		songster.	երգչուհի		songstress.
գիւցազն		hero.	գիւցազնուհի		heroine.
թագաւոր ²⁾		king.	թագուհի		queen. [lady.
Հայ	մը	an Armenian.	Հայուհի	մը	an Armenian
Անգլիացի ²⁾	մը	an English- man.	Անգլուհի	մը	an English lady.
դրացի ²⁾		neighbour.	դրացուհի		neighbour (fem.).
Պ. Վարդ		Mr. Rose.	Տիկ. or Օր. Վարդուհի		Mrs. or Miss Rosa.
Պ. Սէր		Mr. Love.	Տիկ. or Սիրուշ		Mrs. or Miss Love. [noosh.
Պ. Հայկ		Mr. Haïg.	Տիկ. Հայկուշ		Mrs. Haïga-

Remark.

Proper names and appellations derived from them begin with *capital* letters; but adjectives derived from them begin with *small* letters, as:

Սպանիա Spain; Սպանիացի Spaniard; սպանական Spanish.

Words.

բանաստեղծ, պուէտ	poet.	ծաղկատի, դեռատի	young.
հովիւ (hoviv)	shepherd.	սիրուն	lovely, pretty.
նկարիչ	painter.	կապոյտ	blue.

¹⁾ The learner is requested to observe the *law of permutation and elision*; see the 9th lesson.

²⁾ Drop the suffix or the final vowel of a word when another suffix is to be appended to the same word.

<i>կոմս</i> count.	<i>որբ</i> orphan.
<i>անուն</i> name, noun.	<i>տեսած եմ</i> I have seen.
<i>դառապեղ</i> menagerie.	<i>կը ճանչնամ</i> I know.
<i>ախոռ</i> stable.	<i>կը գործեն</i> they work.
<i>պարտիզպան</i> gardener.	<i>ունեցած է</i> he has had.

Exercise 31.

Արուսեակ (Venus) գեղեցկութեան աստուածուհին էր։ Տիկ. Հրաչեայ դերասանուհի մըն է։ Արուսեակը եւ մարին բոլորն մէջ են հիմա։ Առիւծը եւ մատակ առիւծը գառա-գեղին մէջ էին։ Չեր ախոռին մեջ կան ձիեր եւ զամբիկներ։ Այծեմերկները դաշտ կ'երթան (go) այծեամին հետ։ Անոր հայրը զուարկներ եւ երինջներ, խոյեր եւ մաքիներ ունի։ Եկեղեցին ունեցած է իր սուրբերն ու սրբուհիները։ Ո՞վ է այդ Հայուհին։ Տիկ. Երանուհիի քոյրն է։ Այդ աղջիկը մեր սպասուհին է։ Օր. Գեղանոյշ սիրուն երգչուհի մըն է։ Կը ճանչնա՞ք այս աղջիկը։ Այո՛, ան մերաբրոջս գուստրն է. իր անունն է Շուշան (Lily). Պարտիզպանը եւ պարտիզպանուհին կը գործեն պարտեզին մէջ։ Օր Հայկանոյշ սխալ մը ունի իր թարգմանութեանը մեջ։ Բարիզուհիները նորա-ձեւութեան (fashion) գերիներն (slaves) են։

Translation 32.

My uncle is a bachelor. Her daughter is a poetess. I have seen the bridegroom and the bride. His niece is a young girl. Is it a he-wolf or a she-wolf? It is a she-wolf. They have seen the actor and the actress. Your sister is a shepherdess. Their aunt is my neighbour. Your mother is a German lady. That lady is a princess. Mr. Arshag is a painter, and Miss Rosa is a paintress. The count and the countess were [in] York yesterday. George is the king of Greece (Յունաստան), and Victoria is the queen of England. Elisabeth was a heroine. Do you know that gentleman? Yes, Sir, his name is Arsen. Our nephews have many horses and mares. My niece lives with an Italian lady. The little girl with the blue eyes is an orphan. Those gentlemen are the cousins of these young ladies.

Nineteenth Lesson.

Numeral Adjectives.

There are in Armenian two kinds of *numeral* adjectives, viz. *cardinal* and *ordinal*.

1. Cardinal Numbers.

չրօ, ոչինչ zero.

մէկ one.

երկու two.

երեք three.

չորս four.

հինգ five.

վեց six.

եօթը seven.

ութը eight.

ինը nine.

ասոր ten.

ասանեւմէկ eleven.

ասաներկու twelve.

ասաներեք thirteen.

ասանեւչորս fourteen.

ասանեւհինգ fifteen.

ասանեւվեց sixteen.

ասանեւեօթը seventeen.

ասանեւութը eighteen.

ասանեւինը nineteen.

քսան twenty.

քսանեւմէկ twenty-one.

քսաներկու twenty-two.

քսաներեք twenty-three, etc.

երեսուն thirty.

քառասուն forty.

յիսուն fifty.

վաթսուն sixty.

եօթանասուն seventy.

ութսուն eighty.

ինասուն ninety.

հարիւր a hundred. | one.

հարիւր մէկ a hundred and

երկու հարիւր two hundred.

երեք հարիւր three hundred.

հազար a thousand.

հազար հինգ հարիւր fifteen hundred.

րիւր ten thousand.

միլիոն a million.

Remarks.

1. Nouns preceded by the cardinal numbers remain in the *singular*, as:

երկու տուն two houses; հինգ մարդ five men.

2. Երբ without a substantive expressed becomes Երբի, as:

Մենք երկուք ենք we are two.

3. It is not permitted to say ասանեւմէկ հարիւր, ասաներկու հարիւր, ասանեւութ հարիւր etc., but հազար հարիւր, հազար երկու հարիւր, հազար ութ հարիւր etc.

4. Հարիւր and հազար are never accompanied by the indefinite article, as in English. Ex.:

A hundred or a thousand piasters, *հարիւր կամ հազար դահեկան*.

5. The expression: 'I am 15, 20, 40 etc. *years old*' cannot be rendered literally, but must be expressed thus: *ասար, քսան, քառասուն դարեկան եմ*. — *How old are you?* is translated; *տա՛նք տարեկան էք*. Ex.:

ձեր քոյրը տա՛նք դարեկան է, how old is your sister?
ան քսան դարեկան է, she is twenty years old.

6. Days of the month are expressed by cardinal numbers. Ex.:

Ապրիլ մէկ, the 1st of April. *Մայիս երկուք*, the 2d of May.

7. The question: '*What day of the month is it today?*' is translated: *Այսօր ամսուն քանին է*.

Answer: *Այսօր ամսուն վեցն է*.

8. The English '*on the sixth*' etc. is rendered in Armenian *վեցն*. Ex.: On the 6th of June, *Յունիս վեցին*.

Note. Verbs denoting time govern the Dative, as: at noon, *կէսօրին*; at midnight, *կէսգիշերին*; at two three, four etc. *երկուքին, երեքին, չորսն*, etc.; in time *ստեղծին, ժամանակին*; in the morning *առաւօտուն*; in my childhood, *մանկութեան*.

9. The hours of the day or night are expressed (see the note above, 8) thus:

at two o'clock, *ժամը երկուքին*.

at half past three, *ժամը երեք ու կէսին*.

what o'clock is it? *ժամը քանին է*.

it is ten o'clock, *ժամը տասն է*.

a quarter past five, *հինգը տարր անցած է*.

a quarter to four, *չորսին քառորդ ից*.

five minutes to one, *մէկին հինգ վայրկեան ից*.

10. *Collective numbers* are formed by suffixing *եւի*, as:

<i>դուք յը</i> a pair, a brace.	<i>երեսեւի</i> about	30.
<i>վեցեւի</i> half-dozen.	<i>քառասնեւի</i> —	40.
<i>երկվեցեակ</i> or <i>երկոտասնեւի</i>	<i>յիսնեւի</i> —	50.
a dozen.	<i>հարիւրեւի</i> —	100.
<i>ասնեւի</i> about ten.	<i>հազարեւի</i> —	1000.
<i>քսանեւի</i> a score.		

11. *Proportional numerals* which express a quantity multiplied, are:

պարզ simple.	քառապատիկ fourfold.
կրկին or երկպատիկ double or twofold.	հնգապատիկ fivefold.
եռապատիկ triple or three-	հարիւրապատիկ 100fold.

12. The English 'some twenty' etc. is rendered in Armenian քսան հը or քսանի չէ, as:

քսան հը or քսանի չէ տանձ, some twenty pears.

Words.

Սուրբ (Ս.) Գիրքը the Bible.	ժամ hour.	էջ page.
...ին, յամին in the year	նախ քան զՔրիստոսս (Ն. Ք.)	before Christ (B. C.).
յամի Տեառն (Յ. Տ.) in the year of our Lord (A. D.).	գտաւ discovered.	
առաջ ago, before.	հատոր volume.	
կ'ապրէր lived.	գիւղացին the peasant.	
... եւ ... or ... ալ ... կ'ընէ	զաւակ child.	
... and ... are.	դար century.	
կ'ընէ make.	says կ'ըսէ. որ that.	
անգամ times.		

Exercise 33.

Հօրեղբայրս Եօթը զաւակ ունի հինգ մանչ եւ երկու աղջիկ. Գիւղացին երեսունեւհինգ եղ, քառասուներկու կով, ութսունեւութը այծ ու Եօթանասունեւչորս ոչխար ունէր: Ուսանողը ինը սխալ ունի իր հրահանգին մէջ: Եօթը եւ ութը տանեւհինգ կ'ընէ: Քսանեւմէկ անգամ երեսուներկուք քանի՛ կ'ընէ: 21 անգամ 32 կ'ընէ վից հարիւր Եօթանասուներկուք: Մէկ լերան հարիւր դահական կ'ընէ: Քանի՛ տարեկան էք: Ես ծնած եմ յամին հազար ութը հարիւր վաթսունեւչորսին, եւ հիմա երեսունեւհինգ տարեկան եմ: Դուսարս ծնած է 1892 Ապրիլ հինգին: Պետրոս Դուրեան՝ Հայ բանաստեղծը՝ մեռաւ 1872ին, իր քսանեւմէկ տարեկան հասակին (in the 21st year of his age) մէջ: Լիգուրկոս կ'ապրէր ութ հարիւրին Ն. Ք.: Տարին երեք հարիւր վաթսունեւհինգ օր ունի: Ամուսան օրերը երեսուն եւ շարժուան օրերը Եօթն են: Ժամը 60 վայրկեան ունի:

Այսօր ամուսն քանի՞ն է: Տասնեւինն է. երեկ տասնեւութն էր: Նախօրէնն մեռաւ Ս. Հելընէ (St. Helena) կղզւոյն մէջ 1821 Մայիս 5ին: Ժամը քանի՞ն է: Ժամը ութն է: Ժամը իննին քառորդ մնացած դպրոց կ'երթամ եւ չորսը տասը անցած տուն կու գամ: Մենք յիսունի չափ խնձոր եւ երկու զոյգ հաւկիթ ունինք: Կ. Պոլիս, 28 Յունիս 1899: Երկվեցեակ մը գրիչ եւ քսանեակ մը գիրք ունիմ:

Translation 34.

My neighbour has 3 pounds of sugar. The princess has two palaces. We have 240 pupils. 489. 1864. 55. 500. 11. 1000. 10000. 100000. I have seen 21 merchants. The city of Trebizond has 45000 inhabitants. A (the) day has 24 hours, and an (the) hour has 60 minutes. We have a score roses. 35 and 42 are 77. How much is three times nine? 3 times 9 make 27. In 1860 the city of Heidelberg had 14,502 inhabitants; now it has 40,000. 7 days make a week. 30 days make a month. The Bible says that the days of man are three score years and ten. Columbus discovered America in 1492. My father was born in the year 1844. How old is your mother? She is 55 years old. Where were you yesterday at seven o'clock? I was [in] my room with the singer. The king and the queen will be [in] Rome (Հռոմ) on the 10th of June. What o'clock will it be to-morrow at this hour (այս ժաման) ? It will be eight. My teacher has some 200 volumes of books. This grammar has 144 pages. Anatolia College, Marsovan, Nov. (Նոյեմբեր) 3, 1895.

T w e n t i e t h L e s s o n .

Ordinal Numbers.

Except *առաջին*, *երկրորդ*, *երրորդ* and *չորրորդ*, the ordinal numbers are formed from the cardinal by appending *երրորդ*. They are as follows:

առաջին first.

երկրորդ second.

երրորդ third.

չորրորդ fourth.

հինգերորդ fifth.

վեցերորդ sixth.

եօթներորդ seventh.
 ութերորդ eight.
 իններորդ ninth.
 տասներորդ tenth.
 տասնևմեկերորդ 11 th.
 տասներկուերորդ 12 th.
 տասներեքերորդ 13 th.
 տասնևչորսերորդ 14 th.
 քսաներորդ 20 th.
 երեսուներորդ 30 th.
 քառասուներորդ 40 th.
 յիսուներորդ 50 th.
 վաթսուներորդ 60 th.
 եօթանասուներորդ 70 th.

ութսուներորդ 80 th.
 իննսուներորդ 90 th.
 հարիւրերորդ 100 th.
 հարիւր տասնևհինգերորդ
 115 th.
 հինգ հարիւր մեկերորդ 501 st.
 հազարերորդ 1000 th.
 տասը հազար վեցերորդ
 10006 th.
 միլիոներորդ 1000000 th.
 հարիւր քսանեւվեց միլիոն-
 րորդ 126000000 th.
 վերջին last.

Remarks.

1. *Fractional numbers* are expressed by ordinal numbers, as in English, as:

կէս or մէկ երկրորդ a half; երկու ութերորդ two eighths; մէկ հինգերորդ a fifth; չորս տասներորդ four tenths. մէկ ու կէս քաշ one pound and a half; կէս ժամ half an hour; ժամ ու կէս one hour and a half.

2. *Proper names of princes* take the ordinal numbers *without* an article, as:

Վիլյամ Բ. ¹⁾ (երկրորդ) William II.; Գեորգ Գ. ¹⁾ (երրորդ) George III.

3. The *distinctive numbers* (numeral adverbs) are expressed by the ordinal numbers, as:

առաջին or նախ first; երկրորդ secondly; երրորդ thirdly, etc.

¹⁾ Value of the letters of the alphabet used as numerals

ա	1	ժ	10	ճ	100	ւ	1000
բ	2	բ	20	մ	200	ք	2000
գ	3	լ	30	յ	300	վ	3000
դ	4	խ	40	շ	400	տ	4000
ե	5	ծ	50	չ	500	ր	5000
զ	6	կ	60	"	600	ց	6000
է	7	հ	70	ւ	700	ւ	7000
ը	8	ձ	80	պ	800	փ	8000
թ	9	ղ	90	ջ	900	ք	9000

4. *Both, all three, all four* are to be rendered by *ալ*; the preceding numeral or substantive takes the *definite article*, as:

Երկուքն ալ both; *երեքն ալ* all three; *չորսն ալ* all four.

Երկու քոյրերն ալ both sisters; *վեց եղբայրներն ալ* all six brothers.

5. All the numeral adjectives follow the *first declension*.

Names of the months.

Յունուար January.

Յուլիս July.

Փետրուար February.

Օգոստոս August.

Մարտ March.

Սեպտեմբեր September.

Ապրիլ April.

Հոկտեմբեր October.

Մայիս May.

Նոյեմբեր November.

Յունիս June.

Դեկտեմբեր December.

Names of the days.

Կիրակի Sunday.

Հինգշաբթի Thursday.

Երկուշաբթի Monday.

Ուրբաթ Friday.

Երեքշաբթի Tuesday.

Շաբաթ Saturday.

Չորեքշաբթի Wednesday.

(Ու) Tuesday երեքշաբթի.

Words.

մաս part.

կարող able.

կարգ class. (տեւ)

յառաջիկայ next.

Գլուխ (Գլ.) chapter. (լատ.)

Զերմեւանդ devout.

նաւապետ captain.

կը սկսի begins.

ամբողջ whole.

զիս (acc.), ինձ (dat.) me.

Սաղմոս Psalm.

տուած են they have given.

Exercise 35.

Եղուարդ իր կարգին քսաներեքերորդն է: Յունուար տարւոյն առաջին ամիսն է, Մարտ՝ երրորդը եւ Յունիս՝ վեցերորդը: Ափսը տարւոյն տասներկուերորդ մասն է: Փարան դահեկանին քառասուներորդ մասն է: Այսօր Ապրիլի վերջին օրն է: Կը ճանչնամ այս նաւուն երկրորդ նաւապետը: Կէս քաշ շաքար եւ հինգ ու կէս քաշ սուրճ ունիմ: Չորրորդ կարգի աշակերտները հոս էին կէս ժամ տուած: Կարողս ե, ծնաւ հազար հինգ հարիւրին: Կիցմ Ա.

եւ Փրեստերիկոս Գ., երկուքն ալ բարի կայսրներ էին: Քանի տարեկան էք: Յառաջիկայ Հինգշաբթի երեսուններեք տարեկան պիտի ըլլամ: Երեք չորրորդ եւ երկու ութերորդ մէկ ամբողջ կ'ընեն: Լուգովիկոս Ժ.Ձ., ֆրանսայի թագաւորը, մեռաւ Բարիզ 1793 Յունուար 21 ին: Յովհաննէս էֆէնտի¹⁾ Մանիսաճեան, Առաքել էֆէնտի Սիվասլեան եւ Յովհաննէս էֆէնտի Յակոբեան, երեքն ալ կարող ուսուցիչներ են: Մարութ աղա²⁾ Իբրանոսեան եւ Կարապետ աղա Մուրատեան, երկուքն ալ համբաւեալ վաճառականներ են: Սաղմոս ճ.: Գլ. ԺԸ.: Դաս ԻԱ.: Այս տասնեւիններորդ դարուն վերջին տարին է: 1901 Յունուար 1 ին կը սկսի քսաներորդ դարը:

Translation 36.

This man has 4 $\frac{1}{3}$ pounds [of] pears for his children. Saturday is the last day of the week. My niece visited me [on] Wednesday. The days are not short in June and July. February is the second month in the year; August is the eighth. Henry VIII. king of England. (The) four is the half of (the) eight. Give me three pounds and a half [of] sugar. His nephews will be here [on] Friday. They have given the half of that cheese to my neighbour. When does that devout old lady go to church [on] Sunday? She goes at eleven o'clock and comes home at half past one.

Twenty-First Lesson.

Indefinite Adjectives.

When used *without* a substantive, these words are *pronouns.*¹⁾ With a substantive, however, they are *adjectives.*

ամեն every.
բոլոր all.
ամբողջ whole.

նոյն same.
մաս մը, քիչ մը any, some.
ինչպիսի what kind of...?

¹⁾ See the footnote ²⁾, 17th lesson.

²⁾ See the 31st lesson.

ուրիշ another.
 միւս, ուրիշ other.
 իւրաքանչիւր each.
 քանի մը a few, some.
 շատ many, much.
 շատ մը a great many.
 մէկ քանի several.
 քանի՞ how many?
 որչափ how much?
 ոչ մի, չ... no, not.

ստանկ, ատանկ, անանկ such,
 — a.
 այդքան so many.
 այդչափ so much.
 ինչ ինչ, այսինչ, երբեմն
 certain.
 քիչ little.
 երկուքն . . . ալ both.
 ի՞նչ what?
 որ which?

Words.

Հասակ age; size.
 վիշտ sorrow.
 ուրախութիւն joy.
 երկիր country.
 փուշ thorn.
 գրչակալ pen-holder.
 հարստութիւն wealth, riches.
 արտոյտ lark.
 թերութիւն fault.
 բան thing.
 անձ person.

բառարան dictionary.
 ձեռնարկ enterprise.
 երիտասարդներ young
 people.
 կանոն rule.
 բացառութիւն exception.
 յաւիտենական eternal.
 ցուրտ cold.
 ընդունած է has received.
 մեռած dead.

Exercise 37.

Ամեն բան իր ժամանակը ունի: Ամեն Հասակ իր ուրախութիւններն ու վիշտերն ունի: Ամբողջ երկիրը աղքատ է: Ոչ մի ուրախութիւն յաւիտենական է: Այս սիրուն վարդը քանի մը փուշ ունի: Շատ երկիրներ ցուրտ են: Իւրաքանչիւր մարդ կը սիրէ (loves) կեանքը: Բոլոր մարդիկ մահկանացու են: Օր. Աննա քանի՞ սխալ¹⁾ ունի իր թարգմանութեանը մէջ: Ան սխալ չունի: Ո՞րչափ գինի ունէին: Քիչ մը գինի եւ կտոր մը պանիր ունէին: Ասանկ գեղանի (fine) ծաղիկ մը: Այս իմ գրչակալս է. ո՞ր է միւս գրչակալը: Ուրիշ քերականութիւն մըն ալ ունիմ: Չեք հօրեղբայրը որ տունը կը բնակի: Ան այդ նոր տունը կը բնակի քանի մը ուրիշ անձերու հետ: Ի՞նչ գիրք է այդ: Ուէպս-թըրի բառարանն է: Ինչ ինչ ձեռնարկներ:

¹⁾ Nouns preceded by *many*, *how many?* etc. usually remain in the *singular*.

Translation 38.

God is the father of all men. Every rose has its thorns. All the houses of this town are very high. Such a translation would be easy. Give me a few pens. Many a man is happy. Several (շատ) men have the same name. Each boy has received seven piasters. She had some mistakes in her translation. Both soldiers are dead. Certain books are not good for young people. The whole night was cold. No rule is without exception. It is rare (հարուստեպ) to have many good friends. Little wealth, little sorrow. That girl has no friends. Every man is mortal. What bird is that? It is a lark. A little boy had a great many pretty flowers in his garden. My sister has received a letter from a certain Mrs. Clarck. No man is without faults. Every day in thy life is a leaf in thy history.

Twenty-Second Lesson.

Adjectives.

Adjectives, as in English, uniformly precede the noun which they qualify, and remain undeclined, except when used as substantives.¹⁾ Ex.:

քաջ զինուոր մը a brave soldier.

ծուլ աղաք idle boys.

հարուստ իշխան մը a rich prince.

աղքատ մարդ մը a poor man.

հարուստն ու աղքատը the rich (man) and the poor (man).

հարուստներն ու աղքատները the rich and the poor.

A noun may take the place of an adjective denoting a material. Ex.:

սպիտակ ժամացույց մը a gold watch.

արծաթ գդալ մը a silver spoon.

զյգ մը մետաքս գուլպայ a pair of silk stockings.

Many adjectives are *roots* as in English, such as:

կապույտ blue; կակուղ soft; լայն broad; նեղ narrow.

¹⁾ In this case, they follow the 1st declension, save those ending in փ.

But the greater number are *derivatives*, and may be known by the following *affixes* and *suffixes* added to a *substantive*: —

- a) **-ն** — *յոյս* hope; **-նյոյս** hopeless.
-չ — *երջանկութիւն* happiness; **-չերջանիկ** unhappy.
-ր — *գեղ* beauty; **-րագեղ** ugly.
-ւ — *գոյութիւն* existence; **-ւոյ** non-existent.
-ժ — *գոյն* colour; **-ժգոյն** pale.
-բ — *բաղդ* fortune; **-բաղդ** unfortunate.
- b) **-իւն** — *Հայր-իւն խնամք* paternal care.
-իւր — *Պետակ-իւր միջատ մը* a hurtful insect.
-յին — *ցամաքային կենդանիներ* terrestrial animals.
-աւոր — *Հռչակաւոր զորապետներ* famous generals.
-ուն — *արեւելեան ազգեր* oriental nations.
-ութ — *շնորհ-ութ ձեւեր* graceful manners.
-ել — *վստահելի անձ մը* a trusty person.
-ոք — *ժանգոք թուր մը* a rusty sword.
-ոք — *աւազոք անապատներ* sandy deserts.
-ոյ — *ազամանդեոյ գինդեր* diamond earrings.
-ել — *Համեղ կերակուր* delicious food.
-ելն — *բրդեղն կերպաս* woollen cloth.
-եղ — *ծաղկա-եղ դաշտեր* flowery fields.
-ուն — *իմաստուն թագաւոր մը* a wise king.

*Adjectives*¹⁾ denoting a nation are formed by appending the suffix **-իւն**. Ex.:

սպանիւն պատերազմը the Spanish war.
ֆրանսական ճեմարանը the French Academy.
գերմանիւն բանակը the German army.
անկլիւն նաւատորմը the English navy.

Adjectives denoting a nation's language terminate in **-ելն** or **-ել**. Ex.:

Հայերէն քերականութիւն մը an Armenian grammar.
Թուրքերէն գրականութիւնը the Turkish literature.
րուսերէն բառեր Russian words.
անկլիւն or *-ելն լեզուն* the English language.
յուներէն ոտանաւոր մը a Greek poem.

¹⁾ See the 18th lesson, Remark.

Remarks.

1. Most *abstract nouns* are formed from adjectives by appending the suffix *--բի--ն*. Ex.:

կյր¹⁾ blind. կուր--բի--ն blindness.
սխուր¹⁾ sad, etc. սխուր--բի--ն sadness.

2. There are a great many *adjectives* that require their *complement* in the Dative, Ablative or Instrumental²⁾, where in English they employ any one of the prepositions *of, for, to, on, with*, etc. or no preposition at all. Ex.:

նա արժանի է վարձատրութեան he is worthy of reward.

ձին օգտակար է մարդուն the horse is useful to man.

շատեր գոգոհ են իրենց վիճակէն many people are dissatisfied with their condition.

նա զուրկ է ապրուստէ he is deprived of living.

կողովը լի է լեցուն է ծաղիկներով the basket is full of flowers.

ճոխ սկւով եւ արծաթով rich in gold and silver.

Words.

երկինք	heaven.	Հասուն	ripe.
երկնակամար	sky.	տՀաս	unripe.
պիծակ	wasp.	գործունեայ	active.
միջատ	insect.	առաքինի	virtuous.
մարմին	body.	մարդկային	human.
Հոգի	soul.	ապուշ	stupid.
Հիւս	carpenter.	մետաքսեայ	silk, -en.
գործիք	tool.	բուրեղ	fragrant.
Նեղոս	the Nile.	Հոյակապ	eminent.
խրատ	advice.	Թանկագին	precious.
գաւաթ	cup.	բարեձեւ	handsome.
պատաս սքաղ	fork.	Հաճելի	agreeable.
անդրիագործ	sculptor.	ծանր	heavy.
տունկ	plant.	երկնաւոր	heavenly.

¹⁾ See the *law of permutation*, lesson 9.

²⁾ As it is sometimes difficult for beginners to discover at first sight which case is to be employed, it has been thought advisable to assist them with practice hints, whenever necessary.

մետաղ metal.	այգերջանիկ unhappy.
գրատուն library.	Հզոր mighty. զորաւոր strong.
կրօնք religion.	Հարկաւոր necessary.
քաջութիւն bravery.	յարմար fit.
քաղցրութիւն sweetness.	նշանաւոր noted.
բնաւորութիւն disposition.	նման alike.

Exercise 39.

Ալ սիրեմ կապոյտ երկնակամարը, բարձր ծառերը եւ կանանչ դաշտերը: Հասուն տանձեր ունիք: Ո՛չ, Տէր, տանձերը տհաս են, բայց հասուն կեռաս ունիք: Հայերը արեւելեան հին ազգ մըն են: Լօրաքոյրս գործունեայ եւ առաքինի կ'լն մըն է: Պիծակը վնասակար միջատ մըն է: Մարդկային կեանքը կարճ է: Եղուարդի նոր գիրքերը օգտակար եւ հաճելի են: Մարմինս մահկանացու է, բայց հոգիս անմահ է: Այս տղան ապուշ է: Այդ հիւսը երկաթ գործիքներ ունի: Բարեկամուհիս շատ մը մետաքսեայ թաշկինակներ եւ բրդեայ գուլպաներ ունի: Մեր պարտեզին մէջ բուրեղ ծաղիկներ կան: Ամեն ազգ իր ոսկիղէն դարը ունեցած է (has had): "Հայերէն լեզուն ճոխ է", կ'ըսէ Լորտ Պայրըն, անկլիսացի հոյակապ բանաստեղծը: Մեր ուսումնարանը (college) անկլիերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, լատիներէն եւ յունարէն գիրքերով ճոխ գրատուն մը ունի: Նա ամեն բանի յարմար է: Արօնքը հարկաւոր է մարդուն: Նափուղէն կը գովէր (praised) իր զինուորներուն քաջութիւնը:

Translation 40.

The Nile is a large river. Henry is a good pupil. A good advice is precious. Miss Elizabeth is a diligent little girl. That low (ցած) house is on a high mountain. The sick count lives in a beautiful palace. The king had a gold cup in his hand. What had the handsome young man? He had a silver fork. The black eyes of that Armenian young lady are very fine. Michael Angelo was a famous sculptor, and Raphael Sanzio was a great painter. Many plants have always green leaves. Those books are very useful and agree-

able. (The) iron is a heavy metal. The rich are not always happy, and the poor are not always unhappy. The rich and the poor are alike before God. What beautiful blue eyes! England has a wise old queen. There is some delicious food on the wooden table. The German army and the English navy are mighty. The Turkish soldiers are brave. Warren was noted for the sweetness of his disposition.

Twenty-Third Lesson.

Degrees of Comparison.

The two degrees of comparison are the *comparative* and superlative.

The *comparative* is formed by prefixing *--ելի* more, or it is the simple form of the *positive*, — the latter by prefixing *աֆել* the most.

Comparative.

բարձր high; *--ելի* բարձր higher.
գեղեցիկ beautiful; *--ելի* գեղեցիկ more beautiful.

Superlative.

աֆելբարձր the highest
աֆելգեղեցիկ the most beautiful.

Degrees of *diminution* are expressed by prefixing *նոսր* less, for the comparative, and *աֆնոսր* least, for the superlative, as:

օգտակար useful; *նոսր* օգտակար less useful;
աֆնոսր օգտակար the least useful.

Moreover, the adverbs *չոր*, *կրի*, *իկոր* and *յոյժ*, give the adjectives the force of *superlatives*, as:

կրի or *յոյժ* հարուստ աիկին մը, an extremely rich lady.
իկոր or *չոր* ժրաջան ուսանող մը, a very diligent student.

Remarks.

English *than* is rendered in two different ways, viz.:

1. When preceded by a *substantive* or *pronoun*, *than* is not translated, and the substantive or pronoun is put in the *ablative* case, as:

արեւը լուսինէն աւելի մեծ է, the sun is larger *than* the moon.

դուն քնձկ աւելի բարձրահասակ ես, thou art taller *than* I.

ան Աիկեբրոնէն աւելի պերճախօս է, he is more eloquent *than* Cicero.

2. It is translated by *ամ*, when the comparison is merely expressed by *աւելի* or *նոսր*, without an adjective following, as: *աւելի սոկի կայ ամ արծաթ*, there is more gold *than* silver.

3. When two different adjectives or verbs are compared with one another, *than* must likewise be rendered by *ամ*, as:

ան աւելի երջանիկ է ամ խոհեմ, he is more happy *than* prudent.

դուք աւելի կը խօսիք ամ կը գործէք, you speak more *than* you work.

4. *As... as* or *so... as* is rendered by *այնչափ* ... *որչափ* or by the postpositions ... *չափ* or ... *չէ*, and *not so... as* by *նչ այնչափ* ... *որչափ* or ... *չափ* չ... , as:

այն աղջկիր այնչափ բարեձեւ է որչափ անմեղ,
that girl is *as* handsome *as* innocent.

մեր պարտեզը ձերինին չափ պտղաւէտ է,
our garden is *as* fruitful *as* yours.

այս վէպերը այնչափ շահեկան չեն որչափ անոնք,
these novels are *not so* interesting *as* those.

ձեր տունը այդ պալատին չափ բարձր չէ,
your house is *not so* high *as* that palace.

5. When a relation between two comparatives is expressed, the English the ... the before them is translated by *սրտն* ... *այնտն*, as:

սրտն շուտ, այնքան լաւ, the sooner, the better.

Words.

փողոց street.

հրապարակ square.

արագիւլ stork.

ղուարթ gay.

առաջինը the former.

վերջինը the latter.

1) See the 7th lesson, b).

կարգ class.	ուսումնասէր studious.
միջոց means.	երէց elder. երիցագոյն eldest.
դրամ money.	կրտսեր younger. կրտսերագոյն youngest.
բլուր hill.	սուր sharp.
հովիտ valley.	ղբօնցուցիչ amusing.
աշխարհ world.	հրահանգիչ instructive.
կապար lead.	մտացի intelligent.
մեղու bee.	խոր or -ունկ deep.
շերամ silk-worm.	քաղաքավար polite.
գուքս duke.	հանդարտ or -իկ quiet.
ծնողք parents.	փառասէր ambitious.
կակաշ tulip.	
լայն broad. նեղ narrow.	

Exercise 41.

Փողոցը լայն է. հրապարակը աւելի լայն է: Ոսկին արծաթէն աւելի թանկագին է, բայց ադամանդը ամենաթանկագին մետաղն է: Այն երիտասարդը իր բարեկամէն աւելի զուարթ է: Վահան եւ Վարդան քեռորդիներս են. առաջինը աւելի ուսումնասէր է քան վերջինը: Կրտսերագոյն քոյրս Կ. Պօլիս կը բնակի երիցագոյն եղբօրս քով: Զապէլի չափ ջանասէր էք: Այո՛, բայց ան իր կարգին առաջինն է: Ձեր դանակը այնչափ սուր չէ որչափ իմ զմեկիս: Պարզ միջոցները ամենալաւ միջոցներն են: Անոր եղբօրմէն աւելի դրամ ունիք: Ո՛չ, ես այնչափ (so much) դրամ չունիմ: Այդ հեղինակին (author) չափ երկասիրութիւններ (works) ունիք: Ո՛չ, Տէր, այնքան (so many) չունիմ: Շունը կատուէն աւելի հաւատարիմ է: Ո՛չ մի կենդանի աւելի հաւատարիմ է քան շունը: Այս գիրքը աւելի զբօնցուցիչ է քան հրահանգիչ: Եղբուարդ աւելի ջանասէր է քան մտացի: Ո՛րքան բարձր [ըլլայ] բլուրը, այնքան խոր [կ'ըլլայ] հովիտը: Աղէքսանդր Կեսարի չափ փառասէր էր: Կակաշը գեղանի (fine) ծաղիկ մըն է. շուշանը աւելի գեղանի է. վարդը բոլոր ծաղիկներուն ամենագեղանին է: Երէց եղբայրս երեսուներկու տարեկան է: Հայրս հօրեղբորմէր աւելի ծեր է:

Translation 42.

The morning was warm; the evening was warmer. That was the warmest night of the year. This church is higher than the other. Mary is the happiest girl in the world. Napoleon I. was the greatest general. (The) iron is a very useful metal; it is more useful than (the) gold and (the) lead. The most useful insects are the bee and the silk-worm. This house is not so old as the other. The duke's palace is more high than broad. My parents are less rich than your friends, but they are happier and more contented. The richest men are not always the happiest. Our cat is not so strong as your little dog. Henry is as idle as his younger brother. The 22nd of June is the longest, and the 22nd of December is the shortest day of the year. Mr. Aram is a very polite man; he is politer than his eldest brother. The quieter a life is, the happier it is. The longer the days, the shorter the nights.

Twenty-Fourth Lesson.

Regular Verbs.

The *verb* consists of two elements, viz. the *root* and the *terminations*. The former is always *invariable* in regular verbs; the latter, however, undergo certain variations, by which *persons* and *tenses* are distinguished.

By the *termination* of the *Infinitive Mood* we distinguish *three* different forms of conjugation, viz.:

The *first* conjugation, with the Infinitive Mood ending in տ_L , as: գործտ_L to work:

The *second* conjugation, with the Infinitive ending in ի_L , as: խօսի_L to speak.

The *third* terminating in -լ , as: կարդալ to read.

Formation of the tenses.

The *present tense* of the Indicative is formed from the Infinitive by changing its final լ into ի and pre-

¹⁾ In this grammar all the variable terminations of regular verbs are in the paradigms printed in *Italics*.

fixing the syllable *լը*, as: *“իրել* to love, *լը “իրել”* I love; *խօսել* to speak, *կը խօսել”* I speak; *կարդալ* to read, *լը կարդաս”* I read.

The *Imperfect* is formed from the Present by changing its final *ել* or *լ”* into *էի*, and *-ս* into *-այի*, as: *կը գործէի*; *կը խօսէի*; *կը կարդայի*.

The *Perfect*¹⁾ is formed from the Infinitive by changing its terminations *ել*, *լ* and *-լ* into *եցի*, *եցայ* and *-ցի*, as: *կատարել* to finish, *կատարեցի*; *բնակել* to dwell, to live, *բնակեցայ*; *խաղալ* to play, *խաղացի*.

The *first or simple Future* and the *first Conditional* are formed by prefixing *դիտի* to the Subjunctive Present and Imperfect, which are, in regular verbs, the same as the Indicative Present and Imperfect without *լը*, as:

դիտի գովել” I shall praise; *դիտի գովէի”* I should praise.

The formation of the tenses in the other moods will be seen in the *paradigms*.

*First Conjugation*²⁾ (Ա--ՉԼ ԼՉ-ԴԴ--ԲԷ-Ն).

Indicative Mood (Ա-Գ-Ն-Ի-Ի Ե-Ն-Ի).

Present Tense (Ն ե ի ց ի - , Ժ - Տ - Ն - Ի).

Singular ((Ե-Ն-Ի).

Plural (Թ-Գ-Ն-Ի).

*կը “իրել”*³⁾ I love.

կը “իրեն” we

” *“իրե”* thou lovest.

” *“իրե”* you

” *“իրե* he or she loves.

” *“իրեն”* they

} love.

Imperfect (Անկ-ար-ը).

կը “իրեի” I loved.

կը “իրեն” we

” *“իրեիր”* thou lovedst.

” *“իրեիր”* you

” *“իրեիր”* he loved.

” *“իրեն”* they

} loved.

Perfect (Արարել-լ).

“իրեցի” I loved.

“իրեցին” we

“իրեցիր” thou lovedst.

“իրեցիր” you

“իրեց” he loved.

“իրեցին” they

} loved.

¹⁾ See the footnote, page 21, 1).

²⁾ For the formation of the *compound tenses*, see the 13th lesson, Remark 1.

³⁾ See the footnote, lesson 13, 2).

Future (Այս-նէ) .

Դ՛սքի	սիրեմ	I shall	} love.	Դ՛սքի	սիրենք	we shall	} love.
"	սիրես	thou wilt		"	սիրես	you will	
"	սիրեմ	he will		"	սիրեն	they "	

First Conditional (Թե-նիսն Այս-նէ) .

Դ՛սքի	սիրեմ	I should	} love.	Դ՛սքի	սիրենք	we should	} love.
"	սիրեմք	thou wouldst		"	սիրեմք	you would	
"	սիրեմք	he would		"	սիրենք	they "	

Imperative Mood (Հրահայտելու Ելանք) .

Բ՛նք	սիրես	let me love.	սիրենք	let us love.	
սիրե		love (thou).	սիրեսք	love (you).	
Բ՛նք	սիրե	let him love.	Բ՛նք	սիրեն	let them love.

Subjunctive Mood (Սրբարարական Ելանք) .

Present (Եւրիս) .

Եր	սիրեմ	that I	} love.	Եր	սիրենք	that we	} love.
"	սիրես	" thou		"	սիրես	" you	
"	սիրեմ	" he		"	սիրեն	" they	

Imperfect (Անկարգ) .

Եր	սիրեմ	that I should	} love.	Եր	սիրենք	that we should	} love.
"	"	thou wouldst		"	սիրեմք	" you would	
"	"	he would		"	սիրենք	" they "	

Participles (Ընդհանրելու-Բնական) .

Present սիրող loving.

Past սիրած, սիրեալ loved.

Future սիրելու to or about to love.

Conjugate in the same manner:

յարգել to respect.

նեղել to forgive, to pardon.

գնել to buy.

շինել to make.

օրհնել to bless.

մաքրել to clean.

սւլել to sweep.

սերտել to learn, to study.

սուղել to want.

լսել to hear.

Remarks.

1. There is only one way to render the expression : *I love, I do love and I am loving*, viz. *կը սիրեմ*. — *I was loving or I used to love* = *կը սիրեի*, etc.

2. The prefix *իլ* (in the case of monosyllabic roots *ի--*, as: *ի-- լամ* I weep, *ի-- գամ* I come, *ի-- ասմ* I give) appears only in the *Present* and *Imperfect Indicative*. The following verbs do not take it even in these tenses; *եմ* I am, *կրնամ* I can, *գիտեմ* I know, *ունիմ* I have.

3. *իլ* is apostrophed (*ի'*) before a vowel, as *ի'երգեմ* I sing; *ի'ատեմ* I hate; *ի'ուզեմ* I want.

4. The English *I am to* or *I have to* is translated by the Future Participle compounded with the Present and Imperfect Indicative of the auxiliary verb *եմ*, as:

Vahram *is to* learn German,
 Վահրամ գերմաներէն սովորելու է :
 I *have to* write a letter,
 Նամակ մը գրելու էմ :

Words.

ճնճղուկ (pron. ճընճ-) spar- row.	պայթիւն report.
աղմուկ noise.	քթան linen.
ստիակ nightingale.	պատկեր picture.
վարդենի rose-bush.	ներել to forgive, to pardon.
պարտք debt.	պաշտպանել to defend.
դարեջուր beer.	խմել to drink. կարել to sew.
թատերախաղ drama.	հնարել to invent.
լեզու language.	նկարել to paint.
կօշիկ boot.	ծախել to sell.

Exercise 48.

Ձո՞վ (whom) կը սիրես: Ես կը սիրեմ եղբայրս: Մի՛հարան կը յարգե իր ուսուցիչները: Մենք կը սերտենք մեր դասերը: Գու՞ք կը գրէք ձեր հրահանգները: Ճնճղուկները կը շինեն իրենց բոցները: Աստուած օրհնեց Աբրահամը: Աղմուկ մը լսեցինք փողոցին մէջ: Սոխակը կ'երգէր վարդենուցն վրայ: Ի՞նչ պիտի գրէք: Նամակ մը պիտի գրեմ:

հերէ մեր պարտքերը: Սիրենք զԱստուած եւ մեր ընկեր-
ները: Սպասուհին թող աւլէ սննեակը: Ի՞նչ սովորելու էք:
Մենք թուրքերէն սովորելու ենք եւ Ամերիկացին հայերէն
սովորելու է: Ի՞նչ գնելու էին: Քանի մը քաշ կեռաս գնե-
լու էին, բայց հինգ քաշ տանձ գնեցին: Ո՞ւր է սպասաւորը:
Ան սննեակը պիտի մաքրէր: Աստուած օրհնէ մեր սունը:

Translation 44.

What do you want? I want some money. He defends his honour. I shall drink a cup of beer. Shakspeare wrote many dramas. Fulton invented the steamboat. What have you to sell? We have to sell our horses. What will they buy? They have to buy Otto's French grammar; they are to learn that language. I come from the vineyard. Respect God's law, if you will be happy. Let them study their lessons. Let him clean his boots. Did you hear the report? No, but my elder brother has heard it. Who sews this fine linen shirt? My younger sister sews it. Who has painted that fine picture? The old painter has painted it. God bless our school.

Twenty-Fifth Lesson.

Second Conjugation (ե ր ի ր - ր ր ւ շ - ր ր - - ր ի - ն).

Indicative Mood (Ս-հ-ա-ն-ի-ն-ի ե-լ-ն-ի).

Present Tense (Ե-ի-ր-ի-յ-ի-ի-ի-ի-ի).

Singular (ե-լ-ն-ի).

Plural (Թ-գ-ն-ի).

կը խօսի՞ I speak.	կը խօսի՞նք we	} speak.
ն խօսի՞- thou speakest.	ն խօսի՞ք you	
ն խօսի՞ he speaks.	ն խօսի՞ն they	

Imperfect (Ա-ի-ս-ր-ի-ր).

կը խօսէի՞ I spoke.	կը խօսէինք we	} spoke.
ն խօսէիր՞ thou spokest.	ն խօսէիք you	
ն խօսէր he spoke.	ն խօսէին they.	

Perfect (Արդեւիտեան).

խօսեցայ	I spoke.	խօսեցանք	we	} spoke.
խօսեցար	thou spokedst.	խօսեցաք	you	
խօսեցաւ	he spoke.	խօսեցան	they	

Future (Արդարեւիտեան).

չիտրի	խօսիմ	I shall	} speak.	չիտրի	խօսինք	we shall	} speak.
"	խօսիս	thou wilt		"	խօսիք	you will	
"	խօսի	he will		"	խօսին	they "	

First Conditional (Թեւեւիտեան Արդարեւիտեան).

չիտրի	խօսեի	I should	} speak.	չիտրի	խօսեինք	we should	} speak.
"	խօսեիր	thou wouldst		"	խօսեիք	you would	
"	խօսեի	he would		"	խօսեին	they "	

Imperative Mood (Հրահանանքի Եւ Երեւան).

Բնի	խօսիմ	let me speak.	խօսինք	let us speak.	
խօսի	speak (thou).	խօսեցիք	speak (you).		
Բնի	խօսի	let him speak.	Բնի	խօսին	let them speak.

Subjunctive Mood (Արդարեւիտեան Արդարեւիտեան).

բի	խօսիմ	that I	} speak.	բի	խօսինք	that we	} speak.
"	խօսիս	" thou		"	խօսիք	" you	
"	խօսի	" he		"	խօսին	" they	

Imperfect (Անարդարեւիտեան).

բի	խօսեի	that I should	} speak.	բի	խօսեինք	that we should	} speak.
"	խօսեիր	" thou wouldst		"	խօսեիք	" you would	
"	խօսեի	" he would		"	խօսեին	" they "	

Participles (Ընդհանրեւիտեան Եւ Երեւան).

Ներկայ (Present) խօսող speaking.
 Անցեւոր (Past) խօսած spoken.
 Արդարեւիտեան (Future) խօսելու to or about to speak.

Conjugate in the same manner:

փայլել	to shine.	նայել	to look.
աշխատել	to labour, to work.	յուզնել	to be fatigued.
ապրել	to live.	պառկել	to lie down, to go to bed.
բնակել	to dwell.	խորհել	to think.

Words.

սարեակ	blackbird.	Հնազանդիլ	to obey.
խնձորենի	apple-tree.	յարձակիլ	to attack.
աւազակ	robber.	կողուպտել	to rob.
ճամբորդ	traveller.	հաճիլ	to please.
ամայի	desert.	ծաղկիլ	to flourish.
թէ	that. քանզի for.	Ժպտիլ	to smile.
տպագրութիւն	printing.	կարծել ¹⁾	to think, to pre- sume.
զանոնք	them.	շնորհակալ ըլլալ	to thank.

Exercise 45.

Անկլիերէն կը խօսիք: Ո՛չ, Տէր, ես խաղերէն կը խօսիմ: Չեր հայրը ո՛ւր կը բնակի: Հայրս եւ մայրս այս փողոցին մէջ կը բնակին: Աշակերտներ հնազանդելու են իրենց ուսուցիչներուն: Այս աղքատ երիտասարդը կ'աշխատի առանց ազմուկի: Աստղերը կը փայլին կապոյտ երկնակամարին վրայ: Ժամը քանի՞ն պիտի պառկիք: Շատ յոգնած եմ, ժամը ութուկէսին պառկիլ կ'ուզեմ: Ո՛ւր կը նայէիր: Խնձորենւոյն վրայ երգող սարեակին կը նայէի: Նախ խորհէի եւ ապա գործէի: Աւազակները յարձակեցան ճամբորդներուն վրայ եւ կողուպտեցին զանոնք: Ի՞նչ կ'ուզէք: Հաճեցէք տալ ինձ թուղթ, մելան եւ գրիչ. նամակ մը պիտի գրեմ: Կիւթեմպերկ հնարեց տպագրութիւնը 1436 ին:

Translation 46.

Our teacher speaks four languages. Good children obey (to) their parents. When the general commands, the soldiers are to obey. The sciences flourished in Italy in the 17th century. Crusoe lived on a desert island. The child looked at its mother and smiled. The brother and sister were good, they obeyed (to) their parents and worked. That boy has learnt the Spanish language in a short time. When did you buy

¹⁾ Կարծեմ *I think*, sometimes takes the prefix *ե*, and sometimes not. *ե կարծեմ* expresses an opinion with rather more confidence than *կարծեմ*.

that picture? I think (that) I bought it two years ago. We thought (that) you were in Paris. Will you drink a glass of beer? No, thank you, for I have drunk a glass of wine.

Twenty-Sixth Lesson.

Third Conjugation (b r r " r r l 3 " r r " - f f - 2).

Indicative Mood (U-6s-w-l-i-w b-l-w-f).

Present Tense (r-br-f-y 6-s-w-l-w).

Singular (b-l-f).

Plural (6-f-l-w-f).

ic k-w-l-s I play.	ic k-w-l-w we	} play.
n k-w-l-w thou playest.	n k-w-l-t you	
n k-w-l-y he plays.	n k-w-l-w they	

Imperfect (U-l-y-r-r).

ic k-w-l-y I played.	ic k-w-l-w-w we	} played.
n k-w-l-y-r thou playedst.	n k-w-l-y-t you	
n k-w-l-r he played.	n k-w-l-y-w they	

Perfect (U-r-r-b-l).

k-w-l-y I played.	k-w-l-y-w we	} played.
k-w-l-y-r thou playedst.	k-w-l-y-t you	
k-w-l-y he played.	k-w-l-y-w they	

Future (U-y-w-l).

w-l-y k-w-l-s I shall	} play.	w-l-y k-w-l-w we shall	} play.
n k-w-l-w thou wilt		n k-w-l-t you will	
n k-w-l-y he will		n k-w-l-w they n	

First Conditional (6-l-w-l U-y-w-l).

w-l-y k-w-l-y I should	} play.	w-l-y k-w-l-y-w we should	} play.
n k-w-l-y-r thou wouldst		n k-w-l-y-t you would	
n k-w-l-r he would		n k-w-l-y-w they n	

Imperative Mood (Հրահայտիւն Ելունի).

Բնէ խաղա՛մ *let me play.* խաղա՛նք *let us play.*
 խաղա՛ play (thou). խաղա՛ցէ՛ play (you).
 Բնէ խաղա՛ց *let him play.* Բնէ խաղա՛նք *let them play.*

Subjunctive Mood (Ստորագրութիւն Ելունի).

որ խաղա՛մ <i>that I</i>	} play.	որ խաղա՛նք <i>that we</i>	} play.
ն խաղա՛ս <i>n thou</i>		ն խաղա՛ս <i>n you</i>	
ն խաղա՛ց <i>n he</i>		ն խաղա՛նք <i>n they</i>	

Imperfect (Անկատար).

որ խաղա՛ցէ՛ <i>that I should</i>	} play.	որ խաղա՛ցնք <i>that we should</i>	} play.
ն խաղա՛ցնք <i>n thou wouldst</i>		ն խաղա՛ցնք <i>n you would</i>	
ն խաղա՛ր <i>that he would</i>		ն խաղա՛ցնք <i>n they n</i>	

Participles (Ընդհանրելի և Բնիչ).

(*Present*) Կերի՛ց խաղա՛ցող *playing.*
 (*Past*) Անցեալ՝ խաղա՛ցած *played.*
 (*Future*) Ապահով՝ խաղա՛լիս *to or about to play.*

Conjugate in the same manner:

կարդա՛լ <i>to read.</i>	խնդա՛լ <i>to laugh.</i>
լողա՛լ <i>to swim.</i>	յուսա՛լ <i>to hope.</i>
աղա՛լ <i>to grind.</i>	լվա՛լ (pron. լվալ) <i>to wash.</i>
չրրա՛լ <i>to twinkle.</i>	ջանա՛լ <i>to try, to endeavour.</i>
հաղա՛լ <i>to cough.</i>	գոռա՛լ <i>to roar.</i>

Remark.

Verbs in *-լ* preserve *-* throughout all the Moods. The *present* and *past participles* generally take an additional syllable derived from the form of the Perfect (*կատարեալ*), as: *կարդացող* or *կարդացեր*, *կարդացած*. The *Passive Voice* (see less. 32) also exhibits this additional syllable.

Words.

խհարար <i>cook.</i>	ծիծաղելի <i>ridiculous.</i>
աղբիք <i>mill.</i>	անպարծ <i>vain.</i>
աղբեպան or ջաղացպան <i>mill-</i>	այլանդակ <i>queer.</i>
<i>er.</i>	կատաղ <i>raging.</i>

խաւար darkness.	խրկել to send.
ճակատամարտ battle.	փարատել dispel.
թնդանօթ cannon.	հիւսել to knit.
լուացարարուհի washer-woman.	մուրել to beg.
ճերմակեղէն linens.	ձեկ կողմէն միւսը across.
օձառ soap. մնւրացիկ beggar.	չունէր he had no . . .
սրահ drawing-room.	թէեւ though.
արմտիք (pron. արմշտիք) corn.	

Exercise 47.

Ի՞նչ կը կարդաս: Պրոյէկտի բանաստեղծական գործերը կը կարդամ: Անկլիոյ պատմութիւնը կարդացած եմ: Խոհարարը սուրճը աղանջ: Այո՛: Ինչո՞ւ խնդացիր: Այդ ւնայարժ երիտասարդին այլանդակ ձեւերուն վրայ խնդացի: Պայծառ աստղեր, փայլեցէք, շողացէք եւ փարատեցէք դիշերուան խաւարը: Հիւանդը կը հազար: Ճակատամարտը կատաղի էր. թնդանօթները կը գողային: Լուացարարուհին ի՞նչ պիտի լուար: Ճերմակեղէններս պիտի լուար, բայց օձառ չունէր. սպասաւորը խրկեցի որ երկու քաշ օձառ դնէ: Հաւատա՛, յուսա՛, սիրէ՛:

Translation 48.

Do you believe in (to) God? I am a Christian, Sir, and every Christian believes in (to) God. Why is this girl laughing? She is laughing at the ridiculous manners of that vain lady. What was he reading? He was reading the poetical works of Longfellow. His sisters were knitting their stockings in the drawing-room. In Lord Byron's letter to his mother, we read that he swam across (of) the Dardanelles. What does the miller grind? He has ground the corn. That beggar begs bread. Alice will try to learn her lesson, though it be very difficult.

Twenty-Seventh Lesson.

The negative forms of the verbs.

The *negative* of the Present and Imperfect Indicative is formed by prefixing the negative of the

auxiliary verb¹⁾ to the Infinitive by changing its final ι into ϵ . In the 3^d pers. sing. of the Present the ι before a verb beginning with a consonant is changed into ϵ . Ex.:

Present Tense.

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
$\iota\epsilon\iota$ Գործեմ I am not working		$\iota\epsilon\iota$ Գործեմ we are not	} working
$\iota\epsilon$ Դու արես Դու արես	" "	$\iota\epsilon$ Դու արես Դու արես	
$\iota\epsilon$ Ինքն արես Ինքն արես	" "	$\iota\epsilon$ Ինքն արես Ինքն արես	

Imperfect.

$\iota\epsilon\iota$ Գործեմ I was not	} working	$\iota\epsilon\iota$ Գործեմ we were not	} working
$\iota\epsilon$ Դու արես Դու արես		$\iota\epsilon$ Դու արես Դու արես	
$\iota\epsilon$ Ինքն արես Ինքն արես		$\iota\epsilon$ Ինքն արես Ինքն արես	

The negative prefix of the remaining tenses is ι . Ex.:

Perf. ι Գործեցի, ι Գործեցիր, ι Գործեց, etc. I did not work, etc.

Fut. ι Կամ արես, ι Կամ արես, etc. I shall not work, etc.

In tenses formed by a *participle* and the *auxiliary* the negative prefix ι is attached to the auxiliary and not to the participle. Ex.:

Præf. Perf. ι Գործած եմ, ι Գործած ես, etc. I have not worked, etc.

Plup. ι Գործած էի, ι Գործած էիր, etc. I had not worked, etc.

Second Fut. ι Գործած ակամ չըլլամ, etc. I shall have not worked, etc.

The negative particle for the 2^d pers. of the Imperative is not ι but ϵ . The form of the verb in that person sing. is derived from the Infinitive by changing its final ι into ϵ , and the Plur. from the 2^d pers. of the Present Indicative *without* ι . Ex.:

Singular.

1 st pers. Թող արես	let me not work.
2 ^d Դու արես	do not (thou) "
3 ^d Ինքն արես	let him not "

¹⁾ See lesson 13, Remark 2.

Plural.

1 st	pers.	չգործէ՛նք	let us not work.
2 ^d	"	մի՛ գործէք	do not (you) work.
3 ^d	"	Թո՛ղ չգործեն	let them not work.

Words.

ճածուն	clotted milk.	դոցի	to shut.
սեր	cream.	ատել	to hate.
կարուստ	estate.	ձերժել	to reject.
գերձակ	tailor.	վճարել	to pay.
վերարկու	coat.	պատասխանել	to answer.
չար	evil.	նետել	to throw.
բաւական	enough.	վախնալ	to fear.
նախընտրել	to prefer.	գովել	to praise.
կթել	to milk.	բանալ	to open.
կոտրել	to break.	ցուրտ է	it is cold.

Exercise 49.

Մածուն չէ՞ք սիրեր: Ո՛չ, չեմ սիրեր. ես կը նախընտրեմ սերը: Սպասուհին կովը կթե՞ց: Ո՛չ, չի կթեց. ան պիտի կթէր այժը, եթէ դուք կթած չըլլայիք զայն: Ո՞վ կոտրեց գաւազանս: Ես չկոտրեցի զայն. կարծեմ վահճէ կոտրեց: Գուռը մի գոցեր, պատուհանը գոցէ: Գուռը մի բանաք. ցուրտ է: Ինչո՞ւ կը խնդայ: Չի խնդար. կը ժպտի: Մի ատէք ձեր թշնամիները: Չենք մերժեր այդ պատուէրը. պիտի չատենք մեր թշնամիները: Գերձակը պիտի չկարէ վերարկուդ, քանզի չի յուսար որ վճարես գրամը: Ինչո՞ւ բուսերէն չէք խօսիր: Քանզի չեմ գիտեր այդ լեզուն: Մի սիրէք չարը. ատեցէք զայն:

Translation 50.

Will you not buy an estate in Greece? No, I shall not buy an estate in Greece, I have bought a house in Constantinople. If he is rich, why does he not pay his debts? Let us not judge. Why did she not answer the letter of the mother? Because (*վասն զի*) she had no letter-paper [in] the house. Children, do

not play with my watch. Do not throw stones at (to) the bird's nest. Let us not fear, but (let us) hope in (to) God. Does the teacher praise the pupils? No, he does not praise them (*ղանոնք*); they are not studious.

Twenty-Eighth Lesson.

Pronouns.

The Armenian *pronouns* (*Դերանունք*) are divided into *five* classes, viz.: 1. *personal*, 2. *demonstrative*, 3. *possessive*, 4. *relative*, 5. *indefinite* pronouns.

Declension of the personal (անձնական) pronouns.

1st person (Ա. Դէ՛հ).

Singular (Եւ-ի՛).

Plural (Յ-ի՛ն-ի՛).

Nom. <i>ես</i> I.	<i>Մենք</i> we.
Acc. <i>զես</i> me.	<i>Մեզ</i> or <i>զմեզ</i> ' us.
Gen. <i>իմ</i> or <i>իմին</i> of me.	<i>Մեր</i> or <i>մերին</i> of us.
Dat. <i>ինձ</i> or <i>ինձի</i> to me.	<i>Մեզ</i> or <i>Մեզի</i> to us.
Abl. <i>ինձմէ</i> or <i>ինէ</i> from me.	<i>Մեզմէ</i> or <i>Մենէ</i> from us.
Inst. <i>ինձմով</i> with me.	<i>Մեզմով</i> with us.

2^d person (Բ. Գէ՛հ).

Nom. <i>դուն</i> thou.	<i>դուք</i> you.
Acc. <i>քեզ</i> or <i>դքեզ</i> thee.	<i>ձեզ</i> or <i>դձեզ</i> you.
Gen. <i>քու</i> or <i>քուկին</i> of thee.	<i>ձեր</i> or <i>ձերին</i> of you.
Dat. <i>քեզ</i> or <i>քեզի</i> to thee.	<i>ձեզ</i> or <i>ձեզի</i> to you.
Abl. <i>քեզմէ</i> or <i>քենէ</i> from thee.	<i>ձեզմէ</i> from you.
Inst. <i>քեզմով</i> with thee.	<i>ձեզմով</i> with you.

3^d person (Գ. Գէ՛հ).

Nom. <i>ինք</i> ; <i>ան</i> or <i>անիկա</i> he, she, it.	<i>իրենք</i> ; <i>անոնք</i> they.
Acc. <i>զինք</i> ; <i>զայն</i> or <i>զանիկա</i> him, &c.	<i>զիրենք</i> ; <i>զանոնք</i> them.

¹⁾ *զ* before a pronoun beginning with a consonant is pronounced *զէ*.

Gen. *իր* or *իրեն*; *անոր* of *իրենց*; *անոնց* of them.
 him, &c.
 Dat. *իրեն*; *անոր* to him, &c. *իրենց*; *անոնց* to them.
 Abl. *իրմէ*; *անկէ* from him, *իրենցմէ*; *անոնցմէ* from them.
 &c.
 Inst. *իրմով*; *անով* with *իրենցմով*; *անոնցմով* with
 him, &c. them.

Remarks.

1. The *second person plural* is employed (for both sing. and plur., like *you*), as in English. Ex.: *Ի՞նչպէս էք*, how are you? *աղէկ եմ* or *ենք*, I am or we are well.

2. The *second person singular* is usual among the common people. It is also used by near *relatives* and intimate friends. Ex.: *Հայրիկ, կը սիրենք քեզ*, papa, do you (dost thou) love me? *Ինչո՞ւ տխուր ես, սիրելիս*, why are you (art thou) sad, my dear?

3. The English *it* (*ան*)¹⁾, when referring neither to a person nor to a thing, is omitted in Armenian, as: *it* is true, *ճշմարիտ է*; *it* is cold, *ցուրտ է*; who is it? *ով է*; *it* is I, you, they, *ես եմ, դուք էք, անոնք են*.

Words.

<i>Հովանոց</i> umbrella.	<i>կանչել</i> to call.
<i>Հիւրանոց</i> parlour.	<i>նմանիլ</i> to resemble.
<i>բարեւ</i> compliment.	<i>ճանչուլ</i> to know.
<i>ցնցուղ</i> watering-pot.	<i>ընթրել</i> to sup.
<i>եղակ</i> strawberry.	<i>բաղխել</i> to knock.
<i>նուշ</i> almond. <i>կսթ</i> handle.	<i>ծեծել</i> to beat.
<i>մտերիմ</i> intimate.	<i>ուռգել</i> to water.
<i>անօթի</i> hungry.	<i>մնիլ</i> to be cold.
<i>ծարաւ</i> or <i>-ի</i> thirsty.	<i>պաշտել</i> to adore.

Exercise 51.

Ի՞նչ պիտի գնես: Հովանոց մը պիտի գնեմ կրտսեր քրոջ համար: Թխուս իրեն կանչեց մանուկները եւ օրհնեց զանոնք: Անիկա ինծի չի նմանիր: Եթէ կ'ուզէք կարդալ այս լրագիրը, ձեզ տամ զայն: Կը ճանչնա՞ք զին: Ո՛չ, չեմ

¹⁾ See also the footnote 2) lesson 13.

Ճանչնար զձեզ: Հայրս ձեր հօրը մտերիմ՝ մարեկամն է: Ո՞ւր են Օննիկ եւ Գեղանոյշ: Անոնք հիւրանոցն են. իրենց դասերը կը սերտեն: Ո՞վ կայ անոնց քով: Անոնցմէ զատ ուրիշ տղայ չիկայ: Ո՞վ են այս տիկիները: Մեր՝ մարեկամուհիներն են. հրաւիրած ենք զանոնք որ մեզ հետ ընթրին այս իրիկուն: Ինչո՞ւ ծեծեցիր իրենց շուները: Քանզի կատղած (mad) էին: Դուռը կը բաղխեն: Ո՞վ է: Ես եմ: Դո՞ւք էք, Արմէն, Արշամ: Այո՞, մենք ենք. հաճեցէք բանալ դուռը: Բարեւներս ձեզ եւ ձեր սիրելի զուակներուն: Ի՞նչ է այս ծաղկին անունը: Անոր անունն է „Ք-հոււար ղի“:

Translation 52.

Who has the watering-pot? The gardener has it; he is watering the flowers with it. Dear mamma (*մայրիկ*), give me some strawberries and almonds. Who is the young lady? She is my sister-in-law; her name is Amelia Vartooni. Do you know that tall man? Yes, he is the bookseller; we have bought these dictionaries and grammars from him. How are you? I am very well, thank you. Is it cold? No, it is not cold. Are you cold, my child? No, I am not cold, dear papa. Are these boys hungry? If they are hungry, give (to) them some bread. They are not hungry, but their father is thirsty. Give (to) him a glass of cold water. Please, give (to) us your axes (*կացիք*); we shall cut some wood with them. There they are, but their handles are broken. God, I love and adore Thee, Thou art my Father and Lord.

Twenty-Ninth Lesson.

Demonstrative (ց--ց-ի-ն) Pronouns.

These are:

այս, աս, ասիկա, այն ¹⁾ this; *այդ, ատ, ատիկա, դոյն* ¹⁾ that; *այն, ան, անիկա, նոյն* ¹⁾ that (referring to an object more distant than *այդ, ատ* or *ասիկա*).

¹⁾ This follows the 1st declension and is used only in the singular.

The first may serve as an example of the way in which they are declined.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom., Acc. այս, աս, ասիկա	ասոնք these.
Gen., Dat. ասոր of or to this.	ասոնց of or to these.
Abl. ասկէ from this	ասոնցմէ from these.
Inst. ասով with this.	ասոնցմով with these.

Remarks.

1. The English *one*, when following a demonstrative pronoun, is not translated in Armenian, as:

Այս երջանիկ էր, այն՝ ասպրջանիկ, This *one* was happy, that *one* unhappy.

2. Ինչ¹⁾ *that* and Ինչքան *those* coalesce with the *genitive* of nouns, instead of the English *possessive case*, when the governing noun is not expressed. Ex.:

Յակոբի փեղկըը նոր է, բայց իր եղբորն է հին է,
Jacob's hat is new; but his brother's (that of his brother) is old.

Իմ վարդս գեղեցիկ է, բայց Զապէլն աւելի գեղեցիկ է,

My rose is beautiful; but that of Isabel is more beautiful.

Հորս ձիերը հաս են. ուր են վաճառականինքը,
Here are my father's horses; where are those of the merchant?

Words.

Թղթապանակ pocket-book.	կանթեղ lamp.
ճկիկ knocker.	պուպրիկ doll.
պատշգամ balcony.	երջիկ sausage.
մանեակ necklace.	նպարավաճառ grocer.
սուղ dear.	ահաւաղիկ or ահաւանիկ there is, — are.
սժան cheap.	չեմ գիտեր I do not know.
ահաւասիկ here is, — are.	ահարժէլ (with abl.) to like.

¹⁾ When the Genitive ends in a vowel, the փ is dropped, as կակայնէ (not կակայինէ), that of the tulip.

Exercise 53.

Այս մերանը սեւ է, ան՝ կարմիր: Այս ձեռնոցները ճերմակ են, ատոնք՝ դեղին: Ահաւասիկ իմ թղթապանակս. ուր է ձեր բարեկամինը: Չեմ գիտեր: Քրոջս մանեակը ձեր մօրինէն աւելի թանկագին է: Ատոնք Արմինէին պուպրիկներն են, անոնք՝ շրանոյշիները: Այս կանթեղներուն լոյսը աւելի պայծառ է քան անոնցինը, բայց անոնք աւելի սուղ են քան ասոնք: Ես կը նախընտրեմ հոգւոյն դեղեցկութիւնը քան մարմինինը: Ես ատոնցմէ կ'ախորժիմ, անոնցմէ չեմ ախորժիր: Կարագ ունի՞ք: Այո՛, ունիմ (some): Երկու քաշ պիտի գնեմ անկէ (of it): Այս Բնչ է: Երշիկ է: Սուղ է: Ո՛չ, իհստ աժան է:

Translation 54.

That knocker is bigger than this [one], The balcony of your father's house is larger than my uncle's. These are not their pencils, they are those of John. Here is his umbrella and that of Mary. Have you sold your [own] cows? No, Sir, I have not sold my cows, but those of my aunt. Who has any cheese? The grocer has [some]. Will you buy [some]? Yes, I will buy five pounds of it (անկէ). If you have some good wine, give me a bottle of it.

Thirtieth Lesson.

Possessive (-ս, -ց, -իւն) Pronouns.

These are formed from the *possessive adjectives* իմ or իմին, մեր or մերին, etc., by appending -, ՚, ը, or ն¹).

Declension of the possessive pronouns.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>	
Nom., Ac. իմ or իմին,	իմններ	mine.
Gen., Dat. իմնիս,	իմններու	of or to
Abl. իմնէս,	իմններէ	from
Inst. իմնովս,	իմններով	with

¹) For ը and ն see the lesson 2.

In like manner are declined *քուկդ* or *քուկինդ* thine, *մերը* or *մերինը* ours, *ձերը* or *ձերինը* yours, *իրը* or *իրենը* his, hers, its, and *իրենցը* theirs, the oblique cases being always derived from the dissyllabic forms.

The Relative (յ-բերան) Pronoun.

This is *որ* *who, which, that*, which is applied equally to persons and things. It is thus declined.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. <i>որ</i> ,	<i>որոնք</i> who, which.
Ac. <i>զոր</i> ,	<i>զորս, զորոնք</i> whom, which.
Gen. <i>որուն</i> ,	<i>որոնց</i> of whom, of which.
Dat. <i>որու</i> ,	<i>որոնց</i> to " to "
Abl. <i>որմէ</i> ,	<i>որոնցմէ</i> from whom, from which.
Inst. <i>որով</i> ,	<i>որոնցմով</i> with or by whom, etc.

Remarks.

1. The Relative *զոր*, *զորս* or *զորոնք* *whom, which* or *that* is sometimes understood in English, but must always be expressed in Armenian, as:

Here are the books you have ordered, *աճառածի գիրքերը զորս ապագրած էք*.

The letter you have written, *նամակը զոր գրեցիք*.

The gentleman I walked with, *պարոնը որու հետ կը պատեի*.

Note. The same is very often expressed by the *past participle* of the *active verbs*, terminating in *-ծ*, construed with the *genitive* of the noun or pronoun designating the *agent*, and with another noun designating the *object* of a *past action* referred to, as:

Ի՞նչ կառուցած ատուն (ատունը՝ զոր ես կառուցի) մեծ չէ,
The house (which) I built, is not large.

Ձե՞ր տեսած տիկինը (տիկինը՝ զոր տեսաք) հօրաքույր է,
The lady (whom) you saw, is my aunt.

2. *Whoever* (or *whosoever* is translated by *ով որ*, and *whichever* (or *whatever*) by *ինչ որ*, as:

Ով որ զիս կը սիրէ, Whoever love me.

Ի՞նչ որ արդար է, արժանի է գովեստի, *Whatever* is just deserves praise.

Observe also :

ան՝ որ, ո՛վ որ, he, she who or that.

ան՝ որ, ի՛նչ որ, that which, what.

որանք որ, they, those who or that.

Examples.

Ո՛վ որ (ան՝ որ) բարեկամ մը կը գտնէ՝ գանձ մը կը գտնէ,
He who finds a friend, finds a treasure.

Ի՛նչ որ ճշմարիտ է այսօր՝ ճշմարիտ բլլալու է նաեւ վաղը,
What is true to-day, must also be true to-morrow.

Որանք որ (անանք որ) չեն խօսիր ճշմարտութիւնը՝ արժանի չեն վստահութեան,
They who do not speak the truth, deserve no confidence.

Note. The *present participle* is frequently employed as a substitute for the above (R. 2.) forms. Ex. :

Ձեռ սիրողը (or ո՛վ որ դէս կը սիրէ), Whoever love me.

Այս պալատը շինող ճարտարապետը (or ճարտարապետը որ այս պալատը շինեց), Հայ մըն է, The architect who built this palace, is an Armenian.

Words.

Թագաւորութիւն kingdom.
 Թիկնաթու arm-chair.
 Տեղափոխիչ bicycle.
 Կոշիկակար shoemaker.
 Ծառ essay.
 Կծեղի razor.
 Սափրիչ barber.
 Բարիք good.
 մարդկութիւն humanity.
 Ժապաւէն ribbon.
 Հպարտութիւն pride.
 դեւ devil.
 դուռ gate.
 ուղա camel.

մաքուր clean. աղտոտ dirty.
 բթամիտ dull. բուժ blunt.
 ճարտար skillful.
 անշղթայ chainless.
 սքանչելի excellent.
 խոնաւ damp.
 քաղցր, -աբարոյ, ազնիւ kind.
 ներբողել to extol.
 չորնալ to wither.
 անիծել to curse.
 սրբազրել to correct.
 անիւել to shave.
 աճել to grow.
 ծնրադրել to kneel.

Exercise 55.

Իմ թաշկինակս մաքուր է, քուկինդ աղտոտ է: Քուկդ է թագաւորութիւնը: Բոլոր աղգելը կը ներբողեն իրենց

գրեցազնները. մենք ալ կը ներբողենք մերինները: Քու թիկնաթոռներդ հիւրանոցն են. ո՞ւր են իրենները: Չեմ գիտեր: Իմ աշակերտներս մտացի են, իրենցինները՝ ըմբամիտ: Կը ներէք (I beg your pardon), պարոն, իրենցիններն ալ ձերիններուն չափ մտացի են: Մեր հիւանդանոցին ըստիչները ձերիններէն աւելի ճարտար են: Անոր հեծելանիւր անշղթայ է եւ քուկինէդ աւելի սուղ:

Ահաւաստիկ կօշկակարը որ կարեց ձեր կօշիկները: Չորցաւ թզենին զոր անիծեց Յիսուս: Կարդացած եմ բոլոր գիրքերը զորս գրած է Հայր Ալիշան: Գրացիս որմէ ձի մը գնեցիք անցեալ տարի՝ մեռաւ: Աշակերտը որուն ճառը կը սրբագրէք՝ ծոյլ է: Չեր ծախած պարտէզը տեսած եմ: Նկարչին ինձ խրկած պատկերները շատ գեղեցիկ են: Սոյն սքանչելի պատկերը նկարող Ֆրանսացի գեղարուեստաւորը՝ Յակոբոս Թիսօ (James Tissot) է: Ածելին որով սափրիչը ասիլեց զիս՝ ըստ թ էր:

Translation 56.

Your coat is old, mine is new. Are these thy shoes? No, they are not mine. His house is small, yours is very large. Is this your umbrella? Yes, but it is not so fine as theirs. Why has your sister bought a new penknife? She has broken hers.

Here are the red ribbons which Miss Arpinaz has bought. Where is the letter you received from your aunt? Here it is. The room in which I sleep (*կը քնանամ*), is very damp. Is this the exercise which your teacher corrected? Yes, Sir. I have found the keys *with which* the thief has opened (*բացած*) the doors of the rooms. Where is the pen *with which* I had written (*գրած էի*) my first letter? It is on the chest of drawers. (The) history praises them who have done (*ըրած են*) good to humanity. He who is kind and polite, will have (*պիտի ունենայ*) many friends. What is fine, is not always good. (The) pride is a flower that grows in the devil's garden. (The) man is the only (*միակ*) animal that laughs and weeps (*կուլայ*). (The) death is the black camel which kneels at every man's gate.

Thirty-First Lesson.

Indefinite (անորոշ) Pronouns.

These are used *without* substantives, whereas the *Indefinite Adjectives* (see lesson 21) are always employed *with* a noun substantive.

They are:

<p>ամենքը all.</p> <p>խորաքանչեւր որ everybody.</p> <p>ամեն մէկը each one.</p> <p>ոչ ոք nobody. եւ ոչ մէկը none.</p> <p>բան մը, ինչ something, anything.</p> <p>ոչինչ nothing. ոչ մէկը none.</p> <p>մարդ or մարդս, մէկը one.</p> <p>ամեն բան, ամեն ինչ every-thing.</p>	<p>ոմանք, մէկ քանի some.</p> <p>շատերը many or — a man.</p> <p>մէկալը, ուրիշ, միւս other.</p> <p>ուրիշ մէկը, այլ որ somebody else.</p> <p>ուրիշ բան մը, այլ ինչ something else.</p> <p>նոյնը, միեւնոյնը the same.</p> <p>երկուքն ալ both.</p> <p>մին կամ միւսը, ոեւէ մին either.</p> <p>ոչ մին, ոչ մին ոչ միւսը neither.</p>
---	--

Remarks.

1. *One another* or *each other* is expressed in Armenian by *իր-իր* or *մէկ-մէկ*, which is declined as follows:

Nom. *wanting*.

Acc. *իրար* or *շերար*; *մէկըմէկ* one another, each other.

Gen., D. *իրարո՞ւ*; *մէկմէկո՞ւ* of or to

Abl. *իրարմէ*; *մէկմէկէ* from

Inst. *իրարմով*; *մէկմէկով* with

} one another, etc.

2. The *interrogative* (*Հարցական*) pronouns are, for persons *ով* (pron. *ով*) *who?* for things *ի՞նչ* *what?* The former, which is both singular and plural, is not declined, but takes for its oblique cases those of *որ* (see less. 30). *ի՞նչ* follows the 3^d declension (see less. 8). *որք* *which?* is declined like the *relative pronoun* *որ* (see less. 30).

3. *They* or *people* is expressed either by the 3^d pers. plur. Indic. of the *active verb* or by the 3^d pers. sing. of the *passive voice* (see less. 32), as:

կ'ըսեն թէ or *կ'ըսուի թէ*, they say or people say that.

4. The indefinite pronoun *some*, when referring to a preceding substantive, may be translated in different ways. When it replaces a *sing. noun*, we may say: *քիչ մը, հաս մը, մաս մը, կտոր մը*; in the *plural*: *քանի մը հաս*. Frequently, however, it is not expressed at all.

Examples.

Will you have *some* beer? Yes, give me *some*.

Գարեջուր կ'ուզէք. Այո՛, տուէք ինձ րիչ մը.

Have you *any more* of these cigars?

Այս սիգարներէն րանի մը հոգ ունիք.

Yes, I have *some still* (or a few more).

Այո՛, րանի մը հոգ ունիմ (or simply ունիմ).

5. The English pronoun *one* (plur. *ones*), after an adjective is translated in Armenian by *հոգ*, as:

I have three dresses, a silk *one* and two woollen *ones*.

Երեք զգեստ ունիմ, հոգ մը մետաքսեղէն եւ երկու հաս բրդեղէն.

However, it is not expressed at all when taken in a partitive sense, as:

The tiger and its young *ones*, վագրը եւ իր ձագերը.

The little *ones*, պզտիկները.

Words.

պարոն gentleman.

ասուի cloth.

գին price. մրցանակ prize.

ծրար parcel.

անասուկ box.

ընկեր արարած fellow-creature.

կենդանագիր portrait.

պատուարժան honourable.

խաղաղութիւն peace.

պարել to dance.

գեսպանախորհուրդ conference.

պատահիլ to happen.

կամք will.

պարսուել to blame.

Exercise 57.

Ոմանք կը խաղան, ուրիշները կը պարեն եւ կ'երգեն: Ամեն ոք կ'ուզէ երջանիկ ըլլալ: Մէկը հարուստ էր, միւսը՝ աղքատ, բայց երկուքն ալ ապերջանիկ էին: Պ. Շահրամ պատուարժան անձ մըն է. ամենքը կը յարգեն զինքը: Կը ճանչնանք այս մարդիկը: Ո՛չ, բոլորը չեմ ճանչնար, անոնցմէ

մէկ քանին միայն (only) կը ճանչնամ: Ընկերներէս ոմանք
 Տիւանդ են: Ճշմարիտ բարեկամներ կը սիրեն (զիրար) եւ
 կ'օգնեն իրարու: Կը ճանչնամ մէկը որ քեզմէ աւելի ուստալ
 է: Ո՛վ է այս պարտնը: Բորթուգայցի մըն է: Ո՛վ են այդ
 օրիորդները: Մէկը մեր վարժարանի տնօրէնին դուստրն է,
 եւ միւսները Ամերիկուհիներ են, զորս չեմ ճանչնար: Որմէ՞
 գնեցիք այս պատկերը: Ի՞նչ էր գինը: Որո՞նք են Եւրոպայի
 ամենամեծ քաղաքները: Ինչո՞վ բացիք (opened) այդ սըն-
 տուկը: Այս բանախօսներէն մէկովը: Որո՞ւն կենդանագիրն է
 այն: Բարեկամներէս մէկունն է: Շահեկան գիրքեր ունի՞ք:
 Այո՞, բուսերէններ եւ սպաներէններ ունիմ: Այս ձիերէն
 որո՞նք պիտի ծախէք: Սեւերը: Այն աշակերտներէն իւրա-
 քանչիւրը միջանակ մը շահեցաւ: Կ'ըսեն or կ'ըսուի թէ
 խաղաղութեան դեսպանատորհուրդը պիտի գումարուի
 (will convene) Մայիս 17 ին, Լահէյի մէջ:

Translation 58.

Love all, trust (to) a few. Somebody knocks [at] the door, who is [it]? Has the shoemaker sent your shoes? Yes, but there is only one pair, where are the others? Christians ought (պարտին) to help (to) one another. Beneath (սեւրեւ or տակ) the sun (Gen.) nothing happens without the will of God. Who has broken the looking-glass? The servant broke it this morning. Whom do you blame? I blame one of (from) my servants. Of (from) whom have you bought this black cloth? To whom do you send this parcel? I send it to the bookseller. Will you have anything? No, thank you, I will have nothing. Which is the highest mountain of Asia? It is Mount Everest. Who knows this merchant? Nobody knows him. Everybody has his [own] faults. With money (գումար) one (մարդ) can do (կրնայ ընել) much good to one's (իր) fellow-creatures. In this world (աշխարհ) the one is rich, the other poor, and nobody is contented with (from) his [own] fate (բաղդ). We have leather (կաշի) gloves and silk ones. Has the count many horses? Yes, he has several, but he lost (կորսնցուց) a fine one yesterday.

Thirty-Second Lesson.

Passive Verbs.

The *Passive* (*կրաւորական*) voice, for the verbs of the 1st and 2^d conjugations, is formed by changing the terminations of the Infinitive Mood *ել* and *իլ* into *--իլ* (pron. *վիլ*) as:

սիրել to love; *սիր--իլ* to be loved.
խօսիլ to speak; *խօս--իլ* to be spoken.

That of the verbs of the 3^d conjugation is obtained from the Pres. Participle (see less. 26, R.) by changing its termination *-լ* into *--իլ*, as: *կարդալ* to read; Pres. Part. *կարդացող*; *կարդաց--իլ* to be read. *յուսաց--իլ* to be hoped.

Note. When the termination *--իլ* is preceded by two consonants (having no euphonic *լ*, see less. 9, b.), a euphonic *լ* is inserted in the pronunciation, as:

երգ--իլ (pron. *երգլ--իլ*) to be sung; *մոռց--իլ* (pron. *մոռցլ--իլ*) to be forgotten.

All the *passive verbs* ending in *--իլ* follow the *second* conjugation (see less. 25).

The preposition *by*, with the passive voice, is rendered in Armenian by the *ablative case*, as:

Արմէն կը գովուի իր վարժապետէն, Armen is praised *by* his master.

Բոյնը շինուեցաւ թռչունէն, The nest was built *by* the bird.

Words.

պարահանդէս ball.
նուագահանդէս concert.
սակահատ pickpurse.
նամակատուն post-office.
օգնութիւն help.
հրովարտակ firman.
արքունիք court.
ժամագործ watchmaker.

խածնել to bite.
մեծարել to esteem.
անարգել to despise.
ձերբակալել to arrest.
կործանել to destroy.
դատապարտել to condemn.
կախել to hang.
հրատարակել to publish.

կատղած mad. վէրք wound.	վիրաւորել to wound.
չողջբորթ flatterer.	նախատել to offend.
արի, քաջ valiant, brave.	ընդհակառակը on the contrary.
կայսերական imperial.	թերեւս perhaps.

Exercise 59.

Ես կը սիրուիմ ձեռքներէս: Այս տղան կատղած շունէ մը խածնուեցաւ: Այն շունը սպաննուելու է (must be killed): Շողջբորթները չեն յարգուիր. ընդհակառակը՝ կ'անարգուին ամեն մարդէ (by everybody): Պ. րիկզ (Riggs) կը մեծարուի ամեն մարդէ: Պարահանդէսը հրաւիրուած էք: Ո՛չ, պարոն, բայց թերեւս նուագահանդէսը պիտի հրաւիրուիմ այս իրիկուն: Արի զինուորները պիտի վարձատրուին թագաւորէն: Ոսկի ժամացոյցս եւ անոր շղթան գողցուեցան (were stolen) քսակահատէ մը, որ քիչ վերջը ձերբակալուեցաւ: Որմէ՞ գրուեցաւ այս սիրուն ոտանաւորը: Թովմաս Մուրէն գրուած ըլլալու է: Այս նամակները նամակատուն իրկուելու են: Խեղճ (poor) աղջիկը պիտի աղատուէր, եթէ օգնութեան համար աղաղակած ըլլար (if she had cried): Այսօր պիտի կարդացուի կայսերական հրովարտակը:

Translation 60.

This English (*անգլիական*) history was written by a famous author. The French language is spoken at all the courts of Europe. Carthage (*վարկիթոն*) was destroyed by the Romans. The robber was condemned to be hanged. Some new grammars will be published by Mr. Groos. In the last battle 50 soldiers have been killed, and 200 wounded. The wounds of the soldiers were washed by the physicians. If you are virtuous, you will be loved and esteemed by everybody. Who will repair (*տորոգել*) the old clock? It will be repaired by the watchmaker. Milton's Paradise Lost was translated into Armenian by Father Arsen Pacra-dooni.

Thirty - Third Lesson.

Impersonal (անգործ or գործ) Verbs.

These are regularly conjugated so far as the *third person singular* is concerned.

Such are:

<p>կ'անձրեւէ it rains. կը ձիւնէ it snows. կարկուտ կը տեղայ it hails. կը փայլատակէ it lightens. կ'որոտայ it thunders. կը սառի it freezes. սառը (ice) կը հալի it thaws. կը մթնէ it gets dark, etc.</p>	<p>բաւ է, կը բաւէ it suffices. թուի, կը թուի it seems. կը պատահի it happens. կ'ըսեն, կ'ըսուի they say, it is said. վայել or — ոչ է it is convenient. կարելի է it is possible. հարկ է it is necessary. պէտք է one must; one wants or needs.</p>
---	---

կայ *there is* is used only in the Present and Imperfect tenses of the Indicative Mood. Unlike other impersonal verbs, it has a plural form, as follows.

Present Sing. կայ *there is*; Plur. կան *there are*.
 Imperf. " կար *there was*; " կային *there were*.

Words.

<p>ճամբորդութիւն journey. դղեակ castle. յանցաւոր guilty. եթէ ոչ else. յաճախ often.</p>	<p>պատիժ կրել to suffer. յաջողել to succeed. կառավարել to govern. դադարել to cease. մնալ to remain.</p>
--	---

Exercise 61.

Կը ձիւնէ՞: Ո՛չ, չի ձիւներ. կ'անձրեւէ: Այս գիշեր որոտալը լսեցիք: Չէր որոտար, կը փայլատակէր: Կ'ըսեն թէ երբեմն տեղեր (in some places) կարկուտ տեղացեր է: Կը կարծէք թէ պիտի սառի: Խիստ ցուրտ է. թուի թէ պիտի սառի: Պէտք չէ գրել անոր: Կը թուի թէ քեզի դրամ պէտք էր, եթէ ոչ պիտի չծախէիր տունդ: Յաճախ կը պատահի որ անմեղները պատիժ կը կրեն յանցաւորներուն

տեղ (for): Կը յաջողէ՞ք հայերէն լեզուն սովորելու մէջ (in learning): Այո՞, կը յաջողիմ, բայց ժամանակ եւ համբերութիւն պէտք է (needs) ըստ պատշաճի (properly) սովորելու զայն: Կայ Աստուած մը, որ իմաստութեամբ (wisely) կը կառավարէ ամենը:

Translation 62.

It froze this morning, and now it thaws. It ceases to thunder and it begins (*կը սկսի*) to rain. It is too cold to-day; it is better to remain at home (*տունը*). There were 8 pupils in that class. Is there any ink in my inkstand? No, there is no ink in it. It is said that the American soldiers have won the battle. There are many streets in Marsovan which are very narrow (*նեղ*) and dirty. One (*մարդուս*) needs (*պէտք է*) much money to make (*ընելու*) this journey. I do not think that there can be (*կրնայ ըլլալ*) a more beautiful old castle in the world than that of Heidelberg.

Thirty-Fourth Lesson.

Irregular (ալիւնն) Verbs.

Those verbs are commonly called *irregular* which deviate from the three *regular* conjugations. These are not numerous, and their anomalies are chiefly confined to the Perfect Indicative (see page 21, footnote 1), the Imperative and the Present and Past Participles.

This deviation is of two kinds.

1. Verbs which preserve their *radical* syllable throughout unchanged, but drop the letter ՚ or շ of the Infinitive and take flexions that do not accord with the ending of their Infinitive. For instance the verb *պսղնել* to kiss, ending in ՚ել ought to take the flexions of the *first* conjugation (*սիրել*). But this is not the case. Such verbs constitute the *first class*.

2. A certain number of verbs change their *root* and are conjugated with other flexions than those corresponding with the ending of their Infinitive. For

instance the verb **դնել** to put, ought, according to its Infinitive termination **ել**, to take the flexions of **դիրել**. But this is not the case, as: Pres. **կը դնեմ** I put; Perf. **դրի, դրիր, դրաւ**; Imper. **դիր**, etc. Verbs of this kind we assign to the *second class*.

A list of all the Irregular Verbs according

to the two Classes of irregularity.

First Class.

Infinitive.	Perfect Indicative.	Imp.	Pres. P. Past P.
Գտնել to find,	Գտայ, գտար, գտաւ, գտանք, գտաք, գտան,	Գտիր, մի գտներ, գտէք, մի գտնէք,	Գտնող, Գտած.

In the same manner: **մտնել** to enter, **ելլել** to rise, **իջնել** to descend, **հեծնել** to ride, **տեսնել** to see (Imper. **տես**).

Առնել to take.	Առի, առիր, առաւ, առինք, առիք, առին,	Առ, մի առներ, առէք, մի առնէք,	Առնող, Առած.
----------------	-------------------------------------	-------------------------------	--------------

Thus also: **խածնել** to bite, **պագնել** to kiss, **թքնել** to spit. (Imper. **թք**, մի **թքներ**).

Մեռնել to die,	Մեռայ, մեռար, մեռաւ, մեռանք, մեռաք, մեռան,	Մեռիր, մի մեռնիր, նիր, մեռիք, մի մեռնիք,	Մեռնող, Մեռած.
----------------	--	--	----------------

Thus: **Հասնել** to arrive, to reach, **փախչել** to flee, **դպչել** touch, **թռչել** to fly, **փլչել** to be pulled down, **փակչել** to cleave to, **կպչել** to adhere, **անցնել** to pass, **բուսնել** to sprout, to grow, **հագնել** to put on, **ծնունել** to bear (a child), **սկսել** to begin (Imper. **սկսէ**), **պրծնել** to get rid of, to slink, **փրթնել** to snap, to break, **նստնել** to sit down.

Մոռնել to forget,	Մոռցայ, մոռցար, մոռցաւ, մոռցանք, մոռցաք, մոռցան,	Մոռցիր, մի մոռնար, նար, մոռցէք, մի մոռնաք, նաք.	Մոռցող, Մոռցած.
-------------------	--	---	-----------------

Thus: **բարկանալ** to be angry, **ճանչնալ** to know (to be acquainted with), **գիտնալ** to know (to recognize), **կենալ** to stay, **հասկնալ** to understand, **ամչնալ** to be ashamed, **խոստանալ** to promise, **կրնալ** to be able, **ստանալ** to get, to receive.

Note. By adding *-լ*, *-նլ* or *ել-լ* to almost any adjective and also to a certain number of nouns a verb may be formed, signifying to acquire the quality expressed by the adjective or noun. Ex.: *տաք* warm, *տաքել-լ* to be warm; *բարձր* high, *բարձր-նլ* to be elevated; *գող* thief, *գողել-լ* to steal; *վախ* fear, *վախնլ-լ* to fear, to be afraid; *մերձ* or *մօտ* near, *մերձել-լ* or *մօտել-լ* to come or to go near. All the verbs of this kind are conjugated after *հո-նլ-լ*.

Exercise 63.

Ի՞նչ գտար: Ես գիրք մը գտայ, մայրս ալ մկրատ մը գտաւ: Յիսուս ըսաւ (said) հիւանդին. «Ելի՛ր, առ մահիճդ (bed) եւ քայլէ (walk)»: Գողերը մեր տունը մտան եւ գողցան քրոջս գոհարեղէնները (jewelry) եւ փախան, բայց ոստիկանները (police-man) հասան եւ ետ (back) առին զանոնք: Երիտասարդը վայրի (wild) ձի մը հծծաւ: Սօկրատ ըսած է. «Ճանչցիր զքեզ»: Երբ Աղեքսանդր գիտցաւ թէ սպաննած էր իր բարեկամը՝ Կլիթոսը՝ շատ վշտացաւ (grieved): Սկսո՞ւք կօշիկս շինելու: Այո՛, սկսայ եւ շինեցի ալ. առէք եւ հագէք զայն: Ո՞րչափ (how long) կեցաք (in) Բարիդ: Ամիս մը կեցայ հոն. հօրաքոյրս եւ մօրաքոյրս երկու տարի կեցան: Շունը մօտեցաւ ինձի եւ խածաւ զիս: Մի՛ մոռնար զիս: Հասկցան ինչ որ (what) ըսի (I said): Այո՛, հասկցան, բայց ամէջան պատասխանելու: Գեղձանիկը ո՞ւր թռաւ: Չեմ գիտեր, բայց ծիծեռնիկները (swallow) թռան (գնացին . . . away) տաք երկիրներ: Ճանչցա՞ր այն պարօնը: Չճանչցայ զանիկա: Որմէ՞ ստացաք այդ նամակը: Պ. Գուրնոս Կրօսէն ստացայ զայն: Երկու հարիւր տասը տարեկան էր երբ մեռաւ: Մայրս բաղկաթուի (arm-chair) մը վրայ նստաւ: Նստի՛ր, նստէ՛ք (sit down): Մի՛ թքներ տախտակամածին (floor): վրայ. Թքամանին (spittoon) մէջ թո՛ւք: Հրանոյշ պագաւ իր պուպրիկին այտերը: Մեր փողոցին մէջ քանի մը հին տուններ փլան երկրաշարժէն (earthquake): Անցան օրերս երջանկութեան:

Thirty-Fifth Lesson.

<i>Infinitive.</i>	<i>Perfect Indicative.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Pres. P.</i>	<i>Past P.</i>
բերել to bring,	բերի, բերիս, բերաւ, բերից, բերից, բերին, Գրի, գրիս, գրաւ, գրին, գրից, գրից, գրին, Չարկի, շարկիր, շարկաւ, շարկից, շարկից, շարկին, Ընի, ընիս, ընաւ, ընին, ընից, ընից, ընին,	Բեր, մի բերեր, բերից, մի բերից, Գր, մի գներ, գրից, մի գնից, Չարկ, մի շարնէր, շարկից, մի շարնէք, Ըն, մի ընէր, ընից, մի ընէք,	Բերող, Գնող, Չարնող, Ընող, Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Եկող, Լացող,	Բերած. Դրած. Չարկած. Ըրած. Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
դնել to put,	դրից, գրից, գրին, Չարկի, շարկիր, շարկաւ, շարկից, շարկից, շարկին, Ընի, ընիս, ընաւ, ընին, ընից, ընից, ընին,	Չարկի, մի շարնէր, բերից, մի բերից, Գրի, մի գներ, գրից, մի գնից, Չարկ, մի շարնէր, շարկից, մի շարնէք, Ըն, մի ընէր, ընից, մի ընէք,	Չարնող, Ընող, Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Չարկած. Ըրած. Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
Չարնել to strike, to shoot, to hit,	Չարկի, շարկիր, շարկաւ, շարկից, շարկից, շարկին, Ընի, ընիս, ընաւ, ընին, ընից, ընից, ընին,	Չարկ, մի շարնէր, բերից, մի բերից, Գրի, մի գներ, գրից, մի գնից, Չարկ, մի շարնէր, շարկից, մի շարնէք, Ըն, մի ընէր, ընից, մի ընէք,	Չարնող, Ընող, Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Չարկած. Ըրած. Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
ընել to do,	Ընի, ընիս, ընաւ, ընին, ընից, ընից, ընին,	Ըն, մի ընէր, ընից, մի ընից, Ըն, մի ընէր, ընից, մի ընէք,	Ընող, Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Ըրած. Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
Ըսել to say,	Ըսի, ըսիս, ըսաւ, ըսին, ըսից, ըսից, ըսին,	Ըս, մի ըսեր, ըսից, մի ըսից, Կերայ, կերար, կերաւ, կերայից, կերար, կերան, Տարի, տարիր, տարաւ, տարին, տարից, տարից, տարին,	Ըսող, Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Ըսած. Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
Ուտել to eat,	Կերայ, կերար, կերաւ, կերայից, կերար, կերան, Տարի, տարիր, տարաւ, տարին, տարից, տարից, տարին,	Կեր, մի ուտեր, կերից, մի ուտից, Տար, մի տանիք, տարից, մի տանիք, Եկող, Եկող, Եկաւ, Եկան, Եկից, մի գաք, Լացի, Լացիր, Լացաւ, Լացին, Լացից, մի Լացք,	Ուտող, Տանող, Եկող, Լացող,	Կերած. Տարած. Եկած. Լացած.
Տանիլ to carry,	Տարի, տարիր, տարաւ, տարին, տարից, տարից, տարին,	Տար, մի տանիք, տարից, մի տանիք, Եկող, Եկող, Եկաւ, Եկան, Եկից, մի գաք, Լացի, Լացիր, Լացաւ, Լացին, Լացից, մի Լացք,	Տանող, Եկող, Լացող,	Տարած. Եկած. Լացած.
Կաւ to come,	Եկայ, եկար, եկաւ, եկան, եկից, մի գաք,	Եկող, Եկող, մի գար, եկից, մի գաք,	Եկող, Լացող,	Եկած. Լացած.
Լաւ to weep, to cry,	Լացի, Լացիր, Լացաւ, Լացին, Լացից, մի Լացք,	Լաց, մի Լար, Լացից, մի Լացք,	Լացող,	Լացած.

<i>Infinitive.</i>	<i>Perfect Indicative.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Pres. P.</i>	<i>Past P.</i>
Տալ to give,	Տուի (տըվի), տուիք, տուիմ, տուիք, տուինք, տուիք, տուինք, տուէք, տուէք, տուիմ, տուիք, տուինք, տուէք, տուէք, տուիմ, տուիք, տուինք,	Տուր, մի տար, տուէք, մի տար,	Տուող,	Տուած.
Բանալ to open,	Բացի, բացիր, բացաւ, բացինք, բացիք, բացիմ, բացիք, բացինք, բացիք, բացիք, բացիմ, բացիք, բացինք,	Բաց, մի բանար, բացէք, մի բանար,	Բացող,	Բացած.
Դառնալ to turn,	Դարձայ, դարձար, դարձաւ, դարձանք, դարձաք, դարձանք, դարձաք, դարձանք, դարձանք, դարձաք, դարձանք, դարձանք, դարձաք, դարձանք,	Դարձիր, մի դառնար, դարձէք, մի դառնար,	Դարձող,	Դարձած.
Երթալ to go,	Գացի, գացիր, գնայ, գացինք, գացիք, գացիմ, գացիք, գացինք, գացիք, գացիք, գացիմ, գացիք, գացինք,	Գնա՛, մի երթար, գացէք, մի գացար,	Գացող,	Գացած.
Ինկալ to fall,	Ինկայ, ինկար, ինկաւ, ինկանք, ինկաք, ինկանք, ինկաք, ինկանք, ինկաք, ինկանք, ինկաք, ինկանք,	Ինկիր, մի ինկար, ինկէք, մի ինկար,	Ինկող,	Ինկած.
Մնալ to remain,	Մնացի, մնացիր, մնաց, մնացինք, մնացիք, մնացիմ, մնացիք, մնացինք, մնացիք, մնացիք, մնացինք, մնացիք, մնացինք,	Մնայիր, մի մնար, մնացէք, մի մնար,	Մնացող,	Մնացած.
Թողալ or Թողլ to leave, to let,	Թողայ, Թողար, Թողաւ, Թողանք, Թողաք, Թողանք, Թողաք, Թողանք, Թողաք, Թողանք, Թողաք, Թողանք,	Թող, մի Թողար, Թողէք, մի Թողար,	Թողող,	Թողած.

Remark.

The Passive of *դնել* is *դրուիլ*, of *տալ*՝ *տրուիլ*, of *տանիլ*՝ *տարուիլ*. *ընել* has no proper passive, but *ըլլալ* is employed instead in the sense of *to be done*.

Exercise 64.

Եւ երբոր իրիկուն եղաւ, իր աշակերտները (disciple) իրեն եկան ու ըսին, Աս անապատ տեղ մըն է, եւ ժամանակը ուշ (late) ացած է. արձակէ (send away) ժողովուրդները (multitude), որ գիւղերը երթան ու իրենց կերակուր (victuals) գնեն: Եւ Յիսուս ըսաւ, Հարկ չէ որ ատոնք երթան, դո՛ւք տուէք ատոնց որ ուտեն: Անոնք ալ ըսին անոր, Հոս միայն Հինգ նկանակ (loaf) եւ երկու ձուկ ունինք: Ու անիկա ըսաւ, Հոս ինծի՛ բերէք զանոնք: Եւ Հրամայեց որ ժողովուրդները նստին խոտին վրայ. եւ առաւ Հինգ նկանակն ու երկու ձուկը, եւ գէպ ի երկինքը նայելով (looking up to . . .) օրհնեց, եւ կտրելով (breaking), նկանակները աշակերտներուն տուաւ, եւ աշակերտները ժողովուրդին: Եւ ամենքը (all) կերան ու կշտացան (were filled): Matt. XIV. 15—20: Եւ քանի որ (as) անոնք կ'ուտէին, Յիսուս հաց առաւ՝ օրհնեց ու կտրեց, եւ տուաւ իր աշակերտներուն ու ըսաւ, Ա՛նէք, կերէք, աս է իմ՝ մարմինս: Matt. XXVI. 26: Եւ Յիսուս դարձաւ անոնց ու ըսաւ, Ո՛վ երուսաղէմի դուստրներ, իմ՝ վրաս (for me) մի՛ լաք, հապա (but) լսցէք ձեր անձերուն ու ձեր զաւակներուն վրայ: Ինչու որ (for) ահա (behold) օրեր կու գան՝ որոնց մէջ պիտի ըսեն, Երանի (blessed are) ամուլ (barren) ներուն, եւ այն որովայն- (womb) ներուն որ չծնան, եւ ծիծերուն (pap) որ կաթ չտուին (to give suck): Այն ատենը (then) պիտի սկսին ըսել լեռներուն, Մեր վրայ ինկէք, ու ըլլուրներուն, ծածկեցէք զմեզ: Luke XXIII. 28—30:

Թռչունը վանդակէն փախաւ, թռաւ եւ թառեցաւ (perch) խնձորենեւոյն ճիւղին վրայ, բայց եղբայրս՝ որ վարժ (expert) նշանառու (shot) մըն է, զարկաւ զայն: Դաւիթ

ղարկաւ հսկան (giant): Հէգ (poor) մայրը լացաւ իր սիրելի որդւոյն վրայ (for): «Թողուցինք զայն իր փառքին հետ առանձին»: Այս պնակը (plate) սեղանին վրայ դիր:

Thirty-Sixth Lesson.

Adverbs (մակբայներ).

1. Primitive (բնական) Adverbs.

a) Adverbs of place (տեղանիստ մակբայներ).

Ո՞ւր where? wither?	«Ն մէկ տեղ, ոչ ուրեք nowhere.
ուսկից, ուրկէ whence?	որեւիցէ տեղ մը somewhere.
հոս here, hither.	մինչեւ ուր, ո՞րչափ տեղ how far?
հոն there, thither.	կիցը, close by.
ասկից, ասկէ hence.	քովը aside by.
անկից, անկէ thence.	անդին, մէկաւ կողմը, yonder.
ամեն տեղ, ամեն ուրեք everywhere.	յառաջ on, along.
ուրիշ տեղ, այլ ուրեք elsewhere.	դէպ ի յառաջ onward.
ետ back. ետ ետ backward.	մօտ, — ը near.
վարը below, beneath.	ասդին անդին to and fro.
վար down. դէպ ի վար downward.	հոս հոն here and there.
վեր up, դէպ ի վեր upward.	մէջը, ներսը within, inside.
միասին, մէկ տեղ together.	դուրս, դուրսը without, outside.
տուն home. տունը at home.	վերը above, up stairs.
հեռու, — ն far.	վարը below, down stairs.
ետեւը behind. ետեւէն from behind.	վրայ, վրայէն over.
առջեւը, առջեւէն before.	ներքեւը, տակը underneath.
շուրջը, բոլորը around.	դիմացը opposite, face to face.

b) Adverbs of time (ժամանականիստ մակբայներ).

Ե՞րբ when?	կանուխ early.
«՞րչափ ատեն how long?	ուշ late.
հիմա, now, at present.	ուշ կամ կանուխ soon or late.
երէկ yesterday.	ետքէն afterwards.

երէկ չէ առջի օրը	the day before yesterday.	նոյն միջոցին	meanwhile.
այսօր	to-day.	վերջերս	lately.
վաղը	to-morrow.	օրընդմէջ	every other day.
վաղ առաւօտ	to-morrow morning.	իսկոյն	instantly.
ամէն օր	daily.	անմիջապէս	immediately, at once.
անցեալ օր	the other day.	մերթ, երբեմն	sometimes.
յաջորդ օրը	next day.	հետզհետէ	by and by.
հետեւեալ օրը	the following day.	այսուհետեւ	hereafter, henceforth.
օր մը	one day.	յանկարծ	suddenly.
վերջապէս	at last, at length.	առաջ	before.
արդէն	already.	ետքը	after.
մինչեւ	till.	բնաւ, ոչ երբեք	never.
յաճախ	often, frequently.	կէս օրին	at noon.
քիչ անգամ	seldom.	այս գիշեր	to-night.
դեռ	yet; դեռ չ. . . not yet.	հերոս, անցեալ տարի	last year.
մշտ	always.	շատոնց	long ago, long since.
դարձեալ	again.	տակաւին	still.

Words.

սրսապահ	gamekeeper.	—ը կողմը	right.
սրճարան	coffee-house.	յտի կողմը	left.
ճամբայ ելլել	to set out.	պատիլ	or պտոյտ մը ընել
կայան	station.		to take a walk.
անգամ	time.	սպասել	to expect.
ատենօք	formerly.	խոնարհել	to conjugate.
փնտռել	to seek, to look for.	գիդմամբ	on purpose.
		գիպուածով	by accident.

Exercise 65.

Որսապահը երբ պիտի գայ: Վաղը: Չեր հայրը ո՞ւր կը բնակի: Հոս մօտը կը բնակի: Վաղը հետս կը ճաշէք: Ո՛չ, չեմ կրնար. բայց վաղը չէ միւս օրը կ'ընթրեմ ձեր հետ: Երբ տուն եկար: Ես արդէն տունն էի. հայրս կէս գիշերին տունն եկաւ: Կոմսուհին մեռաւ հետեւեալ օրը: Ես անցեալ օր տեսայ զանիկա: Հիմա քիչ անգամ կը գրեմ, առաջ յաճախ կը գրէի: Վաղը առաւօտ տունը պիտի ըլլամք: Ո՛չ, երէկ չէ առջի օրը տունն էի, եւ մինչեւ յառաջիկայ (next)

ուրբաթ տունը պիտի չըլլամ: Յաճախ կը խոնարհէք անկանոն բայերը: Առաջ աւելի յաճախ կը խոնարհէի զանոնք: Դիտմամբ կոտրեցիք այն պատուհանը: Ո՛չ, դիպուածով (it by . . .). այս առաւօտ եղբայրս եւ ես կը խաղայինք միասին, եւ իմ գնտակս կոտրեց զայն: Կանխ խորհէ՛ եւ ապա խօսէ: Հերոս այլուր կը բնակէինք: Խողը դուրս ելաւ, էջը ներս մտաւ: Յիսուս աւազակին ըսաւ, Այսօր իմ հետս դրախտին մէջ պիտի ըլլաս: Կեանքը ծաղիկ մըն է, ուչ կամ կանուխ պիտի թառամի: Այսուհետեւ միշտ փութաջան պիտի ըլլամ: Վերջերս տեսա՞ք մեր բարեկամը: Այո՛, անցեալ օր Սամսոն տեսայ զինքը. կը յուսամ թէ քիչ վերջը (very soon) դարձեալ պիտի տեսնեմ՝ զանիկա: Ո՛ւրկէ եկաւ այդ նամակը: Հայտելպերկէն եկաւ: Ջերմ (fever) օրընդմէջ կու գայ:

Translation 66.

Where is my stick? You will find it there in the corner (*անկիւն*). I beg your pardon, it is not there; it must be elsewhere. Did you seek it? Yes, I have sought it everywhere, but I could find it nowhere. This house is very pretty outside, but inside it is not so pretty. Is your father up stairs? No, sir, he is down stairs. Must I go to the right or (*Թէ*) to the left? Go to the right; that road is shorter. We often take a walk. My cousin has (is) at length departed. Formerly my neighbour was rich, now he is poor. This is the first time that I am (*կը գտնուիմ*) [in] Paris. Where is my niece? She is not here; she is elsewhere. How far did you go yesterday? I went as far as (*մինչեւ*) the station. Carry all that (*այդ բոլորը*) up stairs. That village is not so far; do you see it yonder? Where is my Armenian Grammar? I have left it somewhere. Is Edward here? No, he is below. I hope that you will dine with us to-morrow. We expected him the day before yesterday. When will you set out? To-morrow or the day after to-morrow. He is more frequently at the coffee-house than at home. We will always be satisfied with our fate. Shall you soon come back? Yes, immediately. I am seldom alone.

Thirty-Seventh Lesson.

c) *Adverbs of quantity (տւնիւմն) & comparison (բարդումն).*

միայն only, but. պէս as.	բաւական enough.
ապա թէ ոչ otherwise.	բոս բաւականի sufficiently.
իբր about. գրեթէ almost, nearly.	այսպէս, այնչափ so.
կեսը, կիսով չափ by half.	գոնէ, առ նուազն at least.
քիչ little. քիչ մը a little.	առ առաւելն at most.
խիստ very. շատ much.	մեծապէս greatly.
մըշափ how much?	գլխաւորաբար chiefly.
քանի՞ how many?	մասնաւորապէս especially.
իբր թէ as if, as it were.	Տիմնովին, ամբողջապէս thoroughly.
նմանապէս also, likewise.	մանաւանդ above all.
այսպէս, սրեմն thus.	յաւէտ, մանաւանդ rather.
բոլորովին quite.	այսքան so many.
աւելի կամ նուազ more (or) less.	այսչափ so much.

d) *Adverbs of affirmation (հաստատումն), doubt (դժբանքումն), and negation (բացումն).*

այո՛ yes. իրոք really.	ստուգիւ certainly.
անշուշտ, հարկաւ of course.	բոս երեւոյթին seemingly.
արդարեւ, իրապէս in fact.	ոչ no, չ . . . not.
յիրաւի, իրոք indeed.	ամենեւին, չ . . . not at all, by no means.
կամաւ, սիրով willingly.	ոչ իսկ not even.
ստոյգ, ապահովապէս surely.	ոչ միայն not only.
ճշմարիտ, իրոք truly.	ոչ եւս, ալ չ . . . no more.
անստարակոյս undoubtedly.	ոչ երբեք never. բնաւ nowise.
թերեւս perhaps.	ի զուր, զուր տեղը in vain.
դժուարաւ hardly. հազիւ scarcely.	ոչ ալ nor.
հասանականորաբար probably.	սկամայ unwillingly.
արդեօք I wonder.	բնդհակառակը on the contrary.

e) *Adverbs¹⁾ of order (դասումն).*

ասոր վրայ thereupon.	փոփոխակի by turns, alternately.
յետոյ, անկէ վերջը afterwards.	

¹⁾ For the numeral adverbs see less. 20, R 3.

ասկէ զստ besides.	յաջորդաբար successively.
այն ատեն, յետոյ then.	նախ at first, in the first
անգամ մըն ալ once again,	place.
once more.	վերջապէս at last.

Words.

օտարական stranger.	լակոնական laconic.
ագարակ farm.	զարմանալ to be surprised.
հետի on foot.	արժեւել to cost.
աժան cheap.	լննցնել, աւարտել to finish.
ուսմունք study.	վերցնել to lift.
միտք mind.	

Exercise 67.

Բարգէն կը յառաջանայ (is improving), մասնաւորապէս անկլիերէնի մէջ: Տղան գրեթէ մեռած էր: Ի՞նչպէս կը գտնէք այս գինին: Խիստ աղէկ կը գտնեմ զայն: Ո՞րչափ կ'արժէ: Շիշը հինգ դահեկան: Դուք չափազանց (too) քիչ կ'ուտէք: Ես բաւական կերած եմ: Ո՞ր է Հայկազուն: Թերեւս պարտէզն է: Ի զուր փնտռեցի զայն: Այդ մարդը երբեք տեսած չեմ: Հաւանականաբար օտարական մըն է: Մեր ագարակը քաղաքէն հեռու չէ, մեր յաճախ հետի կ'երթանք հոն: Առ առաւելն չորս սիւալ ունիք ձեր թարգմանութեանը մէջ: Քեզ քանի՞ կանգուն ասուի պէտք է: Առ նուազն վեց կանգուն: Պ. Վարդան խիստ լակոնական մարդ մըն է. այն կամ ո՛չ կը պատասխանէ միշտ: Երբեք չէ՞մ զարմանար ձեր այսպէս ըսելուն (at your saying so): Ուր կամք (will) կայ, հոն ճամբայ կայ:

Translation 68.

That little girl is beautiful indeed. He will by no means succeed. In Marsovan grapes and red wine are cheap. Formerly there were many princes in Italy; now there is only a king there. George is at the most 20 years old and has (is) already finished his studies. We went there by turns. Will you come to-morrow evening? I would rather come the day after to-morrow. Miss Alice would undoubtedly have written

more politely (*քաղաքավար կերպով*), if you had given her time enough. I shall certainly punish that lazy boy; perhaps he will then learn better. When the body is sick, the mind is so likewise. Lift up your eyes and admire (*Նկայէք*) (on) the beautiful sky.

Thirty-Eighth Lesson.

2. Derivative (-ի-ն, յ-ւ) Adverbs.

a) *Adjectives* are used as *qualifying* (*որակական*) *adverbs* without changing their form, as:

դեղնցիկ beautifully, *անյոյս* hopelessly, *շատ* much, *քիչ* little, etc.

b) *Nouns* in the Instrumental case, as:

ուրախութեամբ gladly, *խմաստութեամբ* wisely, *սրտով* heartily, *սիրով* willingly, *զիշմամբ* intentionally, etc.

c) *Nouns* repeated, as:

խումբ խումբ in crowds, *կաթիլ կաթիլ* in drops, *տեղ տեղ* in some places, *քաղաք քաղաք* from city to city, etc.

d) *Nouns* with their Ablative, as:

ծառէ ծառ from tree to tree, *տնէ տուն* from house to house, etc.

e) *Infinitives* (as Gerunds) in the Instrumental case, with or without the negative prefix, as:

ուղեւով with pleasure, *չգիտնալով* ignorantly, etc.

f) *Nouns* and *adjectives* are formed into *adverbs* by the addition of *աբար*, *ապէս*, *օրէն* and *ակի*, as:

-) *քաջ* bold, *քաջ-բ-բ* boldly; *խմար* foolish, *խմար-բ-բ* foolishly; *բարեկամ-բ-բ* in a friendly manner; *իշխան-բ-բ* in a princely manner, etc.

բ) *մեծ-դէ-դէ* greatly; *դառն-դէ-դէ* bitterly; *յայտնի* evident, *յայտն-դէ-դէ* evidently, etc.

գ) *զուարթօրէն* gayly; *առատօրէն* richly, etc.

դ) *յանկարծ-ի՛* suddenly; *ուղիղ* direct, *ուղղ-ի՛* directly; *թեթեւ-ի՛* lightly, etc.

g) Besides these, there are many *adverbial locutions* of which we will mention only a few.

Such are:

բերնուց, գոց by heart.	կանխաւ beforehand.
ի զուր in vain.	ասկաւ gradually.
խառնիխառն pell-mell	մերթ րնդ մերթ } sometimes, at երբեմն երբեմն } times, now & then.
առ այժմ for the present.	
իսպառ to the end, entirely.	լռեցայն tacitly.
վերիվերոյ, հարեւանցի super- officially.	մէկէն ի մէկ at once, etc.

Remark.

Adverbs form their degrees of comparison like adjectives, as: գիւրաւ or գիւրին easily, աւելի գիւրաւ more easily, etc.

Words.

պարգեւ gift.	դժբաղդաբար unfortunately.
առաջարկ offer, proposal.	խարխափելով gropingly.
հարստութիւն fortune.	վեհանձնաբար generously.
բարօրութիւն welfare.	յաւիտեան eternally.
դաշնակ piano.	հանապաղ constantly.
փոթորիկ (thunder)storm.	ճշդիւ, կէտ առ կէտ punc- tually.
բեւեռ pole.	մեղճ gentle, gently.
արագ fast, swiftly.	լիովին fully. կիսովին half.
կամաց slow, -ly.	խնարհաբար humbly.
շուտ, շուտով quickly.	մնամ I remain. Ձերդ Yours.
անոյշ sweet, -ly.	խորին յարգանք most re- spectfully.
մաքուր neat, -ly. ծանր grave- ly.	պերճաբանօրէն, պերճօրէն elo- quently.
հոստովանիլ to confess.	հիանալի կերպով admirably
բաշխել to distribute.	համոզել to convince.
ընդունիլ to accept.	գծագրել to draw.
հալածել to persecute.	զարնել, ածել to play.
պարապիլ, զբաղել to be oc- cupied with.	վարուիլ to deal with.
ելլել to get up.	պատերազմիլ, կռուիլ to fight.
	սփռել, հռչակել to spread.

Exercise 69.

Արագ վազէ. կամաց մի քալեր: Շուտով եկ՛ուր: Երա-
նուհի անոյշ կ'երգէ: Պիլլայի հրահանգը մաքուր գրուած

է: Մաննիկ ծանր հիւանդ է: Համարձակ խոստովանեցէք ձեր թերութիւնները: Աստուած իմաստութեամբ բաշխած է իր պարգեւները: Ուրախութեամբ կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը: Գժբաղդաբար կորսնցուցինք (lost) մեր բոլոր հարստութիւնը: Սպասաւորը առատօրէն վարձատրուեցաւ: "Եւ քաղաքէ քաղաք պիտի հալածէք զանոնք": Կոյրը խարխափեց զուրը կը փնտռէր: Կայսրը վեհաձեռնաբար ներեց իր թշնամիներուն: Ներսէս Շնորհալոյ (Nerses the Graceful) անունը պիտի ապրի յաւիտեան: Հենրիկոս Գ. իր հպատակներուն բորբոքութեանը կը պարապէր հանապազ: Եթէ հաւատարմապէս կատարէք (fulfill) ձեր պարտականութիւնները, պիտի մեծարուիք ամեն մարդէ: Ճշդիւ պահեցէք (observe) օրէնքները: Շիտակ or ուղղակի նամակատուն գննիւ եւ լրագիրները (newspapers) մեր: Ինչո՞ւ կանուխ չէք ելլեր: Այս առտու (this morning) եղբորմէս աւելի կանուխ ելայ: Աւելի աղէկ է մերժել անոր առաջարկը: Էշերը ձիերէն աւելի կամաց կը քայլեն (go):

Translation 70.

Speak more gently to the child. They are fully convinced that you have done wrong (*անիրաւած էք*). We humbly begged (from) your uncle to pardon (to) us. We generally (*ընդհանրապէս*) conclude (*կ'աւարտենք*) our Armenian letters; dear Sir, Yours sincerely, or I remain, Sir, Yours most respectfully. Come nearer. The little girl draws very well; she draws better than her sister. Bishop Papken has spoken very eloquently. Miss Alice plays the piano admirably. Fulfill your duties punctually. The thunderstorm came suddenly. Deal well with your enemies. Clean your boots very well, then bring them directly (to) my room. Nobody is constantly fortunate (*բարեբաղդ*) in this world. The house was half burnt (*սրած*). "And he went out, and wept bitterly". The wounded (*վերաւոր*) soldier fought bravely. "And spread the truth from pole to pole". (The) times will surely change.

Thirty-Ninth Lesson.

Conjunctions (Հոգևորներ).

The conjunctions most frequently used in Armenian are the following:

և, ու and.

նաև also. ալ too.

բայց, այլ, սակայն but.

կամ, թէ or. ոչ ալ nor.

եթէ, թէ որ if.

թէ . . . թէ both . . . and.

կամ . . . կամ either . . . or.

վասն զի, յանզի, ինչու որ because, for. քան թէ than.

որպէս զի in order that.

սակայն եւ այնպէս however, nevertheless.

որովհետեւ, քանի որ since.

մինչ, մինչդեռ while, where-as.

թէ ինչու why.

ոչ . . . ոչ neither . . . nor.

իսկ even. այլ եւ but also.

ինչպէս, որպէս as.

չըլլայ թէ, զի մի դուցէ lest.

այսպէս so. այնպէս որ so that.

թէ չ . . . ; բայց միայն թէ except, unless.

որ that. ապա թէ ոչ, else, otherwise.

երբ, երբոր when, as.

թէ եւ, թէպէտ though.

ուստի therefore.

հետեւաբար consequently.

նմանապէս, նոյնպէս ալ so, likewise.

ուրեմն, արդ then.

մինչեւ որ till, until.

ցորչափ, որչափ որ as long as.

Words:

եղեգ read.

դպրոցակից school-fellow.

դաստիարակութիւն education.

չինացի Chinese.

ցփսի (pron. ցըփ-սի) shawl.

դործ, զբազում profession.

հանդարտօրէն quietly.

անծանօթ unknown.

փառասէր ambitious.

խրատել, խորհուրդ տալ to advise.

ծռիլ to bend. խորշիլ to shun.

ամուսնանալ to marry.

շարժիլ to move.

թրջիլ to become wet.

արգիլել to forbid.

դատ բանալ to enter an action against.

վատնել to waste.

որոշել to fix.

Exercise 71.

Պատուէ հայրդ եւ մայրդ: Ոսկին ու արծաթը մետաղ-
ներ են: Եղէզը կը ծռի, բայց չի կտորի: Եթէ կ'ուղէք

(will) երջանիկ ըլլալ, սիրեցէք առաքինութիւնը եւ խոր-
 շեցէք մոլութենէն: Եթէ Աստուած չշինէ առնը, ի զուր
 կ'աշխատին (labour) զայն շինողները (who build it): Մենք
 ոչ միայն լնագաւորը՝ այլ եւ թագուհին ու իշխանուհին
 տեսանք: Անկէ երբեք պիտի չսովորի, քանի որ ծոյլ է:
 Դպրոցակիցներէս ոմանք (some) հիւանդ են, հետեւաբայ
 պիտի չկրնան դպրոց գալ: Ո՛չ զինքը կը ճանչնամ ոչ իր
 կիներ: Տունը մնալու եմ, քանզի հիւանդ եմ: Հովանոց մը
 առ, ապա թէ ոչ պիտի թրջես: Հուտով պիտի մեկնիմ
 (set off), սակայն եւ այնպէս չեմ կրնար օրը որոշել: Այս
 օրիորդը կամ պիտի պարէ կամ պիտի երգէ: Միշտ պա-
 տերազմներ պիտի ըլլան ցորչափ փառասէր են մարդիկ:
 Չեմ գիտեր թէ ինչու չգրեց ինձ: Պ. Արշամ կ'ըսէ [թէ]
 պիտի չամուսնանայ մինչեւ որ գործ մը ունենայ (he has):
 Հարսը թէ գեռատի (young) է թէ գեղանի: Եւ սակայն
 (yet) կը շարժի:

Translation 72.

Carelessness and idleness are the causes of mis-
 fortune. If I had had (*ունեցած ըլլայի*) faithful friends,
 I should not be in this condition. He waited quietly
 till his friend returned. Why do you not eat meat?
 Because (the) meat is forbidden to me. I stayed [in] Boston,
 as long as I had [any] money. Either you will pay
 (to) me, or I shall enter an action against you. Although
 he has no fortune, yet he has given (*տուած է*) a good
 education to his children. You will be happy, when
 you are doing your duty. The Chinese neither drink
 milk, nor do they eat butter or cheese. It is very
 cold this morning, therefore I should advise you to
 take a shawl. Your brother has been [at] London, so
 have I; but he cannot go [to] New-York this year,
 nor can we. Printing was unknown when Homer wrote
 the Iliad (*եղեական*). Do not waste your time, for (the)
 life is made of it.

Fortieth Lesson.

Interjections (յոյն-բնիկ-նկեր).

The principal *interjections* are:

<p> <i>ա՛.</i> է how fine! <i>ա՛խ, ա՛հ, ա՛յ</i> ah! <i>ո՛հ</i> oh! <i>աւա՛ղ, ափսո՛ս, վա՛յ</i> alas! woe! <i>մեղք, եղո՛ւկ</i> what a pity! <i>երանի թէ, իցի՛ւ թէ</i> oh that! would that...! <i>հասա՛ս, աղէ՛, ծն՛</i> on! come on! go on! <i>զարմանք, զարմանալի՛ք</i> strange! <i>ողջո՛յն</i> hail! <i>տես՛</i> lo! <i>մեկդի՛</i> away! <i>կեցիր՛</i> stop! <i>օգնութիւն՛</i> help! <i>կրակ կայ</i> fire! </p>	<p> <i>վայ՛</i> oh dear me! <i>լու՛ւ</i> hush! hist! <i>ա՛հ, առ՛թ</i> fie! pish! <i>վայ՛ ձեզ</i> woe unto you! <i>հէ՛յ, ինծի նայէ՛</i> holla! holloa! <i>կորիր, գնա՛</i> be off! begone! <i>կեցցէ՛, ապրի՛</i> hurrah! huzza! long live! <i>կեցցես, ապրի՛ս</i> bravo! well done! <i>քա՛ն լեցի՛</i> God forbid. <i>Տէր ողորմես</i> zounds! </p>
---	--

Փա՛նք Աստուծոյ thank God! God be praised!
Տէր Աստուած, Աստուած իմ Good Heavens! My God!

Words.

<p> <i>սիրական</i> darling. <i>դպիր</i> scribe. <i>փարիսեցի</i> Pharisee. <i>կեղծաւոր</i> hypocrite. <i>մեղաւոր</i> sinner. </p>	<p> <i>բնակարան</i> tabernacle. <i>ապերախառութիւն</i> ingrati- tude. <i>անցաւոր</i> transient, fleeting. <i>ազատել</i> to save; <i>ազատիլ</i> to be saved. <i>ժառանգել</i> inherit. </p>
--	--

Exercise 78.

Աւա՛ղ անցաւոր փառքիս: Ո՛հ, ի՛նչ տգեղ գէմք (մը):
 Ա՛խ, սիրականս մեռաւ: Մեղք իր գեղեցկութեանը: Ո՛հ,
 տունս այրեցաւ: Հասէք, տղայ մը խեղդուած է (is drowned):
 Կեցցէ՛ Անադօլիա Գօլէճ: Վայ՛ ձեզ (unto you)՝ դպիրներ
 եւ փարիսեցիներ: Ապրի՛ս, բարի ու հաւատարիմ ծառայ:
 Կորիր, կեղծաւոր: Կեցցէ՛ մեր կայսրը: Է (well), պարոն,
 շուտ ըրէ (make haste): Տէր Աստուած, ի՛նչ դժբաղդու-

Թիւն (մը): Փանօք Աստուծոյ, ազատեցանք: Մեղաւորները դժոխք պիտի երթան, վայ մեղաւորին: Երանի՛ր (blessed are) հոգիով (in spirit) աղքատներուն, քանզի անոնք պիտի ժառանգեն երկինքի թագաւորութիւնը: Զարե՛հ, դուն բարի աղայ մըն ես, իցի՛ւ թէ իմ որդիս ըլլայիր: Օ՛ն, արի զինուորներ, ահա՛ թշնամին: Հապա՛, ելէք, երթանք ասկէ: Վայ, մոռցա՛ր զիս: Քա՛ւ լիցի, չեմ՛ մոռցած զքեզ: Ո՛հ, Ի՛նչ բուրեզ ծաղիկ (մը): Ի՛նչպէս սիրելի (amiable) են քու բնակարաններդ: Ո՛հ, հայր իմ, հայր իմ, քանի՛ (how) մեծ եղաւ (has been) իմ ապերախտութիւնս: Ողջոյն քեզ, լուսին: Երկիր, երկիր (land! land!): Մեղայ՛ (peccavi!):

Forty-First Lesson.

Defective (դիֆֆորմ) Verbs.

Verbs whereof some tenses are wanting, are *defective verbs*.

They are the following:

ՈՒՆԻՄ I have, supplied from ունենալ¹⁾ to have.

Pres. ունիմ, ունիս, ունի; ունինք, ունիք, ունին.

Imperf. ունէի, ունէիր, ունէր; ունէինք, ունէիք, ունէին.

Perf. ունեցայ, ունեցար, ունեցաւ; ունեցանք, ունեցաք, ունեցան.

Imper. ունեցիր, մի ունենար; ունեցէք, մի ունենայք.

ԳԻՏԵՄ I know, supplied from գիտնալ¹⁾ to know.

Pres. գիտեմ, գիտես, գիտէ; գիտենք, գիտէք, գիտեն.

Imperf. գիտէի, գիտէիր, գիտէր; գիտէինք, գիտէիք, գիտէին.

Perf. գիտցայ, գիտցար, գիտցաւ; գիտցանք, գիտցաք, գիտցան.

Imper. գիտցիր, մի գիտնար; գիտցէք, մի գիտնայք.

ԵՄ or **ԿԱՄ**²⁾ I am, supplied from ըլլալ to be or to become or գտնուիլ to be or to be found, as: I have been in Berlin, Պերլին գտնուած եմ.

¹⁾ This verb follows the 3^d conjugation, excepting the Perfect and Imperative.

²⁾ See less. 13.

ԿՐՆԱԼ to be able.

Pres. կրնամ I can, կրնաս, կրնայ; կրնանք, կրնաք, կրնան.

Imperf. կրնայի, կրնայիր, կրնար; կրնայինք, կրնայիք, կրնային.

Perf. կրցայ, կրցար, կրցաւ; կրցանք, կրցաք, կրցան.

Imper. կրցիր, մի կրնար; կրցէք, մի կրնաք.

The Infinitive.

The *Infinitive* is also used substantively, and as such is declined after the 3^d dec. (see less. 8), both definitely and indefinitely.

Examples.

Չի կէճնելը եւ դ-բելը հաճելի մարմնամարզեր են.

Riding and dancing are agreeable bodily exercises.

Աւելի երանելի է ուլը քան ստնելը.

It is more blessed to give than to receive.

Որդիս անկիներէն ի-բ-լ կը սովորի.

My son learns to read English.

Ջձեզ ունելը հաճոյքը ունեցայ.

I had the pleasure of seeing you.

Չեմ հոն ելի-լ-ն չեմ առարկեր.

I do not object to your going there.

Աշակերտը յունարէն ի-բ-լն ձանձրացած էր.

The pupil was tired of (from) reading Greek.

Պատուհանէն ցորտելով ազատեց ինքզինքը.

He saved himself by jumping through the window.

The English *accusative* before the Infinitive is changed in Armenian into the *genitive*. Ex.:

Ահուժբի մը մէջ ք-բ-ի-ն-ի-ն երգելը լսեցի.

I heard my friend sing at a party.

But this may be also expressed by changing the Infinitive into a subordinate clause with *որ* or *թէ*, in which the *accusative* appears as *nominative*. Ex.:

Մենք գիտենք ունոյ արի զօրապետ մը ըլլալը, or.

Մենք գիտենք որ ունիւ արի զօրապետ մըն է.

We know *him* to be a valiant general, or as if it were;

We know that *he* is a valiant general.

Կ'ուզեմ որ դու՛րս Մագուլէյի անկլիական պատմութիւնը ի՛րդու՛րս:

I wish *you* to read the history of England by Macaulay.

The Infinitive after *how, what, where* is either changed into a subordinate clause as above, or the pronominal suffixes *-ի, -դ, -ը* or *-ն* and *նի՛, նի՛դ, նի՛ն* (see less. 16) are to be appended to it. Ex.:

Ինչ ընելու, ինչպէս ընելու եւ ուր երթալու շեմ գիտեր, or Չեմ գիտեր ի՛նչ or որ ինչ ընե՛մ, ինչպէս ընե՛մ եւ ուր երթե՛մ.

I do not know what *to do*, how *to do*, and where *to go*.

Words.

գերի slave.	սուրհանգակ courier.	վտանգաւոր dangerous.
վիրաբոյժ surgeon.	միտք mind.	անհաճոյ unpleasant.
թիթեռնիկ butterfly.	ամօթ, նախատիւք, shame, disgrace.	երախտագէտ, շնորհապարտ grateful.
սուսած proverb.	լռութիւն silence.	շարունակ, -աբար continually.
նկարագիր character.	կիրք passion.	կատարելապես perfectly.
գիտաւորութիւն intention.	գաշնակցութիւն confederation.	խելացի clever.
		վաղեմի ancient.
		վախցնել, ահաբեկել to frighten.
		դարմանել (վէրք) to dress.
		ջանալ to endeavour.
		խափանել, արգելել to hinder.

Exercise 74.

Չափազանց շատ (too much) խօսիլը վտանգաւոր է: Այս մարդոց (people) ինդալը (laughing) խիստ անհաճոյ է: Անոր գրիչդ ասնելը տեսայ: Բարիք (good) ընել սովորէ: Աղջկան պարելը տեսած էք: Ո՛չ, ըստ անոր երգելը լսած եմ: Երբ մեր ընկերակցները կ'օգնեն մեզ գործելու, պարտինք (we ought to) երախտագէտ ըլլալ անոնց: Վաղը զձեզ տեսնելու հաճոյքը պիտի ունենանք (shall we have?): Գերինները՝ գիտնալով թէ ինչ պիտի ըլլար հետեւանքը՝ (knowing what the consequence would be) փախչելու (to run off) փափաք չունէին: Անիկա մեռնելու (dying)

մտ էր: Տղան՝ փոխանակ (instead of) իր դասը սովորելու՝ կը խաղայ շարունակ: Զձեզ վախցնելու համար այսպէս ըրաւ (he did so): Վերաբոյժը սկսաւ դարմանել վէրբը: Կարդալով (by reading) կը կրթենք (form) մեր մտքը: Խաղաղութիւնը մեծ զոհողութիւններ (sacrifices) ընելով (by making) ձեռք բերինք (obtained): Գեղամ՝ եւ Ալիկ՝ սիրուն թիթեռնիկ մը նշմարելով (perceiving)՝ ջանացին բռնել զայն (to catch it): Ով որ (whoever) իր պարտականութիւնը չի կատարեր, արժանի (worthy) չէ մարդ կոչուելու (to be called):

Translation 75.

To know nothing (*բան չգիտնալը*) is no disgrace, but it is [an] absurdity (*անտեղութիւն*) if a man will know (*կ'ուզէ գիտնալ*) everything. One (*մարդ*) must be prudent in speaking (*խօսելու մէջ*); an old proverb says: speaking is silver, but silence (*լռելը*) [is] gold. Before contracting (*հաստատելէ առաջ*) friendship with a man, one ought to know (*պարտի գիտնալ*) his character perfectly. The desire to appear (*երեւնալու փոփոքը*) clever often hinders [one] from becoming so. It is a shame to obey (*անսալ*) [one's] (to) passions. The art of dancing was already known (*ծանօթ*) to the most ancient nations. By working much [at] (the) night, my eyes have grown weak (*տկարաղած են*). Napoleon had the intention of uniting (*միացնելու*) all Europe into (under) one great confederation against England. (The) singing delights (*կը զուարճացնէ*) the heart. Hasten to finish (*ըմբոյնելու*) your letter, for the courier leaves (*կը մեկնի*) in half an hour (*կէս ժամէն*).

Forty-Second Lesson.

The Present Participle.

The *Pres. Participle*¹⁾, which is derived from all verbs by adding the syllable *-լ* or *իլ* to the root, is very frequently employed.

¹⁾ See also less. 26, Remark.

1. It is used as an *adjective* qualifying a substantive. Ex.:

սիրու մայր մը a loving mother.

ճագրու արեգակը the rising sun.

լացու մանուկը the weeping child.

համոզիչ ապացոյց մը a convincing proof.

ճնշիչ բեռ մը an oppressive burden.

սփոփիչ խօսքեր consoling words.

Note. The *present participle* terminating in իչ is derived only from *active verbs* in իւ, and having lost, in many cases, the nature of both a verb and an adjective, has assumed that of a substantive designating the *agent* of the action indicated by the verb from which it is derived, as:

Փրկիչ Saviour, մկրտիչ baptist, հնարիչ inventor, նկարիչ painter, տպագրիչ printer, սափրիչ barber etc.

2. The *present participle* in իչ renders a *relative phrase* formed with *who, which, what* (see. less. 30, R. 2, Note). Ex.:

Թոյն պարունակու շէջ մը or շէջ մը -բ Թոյն կը պարունակէ.

A bottle containing poison or a bottle *which* contains poison.

Բակը խաղացող տղան or տղան -բ բակը կը խաղար.

The boy playing in the yard or the boy *that* played in the yard.

Note. It is also employed *substantively*, and as such, is declined after the first declension.

Արարիչի կին գտնուլ՝ գտնէ կր գտնէ.

Whoever finds a virtuous wife, finds a treasure etc.

The Past Participle.

1. The *Past Part.* is derived from all verbs by adding the syllable -ծ or իր¹⁾ to the root, as: սիր-ծ or սիրիբ loved, խօս-ծ or խօսիբ spoken etc.

2. It combined with the auxiliary եմ or ըլլալ serves to form the *compound tenses* of verbs (see less 13, R. 1), as:

¹⁾ See also less. 26, R.

գրած եմ or գրել եմ I have written; գրած or գրել էի I had written etc.

3. The *past part.* in *ած* is also used as an adjective, as:

չորացած ծաղիկ մը a withered flower.

կոտրած գրիչ մը a broken pen.

մեռած մարդ մը a dead man.

աղէկ կահաւարութեամբ տուներ well furnished houses.

Note. The *past part.* terminating in *ու* (retained from the Ancient Armenian) is occasionally employed in the same sense, as:

օրհնու Փրկիչ blessed Saviour.

ուսու աիկին մը a learned lady.

ծաղկու քաղաք մը a flourishing city.

անցու տարի last year.

4. The *past part.* in *ած* renders also a *relative phrase* (see less. 30, R. 1, Note).

Note. It is also employed *substantively*, and as such, follows the first declension, as:

տեսածս what I have seen, տեսածիս of what I have seen etc.

The Future Participle.

1. It is derived from all verbs by adding *ու*- or *ու*- to the root.

2. It is used as an adjective, as:

խուսափելու վտանգը, The danger to be avoided.

կարդու գիրք մը, A book to be read.

Ուտելու հաց եւ խմելու ջուր. Bread to eat and water to drink.

3. See less. 24, R. 4. Ex.:

Զի մը գնելու եմ, I have to buy a horse.

Տունը կենու եմ, I am to stay at home.

4. It assumes the nature of a substantive by changing its termination *ու*- or *ու*- into *ի*+ or *ի*+, as:

Ըսելի մը ունի՞ք, Have you *anything* to say?

Կարդուի մը չունիմ, I have *nothing* to read.

«Ղոյն ժամուն ձեր խօսելիք (or ինչ որ պիտի խօսիք) պիտի արուի ձեզ.»

„It shall be given you in that same hour *what ye shall speak.*“

Words.

Ջգ fog.	շոգի vapour.	քաջալերիչ encouraging.
երկիր, գետին earth.		ցրուել to disperse.
ոտանաւոր, քերթուած poem.	կազմել to form; կազմուիլ to be formed.	
փախստական fugitive.		ամպ cloud.
տապեա knight.		չքօսեցուցիչ amusing.
միջադէպ incident.		ուսումնարան college.

Exercise 76.

Ծագող արեգակը կը ցրուէ մէզը: Ամպերը գետնէն բարձրացող (arising) շոգիներէ կը կազմուին: Գեղեցիկ ոտանաւորներ պարունակող (containing) գիրք մը տեսած եմ: Մարը մտնող (setting) արեւը կը ցուցնէր (indicated) թէ անօգուտ պիտի ըլլար (it would be) փախստականները հալածելը (pursuing): Երկիրը արգասաւորող (fructifying) անձրեւ (rain) մըն էր: Մտիկ ըրի (I listened) անոր քաջալերիչ խօսքերուն: Չքօսեցուցիչ (pron. ըզ...) վէպ մը կը կարդամ: Կեռաս ծախող (selling) կին մը կը տեսնեմ: Այս նոր քերականութեան տպագրիչն ու հրատարակիչը Պ. Յուլիոս Կրօս (Julius Groos) է: Ուսուցիչը գոհ է ուսումնարանի ուսանողներէն: Գրիչը սուրէն աւելի հզօր (mighty) է: Մեր Փրկիչը Յորդանանի (Jordan) մէջ մկրտուեցաւ Յովհաննէս Մկրտիչէն: Ասպետը՝ վհատած եւ լքեալ (discouraged and dejected) վերագարձաւ: Ամենէն աւելի (the most) յարգուած մարդը միշտ ամենալու մարդը չէ: Յաճախ ամենաուսեալ մարդիկ (people) ամենագէշ գիր (hand) կ'ունենան (write): Ամեն մարդու կեանքը միշտ շարունակուող շարայարեալ (continued) շղթայ մըն է: Ութսուն տարեկան հասակին մէջ (at the age of...) մեռաւ ծերունին՝ սիրուած եւ մեծարուած ամեն մարդէ: Լուծուելու խնդիրը (the problem to be solved) հաղորդուեցաւ (was communicated) բոլոր ուսանողներուն: «Ես կերակուր (meat) ունիմ ուտելու (to eat): Ես ընելիքս գիտեմ (what

to do): “**Հովը դիտողը** (he that observeth) **չկրնար ցանել** (sow), **եւ ամպերուն նայողը** (. . . regardeth) **չկրնար հնձել** (reap):,,

Forty-Third Lesson.

Some derivative verbs.

A. A certain number of *active verbs* in **ել** are formed into *neuter* by changing their termination into **իլ**. Ex.:

Չապանակը կը շարժէ (active **շարժել**) **մեքենան**.

The spring moves the machine.

Լուսինը կը շարժի (neuter **շարժել**) **երկրի շուրջը**.

The moon moves round the earth.

Such are: **այրել**, — **իլ** to burn, **հալել**, — **իլ** to melt, **կոտրել**, — **իլ** to break, **մարել** to put out (the light), **մարել** to go out, etc.

Note. These are not numerous, and follow the 2^d conjugation.

B. *Neuter verbs* are generally formed into *active* by adding to the root **ցնել** or **եցնել**, as:

ուպատել to wait, **ուպացնել** to cause to wait.

մեռնել to die, **մեռցնել** to kill.

ապրիլ to live, **ապրեցնել** to maintain.

քնանալ to sleep, **քնացնել** to lull asleep, etc.

Note. A few neuter verbs which do not undergo this rule, are supplied by other active verbs, as: **մնալ** to stay, **թողալ** to leave; **երթալ** to go, **իրկել** to send; **տեսնել** to see, **ցուցնել** to show; **ելլել** to rise, **հանել** or **վերցնել** to raise, to lift, etc.

C. 1. *Causative verbs* of the 1st and 2^d conjugations are derived from *active verbs* by adding **ցնել** or **եցնել**, and give the sense of employing another as the *agent* of the action indicated by the verb, as:

սիրել to love, **սիրցնել** to cause to love.

խօսիլ to speak, **խօսեցնել** to cause to speak.

2. The *causative* of verbs of the 3^d conjugation is formed by changing the termination of the Perf. **ի**, **ցայ**, or **այ** into **ցնել**, as:

խնդալ to laugh, Perf. **խնդացի**, Caus. **խնդացնել** to make to laugh; **կարդալ** to read, Perf. **կարդացի**, Caus. **կար-**

դացնել to cause to read, to instruct in reading; մոռանալ to forget, Perf. մոռացայ, Caus. մոռացնել to cause to forget; ուտել to eat, Perf. կերայ, Caus. կերցնել to cause to eat, to feed.

3. Those verbs which do not form *causatives*, supply their place by the various forms of *բառ* to give, here in the sense of to cause, to make, to have, to let, with their own Infinitive. Ex.:

Մէքենան գործել տուի, I set the machine at work.
Ցուն մը կառուցանել պիտի տամ, I shall have a house built.

Վերարկու մը շինել տուիք, You have a coat made.
Ձեռ բանար դնել պիտի տար, He would have me put in prison.

Ձեզ գիտցնել պիտի տամ, I shall let you know (send you word).

Ձոյք մը գուլպայ հիւսել պիտի տամ, I shall have a pair of stockings knit.

Conjugation of active and causative verbs in ցնել.

Pres. կը մեռցնեմ I kill, կը մեռցնես, կը մեռցնէ. կը մեռցընենք, կը մեռցնէք, կը մեռցնեն.

Imperf. կը մեռցնէի, կը մեռցնէիր, կը մեռցնէր etc.

Perf. մեռցուցի, մեռցուցիր, մեռցուց. մեռցուցինք, մեռցուցիք, մեռցուցին.

Fut. պիտի մեռցնեմ etc.

Cond. պիտի մեռցնէի etc.

Imper. թող մեռցնեմ, մեռցուր, թող մեռցնէ.

n մեռցնենք, մեռցուցէք, թող մեռցնեն.

Participles.

Pres. մեռցնող.

Past մեռցուցած.

Fut. մեռցնելու.

D. There is a class of verbs compounded of a noun and a verb, which though written separately, constitute only a kind of compound verb, as:

խնամ տանիլ to take care of,

սիք թափել to make efforts,

զանց ընել to omit, to neglect,

դուն գործել to strive etc.

<i>Infinitive.</i>	<i>Perf. Ind.</i>	<i>Imper.</i>	<i>Pres. Part.</i>	<i>Past Part.</i>
ሁሠንኒኒ to call	ሁሠንኒኒኛ	ሁሠንኒኒ	ሁሠንኒኒ	ሁሠንኒኒ
ሀረጎኒኒ to blacken	ሀረጎኒኒኛ	ሀረጎኒኒ	ሀረጎኒኒ	ሀረጎኒኒ
ሀንቀኒኒ to laugh	ሀንቀኒኒኛ	ሀንቀኒኒ	ሀንቀኒኒ	ሀንቀኒኒ
ሰረዳኒኒ to deny	ሰረዳኒኒኛ	ሰረዳኒኒ	ሰረዳኒኒ	ሰረዳኒኒ
ሀሳብኒኒ to live	ሀሳብኒኒኛ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ
ሀሳብኒኒ to confess	ሀሳብኒኒኛ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ
ሀሳብኒኒ to pass	ሀሳብኒኒኛ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ
ሀሳብኒኒ to die	ሀሳብኒኒኛ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ	ሀሳብኒኒ
ፀሰኒኒ to fly	ፀሰኒኒኛ	ፀሰኒኒ	ፀሰኒኒ	ፀሰኒኒ
ፀሰኒኒ to repose	ፀሰኒኒኛ	ፀሰኒኒ	ፀሰኒኒ	ፀሰኒኒ
ጻፀኒኒ to be written	ጻፀኒኒኛ	ጻፀኒኒ	ጻፀኒኒ	ጻፀኒኒ
ጻፀኒኒ to be lost	ጻፀኒኒኛ	ጻፀኒኒ	ጻፀኒኒ	ጻፀኒኒ

Forty-Fourth Lesson.

Apposition (բացայայտել):

A noun or pronoun used to explain another noun or pronoun is put by *apposition*, as in English, in the same case. Ex.:

Միլտոն՝ անկլիացի բանաստեղծը՝ գրեց Դրախտ կորուսեալը.
Milton, the English poet, wrote Paradise Lost.

Note. The *appositive*, when followed by the *principal term* (բացայայտեալ), remains undeclined, as:

Նեղոս (Nile) գետը, նեղոս գետին, նեղոս գետէն etc.

The noun in *apposition* may be placed either *before* or *after* the noun with which it is in *apposition*, as:

Սոկրատ՝ Յոյն իսապատեղը or Յոյն իսապատեղը՝ Սոկրատ.
Socrates, the Greek philosopher.

Note. Nouns or adjectives as *appositive modifiers* when preceded by the *principal term*, take the definite article ՚, as:

Գետն ՚ Դանուբ, the river Danube.

Մարդասէրն ՚ Հովարտ, Howard, the philanthropist.

Մարգարէն ՚ Եսայի, Isaiah the Prophet.

Մեծն ՚ Տիգրան or Տիգրան Մեծ, Tigranes the Great.

Շնորհալին ՚ Ներսէս or Ներսէս Շնորհալի, Nerses the Graceful.

Nouns in *apposition*, especially when modified by other words, are distinguished from the other parts of the sentence by the բռնի ('), as:

Յովսէփ՝ Յակոբի սիրական որդին՝ Իսմայէլացիներուն վաճառուեցաւ.

Joseph, Jacob's favourite son, was sold to the Ishmaelites.

Note. The two nouns are not separated by the բռնի if both words have become so closely connected as to form really one noun, as:

Պօղոս առաքեալ or Առաքեալն Պօղոս, Paul the Apostle.

Գրիգոր Լուսաւորիչ or Լուսաւորիչն Գրիգոր, Gregory the Illuminator.

Պետրոս Քչնաւոր or Քչնաւորն Պետրոս, Peter the Hermit.

Vocative (հօւփան).

The *vocative* is the same in form as the nominative.

Vocatives accent their *last* syllable, as:

Ղազարոս, դուրս եկ՛ուր, Lazarus, come forth.

Թուղա՛, համբուրելո՞ւմ կը ժամենս, Judas, betrayest thou with a kiss?

Բժիշկ, քու անձդ բժշկէ՛, Physician, heal thyself.

But when a noun in the *vocative* is repeated, or preceded by an *adjective* or by the *interjection* ո՛վ or ո՛ O; the accent is thrown back on the *last* syllable of the first noun, or on the adjective or interjection, as:

Եւ Տէրը ըսաւ, Սիմոն, Սիմոն, And the Lord said, Simon, Simon.

Բարի վարդապետ, Good Master.

Ողորձէ՛ ինձ, ո՛վ Աստուած, Have mercy upon me, O God.

Vocatives are distinguished from the other parts of the sentence by the comma (*ստորակէտ*) (*,*), as:

Եթէ ուզես, Տէր, կրնաս զիս սրբել.

Lord, if thou wilt, thou canst make me clean.

Հայր, քու ձեռքդ կ'աւանդեմ իմ հոգիս.

Father, into thy hands I commend my spirit.

Remarks on Armenian Construction.

In *simple* sentences, the *subject* comes first, secondly the *object*, and thirdly the *verb*, as:

Աստուած սէր է, God is Love.

Ֆուլթոն շրգենաւը հնարեց, Fulton invented the steamboat.

Note. A noun or pronoun in the accusative, governed by an active verb, may be placed either *before* or *after* the verb, but more usually precedes it, as:

Հայրս յի մը գնեց or հայրս գնեց յի մը.

My father bought a horse.

Աստուած շիշ կը սիրէ or Աստուած կը սիրէ շիշ.

God loves us.

Usually, in *complex* sentences, the circumstances of *time* and *place* are first introduced; then comes the *subject*; then the *object*; then the *verb*, and last of all the circumstances of *manner* or *instrument*, as:

Քրիստոսի Ե. դարուն Ս. Մեսրոպ Հայ տառերը կերպար-
ձեւեց.

In the fifth century of Christ, St. Mesrob formed the Armenian letters.

Դատաստանի օրը մեր մարմինները պիտի յառնեն դարձեալ.
Our bodies will rise again in the day of judgment.

Note. This *normal order*, however, may be frequently *inverted* by removing one of the parts of speech from its usual place to the beginning of the sentence, and *vice versa*.

The remaining rules of construction being essentially the same as in English, need no further remark.

Appendix (Յաւելուած).

I. Selection of useful words.

1. Տիեզերք. *The universe.*

Աստուած God.	կղզի island.
Արարիչը the Creator.	լեռ mountain.
արարածը the creature.	բլուր hill.
երկինք heaven, sky.	ձոր, հովիտ valley, dale.
երկնական մար sky.	դաշտ field, plain.
աշխարհ world.	անտառ forest.
արեւ, արեգակ sun.	պուրակ grove.
աստղ star.	ճամբայ, պողոտայ way, road.
մոլորակ planet.	աւաղ sand.
լուսին moon.	մետաղ metal.
վարսամ, գիսաւոր comet.	ոսկի gold.
կրակ, հուր fire.	արծաթ silver.
օդ air.	պղինձ copper.
երկիր earth.	երկաթ iron.
ջուր water.	պողպատ steel.
ովկիանոս ocean.	կապար lead.
ծով sea.	թիթեղ tin.
գետ river.	ածուխ, հանք —, coal.
վտակ brook.	փոշի dust.
ժայռ, ապառաժ rock.	հանք mine.

2. Տանկեր. *Plants.*

արտ corn-field.	հաճար rye.
արմուկը corn.	ցորեն wheat.
դարի barley.	ծաղիկ flower.
վարսակ oats.	ընդակաղամբ canliflower.
ալիւր flour.	շողդամ turnip.
բրինձ rice.	ստեպղին carrot.

եղիպտացորեն Indian corn.	կոստիլ potato.
հմուլ hops.	բողկ radish.
կանեփ hemp.	հաղար lettuce.
քթան flax.	աղցան salad.
ծխախոտ tobacco.	վարունգ cucumber.
ծխել to smoke.	դդումս pumpkin.
բանջար, — եղէն vegetables.	ասի onion.
ծնեբեկ asparagus.	աղապքեղ parsley.
շումին spinach.	կոսիմ cress.
կաղամբ cabbage.	առուցյա clover, խոտ grass.

3. Ծառեր եւ դրոշմեր. *Trees and fruits.*

ծառ tree.	մայրի pine.
թուփ shrub.	եղեւին fir-tree.
արմատ root.	ցարասի birch.
բուն or իրան (ծառի) trunk.	կաղամախ poplar.
ճիւղ branch.	թմբի lime-tree.
ոտ twig.	ուռենի willow.
տերեւ leaf.	խնձորենի ¹ apple-tree.
փայտ wood.	կեռասենի cherry-tree.
կաղնի or խոզ — oak.	ընկայղ walnut.
խոզկաղնի acorn.	ընկուզենի walnut-tree.
փեկոն or աժրի beech.	շաղանակենի chestnut-tree.
թղենի fig-tree.	խաղարջ currant.
թուզ fig.	փուշ հաղարջ gooseberry.
ասլորենի plum-tree.	ժոխենի raspberry-shrub.
որթ or — առուենի vine.	ելակ strawberry.
խաղող grape.	դեղձենի peach-tree.

4. Չբարաններ. *Quadrupeds.*

կենդանի, անասուն animal.	սկիւռ squirrel.
ընտանի domestic.	կատու cat.
ձի horse.	հորթ calf.
զամբիկ, ճայիկ mare.	շուն dog.
մորուկ filly, colt.	կուզբ beaver.
եղ ox.	մորթ skin.
ցուլ bull.	կաշի leather.

¹ The names of trees and bushes are derived by suffixing ր or ւնի to the word indicating their fruit, as:

ծիրան apricot, ծիրանի apricot-tree; տանձենի pear-tree.

կով cow.	աւանակ, էշ donkey, ass.
եղջիւր horse.	այծ goat.
կինձ, վարազ wild-boar.	ոչխար sheep.
եղնիկ stag.	խոյ ram.
եղջերու deer.	գառնուկ lamb.
նապաստակ hare.	բուրդ wool.
ճագար rabbit.	խոզ pig.
խլուրդ mole.	աղուէս fox.
մուկ mouse.	գայլ wolf.
բոբոլ, առնէտ rat.	արջ bear.
բորենի hyena.	կապիկ ape, monkey.
փիղ elephant.	առիւծ lion.
ուղտ camel.	լնձառիւծ leopard.
յովազ panther.	վագր tiger.

5. Թռչուններ. *Birds.*

թեւ wing.	կայտառիկ hedge-sparrow.
փետուր feather.	խայտիտ finch.
կտուց beak, bill.	եկրանիկ gold-finch.
բոյն nest.	դեղձանիկ canary-bird.
հաւկիթ, ձու egg.	կարմրալանջ robin-redbreast.
հաւ hen.	մեղրածուծ (or կողպորի) humming-bird.
աքաղաղ, աքլոր cock.	ճնճղուկ sparrow.
բադ duck.	ծիծեռնակ swallow.
սառ goose.	կկու cuckoo.
հաւքակ poultry-yard.	անծեղ jay. կաշաղակ magpie.
աղաւնի pigeon.	կուռաբ raven.
կարապ swan.	բու owl.
երգեցիկ թռչուն singing-bird.	սիրամարգ peacock.
լորամարգի quail.	փասեան pheasant.
արտոյտ lark.	կաքաւ partridge.
տորգիկ thrush.	աքար snipe.
տխակ, բուլբուլ nightingale.	արագիլ stork.
անգղ vulture.	թութակ parrot.
արծիւ eagle.	բաղէ falcon.
կոցար wood-cock.	Զայլամ՝ ostrich.

6. Զուլեր, սողուններ, իջւորներ. *Fishes, reptiles and insects.*

կէտ whale.	տառեխ herring.
թեփ scale.	լոստի salmon.

շանաձուկ shark.
 ձուկչիբր stock-fish.
 ծածան carp.
 գայլաձուկ pike.
 աղիկեր sardine.
 ուռկան net.
 կարթ fishing-hook.
 ձուկ որսալ to fish.
 ձկնորս fisherman.
 ձկնորսութիւն fishing.
 խեչեփառ crab.
 ոստրէ oyster.
 կարթաձուկ cray-fish.
 կրիայ (ցամաքի) tortoise.
 կրիայ (ծովու) turtle.
 մողէս lizard.
 օձ serpent. իժ snake.
 որդ worm.
 շերամ silk-worm.

կարմրախայտ trout.
 օձաձուկ eel.
 մետաքս silk.
 մրջիւն ant.
 սարդ spider.
 սոսայն (սարդի) web.
 ճպուռ chafer.
 թրթուր caterpillar.
 թիթեռնիկ butterfly.
 դօդօշ toad.
 դորս frog.
 ազրուկ leech.
 մեղու bee.
 մեղր honey.
 մեղրամոմ wax.
 փեթակ hive.
 պիծակ wasp.
 մարախ grasshopper.
 իշամեղու hornet.

7. Մարդ. Man.

Տոգի soul.
 միտք mind, spirit.
 մարմին body.
 միս (մարմին) flesh.
 մորթ skin.
 արիւն blood.
 երակ vein.
 գլուխ head.
 կոպ eyelid.
 թարթիչ eyelashes.
 չքիթ nose.
 հստոտեղիք smell.
 այս cheek.
 ականջ ear.
 բերան mouth.
 ակոսայ, ասամն tooth.
 լեզու tongue.
 ծնօս chin.
 ձորուք beard.
 կոկորդ throat.

մաղ, հեր hair.
 ճակատ forehead.
 դիմագիծ features.
 դէմք, երես face.
 զգայարան sense.
 աչք eye.
 գործարան organ.
 յօնք eyebrows.
 աջ ձեռք right hand.
 ձախ ձեռք left hand.
 մատ finger.
 եղունգ nail.
 զիստ thigh.
 բթամատ thumb.
 ծունկ knee.
 սրունգ leg.
 բուժք calf of the leg.
 սոքք foot. ոտքի մատ toe.
 կրուկ heel.
 ոսկր or ոսկոր bone.

վիզ, պարանոց, ճիւղ neck.	ջիղ nerve.
ուս shoulder.	մկանուկը muscle.
կռնակ back.	ստամոքս stomach.
կուրծք breast. լանջ chest.	թոք lungs.
փոր belly.	լեարդ liver.
բազուկ arm.	երիկամուկը kidney.
ձեռք hand.	սիրտ heart.

8. Հ-ի-ւ-ւ-ր. *Clothing.*

զգեստ garment.	Թեզանիք sleeve.
գերձակ tailor.	օձիք collar.
կերպաս, կտոււ cloth.	կոճակ button. կոճկել to
կրկնոց cloak, mantle.	button.
վերարկու over-coat.	օղակ button-hole.
Թիկնոց frock-coat.	աստառ lining.
բաճկոնակ waistcoat.	դրպան pocket.
փողկապ neck-tie.	ցփաի shawl.
վարակք drawers.	չըջազգեստ gown, dress.
անդրազարակք trowsers..	վտաւակ petticoat.
շապիկ shirt.	սեղմիրան stays.
Դերձակուհի dress-maker.	գողնոց apron.
Թաշկինակ pocket-handker-	ժայաւէն ribbon.
chief.	գօտի girdle.
գուլպայ stocking.	ապարանջան bracelet.
բուրդ wool.	զարդասեղ brooch.
բամբակ cotton.	մանեակ necklace.
կար, կարուած stitch.	դինտ, օղ ear-ring.
ծիրակապ garters.	զարդասեղ (մազե) hair pin.
կօշիկ shoe.	մատանի ring.
հողաթափ slippers.	խոզուկք, գանգուր curl.
փեղդր, գլխարկ hat.	խոզանակ, վրձին brush.
ձեռնոց, Թաթպան glove.	խոզանակել, վրձինել to brush.
ժամացոյց watch.	սանտր, — բել, comb, to —
պատի ժամացոյց clock.	օժոնպլ pomatum.
ժամացոյցի շղթայ watch-	ատամնափոշի tooth-powder.
chain.	ատամնավրձին tooth-brush.
հովանոց umbrella.	օճառ soap.
հովանացակ parasol.	ձեռք լուսլու կոնք wash-
դղակ cap.	hand-basin.

9. Ընտանիք. *The family.*

նախնիք	ancestors.	աներձագ, տագր	brother-in-law.
ծնողք	parents.	քեներ, տալ	sister-in-law.
ձեծ հայր, հաւ, պապ	grandfather.	հայր	father.
ձեծ մայր, հանի, մամ	grandmother.	մայր	mother.
էրիկ	husband.	հօր՝ մօրեղբայր	uncle.
կինկ, կին	wife.	հօր՝ մօրաքոյր	aunt.
աներ, կեսրայր	father-in-law.	եղբորորդի, քեռորդի	nephew.
ղըքանչ, կեսուր	mother-in-law.	եղբորաղջիկ, քեռաղջիկ	niece.
մանուկ, աղայ	child.	հօր՝ մօրեղբորորդի	} cousin.
որդի	son.	հօրա՝ մօրաքեռաղջիկ	
դուստր	daughter.	մանչ	boy.
թոռ	grand-son.	աղջիկ	girl.
(աղջիկ) թոռ	grand-daughter.	(նոր) փեսայ	bridegroom.
փեսայ	son-in-law.	(նոր) հարս	bride.
հարս	daughter-in-law.	հարսանիք	wedding.
եղբայր	brother.	ամուսնութիւն	marriage.
քոյր	sister.	այրի մարդ	widower.
		այրի կին	widow.
		որք	orphan.
		ազգական	relative.
		բարեկամ	friend.

10. Բնակարան. *Dwelling.*

շէնք	building.	ննջասենեակ	bed-room.
պալատ	palace.	սրահ	drawing-room.
տուն	house.	դուռ	door.
տանիք	roof.	փականք, կղզանք	lock.
ձեղնայարկ	loft, garret.	բանալի	key.
սանդուխ	stairs.	պատուհան	window.
գետնայարկ	ground-floor.	տախտակամած	floor.
առաջին դասիկոն	or յարկ	ձեղուն	ceiling.
first-floor.		պատ, սրճ	wall.
երկրորդ դասիկոն	or յարկ	զանգակ	bell.
second-floor.		տապաստակ	mattress.
սենեակ	room.	բարձ	pillow.
վարագոյր	curtain.	սաւան	sheet.
պատկեր, նկար	picture.	վերմակ	blanket.
կենդանագիր	portrait.	օրօրոց	cradle.

Հայելի looking-glass.	յարդանկողին straw-bed.
կահարասիք furniture.	ցայգասեղան night-table.
Տեշտագարան chest of drawers.	ճրագ candle.
գլորոց drawer	վառել to light.
սեղան table.	աշտանակ candlestick.
աթոռ chair.	մոմ wax-candle.
բազկաթոռ arm-chair.	բազմակալ snuffers.
բազմոց sofa.	լուցիկ match.
կապերա carpet.	կանթեղ lamp.
անկողին bed.	Ջերմոց stove.

11. ԽՈՒՆԻՆԵՂ. *The kitchen.*

մսռան pantry.	սափոր pitcher.
խոհարար cook.	դոլլ pail.
բուրակ hearth.	շերեփ ladle.
կրակարան fire-place.	աման dish.
ձխնելոյզ chimney.	պնակ plate.
կրակ fire. ծուխ, մուխ smoke.	դաշխուրան soup-tureen.
ածուխ coal. փայտ wood.	սղցանձաձ salad-dish.
մոխիր ashes.	դգալ spoon.
կայծառ, ունելի tongs.	պատառաքաղ fork.
տապակ pan.	դանակ knife.
տապիկել to fry.	անձեռոց napkin.
սեղանի սփռոց table-cloth.	խից cork.
աղձաձ salt-cellar.	խցան cork-screw.
պղպեղձաձ pepper-box.	բաժակ glass.
մանանեխ mustard.	գաւաթ cup.
մանանխաման mustard-pot.	շաքարձաձ sugar-basin.
քացախ vinegar.	սրճաշունիձ coffee-pot.
ձէթ oil.	սոսստակ tea-kettle.
շիշ bottle.	թէյաման tea-pot.
սրուակ water-bottle.	սկահակալ saucer.

12. ՈՒՐԵՒԻ Է ԽԻՒԻՒ. *Food and drink.*

կերակուր victuals, meat.	թուրձ chops.
մսուճք, ուտելիք food.	եգնեխի beef.
անօթութիւն hunger.	հորթեխի veal.
անօթի hungry.	խոզնի pork.
ծարաւ thirst, — y.	խոզի ապուխա bacon.
ժում meal.	երշիկ sausage.

նախաճաշ breakfast.	երէ, որս game.
ճաշ dinner.	Հաւեղէն poultry.
ընթրիք supper.	ձուկ fish.
Հաց bread. ջուր water.	ձուազեղ omelet.
Թարմ հաց new bread.	բանջարեղէն vegetables.
օթեկ հաց stale bread.	հաւկիթ, ձու egg.
միս meat.	հերմաճ vermicelli.
արգանակ broth.	աղանդեք dessert.
խաշած միս boiled-meat.	պղակունդ, քաքար cake.
Թան, ապուր soup.	ծաղ pastry.
անուշեղէն sweets.	Ղերմօղի punch.
միրգ, պտուղ fruit.	լիմոնջուր lemonade.
կարագ butter.	տուրմ, կոլոհամ chocolate.
մածուն clotted milk.	կաթ milk.
պանիր cheese.	սեր cream.
ըմպելիք drink.	սուրճ coffee.
գինի wine.	Թէյ tea.
գարեջուր beer.	սուրճ մը առնել to take coffee.

13. Ժամանակ. Time.¹

եղանակ season.	Իրիկուն evening.
գարուն spring.	արշալոյս morning-twilight.
ամառ summer.	վերջալոյս evening-twilight.
աշուն autumn.	հետեւեալ օրը the following day.
ձմեռ winter.	ժամ hour.
տարի year.	կէս ժամ half an hour.
վեց ամիս half-year.	քառորդ ժամ quarter of an hour.
ամիս month.	վայրկեան minute.
չարաթ, եօթնեակ week.	երկվայրկեան second.
չարաթ մը առաջ a week ago.	
օր day. կէսօր noon, mid-day.	

Վաղանդ, նոր Տարի New year's day.	Չատիկ Easter.
Բարեկենդան Carnival.	Համբարձում Ascension- Day.
Մեծ Պահք Lent.	Ծնունդ Christmas.
Ծաղկազարդ Palm-Sunday.	տարեգարձ anniversary.

¹ The names of the months and days are given in the 20th lesson.

14. ՕՐԸ. *The weather.*

Հով	wind.	եղեամ	frost.
մրրիկ	storm.	սառ	ice.
անձրեւ	rain.	ձիւն	snow.
ծիածան	rain-bow.	ձիւնի հատիկ	snow-flake.
ամպ	cloud.	ձիւնագունտ	snow-ball.
որոտում	thunder.	սահամոյկ, շմուշկ	skates.
փայլակ	lightning.	շճիկել	to skate.
տաք, — ութիւն	heat.	բալետիր	sled.
ցուրտ	cold.	կարկուտ	hail.
բարեխառնութիւն	tempera- ture.	մեղ, մշուշ	fog, mist.
ջերմաչափ	thermometer.	սառնահալք	thaw.
աստիճան	degree.	ցոյեղեամ	hoar-frost.

15. ԿՐԼՆ-ԲԻՆ. *Instruction.*

Համալսարան	university.	աշխարհացոյց	map.
բանախօսութիւն	lecture.	պատճէն, օրինակ	copy.
ուսուցիչ	professor, teacher.	օրինակել	to copy.
ուսանող	student.	սետրակ	copy-book.
ուսումնարան	college.	գրատետր	writing-book.
դպրոց	school.	գիր	writing.
աշակերտ	pupil.	մկան, թանաք	ink.
հրահանգ	exercise.	կաղամար	} inkstand.
դաս, համար	lesson.	թանաքաման	
թարգմանութիւն	transla- tion.	գրիչ	pen.
բառարան	dictionary.	թուղթ	paper.
քերականութիւն	grammar.	ծծուն թուղթ	blotting-pa- per.
քարէ տախտակ	slate.	զմելի	penknife.
քարէ գրիչ	slate-pencil.	նամակ	letter.
մատիտ	pencil.	տոմս, տամակ	note, ticket.
մատտակալ	pencil-case.	նամակաթուղթ	note-paper.
գրչակալ	pen-holder.	հասցէ	address.
դրատախտակ	black-board.	պահարան	envelope.
կաւիճ	chalk.	կնիք	seal.
սպունգ	sponge.	կնքանշխար	wafer.
թերթակալ	port-folio.	կնքամոմ	sealing-wax.
քանակ	ruler.	թղթագրոյժ	stamp.

16. Արտեսանորներ. *Artisans.*

դերձակ tailor.	դարբին lock-smith.
կոշկակար shoemaker.	որմնադիր bricklayer.
վաճառական merchant.	կաղմարար book-binder.
գրավաճառ bookseller.	արուեստագէտ artist.
տպագրիչ printer.	նկարիչ painter.
սափրիչ barber.	վիրաբոյժ surgeon.
ատաղձագործ joiner.	ատամնաբոյժ dentist.
Հիւս carpenter.	պղնձագործ coppersmith.
Հացագործ baker.	ձկնորս fisher.
մսավաճառ butcher.	բժիշկ physician.
լուծոյափոխ money-changer.	նաւաստի sailor.
Ժամագործ watchmaker.	ոսկերիչ goldsmith.
կառնական coachman.	մրգավաճառ green-grocer.
ջաղացական miller.	նպարավաճառ grocer.
Թղթավաճառ stationer.	սեղանաւոր banker.

II. Synopsis of the Declensions of Ancient Armenian Nouns.

As the student of modern Armenian will often meet in books with forms of nouns derived from the ancient declensions, it has been thought advisable to append here a synoptical table of the declensions of ancient nouns.

There are *twelve regular declensions.*

First Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Բան word.	Բանք words.
Gen., Dat. Բանի.	Բանից.
Acc. շ Բան. ¹	չ Բանս.
Abl. ի ² Բանի.	ի Բանից.
Inst. Բանիւ.	Բանիւք.

¹ Չ followed by a consonant is pronounced շչ, but in case the noun begins with a vowel, it forms no separate syllable.

² In nouns beginning with a vowel ի is substituted by Յ.

Second Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. քաղաք city.	քաղաքս ¹ cities.
Gen., Dat. քաղաքի.	քաղաքաց.
Acc. շքաղաք.	շքաղաքս. ²
Abl. է քաղաքի.	է քաղաքաց.
Inst. քաղաքս.	քաղաքսի.

Third Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. ժամ hour.	ժամք hours.
Gen., Dat. ժամն.	ժամաց.
Acc. շժամ.	շժամ.
Abl. է ժամի.	է ժամաց.
Inst. ժամն.	ժամսի.

Fourth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. գետ river.	գետք rivers.
Gen., Dat. գետաց.	գետաց.
Acc. շգետ.	շգետս.
Abl. է գետաց.	է գետաց.
Inst. գետով.	գետովս.

Fifth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. եկեղեցի church.	եկեղեցիք churches.
Gen., Dat. եկեղեցու.	եկեղեցուց.
Acc. շեկեղեցի.	շեկեղեցիս.
Abl. յեկեղեցուց.	յեկեղեցուց.
Inst. եկեղեցուս.	եկեղեցուսի.

¹ When the formative ք is preceded by ք, ց and ք, an unaccented euphonic ւ is inserted in the pronunciation, as: ազգ nation, ազգս (= ազգւք) nations; Բանակ army, Բանակս (= Բանակւք) armies; քաղաք city, քաղաքս (= քաղաքւք) cities.

² In case the formative ւ is preceded by any of the consonants, an unaccented euphonic ւ is inserted in the pronunciation, as: գետ river, գետս (= ըզգետւք) rivers (Acc.).

Sixth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Փոքր (<i>փոքր</i>) little (one).	Փոքր-ն + little (ones).
Gen., Dat. Փոքր-ն .	Փոքր-նց .
Acc. չՓոքր .	չՓոքր-ն .
Abl. է Փոքր-է (= <i>փոքրէ</i>).	է Փոքր-նց .
Inst. Փոքր-ով .	Փոքր-ովք .

Seventh Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Հիմն (= <i>հիմք</i>) foundation.	Հիմն-ն + foundations.
Gen., Dat. Հիմն-ն .	Հիմն-նց .
Acc. չՀիմն .	չՀիմն-ն .
Abl. է Հիմն-նէ .	է Հիմն-նց .
Inst. Հիմն-ովք .	Հիմն-ովք .

Eighth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Գառն (= <i>...քն</i>) lamb.	Գառն-ն + lambs.
Gen., Dat. Գառն-ն .	Գառն-նց .
Acc. չԳառն .	չԳառն-ն .
Abl. է Գառն-նէ .	է Գառն-նց .
Inst. Գառն-ովք .	Գառն-ովք .

Ninth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Բարութիւն goodness.	Բարութիւն-ն + (goodnesses).
Gen., Dat. Բարութիւն-ն .	Բարութիւն-նց .
Acc. չԲարութիւն .	չԲարութիւն-ն .
Abl. է Բարութիւն-նէ .	է Բարութիւն-նց .
Inst. Բարութիւն-ովք .	Բարութիւն-ովք .

Tenth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Ոսկր (= <i>...քր</i>) bone.	Ոսկերք + bones.
Gen., Dat. Ոսկերք .	Ոսկերքց or Ոսկերք-ց .
Acc. չՈսկր .	չՈսկերք .
Abl. յՈսկերքէ .	յՈսկերքց or յՈսկերք-ց .
Inst. Ոսկերք-ովք .	Ոսկերքք + or Ոսկերք-ովք .

Eleventh and Twelfth Declensions.

Proper nouns

of men.

of women.

Singular.

Nom. Ադամ Adam.	Արմինէ Armineh.
Gen., Dat. Ադամայ.	Արմինէայ.
Acc. շԱդամ.	շԱրմինէ.
Abl. յԱդամայ.	յԱրմինէայ.
Inst. Ադամաւ.	Արմինէաւ.

Irregular Declensions.

First Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Այր man.	Աբբ men.
Gen., Dat. Անն (= առքն).	Աբանց.
Acc. շԱյր.	շԱրս.
Abl. յԱննէ.	յԱբանց.
Inst. Արամբ.	Աբանբբ.

Second Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Հայր father.	Հարբ fathers.
Gen., Dat. Հօր.	Հարց.
Acc. շՀայր.	շՀարս.
Abl. ի Հօրէ.	ի Հարց.
Inst. Հարբ.	Հարբբբ.

Third Declension.

Singular.

Plural.

Nom. Բայր sister.	Բորբ sisters.
Gen., Dat. Բեն.	Բերց.
Acc. շԲայր.	շԲարս.
Abl. ի Բենէ.	ի Բերց.
Inst. Բերբ.	Բերբբբ.

Fourth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Կին woman.	Կանայք women.
Gen., Dat. Կինջ .	Կանանց .
Acc. շԿին .	շԿանայս .
Abl. ի Կինջէ .	ի Կանանց .
Inst. Կանամբ .	Կանամբք .

Fifth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Գիւղ village.	Գիւղք villages.
Gen., Dat. Գիւղջ .	Գիւղից .
Acc. շԳիւղ .	շԳիւղս .
Abl. ի Գիւղէ .	ի Գիւղից .
Inst. Գիւղիւ .	Գիւղիւք .

Sixth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Օր day.	Աւուրք days.
Gen., Dat. Աւուր .	Աւուրց .
Acc. շՕր .	շԱւուրս .
Abl. յՕրէ .	յԱւուրց .
Inst. Աւուրբ .	Աւուրբք .

Seventh Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Տիւ (= տիվ) day(-time).	Տիւք day(-time)s.
Gen., Dat. Տուրնջեան .	Տուրնջեանց .
Acc. շՏիւ .	շՏիւս .
Abl. ի Տուրնջեանէ .	ի Տուրնջեանց .
Inst. Տուրնջեամբ .	Տուրնջեամբք .

Eighth Declension.

<i>Singular.</i>	<i>Plural.</i>
Nom. Արեւելեայ Oriental.	Արեւելեայք Orientals
Gen., Dat. Արեւելայ .	Արեւելայց .
Acc. շԱրեւելայ .	շԱրեւելայս .
Abl. յԱրեւելայ .	յԱրեւելայց .
Inst. Արեւելաւ .	Արեւելաք .

III. Phrases for Armenian Conversation.

1.

Salutations.

On meeting in the morning, *Բարի լյս*, *Good morning*, the answer to which is *Աստուծոյ բարին*, *The blessing of God*.

In the middle of the day, *Բարեւ ձեզ*. The answer is the same as above.

On meeting in the evening, *Բարի իրիկուն*, *Good evening*. Reply as above.

At parting, the person who leaves says, *Մնա՛ք բարով*, *Good by, Farewell*. Answer, *Բարեւ* or *Երթա՛ք բարով*.

On separating in the evening, *Գիշեր բարի*, *Good night*. Answer, *Քեզ* or *ձեզ լյս բարի* or *Տէր ընդ ձեզ*.

Returning after an absence one is greeted with *Բարի եկաք* or *Եկաք*, *Welcome*. Reply, *Բարի տեսանք*.

Give my compliments... is expressed by *Յարգանքներս...*, or *Բարեւ ըրէ* or *ըրէք...* The person who is to convey them assumes the responsibility by saying *Գլխուս վրայ*, and acquits himself of it, when he meets the person to whom the greetings are sent, by saying, ... *ձեզ բարեւ կ'ընէ* or *ունի*, to which the other replies *Շնորհակալ եմ*, *Thanks*, or *Խրիող բերողը շատ ազրի* or *ողջ կենայ*.

At the beginning of the new year, *Շնորհաւոր նոր տարի*, *A happy new year*. Answer, *Աստուած շատ տարիներու հասցնէ*, or *Ամեն տարի բարով հասնիք*.

At Christmas, *Շնորհաւոր ծնունդ*, or *Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ*. Answer, *Օրհնեալ է ծնունդն Քրիստոսի*.

At Easter and for forty days after, *Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց*, *Christ is risen from the dead*. Answer, *Օրհնեալ է յարութիւնն Քրիստոսի*, *Blessed be the resurrection of Christ*.

2.

Ի՞նչ ունիք.
Գիրք մը ունիմ.
Ո՞ր գիրքը ունիք.
Ձեր գիրքը ունիմ.
Գրիշ ունիս.

What have you?
I have a book.
What book have you?
I have your book.
Hast thou my pen?

Ո՛չ, ես քու գրիչդ չունիմ.	No, I have not thy pen.
Ո՞ր գրիչը ունիս.	What pen hast thou?
Իմ գրիչս ունիմ.	I have my pen.
Իմինս չէ՞.	Is it not mine?
Ո՛չ, քուկիինդ չէ.	No, it is not thine.
Քանի՞ մատիտ ունիք.	How many pencils have you?
Երկու մատիտ ունիմ.	I have two pencils.
Ո՞վ դանակ մը ունի.	Who has a knife?
Եղբայրս սուր դանակ մը ունի.	My brother has a sharp knife.
Հայրդ ի՞նչ ունի.	What has thy father.
Անիկա կարմիր ձի մը ունի.	He has a red horse.
Քանի՞ բարեկամ ունիք.	How many friends have you?
Երեք կամ չորս բարեկամ ունիմ.	I have three or four friends.

3.

Հաց ունի՞ք.	Have you any bread?
Այո՛, կտոր մը հաց ունիմ.	Yes, I have a piece of bread.
Հացը աղէկ է.	Is the bread good?
Այո՛, խիստ աղէկ է.	Yes, it is very good.
Կարագ ալ ունի՞ք.	Have you also some butter?
Ո՛չ, կարագ չունիմ.	No, I have no butter.
Կարագ կ'ուզէ՞ք.	Will you have some butter?
Եթէ հաճիք.	If you please.
Այդ փոքրիկ տղան ալ հաց ունի՞.	Has that little boy also any bread?
Ո՛չ, չունի.	No, he has none.
Բաւական հաց ունեցա՞ւ.	Has he had bread enough?
Մեծ կտոր մը ունէր.	He had a large piece.
Պանիրն ալ աղէկ է.	Is the cheese also good.
Աղէկ չեմ գտներ զայն.	I do not find it good.
Կաթ կ'ուզէ՞ք.	Will you have some milk?
Եթէ հաճիք, քիչ մը տուէք ինձ.	Give me some, if you please.
Ո՞վ կաթ կ'ուզէ.	Who wants some milk?
Տղաքը կաթ կ'ուզեն.	The children want some milk.
Գինի ունի՞ք.	Have you any wine?
Այո՛, ունիմ.	Yes, I have some.

Ի՞նչ տեսակ գինի ունիք.	What kind of wine have you?
Թէ կարմիր եւ թէ ճերմակ գինի ունիք.	We have both red and white wine.
Բաժակ մը գինի կ'ուզէ՞ք.	Will you have a bottle of wine?
Ո՛չ, չեմ ուզեր.	No, I will not.
Գինին աղէկ կը գտնէ՞ք.	Do you find the wine good?
Խիստ աղէկ չէ.	It is not very good.
Գաւաթ մը ջուր կուտա՞ք ինձ.	Will you give me a glass of water?
Ահա գաւաթ մը զով ջուր.	Here is a glass of fresh water.

4.

Ի՞նչ կորսնցուցիք.	What have you lost?
Քսակս կորսնցուցի.	I have lost my purse.
Ո՞վ բան մը կորսնցուց.	Who has lost anything?
Բարեկամս բան մը կորսնցուց.	My friend has lost something.
Ի՞նչ կորսնցուց.	What has he lost?
Իր մատանին կորսնցուց.	He has lost his ring?
Ո՞վ մատանի մը գտաւ.	Who has found a ring?
Այս փոքրիկ տղան մատանի մը գտաւ.	This little boy found a ring.
Ան ձե՛ր մատանին է.	Is that your ring?
Այո՛, իմ մատանին է.	Yes, that is my ring.
Հովանոցս տեսա՞ծ էք.	Have you seen my umbrella?
Ո՛չ, բայց ձեր հովանոցակը տեսած եմ.	No, but I have seen your parasol.
Ի՞նչ գնեցիք.	What have you bought?
Քէչ մը թուղթ գնեցի.	I have bought some paper.
Ի՞նչ տեսակ թուղթ գնեցիք.	What sort of paper have you bought?
Դամակաթուղթ գնեցի.	I have bought some letter paper.
Որո՞ւ համար գնեցիր զայն.	For whom have you bought it?
Մօրս համար գնեցի զայն.	I have bought it for my mother.

Ձեր ձին ծախեցի՞ք .	Have you sold your horse?
Այո՛, ծախեցի զայն .	Yes, I have sold it.
Որո՞ւ ծախեցիք ձեր տունը .	To whom have you sold your house?
Մեր տունը . Գեո չծախեցինք զայն .	Our house? We have not yet sold it.
Ուրեմն ի՞նչ ծախեցիք .	What have you sold then?
Հօրեղբորս տունը ծախեցի .	I have sold my uncle's house.
Նամակ մը ստացա՞ք .	Have you received a letter?
Այո՛, նամակ մը ստացայ .	Yes, I have received a letter.
Որմէ՞ ստացաք նամակը .	From whom have you received the letter?
Քեռ.աղջիկէս ստացայ զայն .	I have received it from my niece.

5.

Այսօր տեսա՞ք ձեր բարեկամը .	Did you see your friend to-day?
Ո՛չ, այսօր չտեսայ զայն .	No, I did not see him to-day.
Երեկ տեսա՞ք զայն .	Did you see him yesterday?
Այո՛, երեկ տեսայ զայն .	Yes, I saw him yesterday.
Ո՞վ տեսաւ Եդուարդի ժամա- ցոյցը .	Who saw Edward's watch?
Ես չտեսայ զայն .	I did not see it.
Ոսկի՞ ժամացոյց մըն է .	Is it a gold watch?
Ո՛չ, արծաթ ժամացոյց մըն է .	No, it is a silver watch.
Ժամացոյցի շղթայ մըն ալ ունի՞ք .	Has he also a watch chain?
Այո՛, սակի շղթայ մը ունի .	Yes, he has a gold chain.

6.

Անօթի՞ք էք .	Are you hungry?
Այո՛, անօթի եմ .	Yes, I am hungry.
Ծարա՞ն էք .	Are you thirsty?
Այո՛, ծարաւ ենք .	Yes, we are thirsty.
Իրաւունք ունի՞ք թէ անիրաւ էք .	Are you right or wrong?
Մենք միշտ իրաւունք ունինք .	We are always right.

Ո՞վ անիրաւ էր. Who was wrong?
 Աշակերտը անիրաւ էր. The pupil was wrong.
 Տղարը անօթի են թէ ծարաւ. Are the children hungry
 or thirsty?
 Անոնք թէ անօթի են թէ ծարաւ. They are both hungry and
 thirsty.
 Տակաւին բան մը կերած չե՞ն. Have they not eaten any-
 thing yet?
 Կտորիկ մը հաց կերած են. They have eaten a *small*
 bit of bread.
 Ո՞վ կերաւ խնձորս. Who has eaten my apple?
 Ալիկ կերաւ զայն. Alice has eaten it.

7.

Կը ճանչնայք այս պարոնը. Do you know this gentle-
 man?
 Ո՛չ, չեմ ճանչնար զանիկա. No, I do not know him.
 Ո՞վ է. Who is he?
 Օտարական մըն է. He is a foreigner.
 Հոյն է թէ Յոյն. Is he an Armenian or a
 Greek?
 Անիկա ո՛չ հայ է, ո՛չ Յոյն. He is neither Armenian nor
 Italian; he is an Italian.
 Հայերէն կը խօսի. Does he speak Armenian?
 Այո՛, լաւ հայերէն կը խօսի. Yes, he speaks Armenian
 well.
 Անկլեերէն ալ կը խօսի. Does he also speak Eng-
 lish?
 Գիչ մը կը խօսի. He speaks a little.
 Օրիորդ, իտալերէն կը հասկե-
 նայք. Do you understand Italian,
 Miss?
 Այո՛, բայց խօսելու յաջողա-
 կութիւնը չունիմ. Yes, but I have not the
 facility of speaking it.
 Թուրքերէն կը սովորէր կ՞ը. Are you learning Turkish?
 Այո՛, զայն կը սովորիմ կ՞ը. Yes, I *am* learning it.

8.

Այսօր ի՞նչ է. What day is to-day?
 Այսօր երկուշաբթի է. To-day is Monday.
 Որո՞նք են շաբթուան միւս օ-
 րերը. Which are the other days
 of the week?

Երեքշաբթի, Չորեքշաբթի, Հինգշաբթի, Ուրբաթ, Շա- բաթ եւ Կիրակի.	Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Sa- turday and Sunday.
Ե՞րբ ժամանեց (or հասաւ) ձեր հօրեղբորդին.	When did your cousin ar- rive?
Անիկա անցեալ Ուրբաթ ժա- մանեց.	He arrived last Friday.
Ե՞րբ պիտի մեկնի.	When will he go away?
Յառաջիկայ (or դաւ) Երեք- շաբթի.	Next Tuesday.
Այսօր ամսուս քանի՞ն է.	What day of the month is it to-day?
Այսօր տասնեւվեցն է.	To-day it is the sixteenth.
Երէկ տասնեւչորսը չէ՞ր.	Was it not the fourteenth yesterday?
Ներեցէք, տասնեւհինգն էր.	I beg your pardon, it was the fifteenth.

9.

Ի՞նչպէս քնացաք անցեալ գիշեր.	How did you sleep last night?
Հնորհակալ եմ, խիստ լաւ քնացայ.	Thank you, I slept very well.
Ո՞րչափ քնացաք.	How long did you sleep?
Եօթը ժամ քնացայ.	I slept seven hours.
Դուք ո՞րչափ կը քնանաք.	How long do you sleep?
Սովորաբար ութը ժամ կը քնանամ.	I usually sleep eight hours.
Եղբայրդ կը քնանայ տակաւին.	Is your brother still sleep- ing?
Կարծեմ էլած է.	I believe that he is up.
Ժամը քանի՞ն կ'ելէք.	At what o'clock do you get up?
Չմեռը ժամը եօթին կ'ելեմ, եւ ամառը ժամը վեցին.	I get up at seven o'clock in winter; and at six o'clock in summer.
Կ'ուզէք հետս նստաճաշել.	Will you breakfast with me?
Հատ ալնիւ էք. արդէն նա- խաճաշած եմ.	You are very kind; I have already breakfasted.

10.

Օրերը ե՞րբ ամենաերկայն են. Ամառը, Յունիս ամսուան մէջ.	When are the days longest? In summer, in the month of June.
Ո՞րն է տարուան ամենաերկայն օրը. Յունիս քսաներկուրդը. Չմեռուան օրերը ի՞նչպէս են. Կարճ են. Ի՞նչ գիշերները ի՞նչպէս են. Խիստ երկայն են. Տարուան մէջ քանի՞ ամիս կայ.	Which is the longest day in the year? The 22 nd of June. How are the days in winter? They are short. And how are the nights? They are very long. How many months are there in a year?
Տարին տասներկու ամիս ունի. Ամսուան մէջ քանի՞ օր կայ.	A year has twelve months. How many days are there in a month?
Ամիսներէն ամանք 30 օր ու նին, ուրիշներ՝ 31 օր. Փետ- րուարը միայն 28 օր ունի.	Some months have 30, others 31 days; February has only 28.

11.

Երէկ Անկլիացին ի՞նչ խոստա- ցաւ ձեզ. Խոստացաւ ինձ այցելել զիս այսօր ժամը տասնին. Իր խոստումը պահե՞ց. Այո՛. Ժամը տասնին եկան ձեզ. Ճիշտ ժամը տասնին եկաւ. Ի՞նչ ուզեց. Լոնտոնէն եկած նամակ մը տուաւ ինձ. Նամակը ուրիշ լուր կը պա- րունակէր. Այո՛, երբեք խիստ կարեւոր լուրեր կը պարունակէր. Գաղտնիք մըն է. Ո՛չ, եթէ կը փոփոքիք, կրնամ ըսել ձեզ.	What did the Englishman promise you yesterday? He promised to call upon me at ten o'clock to-day. Did he keep his promise? Yes, he did. Was he with you at ten o'clock? He came punctually at ten o'clock. What did he want? He gave me a letter from London. Did the letter contain any news? Yes, it contained some im- portant news. Is it a secret? No, I can tell it to you, if you wish it.
---	--

12.

Այ՛, կը մի՛մ. ցուրտէն կը գողգոլամ.	Do you feel cold? Yes, I feel cold. I tremble with cold.
Ո՛ւսկից կու գաս. Նուազահանդէսէն կու գամ.	Where do you come from? I come from the concert.
Ինչո՞ւ այսքան թրջուած էք. Անձրեւէն թրջուած եմ.	Why are you so wet? I have been made wet by the rain.
Ա՛նձրեւէ՞ ուրեմն. Ստուգիւ, բաւական սաստիկ կ'անձրեւէ.	Does it rain then? Certainly, it rains rather fast.
Հովանոց չունէիք. Ո՛չ, հետս չունէի.	Had you no umbrella? No, I had none with me.
Ինչո՞ւ հետերնիդ հատ մը չա- ռիք, երբ տունէն ելաք.	Why did you not take one with you, when you left home?
Երբ տունէն մեկնեցայ, բնաւ անձրեւ չէր տեղար.	When I left home, it did not rain at all.
Ապրիլի մէջ առանց հովանոցի տունէն ելլելու չէ.	In April one should not go out without an umbrella.
Շատ թրջուած էք. Բոլորովին թրջուած եմ.	Are you very wet? I am wet through and through.
Արեւմ հրամայեւ ձեզ իմ հո- վանոցս.	May I offer you my um- brella?
Շնորհակալութեամբ պիտի ընդունիմ զայն.	I will accept it with thanks.
Ծիածանը կը տեսնէք. Ա՛, այ՛, քնչ գեղեցիկ է.	Do you see the rain-bow? Ah! yes, how beautiful it is!
Ո՛ւր են աղաքը. Բակն են.	Where are the children? They are in the yard.
Աշակերտները ո՞ւր են. Գարոցն են.	Where are the pupils? They are at school.
Փիբէ պտոյտի ելած է. Այ՛, պտոյտ մը ըրած է. Ո՛վ կար իրեն հետը. Իբ հօբաքայրը հետն էր. Ծաղիկներ գտան.	Has Phebe been out for a walk? Yes, she has taken a walk. Who was with her? Her aunt was with her. Did she find any flowers?

Հատ մանուշակ գտաւ. She found many violets.
 Վարդ մը չունեցաւ. Has she not had a rose?
 Այո՛, վարդ մըն ալ ունէր. Yes, she had a rose too.

13.

Օտարականը հասաւ (or ժամանեց). Has the stranger arrived?
 Այո՛, երէկ հասաւ. Yes, he arrived yesterday.
 Քանի՞ սպասաւոր ունի. How many servants has he?
 Երկու կամ երեք հատ ունի. He has two or three.
 Իշխանը մեկնած է. Has the prince gone away?
 Դեռ մեկնած չէ. He has not yet set off.
 Ե՞րբ պիտի մեկնի. When will he leave?
 Վաղը պիտի մեկնի. He will go away to-morrow.
 Ժամը քանի՞ն պիտի մեկնի. At what o'clock will he set out?
 Ժամը ութին. At 8 o'clock.
 Ո՞ւր կ'երթայ ի՞ր. Where is he going?
 Գիւղը կ'երթայ ի՞ր. He is going into the country.
 Գիւղը դղեակ ունի՞. Has he a castle in the country?
 Խիստ գեղեցիկ դղեակ մը ունի հոն. He has a very beautiful castle there.

14.

Արեգակը մեծ է. Is the sun large?
 Խիստ մեծ է. երկրէն շատ աւելի մեծ է. It is very large; it is much larger than the earth.
 Լուսինն ալ երկրէն մեծ է. Is the moon also larger than the earth?
 Ընդ հակառակը, երկիրը Լուսինէն աւելի մեծ է. On the contrary, the earth is larger than the moon.
 Քանի՞ տարեկա ն էք, Յովէփ. How old are you, Joseph?
 Տասներկու տարեկան եմ. I am 12 years old.
 Ի՞րոյրդ քանի՞ տարեկան է. How old is your brother?
 Քսան տարեկան է. He is 20 years old.
 Ե՞րբ ծնած է. When was he born?
 Անիկա ծնած է հազար ութ հարիւր եօթանասուն եւ ինը Յունուար տասնին. He was born on the tenth of January 1879.
 Ո՞ր օր. On what day?
 Մայիս 25 ին. On the 25th of May.

15.

Ո՞վ առած է մկրասու.	Who has taken my scissors?
Օրիորդ Էլիզա առած է զայն.	Miss Eliza has taken them.
Ինչո՞ւ առած է զայն.	Why has she taken them?
Իրենը գտած չէ.	She has not found her own.
Չերինը ինձ փոխ կու տայք.	Will you lend me yours?
Հաճուի՞թեամբ. ահառասիկ.	With pleasure; here they are.
Մտանոցդ կ'ուզե՞ս.	Do you want your thimble?
Այո, կ'ուզեմ զայն.	Yes, I want it.
Կ'ուզէ՞ք բան մը կարել.	Will you sew anything?
Քանի մը շապիկ պիտի կարեմ.	I will sew some shirts.
Արմէ՞ կարել սովորեցաք.	From whom have you learnt to sew?
Դերձակուհի է մը.	From a seamstress.

16.

Ընելու շատ բան ունի՞ք.	Have you much to do?
Այո, ընելու շատ բան ունինք.	Yes, we have a great deal to do.
Ընելու այլքան հրահանգ կ'ունենա՞ք միշտ.	Have you always so many exercises to do?
Ո՛չ միշտ.	Not always.
Սովորելու բառեր ալ ունի՞ք.	Have you also any words to learn?
Ստուգիւ, եւ ո՛չ մէկ լեզու կրնանք հասկնալ առանց բառեր սովորելու.	Certainly, we can understand no language without learning words.
Ամեն օր քանի՞ բառ սովորելու էք.	How many words have you to learn every day?
Պարագաներէն կախում ունի: Երբեմն 15 էն քսան. երբեմն ալ աւելի.	It depends on circumstances. Sometimes 15 to 20, sometimes also more.

17.

Կ'ուզէ՞ք հետս պտոյտ մը ընել հիմա.	Will you take a walk with me now?
Այլ ցաւիմ օր ժամանակ չունիմ հիմա.	I am sorry, I have no time now.

Ճաշէ վերջ կ'ուզէք հետս պտոյտ մը ընել.	Will you take a walk with me after dinner?
Հաճութեամբ, զձեզ առնելու պիտի գամ.	Willingly, I shall come for you.
Ժամը քանի՞ն պիտի գար.	At what o'clock will you come?
Ժամը վեցէն քիչ վերջը պիտի գամ.	I shall come a little after six o'clock.
Երէկ որո՞ն հետ պտոյտի (or չըջագայութեան) ելար.	With whom did you take a walk yesterday?
Քեռորդույս հետ.	With my nephew.
Քեռորդիդ դեռ չմեկնեցամ.	Has your nephew not yet left?
Ո՛չ, անիկա հոս է տակաւին.	No, he is still here.
Ե՞րբ պիտի մեկնի.	When will he set out?
Անոր մեկնելու օրը որոշուած չէ տակաւին.	The day of his departure is not yet fixed.
Երկույն ճամբորդութիւն մը պիտի ընէ.	Will he make a long jour- ney?
Անիկա պիտի ճամբորդէ Ֆրանս- սայի մէջ եւ պիտի չվերա- դառնայ մինչեւ երկու ամիս.	He will travel in France, and will not be back again for two months.

18.

Չէք գիտեր թէ ուր է գըլ- խարկս.	Do you not know where my hat is?
Ո՛չ, չեմ գիտեր.	No, I do not.
Սպասուորը անոր ուր ըլլաւ գիտէ.	Does the servant know where it is?
Ան ալ չի գիտեր.	He does not know either.
Կանխաւ հարցուցիք իրեն.	Have you asked him al- ready?
Հաւանական է սպասուհին գի- տէ.	Perhaps the maid-servant knows.
Կարելի է որ գիտէ, քանզի ա- նիկա մաքրեց ձեր սենեակը.	It is possible that she does, because she has cleaned your room.
Հաճեցէք կանչել զինքը.	Call her, please.
Ի՞նչ կը հրամէք, Տէր.	What is your pleasure, Sir?
Ո՞ւր դրած էք գլխարկս.	Where have you put my hat?

Հանդերձանոցը դրած եմ.	I have put it in the wardrobe.
Որո՞նք մէջ.	In which?
Այս հանդերձանոցին մէջ.	In this wardrobe.
Հիմա հոն չկո՞յ.	Is it no longer there?
Տակուսին չնայեցայ հոն.	I have not yet looked there.
Ո՞ր է բանալին. ո՞ւր դրած էք զայն.	Where is the key? Where have you put it?
Գամէն կախած եմ.	I have hung it on the nail.
Հոն կախուած չէ.	It is not hanging there.
Աւր ինկած ըլլալու է ուրեմն.	Then it must have fallen down.
Ահաւաստիկ.	There it lies.
Աւրցուցէք, եթէ կը հաճիք.	Pick it up, if you please.

19.

Ո՞վ շինեց (or կառոյց) այս տունը.	Who has built this house?
Պ. Միւլլէր անուն մէկը.	A certain Mr. Müller.
Անիկա անձամբ կը բնակի անոր մէջ.	Does he inhabit it himself?
Ո՛չ, անձամբ չի բնակիր անոր մէջ.	No, he does not live in it himself.
Ո՞ւր կը բնակի ուրեմն.	Where does he live then?
Ուրիշ փողոց մը կը բնակի.	He lives in another street.
Ուրիշ տուներ ունի՞.	Has he any other houses?
Այո՛, երեք տուն ունի.	Yes, he has three houses.
Հարսուտ է.	Is he rich?
Այնպէս կ'ըսեն, բայց չեմ հաւատար.	They say so; but I do not believe it.
Իր կինը կ'ապրի՞ (or ո՞ղջ է) տակաւին.	Is his wife still living?
Ո՛չ, մեռած է.	No, she is dead.
Շատո՞նց մեռած է.	Is it long since she died?
Երեք տարի առաջ մեռաւ.	She died three years ago.
Ի՞նչ էր տարիքը or քանի՞ տարեկան էր.	What was her age?
Երեսունեւեօթը տարեկան էր.	She was 37 years of age.

20.

- Դրացւոյս մեռնիլը լրեցիք. Did you hear that my neighbour has died?
 Ո՛չ, Տէր, չլրեցի. ե՞րբ մեռաւ. No, I have not heard of it; when did he die?
 Անցեալ գիշեր մեռաւ. He died last night.
 Ի՞նչ հիւանդութենէ մեռաւ. Of what illness did he die?
 Ժանտատենդէ մեռաւ. He died of the typhoid fever.
 Որչափ ատեն հիւանդ եղաւ (OR պսակեցաւ). How long was he ill?
 Վեց շաբաթ հիւանդ պսակեցաւ. He was ill for six weeks.
 Ձեր բարեկամն էր. Was he your friend?
 Այո՛, լաւագոյն բարեկամն էր. Yes, he was my best friend.
 Ո՞ւր ծանօթացաք անոր հետ. Where did you make his acquaintance?
 Ատանայի մէջ ծանօթացայ անոր հետ. I made his acquaintance at Adana.
 Ատանայի մէջ շատ ծանօթներ ունիք. Have you many acquaintances at Adana?
 Քանի մը հաստ ունիմ. շատերը մեռած են. I have a few; most are dead.

21.

- Վաղը դի՛ս տեսնել կու գայ՞ք. Will you come to see me to-morrow?
 Այո՛, եթէ ժամանակ ունենամ. Yes, if I have time.
 Ձեր քեներն ալ պիտի գայն. Will your sister-in-law come too?
 Ձեմ կարծեք որ կ'այ. բայց աներձագս հետս պիտի գայ. I believe that she will not come; but my brother-in-law will come with me.
 Պիտի գնէիք այս ձին, եթէ ծախու ըլլալը գիտնայիք. Would you have bought this horse, if you had known that it was to be sold?
 Ո՛չ, պիտի չգնէի. Ինձի հաճելի չի գար. No, I would not have bought it; it does not please me.

Միշտ հայերէն պիտի խօսէիք, եթէ գիտնայիք զայն.	Would you always speak Armenian, if you knew it?
Միշտ պիտի չխօսէի, բայց երբեմն.	I should not always speak it, but sometimes.
Ֆրանսերէն չէք խօսիր.	Do you not speak French?
Ո՛չ, Տէր, բայց թուրքերէն եւ անկլիերէն կը խօսիմ.	No, Sir, but I speak Tuk- ish and English.

22.

Ժամացոյցի բանալիս պէտք ունիք տակաւին.	Do you still want my watch-key?
Ո՛չ, այլ եւս պէտք չունիմ անոր.	No, I do not want it any longer.
Չերինը կորսնցուցիք.	Have you lost yours?
Չեմ կրնար գտնել զայն.	I cannot find it.
Այս տղան նոր կոշիկի պէտք ունի.	Does this boy want new shoes?
Անիկա զոյգ մը նոր կոշիկի պէտք ունի.	He wants a new pair of shoes.
Իրենները մաշած են.	Are his worn out?
Այո՛, բոլորովին ծակծկած (or ծակերով լեցուն) են.	Yes, they are quite full of holes.
Որչանի հազաւ զանոնք.	How long has he worn them?
Երկու ամիս հազաւ զանոնք.	He has worn them two months.
Նոր զգեստի ալ պէտք չունի.	Does he not also want new clothes?
Այո՛, անիկա նոր վերարկուի մը եւ տաբատի մը պէտք ունի.	Yes, he wants a new coat and a pair of trowsers.

23.

Ի՞նչ բանի վրայ կը խորհիք.	What are you thinking of?
Ապագայիս վրայ կը խորհիմ.	I am thinking of my future.
Ի՞նչ բան խորհիլ կու տայ ձեր ապագային վրայ.	What makes you think of your future?
Պէտք է որ զբաղուիմ մը ընտ- րեմ.	I must choose a profession.

- Ո՞վ կը փափայրի որ այդպէս
ընէք. Who desires you to do so?
- Հայրս կը փափայրի. My father does.
- Հիմա որոշման մը յանդամ՞ծ էք. Are you now decided?
- Ո՛չ, դեռ որոշման մը յան-
գամ չեմ. No, I have not yet decid-
ed.
- Եթէ ինձ խորհուրդ կը հարց-
նէք, ես խորհուրդ կու տամ
ձեզ որ վաճառական ըլլաք.
քանզի ամբողջ աշխարհը
բաց է վաճառականութեան.
Շնորհակալ եմ ձեր խորհուր-
դին համար. If you ask my advice, I
should advise you to be a
merchant; for the whole
world is open to com-
merce.
- I thank you for your ad-
vice.

III. Reading Exercises.

A. Prose.

1.

Աին մը հաւ մը ունէր, որ ամեն օր հաւկիթ մը կ'ածէր: Բայց կինը գո՛հ չէր անով. նէ կ'ուզէր օրը երկու հաւկիթ ստանալ, քանզի խիստ սուղ կը ծախէր զանոնք: Ուստի աւելի հաւկիթ ունենալու յուսով, պարարեց հաւը: Սակայն խաբուեցաւ. հաւը շատ գիրցաւ եւ ալ հաւկիթ չածեց:

Հարցարձ. — Աին մը ի՞նչ ունէր: Հաւը ամեն օր քանի՞ հաւկիթ կ'ածէր: Աինը գո՛հ էր անով: Ինչո՞ւ գո՛հ չէր: Օրը քանի՞ հաւկիթ ստանալ կ'ուզէր: Աւելի հաւկիթ ունենալու յուսով ի՞նչ ըրաւ: Յաջողեցա՞ւ: Ինչո՞ւ չյաջողեցաւ:

2.

Քամանակաւ լոնտոնցի քաղաքապետ մը խնդրեց հեղինակէ մը որպէս զի ճառ մը գրէ իրեն համար՝ քաղաքապետարանին մէջ ատենախօսելու: «Պարտիմ՝ նախ ճաշել ձեզ հետ, պատասխանեց նա, եւ տեսնեմ թէ ի՞նչպէս կը բանաք ձեր բերանը՝ գիտնալու համար թէ ի՞նչ տեսակ բառեր կը յարմարին անոր:»

Հարցարձ. — Քաղաքապետ մը ի՞նչ խնդրեց հեղինակէ մը: Ո՞ր պիտի ատենախօսէր: Հեղինակը ի՞նչ պատասխանեց: Ինչո՞ւ համար նախ ճաշելու էր անոր հետ: Լոնտոն որ երկրի մայրաքաղաքն է: Անկլիա Եւրոպայի որ կողմն է:

3.

Մուրացկան մը ուրիշ մուրացկանի մը հանդիպելով՝ հարցուց անոր. «Ի՞նչ եղաւ Յովհաննէս՝ մեր վաղեմի բարեկամը»: «Աւա՛ղ, սիրելիս, պատասխանեց միւսը, հէ՛գ Յովհաննէս կախուելու դատապարտուեցաւ, սակայն նա ազատեց իր կեանքը՝ բանտին մէջ մեռնելով:»

Հարցաբան. — Մուրացկան մը որո՞ւ հանդիպեցաւ: Ի՞նչ հարցուց անոր: Յովհաննէս ի՞նչ բանի դատապարտուած էր: Ի՞նչպէս ազատեց իր կեանքը:

4.

«Չեր ձեռքը չափազանց անհանգիստ կ'ընէ զիս, ըսաւ իշխան մը շատախօս մի անձի, որ ճաշի ատեն իրեն քով նստած՝ անընդհատ կը շաղակրատէր ձեռքի շարժումներով: «Իրօք, տէր իմ, պատասխանեց շաղիաղփը, սեղանին վրայ այնքան խոնուած ենք որ չեմ գիտեր թէ ո՞ւր դնեմ ձեռքս:» «Բերնիդ վրայ դիր, ըսաւ իշխանը:

Հարցաբան. — Իշխան մը ի՞նչ ըսաւ անձի մը: Ի՞նչպիսի անձ մըն էր ան: Որո՞ւն քով նստած էր ան: Ի՞նչ կ'ընէր շաղիաղփը: Ի՞նչ առարկեց ան: Ի՞նչ թիւղորեց իշխանը: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէր անով:

5.

Վէր. (= վերապատուելի = doctor) Սաութհ, անգամ մը երբ կը քարոզէր Կարոլոս Բ. (= երկրորդ) ի առջեւ, դիտեց որ ինքնակալը եւ անոր բոլոր հետեւորդները սկսան մրափել: Քիչ վերջը լսելով որ անոնցմէ ոմանք կը խորդան, ընդմիջեց իր քարոզը եւ գոչեց. «Լորտ Լօտրրտէյլ, կ'աղաչեմ արթնցէք. քանզի այնքան բարձր կը խորդաք որ պիտի արթնցնէք թագաւորը»:

Հարցաբան. — Վէր. Սաութհ որո՞ւն առջեւ կը քարոզէր: Կարոլոս Բ. ո՞ր երկրի թագաւորն էր: Վերապատուելին ի՞նչ դիտեց եւ ի՞նչ ըրաւ: Որո՞ւ ուղղեց (addressed) իր խօսքը: Ի՞նչ ըսաւ Լորտ Լօտրրտէյլ:

6.

Ազնուական մը իր պալատին պատուհանը կեցած՝ տեսնելով որ իշապան մը անգթօրէն կը ծեծէ իր էջը, կը կանչէ եւ կ'ըսէ. «Ար բաւէ, կը բաւէ, ձեռքդ քեզի քաշէ, սրիկայ, եթէ զչ կուգամ կը խարազանեմ զքեզ» : «Ներեցէք, ազնիւ պարոն, կը պատասխանէ իշապանը, չէի գիտեր որ էջս ազգականներ ունի արքունիքի մէջ» :

Հարցաբան. — Ո՞ր կեցած էր ազնուական մը: Զո՞վ տեսաւ: Ի՞նչ կ'ընէր իշապանը: Ի՞նչ սպառնացաւ իշապանին: Ի՞նչ հեգնական պատասխան տուաւ իշապանը:

7.

Ատենօք գիւղացի մը, որ Բարիզի Բօնթ-օ-Շանտ կամուրջէն կ'անցնէր, մի քանի խանութներու մէջ վաճառք չնշմարեց: Հետաքրքրութենէ մղուած՝ միջնորդի մը խանութին մօտեցաւ եւ ապուշ նայուածքով մը հարցուց. «Պարոն, կը հաճի՞ք ըսել ինձ թէ ի՞նչ ապրանք կը վաճառէք» : Վաճառականը ուզելով զուարճանալ՝ հեգնաբար պատասխանեց մարդուկին. «Էշու գլուխ կը վաճառեմ» : «Խաչ որ, պատասխանեց գիւղացին, պէտք է մեծ խնդրանք ունեցած ըլլաք. քանզի կը տեսնեմ որ միայն հատ մը մնացած է ձեր խանութին մէջ» :

Հարցաբան. — Գիւղացի մը ո՞րկէ կ'անցնէր: Ո՞ր է Բարիզ: Ո՞ր պետութեան մայրաքաղաքն է: Գիւղացին ի՞նչ չնշմարեց: Ի՞նչ բանէ մղուեցաւ: Որո՞ն խանութին մօտեցաւ: Ի՞նչպիսի նայուածք մը ունէր: Ի՞նչ հարցուց: Վաճառականը ի՞նչ կերպով վարուեցաւ: Ի՞նչ էր գիւղացւոյն սրամիտ պատասխանը: Լաւ չպատասխանեց նա:

8.

Էշ մը սովալուկ գայլի մը հանդիպելու դժբաղդութիւնը ունեցաւ: «Գթա՛ ինձ, ըսաւ դողահար կենդանին. եղուկ անասուն մըն եմ. նայէ՛ թէ որքան խոշոր փուշ մը մտուած է ոտքիս մէջ» :

“Յիրաւի կը վշտակրիմ՝ քեզ, պատասխանեց գայլը, խղճմտօրէն խօսելով՝ զքեզ քու թշուառութենէդ զերծելու հարկադրուած կ'զգամ ինքզինքս:”

Դեռ խօսքը բերանն էր, եւ ահա կտոր կտոր ըրաւ աղերսարկու աւանակը:

Հարցաբան. — Էշ մը որո՞ւ հանդիպեցաւ: Գայլը կ'ընչտ էր: Ի՞նչ աղերսեց խեղճ էջը: Ի՞նչ միտած էր անոր ոտքին մէջ: Ի՞նչպէս պատճառարանեց գայլը: Ի՞նչ եղաւ էշուն վախճանը: Կարելո՞ է անգութէն գութ յուսալ:

9.

Ընկերական ակումբի մը մէջ կին մը կը պատմէր թէ իր ամուսնին հետ կռիւ մըն է ունեցեր եւ ապա հաշտուելով՝ այրը ի յիշատակ ասոր ծառ մըն է տնկեր: “Տեսա՞ր, ըսաւ կամացուկ մը, մի ուրիշ կին իր ամուսնին, եթէ մենք ալ ասանկ ըրած ըլլայինք, ցարդ գեղեցիկ անտառ մը ունեցած կ'ըլլայինք:”

Հարցաբան. — Կին մը որո՞ւն հետ կռիւ ունեցեր էր: Ո՞ւր կը պատմէր այդ մասին: Այրը ի՞նչ տնկած էր ի յիշատակ հաշտութեան: Ուրիշ կին մը ի՞նչ յիշեցուց իր ամուսնին: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէր ատով:

10.

Օրիորդ մը ծովը ինկաւ. խեղդուելու վրայ էր, երբ Նիւֆաունտլէնտեան շուն մը ազատեց զանիկա: Զգայազիրկ տուն տարուեցաւ. երբ սթափեցաւ, յայտնեց թէ որոշած էր ամուսնանալ իր ազատարարին հետ: Հայրը ըսաւ թէ անկարելի էր այդ: “Ամուսնացած է”, հարցուց աղջիկը: “Ո՛չ, բայց ազատարարդ շուն մըն է:”

Հարցաբան. — Օրիորդ մը ո՞ւր ինկաւ: Ո՞վ ազատեց զինքը: Ի՞նչ վիճակի մէջ տուն տարուեցաւ: Երբ սթափեցաւ, ի՞նչ որոշում յայտնեց: Կարելո՞ էր ամուսնանալ իր ազատարարին հետ: Ինչո՞ւ կարելի չէր:

11.

Դարե՛հ՝ Պարսկաստանի թագաւորը՝ տասը հազար տաղանթ մատուց Աղեքսանդրի, պայմանաւ որ Ասիան հաւասարապէս բաժնէ իրեն հետ: Իսկ մեծ յաղթականը պատասխանեց. « Երկիրը չկրնար երկու արեւ կրել, ո՛չ ալ Ասիա՝ երկու թագաւոր »: Բարմենիոյ՝ Աղեքսանդրի բարեկամներէն մին, որ լսած էր Դարեհի մատուցած պարգեւէն մասին, ըսաւ. « Եթէ ես Աղեքսանդր ըլլայի, պիտի ընդունէի »: « Ես ալ պիտի ընդունէի, եթէ Բարմենիոյ ելած ըլլայի », պատասխանեց Մակեդոնիացի առիւծը:

Հարցո՞ւմ. — Ո՞վ էր Դարեհ: Որո՞նք են Պարսկաստանի սահմանները: Ո՞վ էր Աղեքսանդր: Ո՞ր էր իր ծննդավայրը: Մակեդոնիա Եւրոպայի ո՞ր կողմն է: Դարեհ քանի՞ տաղանթ մատուց Աղեքսանդրի: Սոյն վերջինը ընդունե՞ց առաջինն առաջարկը: Ի՞նչ պատասխանեց: Ո՞վ էր Բարմենիոյ: Սա ի՞նչպէս յայտնեց իր գաղափարը: Ի՞նչ էր յաղթականին պատասխանը:

12.

Երբ Լեհաստանի վերջին թագաւորը կը տիրէր, ապրտամբու թիւն ծագեցաւ իրեն դէմ: Ապստամբներէն մին՝ լեհ իշխան մը՝ քսան հազար լիրա պարգեւ խոստացաւ թագաւորին գլխուն համար, եւ նոյն իսկ թագաւորին գրեց իր լռութեանը մասին՝ ղանիկա վախցնելու նպատակով:

Իսկ թագաւորը ամենայն հանդարտութեամբ գրեց անոր հետեւեալ կարճ պատասխանը. « Ստացայ ձեր նամակը եւ կարգացի զայն. ան բաւական հաճոյք պատճառեց ինձ, որ իմ գլուխս այդքան արժէք ունի ձեզ համար. սակայն կ'ապահովցնեմ զձեզ թէ ձերինն համար մնիմ մը անգամ չեմ տար »:

Հարցո՞ւմ. — Լեհաստանի ո՞ր թագաւորին դէմ ապրտամբու թիւն ծագեցաւ: Ո՞վ էր ապստամբներէն մէկը: Այդ իշխանը ո՞րքան պարգեւ խոստացաւ: Ի՞նչ բանի համար էր այդ պարգեւը: Այդ մասին թագաւորին ալ գրե՞ց: Ի՞նչ

նպատակով գրեց անոր: Թագաւորը յուզուեցաւ. վախցաւ: Ի՞նչ էր արքայական կարճ՝ բայց շանթահարիչ պատասխանը: Ամեն գլուխ նոյն արժէքը ունի:

13.

Մեծն Փրեդերիկոս ծանր պարտութիւն մը կրեց Գօլինի մէջ: Ժամանակ մը վերջ, զօրահանդէսի մը ատեն, հեգնորէն հարցուց զինուորի մը, որ խորունկ վէրք մը ստացած էր իր ծնօտին վրայ. «Բարեկամ, որ գարեջրատուն ստացար այդ ճանկուտօքը», Զինուորը պատասխանեց. «Ստացայ զայն Գօլինի մէջ, ուր Ձեր վեհափառութիւնը վճարեց ճաշացուցակին համար»:

Հարցաւ. — Մեծն Փրեդերիկոս փայլուն յաղթութիւն մը ունեցաւ Գօլինի մէջ: Ե՞րբ տեղի ունեցաւ զօրահանդէսը: Այդ ատեն թագաւորը ի՞նչ հարցուց զինուորի մը: Զինուորին վէրքը թիթեւ էր: Ո՞ր ստացած էր զայն: Պատերազմի դաշտին վրայ ստացուած վէրք մը ամօթ է թէ փառք:

14.

Ազնուական մը՝ Լորտ Նորթհի հետ միասին օթեակի մը մէջ նստած՝ չճանչնալով նորին լորտու թիւնը, խօսակցութեան բռնուեցաւ անոր հետ, եւ տեսնելով երկու տիկիններ որ դիմացի օթեակը մտան, դարձաւ անոր ու այսպէս խօսք ուղղեց (addressed). «Խնդրեմ, տէր, կրնա՞ք տեղեկացնել զիս թէ ո՞վ է այն տղեղ կինը, որ ճիշդ հիմա ներս եկաւ»:

«Օ՛, պատասխանեց նորին լորտութիւնը՝ խիստ զուարթօրէն, կրնամ, անիկա իմ ամուսինս է»:

Ազնուականը ամօթէն շիկնած թլուատելով պատասխանեց. «Տէր, բիւր ներում կը խնդրեմ ձեզմէ, ե՛... ս զա՛... ա... նիկա ըսել չե՛նեմ ուզեր. ես ը՛... ը՛... սել կ'ը՛... ու... զեմ այն ահռելի հրէշը, որ անոր հետ է»:

— Նորին լորտութիւնը յարեց ժպտելով. «Անիկա ալ իմ դուստրս է»:

Հարցաբան. — Ո՞վ նստած էր Լորտ Նորթհի Տետ: Ո՞ւր նստած էին: Ո՞րը միւսին Տետ խօսքի բռնուեցաւ: Խօսակցութեան միջոցին զորո՞նք տեսաւ ազնուականը: Ար ճանչնար զանոնք: Գեղանի՞ էին այն տիկիները: Որմէ՞ տեղեկութիւն խնդրեց: Ի՞նչպէս էր հարցման ոճը: Լորտը բարկացաւ: Ի՞նչ պատասխան տուաւ: Ազնուականը ամօթահար չեզաւ իր անխոհեմ հարցմանը համար: Իր սխալը դարմանելու համար ի՞նչպէս ինքզինքը չքմեղացնել ջանաց: Ո՞վ էր լրտուհու թով օրիորդը: Խոհեմական է անծանօթէ մը տեղեկութիւն խնդրել ուրիշ անծանօթի մը նկատմամբ:

15.

Վայրի աղանձի մը, որ առուակի մը եզերքը լաստենւոյ մը վրայ թառած էր, տեսաւ մեղու մը որ ջուրը ինկած՝ կը մաքառէր առուակին ալիքներուն դէմ, որոնք կ'սպառնային վարել տանիլ զինքը: «Սպասէ՛, խեղճուկ թռչնակ, ես քեզ նաւակ մը պիտի խրկեմ, որով կրնաս ազատիլ», գոչեց աղանձին: Նա կտուցովը տերեւ մը փրցուց եւ վար նետեց: Մեղուն ազատեցաւ անով եւ շնորհակալ եղաւ իր բարերարէն:

Շատ չանցաւ, եւ ահա որսորդ մը հասաւ հոն եւ հրացանը ուղղեց դէպ ի թռչունը: Երախտագէտ մեղուն տեսնելով վտանգը, որուն մէջ կը գտնուէր իր բարերարը, իսկոյն թռաւ եւ խայթեց որսորդին ձեռքը: Պնմամ — գնտակը վրիպեցաւ եւ աղանձին ազատեցաւ:

Հարցաբան. — Աղանձին ո՞ւր թառած էր: Հոնկէ ի՞նչ տեսաւ: Ի՞նչ բանի դէմ կը մաքառէր: Աղանձին ի՞նչպէս քաջալերեց մեղուն: Նա ի՞նչ փրցուց: Ո՞ւր նետեց տերեւը: Անով ազատեցաւ մեղուն: Շատ չանցած ո՞վ հասաւ հոն: Որսորդը ի՞նչով պիտի զարնէր թռչունը: Երբ մեղուն իր բարերարին մտալուստ վտանգը տեսաւ, ի՞նչ ըրաւ: Աղանձին զարնուեցաւ:

16.

Գիւղի մը մէջ դարբին մը մարդ մը սպաննած ըլլալուն՝ կախաղանի դատապարտուեցաւ: Տեղւոյն գլխաւոր գիւղացիները հաւաքուելով՝ խնդրեցին դատաւորէն որ դարբինը մահուան չդատապարտուի, քանզի նա տեղւոյն հարկաւոր էր եւ աւանց դարբնի կարելի չէր ձիեր լուանել, անիւներ նորոգել, եւայլն: Սակայն դատաւորը ըսաւ. « Ի՞նչ պէս ուրեմն կրնամ գործադրել արդարութիւնը »: Մշակ մը պատասխանեց. « Տէր, գիւղին մէջ երկու ոստայնանկ կայ. ասանկ փոքր տեղւոյ մը համար մէկը բաւական է, միւսը կախէ: »

Հարցում. — Ո՞վ մարդ մը սպաննած էր: Ի՞նչ բանի դատապարտուեցաւ դարբինը: Ի՞նչ ըրին գլխաւոր գիւղացիները: Ի՞նչ խնդրեցին դատաւորէն: Ի՞նչ առարկելով ասանկ խնդրեցին: Ի՞նչ ըսաւ դատաւորը: Ո՞վ պատասխանեց դատաւորին: Արդարութիւնը գործադրելու ի՞նչ ճամբայ ցոյց տուաւ մշակը:

17.

Կէորդ Ա. (տուջին)՝ Անկլիոյ թագաւորը՝ երբ անգամ մը կը ճամբորդէր դէպ ի Հանովը, Հոլանտայի մէջ գիւղակի մը պանդոկը իջաւ՝ ձիերը փոխել տալու համար: Նոյն միջոցին անթի ըլլալով՝ երեք հաւկիթ բերել տուաւ ու կերուաւ: Մեկնելու պահուն պայիկը գանգատեցաւ նորին ղեհափառութեան թէ պանդոկագետը երկու հարիւր ֆիօրին կը պահանջէր հաւկիթներուն փոխարէն: Ինքնակալը կանչել տուաւ զանիկա եւ ըսաւ. « Ի՞նչպէս կ'ըլլայ, պարոն, որ երեք հաւկիթի փոխարէն երկու հարիւր ֆիօրին կը պահանջես ինձմէ. արդեօք ատոնք այնքան հազուագիւտ են հոս: » « Ո՞չ, տէր արքայ, պատասխանեց սրամիտ պանդոկագետը, հաւկիթները բաւական առատ են եւ աժան, բայց թագաւորները չափազանց հազուագիւտ են հոս, եւ պէտք է օգուտ քաղենք անոնցմէ, երբ բաղդը պատուէ զմեզ անոնց ներկայութեամբ: Թագաւորը ժպտեցաւ եւ հրամայեց որ երկու հարիւր ֆիօրինը համրուի: »

Հարցարան. — Անկլիա ո՞ւր է: Ի՞նչ է մայրաքաղաքին անունը: Քանի՞ միլիոն բնակիչ ունի: Ո՞ր գետին վրայ կանգնուած է: Գէորգ Ա. գէպ ո՞ւր կը ճամբորդէր: Ո՞ւր կանգ առաւ: Ի՞նչ բերել տուաւ ու տելու համար: Պանդոկապետը քանի՞ ֆիօրին պահանջեց: Երբ հարցուեցաւ անոնց այնքան սղուծեան պատճառը, ի՞նչ պատասխանեց ան: Ի՞նչ հրամայեց թագաւորը:

18.

Օր մը սատանան մարդու մը առջեւ ելաւ իր ամենասուկալի կերպարանքովը, եւ ըսաւ. « Հիմա պիտի մեռնիս: Բայց կրնամ քեզ շնորհել քու կեանքդ, եթէ սա երեք պայմաններէն մին ընդունիս. կամ հայրդ պիտի սպաննես, կամ քորդ պիտ ծեծես, կամ գինի պիտի խմես: »

« Որը ընեմ, մտածեց մարդը: Անկարելի է որ մեռցնեմ հայրս. ինքն է որ ինձ կեանք պարգեւած է: Քոյրս չարչըրկէ ահուկելի լիան է: Ուրեմն գինի կը խմեմ: »

Եւ գինի խմեց: Սակայն գինովնալուն պէս՝ սպաննեց իր հայրը եւ չարչըրկեց իր քոյրը:

Հարցարան. — Ասիկա իրական պատմութիւն մըն է թէ աւանգու թիւն: Սատանան որուն առջեւ ելաւ: Կերպարանքը ի՞նչպէս էր: Ի՞նչ սպաննացաւ: Մարդուն կեանքը իրեն շնորհելու համար քանի՞ պայման առաջարկեց: Կրկնեցէք այդ պայմանները: Մարդը ի՞նչ մտածեց ատոնց մասին: Ո՞րը հաճելի եկաւ իրեն: Հետեւանքը ի՞նչ եղաւ:

19. Ուիեդուրը:

Հայ գրաբար լեզուի ամենէն ծաղկած ժամանակն է Ե. դարը, զոր Ուիեդուր կ'անուանէ պատմութիւնը: Այդ դարուն մէջ է որ գտնուեցան հայ գիրերը Սահակի եւ Մեսրոպի ձեռքով, եւ լոյս տեսան շատ մը հեղինակութիւններ ու թարգմանութիւններ, որոնց գլխաւորն է Աստուածաշունչը: Յաջորդ դարերուն մէջ աւելի փայլուն գրողներ ունեցած ենք արդարեւ, բայց ոչ որ կրցած է հաւասարիլ

այն լեզուին, զոր գրեցին առաջին թարգմանիչներէն Եզնիկ Կողբացի եւ Երկրորդ թարգմանիչներէն Եղիշէ:

20. Հայ Գլխեր:

Մեր այժմու գործածած տպագրական գիրերը թէպէտ Մեքսիկոյն ալբոմին կը կոչուին, սակայն Մեսրոպի ձեւակերպած բուն գիրերը չեն. տասնեւվեց դարէ ի վեր հետզհետէ կատարելագործուած են անոնք նոր ճաշակներու համաձայն: Մեսրոպեան գիրերուն սկզբնական ձեւը Երէւնիք կը կոչուի, որ մինչեւ իններորդ դար գործածուած է գրեթէ անփոփոխ: Իններորդ դարուն մէջ հնարուած է Գլխի Երէւնիք, նախորդ տառերը քիչ մը կարճեցնելով ու կարգի դնելով: Իսկ տասներկուերորդ դարուն մէջ, զանոնք ալ աւելի կարճեցնելով՝ կազմակերպեցին Բարբառիք, որ հետզհետէ բարւոքուելով՝ մեր այսօրուան գիրը եղաւ: Տասներկուերորդ դարուն մէջ աւելցած են Մեսրոպի գտած երեսունեւվեց տառերուն վրայ Օ եւ Ֆ գիրերը, որով այսօր երեսունեւութի կը հասնին անոնք:

21. Առաջին Աշխարհաբար Գիրքը:

Առաջին աշխարհաբար գիրքը տպուած է վենետիկի մէջ տասնեւեօթերորդ դարուն վերջերը, 1685—1687: Այս գիրքին անունն է Պարզաբանութիւն հոգեւորութեան Պարբերի, եւ հեղինակն է Յովհաննէս Հոլով, որ ասկէ զատ ունի նաեւ գրաբար հեղինակութիւններ: Նահապետ Ջուղայեցի անուն անձ մը տպագրել տուած է այս գիրքը իր ծաղքովը, աշխարհաբար լեզուն ծաւալելու բաղձանքով: Բայց այդ աշխարհաբարը ոչ Ջուղայի ժողովրդեան բարբառն է, ոչ ալ Պոլսինը, այլ Երկուքին խառնուրդը: Իսկ Միլիթար Արքայ գրած է առաջին քերականութիւնը, որուն համառօտութիւնը միայն հրատարակուած է:

Հասկնալ Կ. Տոնէլեան:

22. Սահ-ի Թուշ-ներ:

Գարնան առաջին օրէն սկսեալ՝ ամբողջ ամառը՝ արեւը մարը մտնելէն յետոյ՝ այդեստաններու հովանուտ հովտին մէջ տրտմագին ձայն մը կ'սկսի հնչել, Սահակ... Սահակ...:

Ոչ մէկը կրնայ ճշդել թէ ո՛ր կէտէ կուգայ այդ ձայնը: Ամբողջ հովտին մէջ ուր որ երթաս՝ ձայնը կայ ու կը հնչէ, բայց քանի՛ կը կարծես թէ կը մօտենաս ձայնին, այնքան ձայնը կը հեռանայ քեռէ, անդադար կրկնելով միեւնոյն մեղամաղձիկ ողբերգը, Սահակ... Սահակ... Սահակ...:

*

Ա՛րսեն թէ այդ ձայնը յաւիտենական ողբերգն է վիպական թռչունի մը, որ ժամանակաւ մարդկային էակ մըն էր:

Ատենօք մայր մը կար, գորովագութ մայր մը, որ միակ որդի մը ունէր, Սահակ անուն, խարտիշագեղ պատանի մը, որուն վրայ հօգի կուտար: Անքան լուռ սիրով կապուած էր անոր հետ: Ու մայր ու որդի իրարմով երջանիկ էին, շատ երջանիկ...:

Բայց, բարէ, այն ժամանակները սովորութիւն կար որ երբ կամուրջ մը կառուցուէր, ջուրերու ոգիները սիրաշահելու համար կը զոհէին այն առաջին անձը, որ նորաշէն կամուրջին վրայէն առաջին անգամ անցնէր: Երբ այս զոհը չըլլար, ջուրերը կը կատաղէին եւ իրենց ամեհի կոհակներովը շուտով կը փրցնէին կամուրջը:

Խարտիշագեղ Սահակ, որ այս անգութ սովորութիւնը չէր գիտեր, սեւ օր մը, գիտելու գնաց այն կամուրջը որ դեռ նոր շինուած, լմնցած էր, եւ զուարթ, միամիտ, անցաւ կամուրջին վրայէն...:

Աւա՛ղ, սովորութիւնը անողք էր, Սահակ դժբաղդ զոհը եղաւ այդ նորաշէն կամուրջին:

Մայրը՝ անգիտակ սոյն ահուելի դժբաղդութեան, կը սպասէր որ իր որդին գայ, ու չէր ալ գիտեր թէ ո՛ր գնացած է անի: Բայց ի զո՛ւր, խարտիշագեղ Սահակ ալ չվերա-

դարձաւ: Աւ մայրը խենդի պէս չորս կողմը ինկաւ փնտռելու իր սիրական զաւակը... բայց տեղ մըն ալ չգտաւ զանի:

*

Ո՞վ գիտէ որքան ժամանակ պտըտեցաւ այս տարաբաղդ մայրը լեռներու եւ անտառներու մէջ՝ փնտռելով ու ողբալով իր սիրականին կորուստը: Օրին մէկն ալ, չենք գիտեր ի՞նչպէս, թեւեր առաւ եւ սլացաւ օդին մէջ:

Աւ անկէ ի վեր գիշերուան մթութեան մէջ ինքզինքը ծածկած՝ կ'ողբայ իր սեւ ճակատագիրը եւ տակաւին կը փնտռէ իր սիրական զաւակը անդադար կանչելով տերագին, Սահակ... Սահակ... Սահակ...: Յովն. Գազանման:

23. Ընտանեկան Յարկը:

Ընտանեկան յարկը օթեւան մըն է նուիրական, որ իր մէջ կ'ամփոփէ ինչ որ սիրելագոյն է մարդկային սրտին: Ի՞նչ բան աւելի սիրելի քան հայր, մայր, եղբայր, քոյր, ամուսին, զաւակ, աւելի հեշտալի քան ասոնց սիրոյն փոխադարձ վայելըմը, եւ աւելի սրբազան քան այն յիշատակներ, որոնք ասոնցմէ կուգան: Ընտանեկան յարկը կը բովանդակէ եւ կը բացատրէ այդ ամեն անոյշ բաները: Բոյն մըն է այն սիրաջերմ մարդկային էակին համար իր ամեն հասակներուն մէջ. անոր մէջ կը վայելէ իննամբ, զոր ոչ ոք դուրսը կարող է տալ անոր, սէր անսահման, որուն հետ կարող չէ բազմադատուիլ այդ յարկին օտար էակի մը յաճախ կեղծուպատիր բարեկամութիւնը:

Հոն կը հանգչի մարդ, հոն կ'սփոփուի: Հաճոյքները, զորս կը վայելէ մարդ անոր մէջ, անհամեմատ քաղցրութիւն մը ունին, եւ անբիծ անարատ են, մինչդեռ արտաքին զուարճութիւններ յաճախ պղտոր են եւ կը ձգեն իրենց ետեւ տխուր յիշատակներ: Ռ. Յ. Պերպերիան:

24. Աշուն Լեռները:

Տեսայ սոխակով լեռները Մայիսի մէջ. լեռներ դեռ կանաչ էին, թարմ եւ պայծառ:

Տեսայ լեռները, սաստիկ տաքերուն. զով էին եւ կանաչութիւնը թանձր գունով մը պատած էր ամեն կողմ:

Տեսայ լեռները Աշնան մէջ: Այդ տիրող կանաչութիւնը տեղ տեղ կարմրած էր պղնձագոյն: Բնութիւնը իր սքանչելիքը կը պարզէր այս փոփոխութեամբ:

Անտառներու մէջ տերեւներ գալարուած ինկած էին գետին. խըշխըշացող, կակուղ յատակ մը կը կազմէին ատոնք. եւ ծառերէն շատեր իրենց պղնձի կարմիրով բուսական կանաչութիւնը գունաւորած են. գալարուած ինկած այդ տերեւներն ալ պղնձացած են:

Ճարտար վըձիններ պիտի դիտէին, պիտի ուսումնասիրէին շարունակ, աչքերը շացնող նկարներ ընդօրինակելու եւ յօրինելու համար: — Արուեստին հրաշալի նախանձն է այդ:

Չիու վրայ երբ կ'անցնէի անտառի ճամբաներէն, այդ վիթխարի եւ ճարտարարուեստ հովանաւորութեան մէջ, կը հիանայի սքանչելագործ մատին վրայ:

Ինչ գեղեցիկ են անտառները: Ծառերը ճամբու կրկին եզերքներուն վրայ գէմդիմաց խնդուն՝ զիրար գրկած կը համբուրեն. յաղթական կամարներ կը ձեւացնեն ատոնք, որոնց տակէն ժամերով կ'անցնիս ուռած կուրծքով. ամեն կողմ գեղեցկութիւն, գեղարուեստ, ոտքիդ տակն ալ այդպէս: — Խոնջանքս այն ատեն միայն կը հանգչէր:

Հանդիպեցայ այնպիսի ոստերու, որոնց վրայ ծառերու հիւսուած պսակները, գիծերն ու աղեղները՝ ամեն ձեւով ու մեծութեամբ, սքանչելիք էին:

Եւ ասոնք խոկմունք եւ սքանչացում միայն տուին ինձ:
 Բարգէն Ծ. Վ. Կիւրէակիւնս:

25. ԵՐԻՔ ԵՐԻՔ:

Ինչո՞ւ համար այնչափ տխուր ու տագոյն ես, Փէրտինանդ: Անշուշտ գէշ լուրեր ինձ կը բերես:

— Տէր, ալ չեմ կրնար նաւաստիքը բռնել. թէ որ ծովեզերքը չերեւնայ, ամեն բան լմնցած է. վասն զի ամենքը մէկ բերան քու արիւնդ կ'ուզեն:

Դեռ խօսքը բերանն էր, եւ ահա կատաղի ամբօխը
հասաւ :

Անոնց աղաղակը՝ խաղաղ նաւահանգստին մէջ թա-
փուող խռովայոյղ ալիքներուն ձայնին կը նմանէր: Մատնիչ,
դաւաճան, կը գոչէին, ո՛ւր են մեզ ըրած խոստումներդ:
Ազատէ՛ զմեզ անօթութենէ, եւ թէ որ չունիս, արիւնդ տօ՛ւր
որ խմենք:

Վսեմախոհ Գոլոմպոս անոնց կատաղութեանը դիւցազ-
նական քաղցրութեամբ մը պատասխան տուաւ:

— Թէ որ արիւնոյս կրնաք երջանիք ըլլալ, ձերն է
առէք. բայց թողէք, կ'աղաչեմ, որ արեւուն իր նուիրական
ճառագայթներովը արեւելքը ոսկեզօծելը մէկ մըն ալ տես-
նեմ: Եթէ վաղը ազատարար օփունք մը չերեւնայ, այն
ատեն ես ձեզմէ մահս պիտի խնդրեմ. բայց մինչեւ այն
ատեն նոյն ճամբուն հետեւեցէք եւ վստահ եղիք Աս-
տուծոյ:

Գիւցազին հանդարտ ու անխռով կերպարանքովը նորէն
կը հանդարտին:

— Տէր, ըսածիդ պէս ըլլայ, կը կանչեն միաբերան,
բայց թէ որ արեգակը առանց մեզի փրկութիւն ցուցնելու
եղէ, անոր լոյսը վերջին անգամ տեսած պիտի ըլլաս:

Եւ արեգակը հորիզոնէն վար կ'իջնէր, վերջալոյսը
գիշերուան տեղիք կուտար, եւ նաւապետին կուրծքը ճըն-
շուած՝ չէր կրնար հանգիստ շունչ առնել:

Նաւուն ողնափայտը լայնածաւալ ծովը կը պատուէր
կ'անցներ, աստղերը մէկիկ մէկիկ կ'երեւնային. բայց, աւաղ,
յուսոյ աստղը բնաւ չէր երեւնար, երկիրն ու փրկութիւնը
շատ հեռու էին: Տխուր գիշերը անբուն կ'անցներ Գոլոմպոս,
հեռագիտակը ձեռքը եւ աչքերը անդադար արեւմուտք
դարձուցած:

— Դէպ ի արեւմուտք, դէպ ի արեւմուտք թո՛իր, ո՛վ
նաւդ իմ հաւատարիմ: Գուն ես իղձերուս եւ ակնկալու-
թեանցս նպատակը. օրհասական մտացմունքս ու սիրտս կ'ող-
ջունեն զքեզ:

Բայց ի՞նչ ոտնաձայն է:

— Փերտինանդ, ինչո՞ւ աւելի տխուր ու գեղնած ես, ի՞նչ լուր կը բերես:

— Տէր, բանք լճացած է, ահա արեւը նուիրական ճառագայթներովը դրօշնիս լուսաւորեց:

— Հանգարտ կեցիր, այս ճառագայթները Աստուծոյ ձեռքէն ելած են, որ մէկ բեւեռէն միւսը կը հսկէ, եւ որոնք որ իրենց յոյսը անոր վրայ դրած են՝ գիտէ անոնց առջեւ վերջին ճամբան բանալ: Մնաս բարով, բարեկամ, անդին ալ կը տեսնուինք:

Թուրերու շկահունը օդը կը թնդացնէր, շլթաներ մեծաշառաչ կը պատրաստուէին. Գոլումպոս անխուով զինքը երկինքի ճամբորդութեան կը պատրաստէր, եւ ահա յանկարծ չորս կողմէն այս ցնծալից ձայնը լսելի եղաւ:

— Երկիր, երկիր:

Չոր ոչ ոք կրցեր էր գուշակել, եւ Գոլումպոս հանձարը համարձակեր էր յուսալու, նորածագ արեւուն ճառագայթներովը լուսաւորուած կ'երեւնար, եւ նաւաստիքը այն մեծ մարդուն ոտքը ինկած՝ իրենց շնորհակալութեան պաղատախառն ձայները ամենակարող Աստուծոյ կը բարձրացնէին:

Հառաքսաձույ Ա. — Գուսթաւսմանս:

26. Աշոյի վերջույ՝ Բ:

Գալկահար եւ մելամաղձիկ աղջկան մը տխուր՝ այլ թովիչ գեղեցկութեանը կը նմանի աշնան սա վերջալուսային տեսարանը, զոր հիացման բուռն հրայրքով լեցուած կը դիտեմ հիմա. կը դիտեմ ճիշդ հոն՝ ուր արեւը մարը մըտնելու մօտ՝ սկսած է այլ եւս քիչ քիչ ժողովունելու իր ցանցնած ոսկի ցուքերը. եւ հոն՝ այդ անսահման կապոյտին վրայ, ամպերու շերտերը՝ նոյն ցուքերէն հրդեհուած այնքան գեղեցիկ, այնքան դիւթական...:

Եւ սարսուռներ սուր քամի մը կ'անցնի ծառերու վրայէն ու կ'իյնան անոնց տերեւները, որոնք չոր են եւ գունատ. մինչ վերջալոյսը կ'արձկէ իր յետին անզօր ցուքերը այդ

տերիւածափ ծառերուն մէջէն, դաշտերուն վըայ դակուն
ու անծաղէկ . . . :

Ու ես յառած աչերս հոն՝ ուր հետզհետէ դողդոջուն
վերջալոյսը կը մարի մայրամուտքի խրոխտ լեռներու ետին՝
ալ ժողվըանելով իր ցանցնած ոսկի ցուքերը. կը նայիմ, կը
նայիմ շարունակ՝ սիրտս անցեալին տրտմալի միանգամայն
քաղցր յիշատակներովը առլի . . . :

Եւ այդ վերյիշումներով պարտակուած՝ կը խորհիմ
պահ մը ոնցնող սրտան եւ անցուցած օրերուս վըայ, որոնք
ճիշդ այս պահուն կեանքիս քսանեւեօթը անդարձ տարի-
ները կազմած են, ու կ'ըսեմ. « Ի՛նչ է կեանք, եթէ ո՛չ
իրագործուած յոյսերով եւ յուսախարութիւններով խառն
Տէ՛ծ երազ մը, որ կուգայ ու կ'անցնի . . . »

Պօղոս Գ. Միսնակուն:

27. Ըդիկն երբէ՛

(Թովմաս Հուտ):

Մատներն յոգնած ու մաշած, կոպերը ծանրացած
կարմրած, կին մը ցնցոտիներով ծածկուած, որուն խեղճու-
թեան դէմ հակապատկեր մըն էր իր դէմքը, նստած էր՝
յար շարժելով ասեղն ու դերձանը. կարելով կարելով,
միշտ կարելով, թշուառութեան, անթութեան եւ անա-
պարանքի մէջ, եւ իր տիրահանչիւն ձայնովը կ'երգէր շա-
պիկին երգը:

Կարել, կարել, կարել. մինչ պաղաղը կը խօսի տանի-
քին վերեւ. կարել, կարել, տակաւին կարել մինչեւ որ
աստղերը փայլին առաստաղին մէջէն. — Ո՛հ, գերութիւն
է այս գերութիւն, միթէ քրիստոնէի՞ աշխատանք է այս:

Աշխատէ, աշխատէ, աշխատէ, մինչեւ որ խեղք դառ-
նայ: Աշխատէ, աշխատէ, աշխատէ, մինչեւ որ աչքերդ
պղտորին ու գոցուին: Թեզանիքը կարէ, օձիքը, աստառը
կարէ. մինչեւ որ կոճակներուն հասնելուդ՝ քունէդ վար
իյնաս ու երազիդ մէջ ալ շարունակես կարել:

« Ո՛վ մարդիկ, որք սիրեցեալ քոյրեր ունիք, ո՛վ մար-
դիկ, որ մայրեր ու կիներ ունիք, կտաւ չէ՞ զոր կը հագնիք,

այլ մադկային արարածներու կեանք է. — կարէ, կարէ, միշտ կարէ, խեղճութեան, անօթութեան եւ աճապարանքի մէջ. կրկնակ թելերով կը կարես պատանքդ ինչպէս եւ շապիկ մը:

“Բայց ինչո՞ւ մահուան խօսքը կ'ընեմ, վտիտ, սոսկալի կամխքին խօսքը. անոր ահարկու դէմքէն չեմ վախնար ես. նա այնքան ինձ կը նմանի, ես այնքան կը նմանիմ անոր՝ ծոմապահութեան երկար օրերէ ետքը: Ո՛վ Աստուած, կարե՛ք ման է որ հացն այսքան սուղ ըլլայ, եւ կար կարող աղջկան միսն ու արիւնը այնքան աժան ըլլան:

“Կարե՛լ, կարե՛լ, կարե՛լ. իմ աշխատութիւնս երբէք չթեթեւնար: Եւ ի՞նչ է անոր վարձքը, յարդէ անկողին մը, չոր հաց մը եւ ցնցոտիներ, սա ճեղքած առաստաղը, այս ցուրտ տախտակամածը, կոտրած աթու մը, եւ այնքան մերկ պատ մը. շնորհակալ եմ ստուերիս, երբե՛մն այն պատին վըրայ տարածուելուն համար:

“Կարե՛լ, կարե՛լ, կարե՛լ, Գեկտեմբերի միգապատ օրուան մէջ. եւ կարե՛լ, կարե՛լ, միշտ կարե՛լ, երբ օդը պայծառ է եւ տաքուկ. երբ երգիքին եզերքը ծիծեռնակները կը կանչեն իրենց բոյնը շինելու, ինձ ցուցնելով արեւէն ոսկեզօծուած փետուրնին, եւ գարունէն ալ զօհուիրս յիշեցնելով:

“Ո՛հ, իցի՛ւ թէ կարենայի շնչել զեփիւռին ու գարնանածաղիկին անո՛ւշ շունչը, կարենայի արեւը զգալ գլխուս վերեւ, ու խոտը ոտքիս տակ. կարճ ժամ մը միայն, մէկ ժամ կարենայի զգալ ինչ որ զգացի կարօտութեան տառապանքները ճանչնալ սկսելէ առաջ, երբ մէկ շրջագայութեան համար դեռ ճաշէ մը չէի զրկուեր:

“Ո՛հ, կարճ ժամ մը միայն, մէկ ժամ կարենայի շունչ առնել, կարճ շունչ մը, ո՛չ թէ երջանկաւէտ արձակուրդ մը՝ սիրելու կամ յուսալու համար, այլ միայն հանգստեան ժամ մը վշտակրութեան համար, լալու համար քիչ մը, որով սիրտս կը թեթեւնար. բայց կոպերուս տակ պէտք է որ դառն արցունքներս չորնան. զի մէն մի արտօսը կրնայ կասեցնել ասեղս եւ դերձանս:”

Թարգմաննց Ռիզաւան Բեճեւան:

28. Գի-ղէ եկեղեցիքն է- Ան-ր քահանայ:

Մեր գիւղի եկեղեցին հողակերտ ու փայտաշէն է, որ մի քանի տարի առաջ հազիւ հաղ նորոգուեցաւ. տնս, սեղան պարզ, անպաճոյճ, փայտակերտ, կոպիտ շինուած մի խաչկալ ունի, վէմ-քար ու մոմակալ աստիճաններ անշուք միջոտած կտաւով ծածկուած են. պատարագի ժամանակ հազիւ թէ երկու մոմ կը վառուին, ուրիշ ժամանակ բաւական է մի փայտէ ճրագակալ եւ վրան հողէ ճրագ բողբոջին ձիթոտած ու միջոտած, սեղանի տերուական պատկերը տես ինչ անձեւ եւ անարուեստ է: Իկեղեցւոյ յատակը եւ սեղանի վրայ միայն փսիաթներ փռուած են: Գիւղական եկեղեցիներ մեծ մասամբ վերնատուն չունին, այլ մարդիկ առաջ կը կանգնին, կիներ ետեւի կողմ:

Թողունք այս նիւթական անշքութիւնը, որ Աստուծոյ տիեզերական փառքին առաջ նշանակութիւն չունի, որուն աթոռ երկինք է եւ ոտքին պատուանդան՝ երկիր: Գանք բարոյական մասի նկարագիր հանել: Մի ծերունի քահանայ ունինք, ցուպը ձեռքը դողդոջելով հազիւ եկեղեցի կուգայ. աչքեր Իսահակ Նահապետի պէս վատատես եղած են ի վաղուց, բայց ինքն եկեղեցւոյ ժամերգութեան շատ բաներ գոց ըրած է եւ կը կարդայ. ինքն երկիւղած, բարի եւ ժողովորդասէր քահանայ մըն է:

70. 4.

29. Գի-ղացի է- Օյը:

(Առակ:)

Գիւղացի մը, որ արտեր ու ջաղացքներ ունէր եւ գիւղացւոց մէջ բաղդաւոր ու հարուստ մէկն էր, իր յաջողութեան բաղդը կը պարտէր այն սեւ օձին, որ ասոր տան մէջ կը բնակէր: Մէկ հատիկ զաւակ մը կ'ունենայ այս գիւղացին, եւ որովհետեւ օձը սովոր էր տան մէջ համարձակ շրջելու, երախան օր մը օձին հետ խաղալով՝ անոր պոչը իր ափին մէջ սաստիկ կը ճզմէ. որքան կը ջանայ օձը՝ կարող չըլլար իր պոչը ազատելու տղուն ձեռքէն: Ճարը հատած կը խայթէ տղուն թաթիկը. տղան կը թողու պոչը, ու կը

Թունաւորուի միանգամայն. օձը իր խայթածին ու Թունաւորածին հետեւանքը գիտնալով՝ կը փախչի տան մէկ անկիւնը կը կծկի. Ժամեր կ'անցնին, եւ տղան վերջապէս կը մեռնի:

Յղուն հայրը սաստիկ կակիծէն ուրազը կը վերցնէ օձին կը զարնէ, օձին պոչը կը կտրի եւ օձը իր գլուխն ու մնացեալ մարմինը առած կը փախչի տունէն ու գիւղէն դուրս քարերու մէջ կ'ապրի: Օրեր կ'անցնին, բայց հետզհետէ այդ գիւղացւոյն բաղդը կ'աւրուի: Օր մը իր կնոջը հետ կը մտածեն. «Երթանք մեր օձը նորէն մեր տունը հրաւիրենք բերենք, որպէս զի մեր բաղդը վերադառնայ:», եւ կ'երթան քարերու մէջ կը կանչեն իրենց օձը. ան պատասխան կուտայ. «Ինչպէս ձեզ՝ նոյնպէս ինձ. փափաքելի է այդ, բայց ա՛լ անկարելի է. քանի որ դուք ձեր զաւկին մահը յիշէք եւ ես ալ իմ պոչը, իրարու հետ չենք կրնար հաշտ ապրիլ:»

Գ. Եպիսկ. Սրտաւնձոնեանց:

B. Poetry.

1. Նապաստակ:

Ա՛յ նապաստակ իմ սիրուն,
 Շուտ վերջ տուր այդ խաղերուն:
 Ո՛հ, չես տեսներ դու միթէ,
 Որսորդը քեզ կը դիտէ:
 Փախի՛ր, փախի՛ր, սիրելիս,
 Որ չըլլայ թէ զարնուիս:

Նապաստակը խորոտիկ
 Աչքերն դարձուց բոլորտիք.
 Եւ ականջներն իր բարակ
 Տնկեց, փախաւ շատ արագ.
 Որսորդն ուղղեց իր հրացան —
 Պճովմով — գնդակ, վառօդ փճացան:

Միխիթայր Պոնտուցի:

2. Աստուծոյ Աղօթք:

Փառք քեզ, Յիսուս իմ մարդասէր,
 Որ պահեցիր զիս այս գիշեր.
 Տուիր անոյշ երազ ու քուն
 Մինչեւ հասան ժամերն այգուն:
 Պահէ նաեւ այսօր ու միշտ
 Ծնողքս ու զիս անփորձ անվիշտ.
 Տո՛ւր որ ըլլամ անմեղ ամբիժ
 Եւ արժանի սիրոյն Երկնից.
 Արդիւնաւէտ եւ անգին
 Ըլլան օրերն իմ կեանքին: Ամէն:

3. Երեկոյեան Աղօթք:

Անցան ցորեկուան ժամեր լուսավառ,
 Բամեր հաւքերու մտան իրենց թառ.
 Մինչ կ'ուզեմ ես ալ մտնել անկողին,
 Ի քուն փակել իմ խոնջ ահանողին,
 Նուիրեմ քեզի, Աստուած կաթոգին,
 Իւթիւնս համակ, իմ սիրտն ու հոգին: Ամէն:

4. Սեղանի Աղօթք:

Փառք քեզ, ո՛վ Տէր,
 Որ մեր սեղան
 Քու բարիքներ
 Միշտ կը տեղան:

Շնորհէ նաեւ	Տո՛ւր աղքատին
Հոգւոյդ սնունդ	Առօրեայ հաց
Որ յարատեւ	Որ փարատին
Օրհնենք անունդ:	Ամպեր վշտաց:

Ո՛հ, ապրինք յար
 Փառքիդ համար: Ամէն:

5. Կ-ի-ն -- Մե-ի-ը:

Փունջի մը մէջ, ուր ծաղիկներ շատ կային,
 Կակաչն օր մը քոյն էր ինկեր մեխակին.
 Քիչ ատենէն անոր բուրումն էր առեր.
 Օգտակար է իշտ --նեւ-ը Լ-- ընկեր:

Զատիկ Կ. Տօնէչեան:

6. Եր-ժ-ը--նէն:

Երբ կը զարնես դու մանտօլին
 Ու ես յուզուած ունկընդրեմ՝,
 Կ'ըսեմ՝ երբն է պըլպուլին
 Որ գեղգեղէ այգուն դէմ:

Երբոր զարնես մանտօլին
 Ի՞նչ շեշտեր զերդ մարգարիտ
 Մատիկներուդ տակ ծըլին,
 Հասիկ հասիկ ու վըճիտ:

Երբ կը զարնես մանտօլին
 Ա՛յնքան անոյշ մեղմօրօր,
 Վիշտ ու ցաւեր կը հալին
 Մոմիկին պէս Տիրամօր:

Բայց երբ զարնես մանտօլին՝
 Վսեմապէս կորովի,
 Կարծես շանթեր թաւալին,
 Անըզգան ալ խրոովի:

Երբ նուագես մանտօլին՝
 Խոնարհիմ քու առջեւ ես,
 Զի սեւ աչքերըդ փայլին
 Ներընչուած քրմուհւոյն պէս:

Քու ձեռքիդ մէջ մանտօլին
 Որփէօսի հոգին է.
 Հրեշտակներն ալ կ'զմայլին
 Նախանձին քեզ, Աթինէ:

Երբոր զարնես մանտօղին,
 Յետոյ յոգնած մըրափես,
 Այդ տեսքն է էն սըխրալին . . .
 Կ'ապշինք որ դեռ մանուկ ես:

(Մասիս)

Մ. Աճախնա՛:

7. ԾՊՈՒՆ:

(Հին առակ:)

“ Կաղնի մ'եմ ես յաղթ ու վըսեմ,
 Բարձր, հաստարմատ եւ հուժկու,
 Գըլուխս հասնի ամպերու սեմ,
 Ծաղըէ կայծակն ահարկու: ”

“ Իմ թանձր ու թաւ ոստոց մէջէն
 — Անյաղթ մազեր Սամիսոնի, —
 Վայրագ հովեր ի զո՛ւր փըչեն,
 Յորոց աշխարհ սասանի: ”

“ Արեւ, անձրեւ, ձիւն ու կարկուտ,
 Տարերց զայրոյթն, ոխ ու քէն,
 Չեն խորտակեր ոյժս անկապուտ,
 Ես չեմ վախնար երկինքէն . . .: ”

“ Ճիւղերուս մէջ պատըսպարին
 Թռչնոց բոյներ բազմաթիւ,
 Որոնց զուարթ երգ ու պարին
 Ականջ զընեմ ցայգ ու տիւ: ”

“ Շուքիս ներքեւ հովիւք յամեն,
 Մոռնան վիշտ, ցաւ, ամեն բան,
 Մինչ փառքս երգեն սարեակք ամեն
 Եւ սոխակներ օրհնաբան: ”

“ Ոտքերուս տակ բոյսեր բոլոր,
 Թըրզուկ, գաճաճ են չնչին,
 Որք ուշ կամ վաղ, ոլոր մոլոր,
 Կոտրին, փըշրին, կորընչին: ”

“ Ես անսասան եւ պերճ կոթող,
Ապրիմ, տեւեմ ծառ հրակայ,
Ձիս տապալող կամ ինձ յաղթող
Աշխարհիս մէջ ոչինչ կայ: ”

— Մայր ընութիւնն արդար կիրքով
Անոնց դէմ որ յոխորտան,
Հրպարտ ծառին արմատին քով
Ո՛րդ վը դըրաւ անպիտան:

Աղնքս. Գ. Փամոսնան:

8. վարդին փռւլը:

Ինչո՞ւ հայրիկ,	— Ոչ վարդ միայն
Կ'ըսէր Յարիկ,	Այլ ամեն բան
Վարդը քընքուշ	Է երկնից տակ
Ունի սուր փուշ:	Փըշոտ, որդեակ:

Երկինքն հոն վեր
Բուսած վարդեր
Չունին բիծ, փուշ,
Են միշտ քընքուշ:

Հ. Այսեւն Ղազիկնան:

9. Խաղողը:

Տերեւներուն մեջէն բարակ,
Որք սընդուտի կը նմանին,
Կուռ ողկոյցներ սեւ ու ճերմակ
Վար կը կախեն հատիկներնին:

Ոմանք երկայն, ոմանք կըլոր,
Մանրիկ, փայլուն եւ լուսանցիկ,
Տերեւներուն վըրայ խոշոր՝
Կը կարծըւին բանուած ծաղիկ:

Արցո՞ւնք են թէ շաղի կաթիլ,
Ամպին ցանցէն ցօղուած չիթ չիթ,
Ջըմրո՞ւնխտ արգեօք, վարդ նորածիլ,
Կամ աստղերէ՛ն ինկած ժրպիտ:

Անոնք արցունք չեն, ոչ գոհար,
 Ոչ ալ ծաղիկ, ոչ ալ կիտուած.
 Անուշ խաղող են զովարար,
 Միրգ, զոր միայն օրհնեց Աստուած :

Ջայն շինեցին լոյս հրեշտակներ
 Նուրբ մատներովն իրենց ճարտար,
 Այգիներուն աշնան նուէր,
 Սիրուն տղաք, ձեզի համար :

Ջալպէլ Կ. Տօճէլեան :

10. Յողոյ թաւուն :

(Աւանդավէպ) :

Չըքնաղ առտու մը գարնան
 Յօղոս, կիսալոյս,
 Աղուոր աղջիկ մ'աննըման,
 Հարսնցու մի կոյս :

Լոգարանին մէջ մինակ,
 Անփոյթ պչրանքով,
 Կը լուացուի ու ճերմակ
 Շուշան մ'է տեսքով :

Մազերն սփիւռ ոսկեզօծ՝
 Կը սանդրէ անի,
 Ու կը սարսուան լանջքը հոծ
 Եւ պորսն հոլանի :

Ու վարսերը կը ցրուին,
 Վիժակ՝ սունպան՝
 Ծրփալով շուրջն իր մարմնին,
 — Խորան մաքրութեան :

Այլ բաղնիքին կիսաբաց
 Դռնէն՝ աղջրկան
 Եղբօր աչքն է հանդիպած՝
 Քրորջ մերկութեան . . . :

Օ՛հ, ի՛նչ ամօթ, Աստուած իմ,
 Փրկէ՛, փրկէ՛ զինք.
 «Թռչուն մ'ըլլամ ու թռչիմ'
 Երկինքէ երկինք, . . .»

Եւ աղուորը սարսուազին
 Յանկարծ կ'առնէ թեւ,
 Մոռցած սանտրը դեռ գլխին՝
 Մագերուն վերեւ:

*

Յոպոպ թռչունն է այսօր
 Սիրուն աղբիկն այն,
 Բըբուկն ալ՝ սանտրը անոր,
 Ըստ աւանդութեան:

Արտուշէս Յայրաթիւնեան:

II. Լ-ԷԼԵ:

(Հ. Հայնէ:)

Է՞ր, չը գիտեմ, տխուր եմ այսքան,
 Անյայտ է ինձ վշտիս պատճառ.
 Ջըրոյց մը հին վաղընջական
 Միտքս է ինկեր, չերթար՝ յամառ:

Ձով է օդը, ու կը մթնէ,
 Եւ Հօնոս հոսի անխուով,
 Լեռան կատար բոցագոյն է
 Արփուցն վերջին նըշոյներով:

Հըրաշագեղ ու աննրման
 Աղբիկ մը հոն վերն է նստել.
 Ջարդերն ոսկի կը շողշողան,
 Կը սանտրէ մազն իր ոսկեթեւ:

Կը սանտրէ զայն սանտրով ոսկի,
 Ու մի եւ նոյն ատեն կ'երգէ.
 Կը խըռովի երգէն հոգի,
 Ա'նքան մոգիչ կ'եղանակէ:

Իր կուրին մէջ նաւավարը
 Վառի տենչով մը մոլեգրին.
 Ա՛լ չի տեսներ խուժն ու ժայռը,
 Միայն ի վեր աչքերն հային:

Ալիք՝ կարծեմ թէ հուսկ ապա
 Կուլ կուտան նաւն ու նաւավար,
 Ու Լոռէլայն է որ կ'ըլլայ
 Իրեն հրգողն անոր պատճառ:

Ռ. Յ. Պէրպէրնում:

12. Ի՛՛՛՛ Մահը:

Եթէ տրժգոյն մահու հրեշտակ
 Անհուն ժպտով մ'իջնէ իմ դէմ...
 Շոգիանան ցաւքս ու հոգիս,
 Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ սընարըս՝ իմ տիպար
 Մոմ մը վըտիտ ու մահագէմ,
 Ո՛հ, նըշուլէ ցուրտ ճառագայթք,
 Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ ճակտովս արտօսրազօծ
 Զիս պատանի մէջ ցուրտ զերդ վէմ
 Փաթթեն, դընեն սեւ դագաղը,
 Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ հնչէ տխուր կոչնակ
 Թըթռուն ծիծաղն մահու դըժխեմ,
 Դագաղս առնէ իր յամրօ քայլ,
 Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Եթէ մարդիկն այն մահերգակ՝
 Որք սեւ ունին եւ խոժոռ դէմ՝
 Համասըփոեն խունկ ու աղօթք,
 Գիտցէք որ դեռ կենդանի եմ:

Թէ յարդարեն իմ հողակոյտ,
 Եւ հեծեծմամբ ու սրգալէն
 Իմ սիրելիքը բաժնուիս,
 Գիտցէք որ միշտ կենդանի եմ:
 Իսկ աննըշան եթէ մընայ
 Երկրի մէկ խորշն հողակոյտն իմ,
 Եւ յիշատակս ալ թառամի,
 Ա՛հ, այն ատեն ես կը մեռնիմ:

Գ. Դոռոնեան:

13. Տղան-գէր:

Աշնան չորցած թուփերու հետ
 Հովիկն այն ալ քըշեց տարաւ,
 Վաղաթարշամ ծաղիկն անհետ,
 Դեռ չը բուրած իսպառ կորաւ:
 Սեւ գերեզման մը փորեցին,
 Լացող չեղաւ անոր վըրան.
 Սիրոյ համար ծընած հոգին
 Անսէր իջաւ ի գերեզման:

Կորիւն Մկրտչեան:

14. Չի-նը:

Ակնախըտիղ անբըծութիւն մը վերէն
 Երկնից վըճիտ բարձրութենէն կ'իջնէր վար,
 Վարանելով, օրօրուելով, ծուլօրէն,
 Քալուածքին պէս կնոջ մարմնեղ եւ ըստուար:
 Ու փողոցին մայթին վըրայ կը փրօէր
 Ճերմակութիւնն իրեն քնքուշ՝ ցեխին քով.
 Ոտքերու տակ կը կոխկըռտուէր, կը լըռէր,
 Անտրտունջ միշտ ու քիչ մըն ալ հաճոյքով:
 Վերէն հիմա ձիւնը առատ կը մաղուէր,
 Յօժարակամ թողլով եթերը կապոյտ.
 Անձնամատոյց կ'ինն էր ան որ կը թաղուէր
 Փոսի մը մէջ ցեխի, անհոգ ու անփոյթ:

Գ. Զօհրայ:

15. ԼԵՐՆԻԵՐ:

Առտըւան մեղմ սիւքին տակ,
Մեղմ՝ համբոյրին պէս կոյսի,
Կը դողդըղան մեկուսի
Լուրթ լեւակներն ու ճերմակ:

Մեղմ՝ համբոյրին պէս կոյսի,
Առի անոնց բոյրն յըստակ.
Լուրթ լեւակներն ու ճերմակ
Տարփոտ լանջեր են՝ ըսի:

Առի անոնց բոյրն յըստակ,
Ինչպէս հեւք մը նոր հարսի.
Տարփոտ լանջեր են՝ ըսի,
Յուքերն այգուն, լոյծ լեւակ:

Ինչպէս հեւք մը նոր հարսի՝
Լեւակն հեշտանք մըն է տաք.
Յուքերն այգուն, լոյծ լեւակ,
Պզտիկ ծովեր են վարսի:

Վահան Մարգրեան:

16. Բանալի:

Դասարանի ժամերէս վերջ սրբընթաց,
Երբ կը դառնամ տուն՝ մըտքով խոնջ ու ցընդած,
Հազիւ էմքին կ'անցունեմ դրան Բանալի,
Յուստ աստղիկներ յանկարծ առջիս կը փայլին,
Հրեշտակիկներ անթեւ՝ Լուսին ու Նշարէր,
— Մին՝ շահոգրամ բուրեղ, քնքուշ՝ միւսը վարդ —
« Հայրիկս եկաւ, Մայրիկ » — յանկերգը կրկին
Իրենց երգին — կ'ընէ իմ տունըս՝ երկին . . .
Եւ կը մոռնամ խոնջանք, հոգ, վիշտ, ամէն ինչ,
Մինչեւ աչքերըս ծանրանան քաղցր ի նինջ . . . »

Զոգուած կեանքի խուլ ժըխորէն անախորժ,
 Կ'առանձնանամ խըցիկիս մէջ՝ — լըռիկ խորշ — .
 Պզտիկ քանի՜ մը դառնալով կամացուկ՝
 Ինձ կը բանայ գրադարանիս փեղկեր զոյգ :
 Ա՛հ, հոգեցունց, նըւիրական այգ պահուն՝
 Խորհուրդներու խորին՝ անծիր ու անհուն
 Ի՛նչ աշխարհներ — հոփայնացոյց Աբրահիմ —
 Կը թաւալին՝ անթարթ աչացըս առջին . . . :
 Եւ կը սկըսիմ ես ալ դառնալ անոնց հետ,
 Մինչեւ անձուկ մոլորի միտքս անհետ . . . :

Անցեալն՝ որ դառն՝ ոմանց, այլոց՝ անուշ էր —
 Սիրաս ու հոգիս չարչըրկող սրբան յուշեր
 Արդեօք թողած է գանկիս տակ, ո՞վ գիտէ . . .
 Կրնամ զանոնք մոռնալ վայրկեան մը միթէ . . . :
 Դեբիան . . . ցընկում մ'ըստուերներու որ խուսին —
 Կրկնապատկէ իղձերս — վիշտերս խօլ ու սին — .
 Բայց երբ ուղղեմ անզօր նայուածքս հեռուն՝
 Անպարագիր հորիզոնին սեւեռուն՝
 Ո՛վ՝ կեանք, երազ իրար գրկած կը հային,
 Ո՞վ տայ պիտ' ինձ սպառնի քանալի . . . :

Ա. Կ. Կիւրպեակիան:

17. Սիրունի:

Գիշերն աստղեր ու լուսնակ,
 Ցերեկն ալ ցոլքն արեւուն
 Կը ցոլացնէ շարունակ
 Երկնից կապոյտն անհուն,
 Թափանցիկ:

Թռչող ամպերն սպիտակ,
 Ծառեր, թռչունք ու մարդիկ
 Կը ցոլացնէ լուրթ — լըճակ
 Իր արեաց մէջ հանդարտիկ
 Թափանցիկ:

Պատկերները շքեղ անթիւ,
 — Երկնից, ծովուն, ցամաքին —
 Կը ցոլացնէ ցայգ ու տիւ
 Պատուհանին ապակին

Թափանցիչ:

Բայց, ի՞նչ անմեղ սիրտ մ'անվիշտ,
 Հոգի՛ մ'անբիծ, անարատ,
 Կը ցոլացնեն, Մռնի՛քի, միշտ
 Ժպտող աստղերըդ ջուխտակ

Թափանցիչ:

Ա. Կ. Կիւրպեանկեան:

18. Յոբանայի օրհանգստի:

Երկնքի չափ ի՞նչ կայ խոր,
 Ի՞նչ օդի նման կենսողոր,
 Հզօր ի՞նչ կայ քան զսէր,
 Ծովու պէս ի՞նչ մշտերեր.
 Երկիրի զոյգ հաստատուն,
 Ի՞նչ արեւի պէս հրարուն
 Կրօնքի նման սուրբ ու խոր,
 Քան զլուսին ի՞նչ աղուոր.
 Իղձի պէս ի՞նչ կայ հարուստ
 Ի՞նչ գոյութեան զոյգ անուստ.
 Այս ամենուն մէջ, ո՛հ, ի՞նչ
 Հաստէին ցոլքին պէս կայ ջինջ:

Յ. Գ. Մ.:

19. Պարտիզանի Մահը:

Մի՛ լար, հայր իմ ու մայրիկ,
 Կոյս, մի՛ լար, թէ երթամ
 Հեռու երկիր պանդխտիկ,
 Այլ շուտով ետ դառնամ.
 Ո՛հ, մէկ աւանդ սիրական
 Տուր ինձ, մայր, քու համբոյր:
 Առաւ համբոյրն ու գնաց.

Այլ ի տար աշխարհին
 Թուաւ արեւն իր կենաց
 Ի ծաղիկ հասակին.
 Լացէք, հայր իմ ու մայրիկ,
 Լաց, ձ կոյս, զի երթամ
 Հեռու երկիր պանդխտիկ
 Մեռանիմ ես անժամ:

Մ. Պեշիկթաշչեան:

20. Խ-Բ-Ն-Ն-Ն-Ն Սէր:

Առտու մը ձմրան
 Տեսայ զայն մինակ,
 Չեռքը թաշկինակ,
 Նստած բլրին վլրան:

“ Ի՞նչ ունիս, աղջիկ.
 Տրտում, մրտածկոտ,
 Ի՞նչ կը փնտուես հող,
 Բու կուլաս մեջիկ: ”

Աչքն արցունքներով
 Կը նայէր հեռուն,
 Սեւ սեւ ամպերուն
 Բու ծովուն խրոով:

“ — Անփորձ, հրապուրած
 Առաջին օրէն,
 Հաւտացի իրեն,
 Խաբեց զիս, գընաց . . . : ”

Կ. Ոսկեան:

21. Ա՛-ՎԷՐԻՐԵ՛Ր:

Գարունները միշտ հիններն են
 Վարդածիծաղ ու բոցանոյշ,
 Ամպեր կապոյտ, աչքեր մեղոյշ,
 Գինովութիւն մը կը բուրեն:

Ալեակներ նոր են յաւիտեան,
 Վաղն արշալոյսն է նոր դարուն,
 Վիշտեր սրտէն փախչին հեռուն,
 Բու խառնրւին հին մթութեան:

Երազանքի քաղցր են օրեր,
 Լուսով, բոյրով շաղուած յաւէտ,
 Կեանքի ուղին միշտ արփաւէտ՝
 Ծաղիկներու մէջն է պահուեր:

Գէտը պղտոր չէ ալ հիմակ,
Վճիտ ջուրով կը ծաւալի,
Լուսընկային ղերգ հայելի,
Լճակին պէս անդորր համակ:

Հառաչ չունի իր երգին հետ,
Ժայռերը ցաւ չեն տար իրեն,
Վ'անցնի անձայն ափունքներէն,
Ովկիանին մէջ կըլլայ անհետ:

*

Հոգին սակայն չուզեր հաւտալ,
Ամեն բան կեղծ կուգայ կարծես,
Մութին մարող ասուպին պէս
Վ'ուզէ ինք ալ մութին երթալ:

Կը վերածնին միշտ գարուններ,
Թուշունները կուգան նորէն,
Տես արծիւներն ալ ամպերէն
Կը սըլանան աւելի վեր:

Վ'որոնեմ զո՛ւր ու սրտաբեկ,
Չեզ չի տուի գերեզմանին,
Շուրջըս համայնք վերածաղկին,
Մտերմութիւն, հաւատք, ո՛ւր էք:

Ռ. Որբերեան:

22. Կ--Կ--:

Այ, թռչնակ սիրուն, թռչնակ աննրման,
Դո՛ւ հաւատարիմ կարպետ գարնան.
Կանաչ ու անթառամ է միշտ քու պուրակ,
Քու երկնակամար՝ ջինջ ու կապուտակ.
Վըշտով չեն թրթուար քնարիդ թելեր,
Իւ քու տարուան մէջ կը պակսի ձրմեռ:

Իցէ կրնայի, ո՛հ, ազատաթեւ
 Սաւառնիլ քեզ հետ, թռչիլ յարատեւ,
 Եւ ամեն տարի ընել մի շքրջան՝
 Գարնան լինելու ընկեր անբաժան: Շ. Վ.

23. ԹՆՆՆՆՆՆ:

Մինչդեռ ոյժ ունիս դու ամենայն օր
 Ապրուստի համար քրտինք թափելու,
 Ամաչքր, ո՛վ մարդ, կարկառած ձեռքով՝
 Աղքատի նման՝ չոր հաց մուրալու:
 Իսկ երբոր շունիս բնաւ ոչ մի յոյս
 Քու ոյժի վրայ — առանց տատանման
 Հայրենի երկիրդ օրհնելով՝ պառկիր
 Եւ լուռ անմուռնչ մտքի գերեզման:

Թարգմ. Ռ. Անուիեան:

IV. Vocabulary.

A. Armenian-English.

(Բարձրագույն Հայերէն-Անգլերէն ։)

— Indicates the repetition of the same word. Words in parentheses serve to complete the sense of those words that precede or follow them.

Ա.

- ագարակ farm.
ագի tail.
ագառ free; — արար deliverer, liberator; — ել to save.
ազգ nation; — ական relative.
ազնուական nobleman.
աթոռ chair.
աժան cheap.
այ too, also.
անչ . . . no more.
ալիք wave.
ախոռ stable.
ախորժակ appetite.
ախորժիլ to like.
ածել to lay; to play (on piano etc.).
ածելի razor.
ածիլել to shave.
ականջ ear.
ականկալել to expect.
ականկալութիւն expectation, hope.
ակումբ club.
ականայ tooth.
ահարկու terrible.
ահա(ւասիկ) here is, here are.
ահռելի shocking, horrible.
աղ salt.
աղալ to grind.
աղաղակել to cry.
աղաղել to entreat, to supplicate.
աղաւնի pigeon.
աղեղ bow.
աղերս supplication; — արկու supplicating.
աղմուկ noise.
աղջիկ girl.
աղտոտ dirty.
աղցան salad.
աղքատ poor.
աղտոտ dim.
աղբորէպան miller.
աղբորիք mill.
ածապարանք haste.
ածիլ to grow.
ամայի desert.
ամառ summer.
ամբոխ crowd, multitude.
ամբողջ whole.
ամեհի fierce, furious, raging.
ամեն every, all.
Ամենակարող Almighty.
ամիս month.
ամուլ barren.
ամուսին spouse.
ամուսնանալ to marry.
ամուր firm, strong.
ամուրի bachelor.
ամչնալ to be ashamed.
ամպ cloud.
ամփոփել to comprise, to comprehend.
ամօթ shame; — ահար confused, abashed.
այբուբեն alphabet.

- պրգեկութ vintage.
 պրգի vineyard.
 պլանդակ queer.
 պիծ goat; — եամ՝ buck; — եմեիկ doe.
 պյուր to-day.
 պյոս cheek.
 պյր husband.
 պյցելել to visit.
 անապատ desert, wilderness.
 անասուն animal.
 անարգել to despise.
 անգամ՝ even; times; — մը՝ once.
 անգութ merciless.
 անգիտակ unawares, unconscious.
 անդադար incessantly, ever.
 անզոր feeble, weak.
 անընդհատ constantly.
 անիծել to curse.
 անիրաւ wrong; — ել to do wrong, to do an injustice.
 անիւ wheel.
 անխաճեմ imprudent.
 անխռով calm.
 անծանօթ unknown, stranger.
 անկողին bed.
 անկանոն irregular.
 անկատար imperfect.
 անկարելի impossible.
 անկեղծ sincere.
 անկիւն corner.
 անհամեմատ incomparable.
 անձ person; — նական personal; — նաւորութիւն personage.
 անմահ immortal.
 անմեղ innocent.
 անշուշտ assuredly, certainly.
 անողորմ՝ relentless.
 անոյշ sweet.
 անուանել to name, to call.
 անուն noun, name.
 անպաճոյճ plain, unadorned.
 անսահման immense.
 անտառ forest, woods.
 անցաւոր transient, fleeting.
 անցեալ past, last.
 անցնիլ to pass.
 անօթի hungry.
 անօթութիւն hunger.
 աշակերտ pupil, disciple.
 աշխատանք labour.
 աշխարհ world: — արար modern (Armenian).
 աշուն autumn.
 աչք eye.
 ապահովել to assure.
 ապառնի future.
 ապերախտ ungrateful.
 ապերջանիկ unhappy.
 ապշել to be astonished.
 ապուշ stupid, silly.
 ապուր soup.
 ապսպրել to order.
 ապստամբ rebel; — ութիւն revolt, rebellion.
 ապրանք goods, wares.
 Ապրիլ April; to live.
 աջ right (hand).
 առած proverb.
 առանց without.
 առաջ before, ago; — ին՝ first; — ը the former.
 առաջարկութիւն offer, proposal.
 առաստաղ roof, ceiling.
 առատ abundant.
 առարկել to object.
 առաւօտ morning.
 առաքինի virtuous.
 առաքինութիւն virtue.
 առիւծ lion.
 առնել to take.
 առուակ brook.
 առջեւ before; — ելել to meet.
 առտու morn.
 ասեղ needle.
 ասղաման needlecase.
 աստի cloth.
 ասպետ knight.
 աստառ lining.
 աստղ star.
 Աստուած God; — աշունչ Bible.
 ատել to hate.
 ատեն time; — զբ once, formerly.
 արագիլ stork.
 արարած creature.
 արգիլել to forbid, to prevent.
 արդար just; — եւ indeed; ութիւն justice.
 արեգակ sun.
 արեւ sun; — ելք east; — մուտք west.
 արթնցնել to wake.

արժանի worthy; — *ըլլալ* to deserve.

արժեք to cost.

արժէք worth, price.

արի valiant, brave.

արիւն blood.

արծաթ silver.

արձակուրդ holiday.

արմատ root.

արմաւ date; — *ենի* date-tree.

արմտիք corn, production.

արջ bear.

արուեստ art; — *ազէտ* artist.

արտ field.

արտոյտ lark.

արտօսը, *արցունք* tear.

արքունիք court.

աւազ sand.

աւազակ robber.

աւանակ donkey.

աւանդութիւն tradition.

աւարտել to conclude.

աւել broom.

աւելնալ to be added.

աւլել to sweep.

ափ palm of the hand.

ափն, *ափունք* shore, coast.

աքաղաղ cock.

աքացել to kick.

Բ.

բազմոց sofa, seat.

բազկաթոռ arm-chair.

բազուկ arm.

բաժակ glass, cup.

բաժնել to divide.

բակ yard.

բաղդ fortune, fate.

բաղդատել to compare.

բաղխել to knock.

բաղձանք wish, desire.

բաղնիք bath.

բայ verb.

բան thing; *ամեն* — *լնցած է* all hope is lost.

բանալ to open; — *ի* key.

բանաստեղծ poet.

բանուած enamelled.

բանտ prison; — *արկել* to imprison.

բաշխել to distribute.

բառ word; — *արան* dictionary.

բարակ thin, slender, subtle.

բարբառ dialect, tongue.

բարեբաղդ fortunate.

բարեկամ friend.

բարեձեւ handsome.

բարերար benefactor.

բարեւ compliment, salutation.

բարի good.

բարկանալ to be angry.

բարձր high; — *աջառակ* tall.

բարոյական moral.

բարութիւն goodness.

բարւոյքել to improve, to perfect.

բարօրութիւն welfare.

բաց open; *կիսա* — ajar.

բացառութիւն exception.

բացատրութիւն explanation.

բաւական enough, sufficient.

բրուկ crest.

բեռ burden, load; — *նակիր* porter.

բերան mouth; *ձկ* — with one voice, unanimously.

բերել to bring.

բելեռ pole.

բթամիտ dull.

բիւր ten thousand.

բլուր hill.

բնակիլ to dwell, to live.

բնակիչ inhabitant.

բնաւորութիւն disposition.

բնին farthing, mite.

բոյն nest.

բոյս herb, plant.

բովանդակել to contain, to comprise.

բութ blunt.

բուն original, proper.

բուռն violent, intense.

բուսական vegetable.

բուսնիլ to sprout, to grow.

բուրդ wool.

բուրում fragrance.

բռնել to hold, to seize.

բրդեայ woollen.

բրեմ to dig, to hoe.

բրինձ rice.

բրուտ potter.

Գ.

գագաթ top; — նակէտ Zenith.
գալ to come.
գալարուած wriggled.
գահ throne.
գաղափար opinion, idea.
գաճաճ dwarf.
գամ nail; — **եւ** to drive (a nail).
գայլ wolf.
գանգատել to complain.
գանձ treasure; — **ապետ** treasurer.
գառազեղ menagery, cage.
գառնուկ lamb.
գարեջուր beer.
գարեջրատուն alehouse.
գարուն spring.
գաւաղան stick, sceptre.
գաւաթ cup.
գեղանի fine, handsome, beautiful.
գեղարուեստք fine arts.
գեղեցիկ beautiful.
գետ river; — **ակ** stream; — **ափ** bank.
գետին ground, earth.
գերի slave.
գերութիւն slavery.
գէշ bad.
գէր fat.
գիծ line.
գին price.
գինեմել drunkard.
գինի wine.
գինով drunk; — **նալ** to get —.
գիշեր night; — **բարի** good —.
գիտնալ to know.
գիտութիւն science, learning.
գիր letter, character.
գիրնալ to become fat.
գիրք book.
գիւղ village; — **ացի** peasant.
գլխարկ fez, hat.
գլխաւոր chief, principal.
գլուխ head; chapter.
գծագրել to draw.
գնել to buy, to purchase.
գնտակ bullet.
գոգնոց apron.
գոհ contented; — **ունակութիւն** contentment.
գոհար jewel.

գող thief; — **նալ** to steal; — **օն** theft.
գոմ stable.
գոյն colour.
գոչել to exclaim, to cry.
գոռալ to roar.
գովել to praise.
գովեստ praise, eulogy.
գործ work, affair, deed, business; — **ազրել** to fulfil, to execute; — **ածութիւն** use; — **աւոր** workman.
գորշ gray.
գորովագուծ affectionate.
գոյ shut; — **եւ** to shut; — **ընել** to learn by heart.
գուլպայ stocking.
գումարուել to assemble, to convene.
գունատ pale, tarnished.
գունաւորել to dye, to colour.
գուշակել to predict, to foresee.
գտակ cap.
գտնել to find, to discover.
գրաբար literal; **հայ** — ancient Armenian.
գրասեղան desk.
գրատետր writing-book.
գրել to write.
գրիչ pen.
գրկել to embrace.
գրող writer.
գրչակալ pen-holder.
գրպան pocket.
գրքոյկ or **գրքուկ** manual.

Դ.

գագաղ coffin, bier.
գագրել to cease.
գալիսահար icteric.
գահեկան piaster.
գանակ knife,
գաշակ piano.
գաշակցութիւն confederation.
գաշտ field, plain.
գառն bitter.
գառնալ to turn.
գառ lesson; class; — **ընկեր** class-mate; — **տնարակութիւն** education.

դատ բանալ to enter an action;
— ապարտել to condemn; — ա-
ւոր judge.

դար century, age.
դարբին blacksmith.
դարման remedy.

դաւանան fraudulent, imposter,
traitor; — ութիւն treason.

դգալ spoon.
դեղ medicine.
դեղին yellow.
դեղձանիկ canary-bird.
դեղնած pale.

դեռ still, yet; — խօսքը բերանն
էր he had scarcely spoken.

դեսպան ambassador; — ախոր-
հումր conference.

դերանուն pronoun.
դերասան actor.

դերձակ tailor.
դերձան thread, string.
դեւ devil.

դէմ against; — դիմաց opposite.
դէմք face, visage, countenance.

դժբաղդ unfortunate; — ութիւն
misfortune.

դժուար difficult.
դի or դիակ corpse.

դիտարան observatory.
դիտաւորութիւն intention.

դիտել to observe, to look.
դիւցազն hero.

դղեակ castle, fortress.
դնել to put, to place.

դողաճար trembling.
դողդոջուն tottering, trembling.

դուռ door, gate.
դուստր daughter.

դուքս duke.
դպիր scribe.

դպչել to touch.
դպրատուն school-house.

դպրոց school; — ական scholar;
— ակեց school-fellow.

դրախտ paradise.
դրամ money.

դրացի neighbour.
դրոշ flag, banner.

Ե .

եղ ox.
եղակի singular.
եղբրե bank, coast.
եթէ if; — ոչ else.
ելակ strawberry.
ելլել to get up, to rise.
եկեղեցի church.
եղանակ season; mood; air.
եղբայր brother.
եղբորաղջեկ niece.
եղբորորդի nephew.
եղէր reed.
երազ dream, vision.
երախայ babe, child.
երախտագէտ grateful.
երգ song, hymn; — ել to sing;
— էլ singer; — ոչ singing.
երդէք dormer window.
երեւնալ to appear.
երէկ yesterday.
երէջ elder, older.
երթալ to go.
երինջ heifer.
երիտասարդ young man.
երկաթ iron; — ագիր capital
(letter).

երկայն long.
երկ(ասիրութիւն) work; toil.
երկինք heaven.
երկիր earth, land, country.
երկիւղ fear; — ասծ pious.
երկնակամար sky.
երկու two; — քն ալ both.
երկչտո timid.
երկրաշարժ earthquake.
երշեկ sausage.
երջանիկ happy.
երջանկութիւն happiness.
եփել to cook, to bake.

Ձ .

զամբիկ mare.
զայրոյթ anger, wrath.
զանգակ bell; — ատուն belfry.
զարմանալ to be surprised.
զարնել to strike, to shoot.
զաւակ child.
զբաղում occupation, profession,
business.

զրօսանք amusement.
զրօսեցուցիչ amusing, enter-
 taining.

զգալ to feel.
զգայազիրկ insensible.
զգեստ dress.
զերդ like, the same as.
զերծել to put out of.
զինուոր soldier.
զմայլիլ to be charmed.
զմեղի penknife.
զմրուխտ emerald.
զոհ sacrifice.
զոյգ pair.
զով cool; — **արար** refreshing.
զուարթ blithesome, gay.
զուարձանալ to amuse (oneself).
զրկել to deprive, to bereave.
զօրահանդէս review.
զօրավար general.
զօրաւոր strong.

Լ.

էակ being.
էապէս essentially.
էգ female.
էշ ass.
էջ page.
էրիկ husband.

Ը.

ընդհուպ soon.
ընդմիջել to break off, to inter-
 rupt.
ընդունելու թիւն participle; re-
 ception.
ընդունիլ to receive, to accept.
ընդօրինակել to copy, to trans-
 cribe.
ընել to do.
ընթացք course.
ընթրիլ to sup.
ընթրիք supper.
ընծայ present, gift.
ընկեր companion, mate; — **ական**
 social.
ընկղմիլ to be drowned.
ըսել to say; — **ուզել** to mean.

Թ.

Թագ crown; — **աւոր** king; —
ուհի queen.
Թաթ hand; paw.
Թամբ saddle.
Թանկ(ազիւն) precious, dear.
Թանձր dense, thick; dark.
Թաշկինակ handkerchief.
Թառամիլ to fade.
Թառիլ to perch.
Թատերախաղ drama.
Թատրոն theatre.
Թարգմանել to translate.
Թարգմանութիւն translation.
Թարմ fresh.
Թաւ thick, bushy.
Թաւալել to roll, to revolve.
Թափել to pour, to empty.
Թափիլ to flow (into).
Թեզանիք sleeve.
Թեթեւ light.
Թել cord, thread.
Թելադրել to suggest.
Թերութիւն fault, defect.
Թիգնի fig-tree.
Թիղակ pigmy, dwarf.
Թէյ tea.
Թի shovel; — **ակ** oar.
Թիթեռնիկ butterfly.
Թիկնաթոռ arm-chair.
Թիւ number.
Թլուտտել to stammer.
Թղթապանակ pocket-book.
Թնդանօթ cannon.
Թնդացնել to resound.
Թշնամի enemy.
Թշուառ wretched, miserable.
Թոժիւն cub.
Թողուլ to leave.
Թոյն poison, venom.
Թովիլ fascinating.
Թուարանութիւն arithmetic.
Թուական date.
Թուել to number.
Թուզ fig.
Թութ mulberry.
Թուի brown.
Թուղթ paper.
Թունաւորել to poison.
Թուր sword.
Թռչիլ to fly.

Թռչուն bird.
Թքաման spittoon.

ժ.

ժամ hour; — **անակ** time; —
ագործ watchmaker; — **ացոյց**
watch; — **անակաւ** once.
ժամանակին in time.
ժամանել to arrive.
ժանդոտ rusty.
ժայաւէն ribbon.
ժառանգ heir; — **ել** to inherit.
ժողով meeting; — **ուրդ** people,
multitude.
ժպիտ smile.
ժպտիլ to smile.
ժրպան diligent.

Ի.

իդձ wish, desire.
իմաստութիւն wisdom.
իմաստուն wise.
իյնալ to fall.
ինչք property.
ինքնակալ monarch.
իշապան ass-driver.
իշխան prince.
իջնել to descend, to get down.
իսկոյն instantly.
իրեկուն evening.
իրզք indeed.
իցիւ oh that!
իւղ oil.
իւրաքանչիւր each, every.

Լ.

լալ to weep, to cry.
լակոնական laconic.
լայն broad; — **ածաւալ** vast,
spacious.
լաստենի alder.
լեզու language, tongue.
լեռ mount, — ain.
լիճ lake.
լիովին quite, fully.
լիցնել to finish.
լոգարան bathing-place
լողալ to swim.
լոյս light; **ի** — **լինծայել** to publish.

լուալ to wash.
լուացարարուհի washer-woman.
լուսանցիկ transparent.
լուսին moon.
լուսնել to shoe.
լուր news; — **զրկել** to send word.
լուցկի match.
լուութիւն silence.
լսել to hear.
լրագիր newspaper.
լրբութիւն insolence.

Խ.

խարել to deceive.
խածնել to bite.
խաղալ to play; — **իք** toy, play-
thing.
խաղաղ calm, tranquil; — **ութիւն**
peace.
խաղաղ grapes.
խայթել to sting.
խանութ shop.
խաչ cross; — **կալ** desk for a
crucifix.
խառն mixed; — **ուրդ** mixture.
խարազան whip.
խարխափել to grope along.
խարտիշագեղ fair-complexioned.
խաւար darkness.
խափանել to hinder, to stop.
խելացի clever, intelligent.
խելք brain, wit.
խեղճ poor, miserable.
խենդ fool, silly.
խիտտ very; hard, harsh, sharp.
խղճմտօրէն conscientiously.
խմել to drink.
խնամք care.
խնդալ to laugh; to rejoice.
խնդուն cheerful, merry, gay.
խնդրանք demand, request.
խնդրել to ask, to beg.
խնդրեմ pray.
խնձոր apple; — **ենի** — tree.
խշխշիւն rustling (of the leaves).
խոզ pig; — **կաղին** acorn.
խոկում reflexion, meditation.
խոհանոց kitchen.
խոհարար cook.
խոհեմ prudent.
խոյ ram.

Խոնարհ humble.
 Խոնարհում conjugation.
 Խոնաւ damp, humid.
 Խոնջանք fatigue, weariness.
 Խոշոր big, stout.
 Խոստանալ to promise.
 Խոստովանել to confess, to own to.
 Խոստում promise.
 Խոտ grass.
 Խոր, — ունկ deep.
 Խորան altar, pavilion.
 Խորդալ to snore.
 Խորհել to think.
 Խորշիլ to shun, to avoid.
 Խորտիկ pretty.
 Խորտակել to crush, to dash to pieces.
 Խանուած crowded.
 Խռովայոյզ tumultuous, turbulent, agitated.
 Խռովել to be troubled.
 Խրատ advice; — էլ to advice.
 Խրկել to send.
 Խրոխա imperious, proud.
 Խօսակցութիւն conversation.
 Խօսիլ to speak, to talk; (աքաղաղք) — to crow.
 Խօսք word, speech; — ի բռնուիլ to enter into conversation; — ուղղել to address.

ժ.

Ժագիլ to rise; to break out.
 Ժախել to sell.
 Ժաղիկ flower.
 Ժաղկատի young.
 Ժաղկիլ to flower, to bloom; to flourish.
 Ժաղկոց flower-garden.
 Ժաղրել to mock.
 Ժախք or Ժաղք expense.
 Ժանր heavy, severe.
 Ժանօթ acquaintance; friend.
 Ժառ tree.
 Ժարաւ thirst; thirsty.
 Ժաւայել to expand, to spread.
 Ժեծել to beat.
 Ժեր old; — ունի old man.
 Ժիծաղելի ridiculous, funny.
 Ժիծենակ swallow.
 Ժնանիլ to beget, to bear (a child).

Ժնծղայ cymbal.
 Ժնողք parents.
 Ժնրադրել to kneel.
 Ժնոս jaw, cheek, chin.
 Ժոմ (ապահուածիւն) fast.
 Ժոյլ lazy, idle.
 Ժով sea; — ափ or — ելք sea-coast, shore.
 Ժուլութիւն laziness.
 Ժուխ smoke.
 Ժաիլ to bend.
 Ժրար parcel, packet.
 Ժփալ to undulate, to fluctuate.

Կ.

Կազմ construction; binding (of books; — ակերպել to form, construct, to fashion; — էլ to form; to bind.
 Կաթ milk.
 Կաթիլ drop.
 Կարուած estate.
 Կախաղան gibbet.
 Կախել to hang.
 Կակալ tulip.
 Կակուղ soft.
 Կահաւորել to furnish (a house).
 Կահարատի furniture.
 Կաղ lame.
 Կաղամար inkstand.
 Կաղնի oak.
 Կամար vault, arch.
 Կամացուկ slowly.
 Կամուրջ bridge.
 Կամք will.
 Կայան station.
 Կայծակ lightning, thunderbolt.
 Կայմ mast.
 Կայսր emperor; — ութիւն empire.
 Կանաչ green.
 Կանգ առնել to stop, to halt.
 Կանգնել to erect, to raise.
 Կանթեղ lamp.
 Կանոն rule.
 Կանուխ early.
 Կանչել to call.
 Կապար lead.
 Կապոյտ blue.
 Կառապան coachman.
 Կառավարել to govern.

- կառուցանել to build.
 կատաղի raging, mad, enraged.
 կատարեալ perfect.
 կատարելագործել to improve, to perfect.
 կատղած mad.
 կատու cat.
 կարագ butter.
 կարգ class, order; — ի գնել to arrange.
 կարգալ to read.
 կարել to sew, to stitch, to seam.
 կարենալ to be able.
 կարծել to think, to presume.
 կարկուտ hail.
 կարճ short, brief; — եղնել to shorten.
 կարմիր red.
 կարմրալանջ redbreast.
 կարմրել to redden.
 կարող able, capable.
 կարօտ needy, indigent; — ու-
 թիւն want, poverty.
 կային axe.
 կեանք life.
 կեղծաւոր hypocrite.
 կեղծուպատիր illusiv, false.
 կենալ to stay.
 կենդանագիր portrait.
 կենդանի animal, beast.
 կեռաս cherry.
 կեսուր mother-in-law.
 կերպարանք appearance, face.
 կէս half; — գիշեր midnight; —
 օր noon.
 կթել to milk.
 կին woman, wife.
 կիսարայ այար.
 կիտուած enamel; dotting.
 կիրք passion.
 կլիմա climate.
 կլոր round.
 կծկել to couch.
 կղզի island.
 կմախք skeleton.
 կնիկ woman, wife.
 կշտանալ to be filled., to be sat-
 isfied.
 կոթ handle.
 կոթող obelisk.
 կոհակ billow, wave.
 կողմ side, part.
- կողոպտել to rob.
 կոճակ button.
 կոմս count.
 կոյս virgin, maiden.
 կոչել to call, to name.
 կոչում calling.
 կոպ eyelid.
 կոպիտ rude, rough.
 կով cow.
 կտրել to break.
 կործանել to destroy.
 կորով vigour, power.
 կորուստ loss, waste.
 կուռ compact, firm, solid.
 կուրծք breast, bosom, chest.
 կպչել to adhere.
 կռիւ quarrel, struggle.
 կսկիծ sharp pain.
 կտաւ linen.
 կտոր bit, piece; — կտոր ընել to tear to pieces.
 կտուց beak, bill.
 կրել to bear, to sustain.
 կրկին double, two; again.
 կրկնել to repeat.
 կրնալ to be able.
 կրտսեր younger; — ագոյն young-
 est.
 կօշիկ shoe, boot.
 կօշկակար shoemaker.
- ‡.
- Հագնել to put on, to wear, to dress.
 Հաղալ to cough.
 Հաղիւ scarcely.
 Հաղուադիւտ rare.
 Հալածել to persecute.
 Հալել to melt, to thaw.
 Հակադասուկեր contrast.
 Հաճելի agreeable, pleasant.
 Հաճիլ to please.
 Հաճոյք pleasure.
 Համաձայն in conformity, accord-
 ing to . . . , after.
 Համառօտ brief; — ութիւն ab-
 breviation, extract.
 Համար for.
 Համարձակ free, frank, bold; — էլ
 to venture, to dare.
 Համբաւ fame, renown.

- Համեմբութիւն patience.
 Համբոյր kiss.
 Համբուրել to kiss.
 Համոզել to convince.
 Համրել to count, to number.
 Հայ Armenian.
 Հայելի looking-glass.
 Հայր father; — իկ papa.
 Հանգիստ rest, repose.
 Հանգչել to repose, to rest.
 Հանգստարան resting-place.
 Հանդարտ quiet, calm, tranquil;
 — օրէն coolly; — իլ to appease
 to calm.
 Հանդիպել to meet.
 Հանճար genius.
 Հաշտուիլ to be reconciled.
 Հասակ age, size.
 Հասկնալ to understand.
 Հասնիլ to arrive, to reach.
 Հասուն ripe.
 Հասոր volume.
 Հարաւ south; — պին — ern.
 Հարկ tax; necessity; — ազրել
 to compel; — աւոր necessary,
 important.
 Հարուստ rich, wealthy.
 Հարս bride.
 Հարստութիւն wealth, riches.
 Հարցում question, interrogation.
 Հաց bread.
 Հաւ hen; — կիթ egg; — ք fowl.
 Հաւասար equal.
 Հաւատալ to believe.
 Հաւատարիմ true, faithful.
 Հաւաքուիլ to join together.
 Հեղնական ironical.
 Հեղնօրէն jocosely.
 Հեղ meek.
 Հեծանիւ bicycle.
 Հեղինակ author; — ութիւն au-
 thority; work.
 Հեշտալի delightful.
 Հեռադիտակ telescope.
 Հեռանալ to go far.
 Հեռու far, distant.
 Հետ with; — եւիլ to follow;
 — եւորդ attendant.
 Հետաքրքրութիւն curiosity.
 Հետեանք consequence.
 Հետզհետէ successively, by deg-
 rees.
- Հզօր mighty.
 Հեք poor, unfortunate.
 Հիանալ to admire, to marvel.
 Հիացում admiration.
 Հիմն now, at present.
 Հին old, worn; ancient.
 Հիւանդ sick, patient; — անոց
 hospital.
 Հիւսել knit, to weave, to en-
 twine.
 Հիւսիտ, — պին north, — ern.
 Հիւր guest; — անոց parlour.
 Հնազանդ obedient; — իլ to obey.
 Հնարել to invent.
 Հնարիչ inventor.
 Հնչել to pronounce; to ring.
 Հոգի soul; Սուրբ — the Holy
 Ghost; Թեկուն վրայ — տալ to
 love tenderly.
 Հոլ top.
 Հօլանի unveiled, naked.
 Հորովում declension.
 Հոծ compact, dense, thick.
 Հող soil, earth; — ակցա mound.
 Հոյակապ grand, magnificent; e-
 minent.
 Հով wind.
 Հովանաւորութիւն shadow; pat-
 ronage.
 Հովանի shade, shadow.
 Հովանոց umbrella.
 Հովիտ valley.
 Հովիւ shepherd.
 Հորիզոն horizon.
 Հուժկու robust, strong.
 Հպատակ subject.
 Հպարտ proud; — ութիւն pride.
 Հուշակաւոր renowned, famous.
 Հսկայ giant.
 Հրահանք exercise; — իչ instruc-
 tive.
 Հրամայել to command, to order.
 Հրաման command, order, permis-
 sion.
 Հրայրք ardour, fire.
 Հրաշալի marvelous, wonderful.
 Հրապարակ market-place, square.
 Հրատարակել to publish.
 Հրացան gun.
 Հրաւիրել to invite.
 Հրդեհ fire, conflagration.
 Հրէշ monster.

Հօրաքոյր aunt.
 Հօրեղբայր uncle.
 Հօրեղբորորդի } cousin.
 Հօրեղբորաղջիկ }

3.

ձախ (ձեռք) left (hand).
 ձայն voice, sound.
 ձեռնարկ enterprise.
 ձեռնոց glove.
 ձեռք hand; — ով by..., through.
 ձերբակալել to arrest.
 ձեւ form; — ակերպել to form;
 — օջնել to shape, to represent.
 ձի horse.
 ձիթենի olive-tree.
 ձիւն snow; — ել to snow.
 ձմեռ winter.
 ձուկ fish.

4.

ղամբար lamp.
 ղեկ rudder, helm; — ավար steers-
 man, helmsman.

5.

ճագար rabbit.
 ճակատ forehead; — օգիք destiny,
 fate; — ամարտ battle.
 ճամբայ way; — ելել to set out.
 ճամբորդ traveller; — ել to tra-
 vel; — ութիւն journey.
 ճանկուտուք scratch.
 ճաննալ to know, to recognize.
 ճաշ dinner; — օցուցակ reckon-
 ing; — ել to dine.
 ճաշակ taste.
 ճառ essay, speech.
 ճառագայթ ray, beam.
 ճար means, way.
 ճարտար skilful; — արուեստ ar-
 tistic; — արեւն architect.
 ճեղքել to cleave; to crack.
 ճերմակ white; — եղէն linens.
 ճղմել to squeeze, to press.
 ճիշտ just.
 ճիւղ branch.
 ճիկ knocker.
 ճնձղուկ sparrow.

Elementary Armenian Grammar.

ճնշել to press, to subdue.
 ճշգրտել to adjust.
 ճշմարիտ true, faithful.
 ճշմարտութիւն truth.
 ճոխ rich, opulent.
 ճրագակալ candlestick.
 ճօճանակ pendulum.

6.

մազ hair.
 մածուն clotted milk.
 մահ death; — ուան դատապար-
 տութիւն to suffer death; — կա-
 նացու mortal.
 մահիճ bed.
 մայր mother; — իկ mamma.
 մայրամուտք sunset.
 մայրաքաղաք capital.
 մանեակ necklace.
 մանկութիւն childhood.
 մանուկ child.
 մանչ lad, boy.
 մանր, — իկ small, minute.
 մաշած worn.
 մաս part; — նիկ particle.
 մատ finger; — անի ring.
 մատենա book.
 մատենագրութիւն literature.
 մատենադարան bookcase.
 մատիտ pencil.
 մատնիչ traitor.
 մարգարիտ pearl.
 մարդ man.
 մարդ մտնել to set (sun).
 մարի bird (hen).
 մարմին body.
 մաքառիլ to struggle, to fight.
 մաքուր clean, neat.
 մաքրել to clean.
 մաքրութիւն cleanliness, purity.
 մելամաղձիկ melancholic.
 մելան ink.
 միակ pink.
 մեծ great; — արել to esteem.
 մեղաւոր sinner.
 մեղմ gentle, mild, soft.
 մեղու bee.
 մեղք sin.
 մեռած dead.
 մեռնիլ to die.
 մետաղ metal.

ժառանգ silk.
ժերտել to reject.
ձերկ naked, bare.
ձրձ near; — **ենալ** to come or to go near.
ձիւնայ machine.
ձեղ mist, fog.
ձուկ only.
ձուձու simple, artless, innocent.
ձանգամայն at the same time.
ձառին together, in company.
ձայցեալ united.
ձիգապաս foggy, gloomy.
ձիջագէտ incident.
ձիջաս insect.
Միջերկրական (ծով) Mediterranean (sea).
ձիջորդ broker.
ձիջոց means.
ձիս meat, flesh.
ձիւրք mind.
ձիւրք fruit.
ձիւռել to run into.
ձիւրաս scissors.
ձիւռած prompted.
ձինալ to remain.
ձիւնկ labourer.
ձիւրաթիւն vice.
ձիւմ wax, taper; — **ակալ** taper-stand.
ձիւնալ to forget.
ձիւրալ to beg.
ձիւրացիական } beggar.
ձիւրակ to be cold.
ձիւռածել to contemplate, to think.
ձիւռացի intelligent.
ձիւրերիմ intimate.
ձիւնել to enter.
ձիւրիկել to nod, to nap.
ձիւրու smooky, sooty.
ձիւրանակ prize.
ձիւս near; — **այլուս** imminent; — **ենալ** to come or to go near.
ձիւրացի aunt.
ձիւրեղբայր uncle.

Յ.

յարթական conqueror; victorious, triumphal.
յաճախ often, frequently.

յամել to tarry, to loiter.
յայտնել to express, to reveal.
յայտագիր program.
յանկարծ sudden; all at once.
յանցաւոր guilty, faulty.
յաջող successful; — **ել** to prosper, to succeed.
յաջորդ successor; following.
յաւաջանալ to advance, to improve.
յաւաջեկոյ next.
յաւել to gaze.
յառակ bottom; pavement; ground.
յարգել to respect.
յարկ story; roof; **ընտանեկան** յարկ home.
յարձակել to attack.
յարմար fit, proper.
յաւիտենական eternal.
յիշատակ memory; **ի** — as a memorial, in memory of; — **արան** monument.
յիշեցնել to remind.
յոգնած weary, fatigued.
յոգնել to be fatigued.
յիխորտալ to be proud.
յոյս hope.
յոյգոյ hoopoo, pewet.
յուզուել to be moved, to be touched.
յուսալ to hope.
յուսալից hopeful.
յուսախաբու թիւն despondency, deception.
յուսով in the hope of . . .
յօրինել to fashion, to make.

Ն.

նախ first; firstly — **ազատութիւն** sentence; — **ահայր** forefather.
նախանձ envy, jealousy.
նախատել to offend, to insult.
նախընտրել to prefer.
նախորդ former.
նահանգ state, province.
նամակ letter; — **առուև** postoffice.
նայել to look.
նապաստակ hare.
նարինջ orange.
նաւ ship; — **ակ** boat; — **ահանգիստ** harbour, haven; — **ապետ**

captain; — *սասի* sailor; — *սս-տիք* crew.
նեղ narrow.
նետ arrow; — *ել* to throw.
ներ sister-in-law.
ներբողել to extol.
ներել to forgive, to pardon.
ներկայ present.
ներշնչել to inspire.
ներում pardon.
ներս in, within.
նիւթ matter.
նկանակ loaf.
նկար painting, picture; — *ագիր* description; character; — *ել* to paint; — *իչ* painter.
նման like, alike; — *իլ* to resemble.
նշանակութիւն meaning.
նշանառ shot.
նշանաւոր noted.
նշմարել to perceive.
նոյն same; — *իսկ* even.
նոր new; — *աձեւութիւն* fashion; — *որել* to repair, to mend.
Նորին His or Her.
նուագահանդէս concert.
նուագել to play on a musical instrument.
նուէր gift, present.
նուիրական sacred.
նուշ almond.
նպատակ aim, purpose, end.
նպարագաճառ grocer.
նստիլ to sit down.

Ձ.

շաբաթ week; Saturday.
շահ gain; — *եկան* interesting; — *իլ* to gain, to win
շաղ evening-dew.
շողակրատ babbler.
շանթ thunderbolt.
շապիկ shirt.
շառաչ clash, crash.
շատ many, much; — *մը* a great many.
շատախօս talkative.
շարժել to move.
շարունակ continuous, continually.
շաքար sugar.
շեշտ accent.

շերամ silk-worm.
շերտ slice.
շիկնիլ to blush.
շինել to make.
շիշ bottle.
շլացուցիչ dazzling, flaring.
շկահիւն clash.
շղթայ chain; *ան* — chainless.
շնորհակալ բլլալ to thank.
շնորհել to grant.
շողենաւ steam-boat.
շողի vapour.
շողալ to twinkle.
շողբորթ flatterer.
շուկայ market.
շուն dog.
շունչ breath; — *առնել* to breathe.
շուշան lily.
շուք shadow; pomp; honour.
շրշիւն rustling (of leaves).
շրթադայութիւն walk, roaming.
շրթազգեստ gown, robe, dress.
շրջիլ to wander, to walk.
շքեղ magnificent, fair.

Ռ.

որի spirit.
որբ lamentation; — *երգ* tragedy; elegy.
որկոյղ cluster, bunch of grapes.
որն spine, back-bone; — *ափայտ* keel.
որդոյն salutation.
որջուներ to salute, to hail.
օճ style, manner.
օյժ strength, force.
ոչ no; — *ինչ* nothing.
օլտար sheep.
օռողել to water.
օսկեղար the golden age.
օսկեզօծել to gild.
օսկի gold.
օստ limb, branch.
օտայն web; — *անկ* weaver.
օտրեկան policeman.
ովկիանոս ocean.
օտանաւոր rhyme, poem.
օտանձայն tramp.
օտք foot.
օրբ orphan.
օրդ worm.

որդի son.
 որթ calf.
 որթ(ատունկ) vine.
 որոշել to decide, to fix.
 որովայն womb; belly.
 որոտայլ to thunder.
 որչափ how much?
 որս game, prey; — սպազ game-keeper; — որդ hunter.
 ուզել to want.
 ուղղել to direct, to aim, to correct.
 ուղտ camel.
 ունայնութիւն vanity.
 ունենալ to have.
 ունկնդրել to listen, to hear.
 ուշ late.
 ուռած inflated, swollen.
 ուսանող student.
 ուսում study; — նարան college.
 ուսուցիչ teacher.
 ուտել to eat.
 ուրազ adze.
 ուրախ glad.

2.

չար naughty, evil, bad.
 չարչիկել to torture, to torment.
 չափազանց exceeding, excessive.
 չոր dry; — նալ to wither.
 չորքոտանի quadruped.
 չքաւոր needy, indigent.
 չքմեղացնել to excuse.
 չքնազ admirable, fine, charming.

Պ.

պալատ palace.
 պահ watch, time; — մը for a little while.
 պահանջել to demand, to require.
 պահել to keep, to observe.
 պաղտատախառն imploringly.
 պայթիւն hurt, crash; report (of a gun).
 պայիկ guard, page.
 պայծառ bright.
 պայման condition.
 պանդոխ inn; — սպետ inn-keeper.
 պանիր cheese.
 պաշտել to adore.
 պաշտպանել to defend, to protect

պաշտօնեայ minister, officer.
 պապ pope; grand-father.
 պառաւ old woman.
 պառկել to lie down.
 պատ wall.
 պատահել to happen.
 պատանի youngster.
 պատանք shroud.
 պատաս slice; — սքաղ fork.
 պատասխանել to answer.
 պատել to surround.
 պատերազմ war; — իլ to fight.
 պատիժ punishment; — կրել to suffer.
 պատիւ honour.
 պատկեր picture.
 պատճառ cause, reason; — արանել to reason.
 պատմութիւն history.
 պատշաճ proper.
 պատշգամ balcony.
 պատուանդան foot-stool.
 պատուել to honour.
 պատուելիք (= պատ.) reverend (= Rev.).
 պատուհան window.
 պատուել to tear.
 պատուպարել to shelter.
 պատրաստել to prepare.
 պար dance; — ահանդէս ball.
 պարապիլ to be occupied with.
 պարարել to fatten.
 պարգեւ offer, gift, prize.
 պարզ simple.
 պարոն (= Պ.) mister (= Mr.).
 պարունակել to contain.
 պարսաւել to blame.
 պարտականութիւն duty.
 պարտէզ garden; մանկա — kindergarten.
 պարտիզպան gardener.
 պարտիմ I must, I owe.
 պարտութիւն defeat.
 պարտք debt.
 պարփակել to encircle, to comprehend.
 պերճախօս eloquent.
 պիծակ wasp.
 պլպուլ nightingale.
 պղինձ copper.
 պղինձազոյն bronzed, copper-coloured.

պղպեղ pepper.
 պղտոր turbid, muddy.
 պնակ plate.
 պոչ tail.
 պորտ navel.
 պուպրիկ doll.
 պլանք coquetry.
 պսակ crown; wreath, garland.
 պտղաբերել to fructify.
 պտոյտ walk.
 պտուղ fruit.
 պտտիլ to walk.
 պրծիլ to get rid of.

Ջ.

ջաղացք mill.
 ջանալ to try, to endeavour.
 ջանասէր diligent, active.
 ջերմ fever; warm; hearty.
 ջերմեռանդ devout.
 ջուր water.
 ջրել to water.
 ջրհաւ waterfowl.

Ռ.

ռահ way, road; — վերայ pioneer.
 րամիկ vulgar, popular.

Ս.

սահման frontier, limit; definition.
 սանտր comb.
 սաստիկ intense, excessive.
 սարեակ blackbird.
 սարսուռագին fearful, terrible.
 սափրիչ barber.
 սեղան table.
 սեմ threshold.
 սենեակ room.
 սենեկապետ chamberlain.
 սեր cream.
 սերտել to learn, to study.
 սեւ black.
 սէր love.
 սթափիլ to come to oneself.
 սիրական darling, beloved.
 սիրալահել to win (by love.)
 սիրել to love, to like — ի dear.
 սիրերգ lovesong.
 սիրուն pretty, lovely.

սիրտ heart.
 սխալ mistake, fault.
 սկզբնական primitive, original.
 սկիւիլ to begin.
 սնապարծ vain, boastful.
 սնգուս taffeta.
 սնունդ nurture, nourishment.
 սնտուկ box.
 սոխակ nightingale.
 սոսկալի dreadful, horrible.
 սով famine; — սլուկ hungry, starving.
 սովոր էր he used to.
 սովորութիւն custom.
 սովորիլ to learn.
 սուղ dear.
 սուր sword; sharp.
 սուրբ saint, holy.
 սուրճ coffee.
 սպանել to kill, to murder.
 սպառնալ to threaten.
 սպասաւոր servant.
 սպասել to wait, to expect.
 սպասուհի maid-servant.
 սունապան greaves.
 ստանալ to get.
 ստորագաս inferior; — ական sub-junctive.
 ստուեր shadow.
 սրահ drawing-room.
 սրամիտ witty.
 սրբապրել to correct.
 սրբազան sacred, holy.
 սրբատեղի sanctuary.
 սրիկայ rascal.
 սրճատուն coffee-house.
 սփոփել to console.
 սփռել to spread.
 սքանչաջում admiration.
 սքանչելի excellent; — ք wonder

Վ.

վաղր tiger.
 վախ fear; — նալ to fear.
 վախճան end.
 վախցնել to frighten.
 վաղեմի ancient, old.
 վաղը to-morrow.
 վաղուց long since.
 վաճառական merchant.
 վաճառք wares, goods.

վայելլ to enjoy.
վայրաք fierce.
վայրի wild.
վայրկեան minute.
վանդակ cage.
վառեակ chicken.
վառօք gun-powder.
վառ bad, vile; — **ասես** weak of sight.
վատնել to waste, to lavish.
վարագոյր curtain.
վարդ rose; — **ենի** — bush.
վարժ trained, expert.
վարժապետ school-master.
վարժարան school.
վարձ wages, pay; — **ատրել** to reward.
վարուժան bird (cock).
վարուել to treat, to deal with.
վարս hair, tresses; — **ալիքոյ** hair-dresser.
վեհանձն generous.
վեհափառութիւն majesty.
վերազառնալ to return.
Վեր. (= **վերապատուելիք**) Dr. (doctor).
վերարկու coat.
վելլիչում remembrance.
վերցնել to lift.
վերջ end; — **ին** last; — **ինք** the latter; — **ալյոս** twilight; — **ասալ** to give an end.
վերնատուն upper room; woman's gallery in churches.
վէժ stone, rock.
վէրք wound, cut.
վիճիարի colossal, gigantic.
վիժակ water-spout, jet.
վիշտ sorrow, grief.
վիպական romantic.
վիրաբոյժ surgeon.
վիրաւորել to wound.
վճարել to pay.
վճիւր limpid.
Վնաս loss; — **ակար** hurtful.
վշտակրութիւն suffering, grief.
վսեմ sublime; — **ակաս**, sublimine in thought.
վստահ confiding; sure; — **ել** to confide, to trust; — **ուլթիւն** confidence, trust.

վտանգ danger.
վէրպել to miss, to go aside.
վըճին brush; pencil.

S.

սաղնայ anxiety; crisis.
սաղբ brother-in-law.
սաղանթ talent.
սալ sister-in-law.
սալ to give.
սահասակ board; — **ամսժ** floor.
սակաւին still, yet.
սանել to carry.
սանիք roof.
սանձ pear; — **ենի** — tree.
սասպալել to fell down, to overthrow.
սասապանք affliction, distress.
սարարաղք unfortunate.
սարածել to spread, to extend.
սարբ year.
սարբ element; — **ական** elementary.
սաք warm, hot.
տգեղ ugly.
տեղ place; — **ք** instead of; — **ի** **ասալ** to yield, to give way; — **ի** **ուլեննալ** to take place; — here and there.
տեղեկացնել to inform.
տեղեկութիւն information.
տեսակ sort, kind; species.
տեսարան scene, spectacle.
տեսք sight, look.
տերեւ leaf; — **ալթափ** fall.
տէր sir; lord, owner; — **արքայ** Sire; — **ուլական** Lord's, dominical.
տիեզերական universal.
տիկին lady, Mrs.
տիւ day, day-time.
տխուր sad.
տխրահնչուն dolorous.
տկար weak, feeble.
տղայ boy, child.
տնկել to plant.
տնօրէն director.
տպադրիչ printer.
տպադրութիւն printing.
տպել to print.

տուն house, home.
 տրտում՝ sad, sorry.
 տոն feast, festival.

Բ .

բամ flock.
 բույժ moment.

Յ .

ջած low; vile.
 յամաք land, continent; — պին
 terrestrial.

յայտ night.
 յանց net, net-work.
 յերեկ day-time.
 յնծալից joyful.
 յնցողի rags.
 յնցուղ watering-pot.
 յուք flashes.
 յուլ bull.
 յուպ rod, stick.
 յուրս cold.
 յրուել to disperse.
 յփսի shawl.
 յօղ dew.

Փ .

փախչիլ to flee, to run away.
 փախտական fugitive.
 փակչիլ to cleave to.
 փայլ lustre, splendour; — իլ to
 shine; — ուն bright, shining;
 — ախ lightning; — ատակել to
 lighten.

փայտ wood.
 փառասեր ambitious.
 փառք glory.
 փարսանել to dispel.
 փափաք desire.
 փեղչիլ hat, bonnet.
 փեպայ bridegroom.
 փետուր feather.
 փլչիլ to be pulled down.
 փնտուել to ask for, to seek.
 փոթորիկ storm.
 փոխադարձ mutual.

փոխարէն for, in exchange for.
 փոխել to change.
 փողոց street.
 փոփոխութիւն change, trans-
 formation.

փոքր small.
 փութաջան diligent.
 փունջ bunch, bouquet.
 փուշ thorn.
 փչել to blow.
 փռել to spread.
 փսիթ mat.
 փրկութիւն salvation, ransom.

Ք .

քալել to walk, to step.
 քահանայ priest.
 քաղաք city, town; — ապետ
 alderman; — ապետարան Guild-
 hall; — ալար polite.
 քաղցր sweet, delicious; — արարդ
 kind, gentle.
 քամի wind.
 քանակ ruler.
 քաջ brave; — աւերել to encour-
 age.
 քար stone.
 քարոզ sermon; — ել to preach;
 — իլ preacher.

քաջախ vinegar.
 քեռաղջիկ niece.
 քեռորդի nephew.
 քերականութիւն grammar.
 քէն rancour, ill-will.
 քթան flax, linen.
 քիթ nose.
 քնանալ to sleep.
 քնքշլ delicate, tender, pretty.
 քշիլ sister.
 քուն sleep; ան — awake, sleepless.
 քսակ purse; — ահատ pick-pocket.
 քրիստոնեայ Christian.
 քրմուհի priestess.

Օ .

օգնական assistant.
 օգնել to help, to aid.
 օգուտ քաղել to profit.

•*դասկար* useful.

•*դ* air, weather.

•*թեակ* box.

•*թեան* lodging, dwelling.

•*ձ* snake, serpent; — *ապարյա*
winding, serpentine.

•*ձիք* collar.

•*ճառ* soap.

•*աար* stranger, foreigner.

•*ը* day; — *ը* every day.

•*էնք* law.

•*բորբ* young lady, Miss.

•*հասկան* dying, in the pangs
of death.

•*հեկ* to bless.

•

•*ֆորին* florin.

•*ֆրանսերէն* French.

V. Vocabulary.

B. English-Armenian.

(Բնագրի և Անգլերէն-Հայերէն)

A.

- a, an մը, մըն, մ' :
able կարող, ձեռնհաս :
absurdity անտեղութիւն :
accident պատահար, արկած :
account հաշիւ :
to accuse ամբաստանել, մեղադրել :
to act գործել, վարուիլ :
action գործ. — ողութիւն :
active գործունեայ. ներգործական :
actor դերասան :
adjective ածական :
to admire հիանալ :
to adore պաշտել, երկրպագել :
to advance յառաջանալ, յառաջադիմել. in — կանխիկ :
advice խրատ. խորհուրդ :
to advise խրատել, խորհուրդ տալ :
affair զբաղում, գործ :
afternoon յետինք, յետ միջօրէի :
age հասակ. տարիք. դար :
ago առաջ. long — շատոնց :
agreeable հաճելի :
air օդ. եղանակ. կերպարանք :
alike նոյն, նման :
alive ողջ, կենդանի :
all բոլոր, ամեն. not at — բնաւ.
— of a sudden յանկարծ, փոկոյն :
alley ծառուղի, նրբուղի :
almond նուշ. — tree նշենի :
almost գրեթէ :
alone առանձին, միայնակ :
aloud բարձրաձայն :
alphabet այբուբեն :
also ալ, նաեւ :
always միշտ, հանապազ :
ambitious փառասեր :
amusing զբօսեցուցիչ :
ancient վաղեմի, հին :
and եւ, ու :
angel հրեշտակ :
answer պատասխան :
ant մրջիւն :
any քանի մը, քիչ մը, մաս մը :
apartment յարկարատիւն :
apple խնձոր. — tree — ենի :
to apply դիմել :
apron գոգնոց :
architect ճարտարապետ :
arithmetic թուաբանութիւն :
arm բազուկ. — chair թիկնաթոռ.
— s զէշք :
army բանակ :
to arrest ձերբակալել :
to arrive ժամանել, հասնիլ :
art արուեստ. — ist գեղարուեստաւոր :
article յօդ. յօդուած. հատուած :
to ask հարցնել. — charity սղորմութիւն խնդրել :
ass էշ, աւանակ :
assent հաւանութիւն :
to attack յարձակիլ :
aunt հորաքոյր, մորաքոյր :
author հեղինակ, մատենագիր :
autumn աշուն :
to await սպանալ, մնալ :

B.

- back կունակ. ետեւ :
bad գէշ, չար :

balcony պատշգամբ:
 ball պարահանդէտ. գունա. գնդակ:
 bank գետափ. գրամատուէն. — note
 գրամաթուղթ:
 barber սափրիչ:
 banner դրօշ:
 barren ամուլ:
 battle ճակատամարտ, մարտ, պատերազմ:
 to be ըլլալ:
 bear արջ:
 beast դադան:
 to beat ծեծել, զարնել:
 beautiful գեղեցիկ:
 bed անկողին, մահիճ. to go to —
 պառկիլ. — room ննջատանակ:
 bee մեղու. — hive փեթակ:
 beer գարեջուր:
 before առջեւ, առաջ:
 to beg խնդրել, աղէլ. — for մուրալ.
 — gar մուրացիկ:
 to begin սկսիլ. — ner սկսնակ,
 նորուս:
 belfry զանգակատուն:
 to believe հաւատալ:
 Bible Ատուածաշունչ, Ա. (= սուրբ) Գիրք:
 bicycle հեծանիւ.
 big խոշոր:
 billow կոհակ, ալիք:
 bird թռչուն, — of prey գիշակեր
 —:
 birth ծնունդ, ծագում. — place
 ծննդավայր:
 bit կտոր:
 bitch քած:
 to bite խածնել:
 bitter գառն:
 black սև. — bird սարեակ. —
 board (սեւ) գրատախտակ:
 to blame պարտուել:
 to bless օրհնել:
 blithesome զուարթ:
 to bloom փթթիլ, ծաղկիլ:
 blue կապույտ:
 blunt բուլթ:
 body մարմին:
 bonnet փեղդի:
 book գիրք, մատենան. — case գրա-
 դարան, մատենադարան. — keep-
 ing տոմարակալութիւն. —
 seller գրազանառ:

born ծնած. was — ծնաւ:
 to borrow փոխ առնել:
 bosom ծոց:
 both երկուքն ալ:
 bottle շէշ, սրուակ:
 bower սարփինա:
 box սնտուկ. օթեակ:
 boy մանչ, տղայ:
 branch ճիւղ, ստա:
 brave քաջ, արի. — ry — ութիւն:
 to bray զուալ:
 bread հաց:
 to break կտորել. — down տա-
 պալել:
 breakfast նախաճաշ:
 breast լանջք, կուրծք:
 bride հարս. — groom փեսայ:
 bridge կամուրջ:
 bright պայծառ:
 to bring բերել:
 broad լայն:
 broom աւել.
 brother եղբայր. — in-law աներ-
 ձագ, տագր:
 brow ճակատ:
 brown թուի:
 bubble պղպշակ:
 to build կառայանել. շինել:
 bull ջուլ. — ock զուարակ:
 to burn այրել, վառել:
 but բայց. փայն:
 butcher մսագործ:
 butter կարագ:
 butterfly թիթեռնիկ:
 to buy գնել:

C.

cage վանդակ:
 calf հորթ:
 to call կանչել, կոչել:
 camel ս. զու:
 canary-bird գեղձանիկ:
 cannon թնդանօթ:
 cap գդակ:
 capital մայրաքաղաք. գրամազլուխ.
 գլխաւոր, էական:
 captain նաւապետ. հարիւրապետ:
 care հոգ, խնամք. — ful հոգածու,
 խնամտ. — less անհոգ:
 carpenter հիւս:
 castle գղեակ:

cat կատու :
 cause պատճառ. դատ.
 to cease դադարիլ :
 ceiling ձեղուն :
 century դար :
 certain ստոյգ . — ly ստուգիւ :
 chamber սենեակ, խորհրդարան .
 — lain սենեկապետ .
 chain շղթայ . — less ան — :
 chair աթոռ .
 to change փոխել :
 character նկարագիր . տառ .
 cheap ատճառ :
 cheek այտ :
 cheese պանիր :
 cherry կեռաս . — tree — ենի :
 chicken վառեակ :
 child մանուկ, տղայ . — hood մանկութիւն :
 Christian քրիստոնեայ . — ity քրիստոնէութիւն :
 church եկեղեցի, ժամ :
 city քաղաք :
 class դաս, կարգ . — mate դասընկեր :
 clear յստակ, վճիտ, որոշ :
 clever հնարամիտ, խելացի :
 to climb մագլել, շուղուիլ :
 clock (պատի) ժամացոյց . օ՛ — ժամը :
 cloud ամպ :
 club ակումբ, կլուբ :
 coat վերարկու :
 cock սքաղաղ, խոսնակ :
 coffee սուրճ . — house սրճարան :
 cold ջուրտ, պաղ :
 college ուսումնարան :
 colour գոյն . — s դրօշ .
 to come գալ :
 to command հրամայել :
 compliment բարեւ :
 concert նուազահանդէս :
 to conclude աւարտել :
 to condemn դատապարտել :
 condition վիճակ, կաղուժիւն, պայման :
 confederation դաշնակցութիւն :
 conference դեռպանախորհուրդ :
 contented գոհ :
 to contract պայմանագրել, հաստատել :
 to convene գումարուիլ :
 to convince համոզել :

cook խոհարար :
 cool զով :
 corn արմուխ :
 corner անկիւն :
 corpse դի, դեակ :
 to correct ուղղել, սրբագրել :
 count կոմս . հաշիւ :
 country երկիր :
 courier սուրհանդակ :
 court արքունիք . — yard բակ :
 cousin հօրեղբորդի :
 cow կով :
 cream ռեր :
 cub թոժիւն, կորիւն :
 cup գաւաթ :
 to curse անիծել :
 curtain վարագոյր :
 cymbal ծնծղայ :

D.

daisy մարգարտածաղիկ :
 damp խոնաւ :
 dance պար . to — ել :
 danger վտանգ :
 dark մութ, խաւար . նսեմ աղօտ :
 date թուական . արմաւ . — tree ամրակենի :
 daughter գուտար . — in-law հարս :
 day օր . — time յերեկ . to — այսօր :
 dead մեռած :
 to deal վարուիլ :
 dear սիրելի . սուղ :
 death մահ :
 debt պարտք :
 deep խոր(ունկ) :
 to defend պաշտպանել :
 delicious համեղ :
 to delight զուարճացնել :
 desert անապատ, ամայի :
 desk գրտեսգան :
 to despise անարգել, արհամարհել, խորշիլ :
 dessert աղանդեր :
 to destroy կործանել, ջնջել :
 devil դեւ :
 devout ջերմեանդ :
 diamond աղամանդ :
 dictionary բառարան :
 to die մեռնիլ :
 difficult դժուար :

diligent ջանասէր, ժրջան :
 dinner ճաշ :
 director տնօրէն :
 dirty աղտոտ :
 disciple աշակերտ :
 to discover գտնել :
 disgrace նահատակիք, ամօթ :
 dish աման :
 to dispel փարատել :
 disposition բնաւորութիւն, տրամադրութիւն :
 distant հեռու, հեռաւոր :
 doctor բժիշկ, վարդապետ :
 doe այծեմեծիկ :
 dog շուն :
 doll պուպրիկ :
 door դուռ :
 to double կրկն(ապատկ)ել :
 dozen երկասունեակ :
 drama թատերախաղ :
 to draw քաշել, գծագրել :
 to drink խմել :
 duke դուքս :
 dull բթմամիտ :
 duty պարտականութիւն :
 to dwell բնակիլ :

E.

each իւրաքանչիւր :
 ear ականջ :
 early կանուխ :
 earth երկիր, հող, գետին. — quake երկրաշարժ :
 easy գիւրիկ :
 to eat ուտել :
 education դաստիարակութիւն, կրթութիւն :
 egg հաւկիթ, ձու :
 elder երէց :
 eldest բրիցադոյն :
 eloquent պերճաբան :
 emotion սրտայուզութիւն :
 emperor կայսր :
 empire կայսրութիւն :
 enemy թշնամի :
 enough բաւ(ական) :
 enterprise ձեռնարկ, գործ :
 essay ճառ :
 estate կալուած :
 to esteem մեծարել :
 eternal յաւիտենական :

even անգամ :
 evening երեկուն. good — բարի երեկուն :
 every ամեն. -- where — ուրեք :
 evil չար :
 ewe մաքի :
 ewer ստաման, շրշի :
 exactly ճշդիւ, անվրէպ :
 to examine (հարցա)քննել. փորձել :
 example օրինակ :
 excellent սքանչելի, բնութի :
 exception բացառութիւն :
 exercise հրահանգ, վարժութիւն, պարտականութիւն (դաստի), մարմնամարզ :
 expert վարժ, փորձագէտ, վարպետ :
 to extol ներբողել :
 eye աչք. — brow յօնք :

F.

face դէմք, երես :
 fair շքեղ, գեղեցիկ :
 faith հաւատք. — ful հաւատարմ :
 fame համբաւ, հռչակ :
 famine սով :
 famous համբաւեալ :
 fashion նորաձեւութիւն, տարազ :
 fate բաղդ :
 father հայր. — in-law աներ, կեսուրայր :
 fatigued յոգնած, խոնջած. to be յոգնիլ :
 fault թերութիւն, սխալ :
 to fear վախնալ :
 feast խնջոյք. տոն :
 feather փետուր :
 fever ջերմ :
 few քիչ. a — քանի մը :
 fez ֆէ, գլխարկ :
 field գաշա, արտ :
 to find գտնել :
 fine շքեղ, գեղանի :
 to finish մնցնել, լրացնել :
 fire կրակ, հուր. to — կրակ ընել :
 fireman հրովարտակ :
 fish ձուկ. — erman ձկնորս :
 fit յարմար. անտաժամ :
 flatterer շողջարթ :
 floor տախտակամած :

to flourish ծաղկիլ :
 to flow հոսիլ, թփփիլ :
 flower ծաղիկ. to — ծաղկիլ. —
 - garden ծաղկոց :
 flute սրինգ :
 foot ոտք. — step հետք :
 to forbid արգիլել :
 forefather նախահայր :
 to forget մոռնալ :
 fork պատառաքաղ :
 form ձեւ, կերպարանք. to — ձեւ
 տալ, կաղմել :
 to forsake թողուլ, երեսէ ձգել,
 լքանել :
 fortunate բարեբաղդ :
 fortune բաղդ. հարստութիւն :
 fount, — ain աղբիւր, ջրակն :
 fox աղուէտ :
 fragrant բուրեղ :
 free զերծ. արձակ, ազատ :
 to freeze սառիլ :
 fresh թարմ, զոյ՛ :
 to frequent յաճախել :
 friend բարեկամ. — ship — ու-
 թիւն :
 to frisk խայտալ, ջատկտել :
 fruit պտուղ, արգասիք :
 future ապանեի, ապագայ :

G.

gain շահ. to — —իլ :
 garden պարտէզ. — er պարտիզ-
 պան :
 gate մեծ դուռ :
 gay գուարթ :
 general զօրապետ. ընդհանուր :
 gently մեղմ (ով) :
 giant հսկայ :
 girl աղջիկ :
 to give տալ :
 glad ուրախ :
 glass բաժակ. ապակի :
 glorious փառաւոր :
 glory փառք :
 glove թափփպան, ձեռնոց :
 goat այծ. he — նոխաղ :
 God Աստուած :
 goddess գիցուհի :
 gold ոսկի :
 good բարի, ազէկ. բարիք. a —
 deal շատ մը, խել մը :

to govern կառավարել. — er կա-
 ռավարիչ. — ment կառավարու-
 թիւն :
 gown շրջադրեւոտ. night — գիշե-
 բանոց :
 grammar քերականութիւն :
 grand մեծ, հայակապ, — father
 պապ. — mother հանի :
 grape խաղող :
 grass խոտ :
 grave գերեզման :
 great մեծ :
 green կանաչ. տհաս համբակ :
 grey գորշ :
 to grind աղալ :
 grocer նպարաժառանգ :
 ground դեպին. — less անհիմն :
 to grow աճիլ. ըլլալ :
 guilty յանցաւոր, սքրագործ :
 gypsy գնչու :

H.

hail կարկուտ. to — — տեղալ :
 hair մազ, հեր, վարք :
 half կէս. — dead կիսամեռ. —
 made կիսկատար :
 hamlet շէն, գիւղակ :
 hand ձեռք. — in — սիրտան :
 handkerchief թաշկինակ :
 handle կոթ, երախակալ :
 handsome բարեձեւ :
 to hang կախել :
 to happen պատահիլ :
 happy երջանիկ, բարեբաւտ :
 hard կարծր, պինդ, դժուար, դա-
 ժան. — ly հազիւ, դժուարաւ :
 to hasten փութալ, աճապարել :
 hat փեղոյր, գլխարկ :
 to hate ստել :
 head գլուխ. — ache գլխացաւ :
 to heal բժշկել, բուժել :
 to hear լսել :
 heart սիրտ :
 hearth բուրակ, տփ :
 heaven երկինք :
 heavy ծանր :
 heifer երինջ :
 help օգնութիւն. to — օգնել.
 help yourself հրամայեք :
 helve կոթ :
 hen հաւ :

hero *գիւցազն* :
 high *բարձր* :
 hill *բլուր* :
 to hinder *արգելել, ետ պահել* :
 history *պատմութիւն* :
 home *տուն, ընտանեկան յարկ, հայրենիք* :
 honour *պատիւ. to — պատուել : — able պատուարժան* :
 hope *յոյս. to — յուսալ. — full յուսալից. — less անյոյս* :
 horse *ձի* :
 hospital *հիւանդանոց* :
 hour *ժամ* :
 house *տուն* :
 hue *երանգ. երփն, գոյն* :
 human *մարդկային. — ity մարդկութիւն* :
 humble *խոնարհ, ցած* :
 hungry *անօթի* :
 to hunt *որսալ. — er որսորդ* :

I.

ice *սառ* :
 idea *գաղափար* :
 idle *ծոյլ. անգործ* :
 ill *հիւանդ* :
 immediately *անմիջապէս* :
 immortal *անմահ* :
 imperial *կայսերական* :
 to improve *յառաջանալ* :
 inhabitant *բնակիչ* :
 ink *միւրան, թանաք. — stand կաշամար* :
 innocent *անմեղ, փամփա* :
 insect *միջատ* :
 instructive *հրահանգիչ, կրթիչ, իրատական* :
 intelligent *մտացի, ուշիմ* :
 intention *մտադրութիւն* :
 interesting *շահեկան, հետաքրքրական* :
 intimate *մտերիմ* :
 to invent *հնարել* :
 invitation *հրաւեր* :
 iron *երկաթ* :
 island *կղզի* :
 ivy *բաղնիչ* :

J.

jewel *գահար, ակն. — er պղանառ* :
 joke *կատակ. արհեստութիւն* :
 journey *ճամբորդութիւն* :
 joy *ուրախութիւն, ցնծութիւն* :
 judge *գատաւոր. to — դատել* :
 just *ուղիղ, արդար, ճիշդ. ճշգրիտ. — as well ճիշդ պայպէս ալ* :
 justice *արդարութիւն, իրաւունք* :

K.

key *բանալի* :
 to kill *սպաննել, մերթել* :
 kind *տեսակ. բազր (արարող), ազնիւ* :
 kindergarten *մանկապարտէզ* :
 king *թագաւոր. — dom — ութիւն* :
 to kiss *համբուրել, պագնել* :
 to kneel *ձերարել* :
 knife *գանակ* :
 to knit *հիւսել* :
 to knock *բաղնել* ; — er *ճկեկ* :
 to know *ճաննալ, գիտնալ* :

L.

labour *աշխատանք* :
 lad *մանչ. — ուկ* :
 lady *տիկին, տիրուհի* :
 lamb *գառն(ուկ)* :
 lame *կաղ* :
 lamp *կանթեղ, զամբար* :
 language *լեզու, բարբառ* :
 large *մեծ, ընդարձակ* :
 lark *արտոյտ* :
 late *ուշ* :
 to laugh *ծիծաղել, խնդալ* :
 law *օրէնք* :
 lazy *ծոյլ, պղբբ* :
 lead *կապար* :
 leader *առաջնորդ, ուղեցոյց* :
 leaf *տերեւ, թերթ* :
 to learn *սովորել, ուսանել* :
 leather *կաշի* :
 left *ձախ* :
 lesson *գաս, համար* :
 letter *նամակ. գիր. տառ* :
 library *գրատուն, մատենադարան* :
 life *կեանք. — less անկենդան* :

to lift վեր վերցնել:
 light լոյս. թեթեւ. to — en փայ-
 րատակել:
 to like ախորժիլ, սիրել:
 like նման, պէս:
 lily շուշան:
 limb ոտ, ճիւղ:
 linen քթան. — s ճերմակեղէն:
 to linger տնտնալ, յապաղել, ու-
 շանալ:
 lion առիւծ:
 literature մատենագրութիւն, գր-
 րականութիւն:
 little քիչ. փոքր:
 to live ապրիլ. բնակիլ:
 lively աշխոյժ, պայծառ:
 load բեռ, ծանրութիւն:
 loaf նկանակ:
 lone առանձին, լքեալ, միայնակ:
 long երկայն. բնդ երկար:
 to look նայիլ. — about for որո-
 նել, փնտռել. — like նմանիլ:
 Lord (Տէր) Աստուած. տէր, սե-
 պուհ:
 love սէր. to — սիրել. — song
 սիրերգ. — ly սիրուն:
 luggage բեռ, գոյք, կահկարասի:

M.

machine մեքենայ:
 mad կատաղած:
 maid, — en կոյս, օրհորդ:
 to make շինել, բնել. — way
 ճամբայ բանալ:
 mamma մայրիկ:
 man մարդ:
 manner կերպ, եղանակ. — s վարք:
 many շատ, բազմութիւն. how — ?
 քանի:
 map աշխարհացոյց:
 mare զամբիկ:
 market շուկայ:
 mast կայմ:
 master տէր. վարժապետ. վար-
 պետ. to — իշխել, տիրապետել,
 քաջ հմուտ ըլլալ:
 mate բնկեր:
 matter նիւթ, մարմին, իր:
 means միջոց, կերպ:
 meat միս. կերակուր:
 medal շքադրամ:

medicine դեղ:
 menagerie զառագեղ:
 merchant վաճառական:
 metal մետաղ:
 mighty հզօր:
 milk կաթ. clotted — մածուն.
 to — կթել:
 mill աղօրիք. — er աղօրէպան:
 mind միտք, նպատակ, յօժարու-
 թիւն. to — անալ:
 minister պաշտօնեայ, նախարար.
 prime — նախարարապետ:
 minute վայրկեան, բույժ:
 mistake սխալ. to — իլ:
 Mister (= Mr.) Պարոն (= Պ.):
 Mistress (= Mrs.) Տիկին:
 to mix խառնել, զանգել:
 to mock ծաղրել, հեղնել:
 money դրամ, ոտակ:
 month ամիս:
 monument յիշատակարան, կոթող:
 moon լուսին:
 morn, — ing առաւօտ. good —
 բարի լոյս:
 morrow, to — վաղը:
 mortal մահկանացու:
 mother մայր. — in-law կեսուր,
 զոքանչ:
 motion շարժում:
 mountain լեռ:
 to mourn ողբալ:
 mouth բերան:
 to move շարժել, մղել, յուզել:
 to mow հնձել, քաղել:
 Mr. (= mister) Պ. (= պարոն):
 much շատ. how — որչափ:
 multitude ամբոխ, բազմութիւն,
 ժողովուրդ:

N.

name անուն:
 narrow նեղ:
 nation ազգ. — ality — պնու-
 թիւն:
 native բնիկ:
 navy նաւատորմ:
 near մօտ:
 necessary կարեւոր, հարկաւոր:
 neck վիզ, պարանոց. — lace մա-
 նեակ:
 needle ասեղ. — case ասղաման:

neighbour գրացի, գրկից:
 nephew եղբորորդի, քեռորդի:
 nest բոյն:
 new նոր, թարմ:
 next հետեւեալ, հետագայ, կից,
 քովի, յառաջիկայ:
 niece եղբորազջիկ, քեռազջիկ:
 night գիշեր. mid — կէս գիշեր.
 by — գիշերով. good — գիշեր
 բարի:
 Nile Նեղոս:
 no ո՛չ. — longer ո՛չ եւս, ո՛լ չ...
 . — matter գնաս չունի:
 noble ազնիւ, ազնուական, վսեմ:
 noise աղմուկ, աղաղակ:
 noon կէսօր:
 north հիւսիս. — ern — ային:
 nose քիթ:
 note նշան. ծանօթութիւն. պար-
 տամուրհակ. — d նշանաւոր:
 to notice գիտել, տեղեկացնել:
 noun անուն, դոյական:
 novel վէպ, նորավէպ:
 now հիմա, այժմ:
 number թիւ. to — թուել:

O.

oak կաղնի:
 obedient հնազանդ, հլու:
 to obey հնազանդիլ:
 object առարկայ. նպատակ:
 to offend նախատել:
 often յաճախ, շատ անգամ:
 old ծեր, հին, տարիքոտ. — en
 վաղեմի. — man ծերունի:
 olive-tree ձիթենի:
 open բաց. to — բանալ:
 orange նարինջ:
 order կարգ(աւորութիւն), պա-
 տուէր. առտիճան. to — հրա-
 մայել. ապսպրել. in — to հա-
 մար:
 orphan որդ:
 other ուրիշ, միւս:
 to owe պարտիլ, պարտական ըլլալ:
 own անձնական, յատուկ. to —
 իւրացնել, սեփականել. խոստո-
 վանիլ. — er տէր:
 ox եղ:

P.

page էջ, էրես. մանկլաւիկ:
 to paint նկարել, ներկել. — er
 նկարիչ. — ing նկարչութիւն,
 ներկարարութիւն. նկար:
 pair զոյգ:
 palace պալատ, ապարանք:
 papa հայրիկ:
 paper թուղթ:
 parcel ծրար:
 pardon ներում, թողութիւն. to —
 ներել. to ask, beg — ներում
 ինդրել:
 parents ծնողք:
 parlour հիւրանոց:
 part մաս. — icle — նիկ:
 passion կիրք:
 patience համբերութիւն:
 to pay վճարել, հատուցանել:
 peace խաղաղութիւն, հանգիստ:
 pear տանձ. — tree — ենի:
 peasant գիւղացի:
 pen գրիչ. — cil մատիտ. — holder
 գրչակալ. — knife զննի:
 pepper պղպեղ:
 to perch թռչել:
 perfect կատարեալ:
 permission հրաման, թոյլտուու-
 թիւն:
 person անձ. — age — նաւորու-
 թիւն:
 physician բժիշկ:
 plaster դահեկան, շար-ը:
 picture պատկեր:
 piece կտոր:
 pig խոզ:
 pigeon աղաւնի:
 place տեղ, to — plain զետեղել:
 plain դաշտ. հարթ, պարզ:
 plant տունկ. to — տնկել:
 play խաղ. to — խաղալ. to —
 the piano դաշնակ ասել:
 to please հաճիլ, հաճեցնել:
 pocket գրպան. — book գրպանի
 (յուշա) տետր:
 poet բանաստեղծ, պուէտ:
 pole բեւեռ, ձող:
 polite քաղաքավար:
 poor աղքատ, խեղճ, հեղ:
 portrait կենդանագիր, պատկեր:

post սուրհանդակ, գիրք, ձող. — office նամակատուն:
 pound քաշ. վրա:
 praise գովեստ. to — գովել.
 preacher քարոզիչ:
 precious թանկագին:
 to prefer նախընտրել:
 pretty սիրուն, աղուոր:
 price գին, արժեք:
 pride հպարտութիւն:
 priest քահանայ, քուրմ:
 prince իշխան. — ss ուհի:
 printer տպագրիչ:
 printing տպագրութիւն:
 prize մրցանակ. to — զնահատել:
 progress յառաջդիմութիւն, զարգացում:
 promise խոստում. to — խոստանալ, խոսք տալ:
 proverb առած:
 prudent խոհեմ:
 Psalm Սաղմոս:
 to publish հրատարակել:
 punctually կէտ առ կէտ, ճշդիւ, ժամնազանութեամբ, անվրէպ:
 to punish պատժել:
 purse քսակ:

Q.

queen թագուհի:
 queer այլանդակ:
 question հարցում, խնդիր:
 quick արագ. — ly փութով, իսկոյն:
 quiet հանդարդ, անշարժ:
 quince սերկեւել:
 quite լիովին, բոլորովին:
 quiver դողալ, սարսուխ:

R.

rabbit ծագար:
 race տոհմ, սերունդ, արշաւ:
 radiant լուսափայլ, պայծառ:
 raging կատաղի:
 rain անձրեւ. to — անձրեւել.
 — bow ծիածան:
 ram խոյ:
 rare հազուադէպ, հազուադիւտ:
 ray ճառագայթ:
 razor ածելի:

Elementary Armenian Grammar.

to reach հասնել:
 to read կարդալ:
 to receive ընդունիլ, ստանալ:
 red կարմիր. — breast կարմրալանջ. to — den կարմրիլ:
 to reject մերժել:
 religion կրօն:
 to remain մնալ:
 to repair նորոգել:
 report տեղեկագիր, պայթիւն:
 to resemble նմանիլ:
 respect յարգանք. to — յարգել.
 — fully յարգանքը:
 rest հանգիստ. to — հանգստանալ:
 return վերադարձ, to — վերադառնալ. վերադարձնել:
 reward վարձատրութիւն:
 ribbon ժապաւէն:
 rich հարուստ, ճոխ:
 ridiculous ծիծաղելի:
 right ուղիղ. սնտիսալ, աջ. to be — իրաւունք ունենալ:
 ring մատանի, օղ:
 ripe հասուն. un — տհաս:
 river դետ:
 to rob կողոպտել. — ber աւազակ:
 roof տանիք:
 room սենեակ. տեղ:
 rose վարդ. — bush — էնի:
 rule կանոն. to — իշխել:

S.

sad տրտում, տխուր:
 saddle թամբ:
 sail առագաստ. to — նաւել, առագաստ բանալ. — or նաւատարի, նաւաղ:
 salt աղ:
 salutation բարեւ, ողջոյն. to — բարեւել, ողջունել:
 salvation փրկութիւն:
 same նոյն:
 sanctuary սրբատեղի:
 sand աւաղ. — y — ուտ:
 satisfied գոհ, կշտացած:
 sausage երջիկ:
 to say ըսել:
 school դպրոց. — boy դպրոցական, աշակերտ. — house դպրատուն.
 — master վարժապետ:

science *qfaw p fub* :
 scissors *afaw* :
 sculptor *afawp fawp* :
 sea *afaw* :
 season *afawp* :
 to see *afaw* :
 to seek *afaw* : *afaw* :
 seldom *afaw* : *afaw* :
 to sell *afaw* : *afaw* :
 to send *afaw* : *afaw* . — word
afaw :
 sentence *afaw p fub* :
 to sew *afaw* :
 shame *afaw* : *afaw* :
 sharp *afaw* : *afaw* :
 to shave *afaw* :
 shawl *afaw* : *afaw* :
 sheath *afaw* :
 sheep *afaw* :
 shepherd *afaw* :
 to shine *afaw* :
 ship *afaw* :
 shirt *afaw* :
 shoe *afaw* . — maker *afaw* :
 shop *afaw* . — keeper — *afaw* :
 short *afaw* :
 shot *afaw* :
 shovel *afaw* :
 to shut *afaw* : *afaw* :
 sick *afaw* . — *afaw* :
 silence *afaw p fub* :
 silk *afaw* . — worm *afaw* :
 silver *afaw* :
 simple *afaw* : *afaw* :
 sin *afaw* . — ner *afaw* : *afaw* :
afaw : *afaw* :
 sincere *afaw* :
 sincerity *afaw p fub* :
 to sing *afaw* . — or *afaw* : *afaw* :
afaw :
 sir *afaw* : *afaw* :
 sister *afaw* . — in-law *afaw* : *afaw* :
 to sit (down) *afaw* :
 size *afaw* : *afaw p fub* :
 skilful *afaw* : *afaw* :
 sky *afaw* :
 slave *afaw* :
 slice *afaw* :
 smile *afaw* . to — *afaw* :
 snow *afaw* . to — *afaw* :
 soap *afaw* :
 sock *afaw* : *afaw* :

soldier *afaw* :
 some *afaw* : *afaw* : *afaw* :
 son *afaw* : *afaw* :
 song *afaw* . — star *afaw* :
 sorrow *afaw* :
 soul *afaw* :
 south *afaw* . — era — *afaw* :
 sparrow *afaw* :
 to speak *afaw* :
 spurn *afaw* : *afaw* :
 spoon *afaw* :
 spring *afaw* : *afaw* : *afaw* :
afaw :
 square *afaw* : *afaw* :
 statue *afaw* : *afaw* :
 star *afaw* :
 station *afaw* :
 statue *afaw* :
 statute *afaw* : *afaw* :
 to stay *afaw* :
 steam *afaw* . — ship *afaw* :
 — sock *afaw* :
 still *afaw* : *afaw* :
 stocking *afaw* :
 stone *afaw* :
 stark *afaw* :
 strawberry *afaw* :
 street *afaw* :
 student *afaw* :
 study *afaw* . to — *afaw* :
afaw :
 success *afaw* :
 — volume *afaw* :
 to succeed *afaw* : *afaw* :
 success *afaw p fub* :
 to suffer *afaw* : *afaw* :
 sugar *afaw* :
 summer *afaw* :
 suit *afaw* : *afaw* :
 to suit *afaw* . — per *afaw* :
 sure *afaw* . — by — *afaw* :
 swear *afaw* . to — *afaw* :
afaw :
 to sweep *afaw* :
 sweet *afaw* : *afaw* :
 sword *afaw* : *afaw* :
 T.
 table *afaw* : *afaw* :
 — clock *afaw* :

tail աղի, պոչ:
 tailor դերձակ:
 tall բարձր(ահասակ), երկայն(ահասակ):
 tea թեյ:
 to teach սովորեցնել, ուսուցանել.
 — er ուսուցիչ, դասատու:
 to thank շնորհակալ ըլլալ:
 there հան:
 thing բան:
 to think խորհել, կարծել:
 thirsty ծարաւ. — ի:
 thorn փուշ:
 throne գահ:
 to throw նետել. — down տապալել:
 thunder որոտում. to — որոտալ.
 — storm փոթորիկ, մրրիկ:
 time ժամանակ, ատեն. — ցանգամ:
 tool գործիք:
 tooth ակոս:
 top գագաթ, կատար. հոլ:
 town քաղաք, աւան:
 toy խաղալիք:
 to translate թարգմանել:
 translation թարգմանութիւն:
 to travel ճամբորդել. — Jer ճամբորդ, ուղեւոր:
 tread բայլել, կոխել:
 treasure գանձ:
 tree ծառ:
 to tremble դողալ, թրթռալ:
 true ճշմարիտ, հաւատարիմ:
 truth ճշմարտութիւն:
 to try ջանալ, փորձել:
 tulip կակաշ:
 turn դարձ, պտոյտ. in — կարգաւ:
 type տիպ, օրինակ:

U.

ugly սոքեղ:
 umbrella հովանոց:
 uncle հորեղբայր, մերեղբայր:
 unhappy — պերջանիկ:
 to unite միացնել:
 use օգուտ, գործածութիւն, շահ.
 — ful օգտակար, — less անպէտ,
 անշահ:
 usual հասարակ, սովորական. — ly
 սովորաբար:

to utter ճառել, արտասանել,
 պատմել:

V.

vain ունայն, սնապարծ:
 valiant քաջ(արի):
 vally հովիտ:
 veal հորթենի:
 velvet թաւիշ:
 verb բայ:
 very խիստ:
 vice մարութիւն:
 village գիւղ:
 vine որթ(ատունկ):
 vinegar քաջախ:
 violent բռնն, սատիկ, ուժգին:
 violet մանուշակ:
 virtue առաքինութիւն:
 virtuous առաքինի:
 visit այցելութիւն. to — այցելել.
 — or այցելու:
 voice ձայն:
 volcano հրաբուխ:
 volume հատոր:
 vow ուխտ, խոստում:
 voyage ճամբորդութիւն:

W.

wade ջուրի մէջէ քայլել:
 to wait սպասել:
 walk պտոյտ. ճնմնիք. to — քալել, պտտիլ:
 wall պատ, որմ:
 want պէտք, կարօտութիւն. to — ուզել, պէտք ունենալ:
 war պատերազմ. man of — մարտանաւ:
 warm տաք. to — տաքցնել, տաքնալ:
 to wash լուալ:
 wasp պիծակ:
 watch գրդանի ժամացոյց. պահապան, դէտ. to — հսկել, դիտել, պահպանել:
 water ջուր. to — ջրել, ոռոգել.
 — fowl ջրհաւ. — ing-pot ջրնոց:
 wave ալիք, կոհակ. to — տատանիլ, ծփալ, ծածանիլ:
 way ճամբայ. միջոց. կերպ:
 18*

science գիտութիւն :
 scissors մկրատ :
 sculptor անգրիպործ :
 sea ծով :
 season եղանակ :
 to see տեսնել :
 to seek փնտռել, որոնել :
 seldom քիչ անգամ, դուռն ուրեք :
 to sell ծախել, վաճառել :
 to send խրկել, յղել. — word
 լուր տալ :
 sentence նախադասութիւն :
 to sew կարել :
 shame ամեթ, նախատինք :
 sharp սուր, կարուկ :
 to shave ածիւնել :
 shawl ջիփսի, լու :
 sheath պատեան :
 sheep ոչխար :
 shepherd հովիտ :
 to shine փայլել :
 ship նաւ :
 shirt շապիկ :
 shoe կոշիկ. — maker կոշկակար :
 shop խանութ. — keeper — պան :
 short կարճ :
 shot նշանառու :
 shovel թի :
 to shut գոցել, փակել :
 sick հիւանդ, — ստ :
 silence լուութիւն :
 silk մետաքս. — worm շերամ :
 silver արծաթ :
 simple պարզ, պարզամիտ :
 sin մեղք. — ner մեղաւոր. to —
 մեղանել, մեղք դործել :
 sincere անկեղծ :
 sincerity անկեղծութիւն :
 to sing երգել. — er երգիչ, երա-
 ժիշտ :
 sir տէր, պարոն :
 sister քոյր. — in-law տալ. ներ :
 to sit (down) նստել :
 size հասակ, մեծութիւն :
 skilful նարտար, կարող :
 sky երկնակամար :
 slave գերի :
 slice պատառ :
 smile ժպիտ. to — ժպտիլ :
 snow ձիւն. to — ձիւնել :
 soap օճառ :
 soft կակուղ, փափուկ :

soldier զինուոր :
 some քիչ մը, քանի մը, մաս մը :
 son որդի. սւսար :
 song երգ. — ster երգիչ :
 sorrow վիշտ :
 soul հոգի :
 south հարաւ. — ern — ային :
 sparrow ճնճղուկ :
 to speak խօսիլ :
 spirit ոգի, հոգի :
 spoon դգալ :
 spring գարուն. աղբերակն. զսպա-
 նակ :
 square քառակուսի. հրապարակ :
 stable ախոռ, գոմ :
 star աստղ :
 station կայան :
 statue արձան :
 statute օրէնք, կանոն :
 to stay կենալ :
 steam շոգի. — -ship շոգենաւ :
 stick գաւազան :
 still հանդարտ. լուռ :
 stocking գուլպայ :
 stone քար :
 stork արագիկ :
 strawberry ելակ :
 street փողոց :
 student ուսանող :
 studious ուսումնասեր :
 study ուսում. to — ուսանիլ.
 սերտել :
 stupid ապուշ :
 sublime վսեմ :
 to succeed յաջողիլ. յաջորդել :
 success յաջողութիւն :
 to suffer թոյլ տալ. պատիժ կրել :
 sugar շաքար :
 summer ամառ :
 sun արեւ, արեգակ :
 to sup ընթրիլ. — per ընթրիք :
 sure վստահ. — ly — արար :
 swallow ծիծեռնակ. to — կուլ.
 տալ, կլլել :
 to sweep աւելի :
 sweet քաղցր. սիրուն :
 sword թուր, սուր :

T.

table սեղան. ջանկ. աղբուսակ.
 — cloth սփռոց :

tail ագի, պոչ:
 tailor դերձակ:
 tall բարձր(ահասակ), երկայն(ահասակ):
 tea թեյ:
 to teach սովորեցնել, ուսուցանել.
 — er ուսուցիչ, դասատու:
 to thank շնորհակալ ըլլալ:
 there հան:
 thing բան:
 to think խորհել, կարծել:
 thirsty ծարաւ. — ի:
 thorn փուշ:
 throne գահ:
 to throw նետել. — down տապալել:
 thunder որոտում. to — որոտալ.
 — storm փոթորիկ, մրրիկ:
 time ժամանակ, ատեն. — Տ անգամ:
 tool գործիք:
 tooth ակոպ:
 top գագաթ, կատար. հոլ:
 town քաղաք, աւան:
 toy խաղալիք:
 to translate թարգմանել:
 translation թարգմանութիւն:
 to travel ճամբորդել. — ler ճամբորդ, ուղեւոր:
 tread քայլել, կոխել:
 treasure գանձ:
 tree ծառ:
 to tremble դողալ, թրթուալ:
 true ճշմարիտ, հաւատարիմ:
 truth ճշմարտութիւն:
 to try ջանալ, փորձել:
 tulip կակաշ:
 turn դարձ, պտոյտ. in — կարգաւ:
 type տիպ, օրինակ:

U.

ugly տգեղ:
 umbrella հովանոց:
 uncle Տօրեղբայր, մորեղբայր:
 unhappy — պերջանիկ:
 to unite միացնել:
 use օգուտ, գործածութիւն, շահ.
 — ւոլ օգտակար, — less անպէտ,
 անշահ:
 usual հասարակ, սովորական. — ly
 սովորաբար:

to utter ճառել, արտասանել,
 պատմել:

V.

vain ունայն, սնապարծ:
 valiant քաջ(արի):
 vally հովիտ:
 veal հորթենի:
 velvet թաւիշ:
 verb բայ:
 very խիստ:
 vice միլութիւն:
 village գիւղ:
 vine որթ(ատունկ):
 vinegar քաղցիւ:
 violent բուռն, սաստիկ, ուժգին:
 violet մանուշակ:
 virtue առաքինութիւն:
 virtuous առաքինի:
 visit այցելութիւն. to — այցելել.
 — or այցելու:
 voice ձայն:
 volcano հրաբուխ:
 volume հատոր:
 vow ուխտ, խոստում:
 voyage ճամբորդութիւն:

W.

wade ջուրի մէջէ քայլել:
 to wait սպասել:
 walk պտոյտ. ճնմելիք. to — քալել, պտոյտիլ:
 wall պատ, որմ:
 want պէտք, կարոտութիւն. to — ուզել, պէտք ունենալ:
 war պատերազմ. man of — մարտանաւ:
 warm տաք. to — տաքցնել. տաքնալ:
 to wash լուալ:
 wasp պիծակ:
 watch գրպանի ժամացոյց. պահապան, դէտ. to — հսկել. դիտել, պահպանել:
 water ջուր. to — ջրել, ոռոգել.
 — fowl ջրհաւ. — ing-pot ջրնշուղ:
 wave ալիք, կոհակ. to — տատանիլ, ծփալ, ծածանիլ:
 way ճամբայ. միջոց. կերպ:

weak տկար, անզոր:
 wealth հարստութիւն, ճոխութիւն. — y ճոխ, հարուստ, մեծափարթամ:
 week շաբաթ, եօթնեակ:
 to weep լալ, ողբայ:
 well աղէկ. լաւ. ջրհոր:
 white ճերմակ, սպիտակ:
 whole ամբողջ, բոլոր:
 wife կին, կնիկ. կողակց:
 wild վայրի, վայրագ, անաստ:
 will կամք. կտակ. — ing յօժար(ակամ). — ingly կամովին:
 wind հով. — mill հողմաղաց. fair — նպաստաւոր հով:
 window պատուհան, լուսամուտ:
 wine գինի:
 wlng թեւ, թռիչք:
 wisdom իմաստութիւն:
 wise իմաստուն. — ly իմաստութեամբ:
 to wish սեղէլ. փափաքիլ, անձկալ:
 wit նրբամիտ, սրամիտ. հանճար:
 to wither չորնալ:
 without առանց:
 wolf գայլ:
 woman կին, կնիկ:
 womb սրովայն:
 to wonder զարմանալ, հիանալ:
 wood փայտ. անտառ. թաւառու.
 — pecker փայտփոր:
 word բառ, խօսք, լուր:

work գործ, երկասիրութիւն. to — գործել, բանիլ:
 world աշխարհ:
 worm ճճի, որդ:
 worth արժանիք. — y արժանի:
 wound վէրք. to — վիրաւորել:
 to write գրել:
 wrong անիրաւ, սխալ. to be — իրաւունք չունենալ:

Y.

year տարի. — ly տարեկան:
 yellow դեղին:
 yes այո:
 yesterday երէկ:
 yoke լուծ:
 yolk հաւկթի դեղնուց:
 young դեռատի. — man երիտասարդ:
 younger կրտսեր:
 youngest կրտսերագոյն:
 youth մանկութիւն, պատանեկութիւն, երիտասարդութիւն:

Z.

zeal նախանձ. եռանդ. — ous — աւոր. — ատ:
 zephyr զեփիււս, սիւք:
 zigzag ճոռառմտառ, սկապտոյտ:
 zone գօտի, կամար:
 zoology կենդանաբանութիւն:

**This book is a preservation photocopy.
It was produced on Hammermill Laser Print natural white,
a 60 # book weight acid-free archival paper
which meets the requirements of
ANSI/NISO Z39.48-1992 (permanence of paper)**

Preservation photocopying and binding

by

**Acme Bookbinding
Charlestown, Massachusetts**

1996

1000

3 2044 036 508 299

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413

WIDENER
BOOK DUE
MAY 0 1999
WIDENER
CANCELLED

